

شماره سوم

۱۴۰۱

سالنامه جامعه اندیشکده‌ها

سالنامهٔ جامعهٔ اندیشکده‌ها با نگاهی آماری به وضعیت زیست‌بوم اندیشه‌ورزی کشور سعی می‌کند تصویری دقیق و کامل از وضعیت اندیشکده‌ها طی سال گذشته را به مخاطبین خود ارائه کند.

مصاحبه با صاحب‌نظران زیست‌بوم اندیشه‌ورزی کشور	۵
مهم‌ترین آمار زیست‌بوم در سایت جامعه اندیشکده‌ها	۵۲
بررسی آماری افراد زیست‌بوم اندیشه‌ورزی کشور	۶۴
بررسی فعالیت اندیشکده‌ها در شبکه‌های اجتماعی	۱۰۶

در این شماره می‌خوانید

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست مطالب

۲	نمای کلی سالنامه ۱۴۰۱	نمای کلی سالنامه ۱۴۰۱
۳	اقتصاد سیاسی اندیشکده در ایران	سومقاله سالنامه ۱۴۰۱
۵	زیست بوم اندیشه‌ورزی در سال ۱۴۰۱ از دید صاحب‌نظران	فصل ۱
۴۶	ویژگی‌های اندیشکده‌های برتر در دوران معاصر	فصل ۲
۵۲	وضعیت زیست بوم اندیشه‌ورزی در سایت جامعه اندیشکده‌ها	فصل ۳
۶۴	معرفی اندیشه‌ورزان به تفکیک حوزه موضوعی	فصل ۴
۸۱	پژوهش‌های اندیشکده‌ها در سالنامه ۱۴۰۱	فصل ۵
۱۰۶	فعالیت اندیشکده‌ها در شبکه‌های اجتماعی	فصل ۶
۱۲۸	معرفی اندیشکده‌های کشور	فصل ۷
۲۲۴	نگاهی به عملکرد جامعه اندیشکده‌ها در سال اخیر	عملکرد جامعه اندیشکده‌ها

جامعه اندیشکده‌ها فعالیت خود را با هدف توسعه فعالیت اندیشکده‌ها در کشور و ارتقای کمی و کیفی پروژه‌ها و تولیدات آن‌ها از سال ۱۳۹۵ آغاز کرده است. در همین راستا پلتفرم‌ها و سرویس‌های اطلاع‌رسانی را جهت انتشار نتایج و دستاوردهای برتر اندیشکده‌ها توسعه داده است. سایت جامعه اندیشکده‌ها، فصلنامه‌های جامعه اندیشکده‌ها، رویدادهای گفتاک و اندیش‌گو، رادیو با اندیشه‌ورزان، جایزه ملی سیاست‌گذاری و در نهایت سالنامه جامعه اندیشکده‌ها، مهم‌ترین سرویس‌ها و پلتفرم‌هایی هستند که توسط جامعه اندیشکده‌ها توسعه داده شده است.

سند پیش‌رو سالنامه جامعه اندیشکده‌ها است، که به ارائه تصویری کلی از وضعیت اندیشکده‌های کشور می‌پردازد.

در جمع‌آوری این اطلاعات ۶۸ اندیشکده کشور همکاری داشته‌اند؛ که از تمامی اندیشکده‌هایی که در تهیه و تدوین محتوای این سالنامه همکاری کردند، سپاسگزاریم.

صاحب امتیاز: جامعه اندیشکده‌ها

تدوین محتوا: سیدکمال موسوی، فاطمه مرتضوی، سجاد زوده‌مهر، امیر حسین صادقی، سید وحید مرتضوی، حسین هژیر

صفحه‌آرایی و صفحه‌بندی: مهناز سخاوت‌زاده

طراحی جلد: سید کمال موسوی

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، بین چهارراه ولیعصر و فلسطین، نبش خیابان برادران مظفر شمالی، پلاک ۹۰۷، واحد ۲

کد پستی: ۱۴۱۶۹۱۳۸۹۴

تلفن تماس: ۰۲۱ - ۶۶۴۸۸۰۵۷

ایمیل: info@iranthinktanks.com

وبسایت: www.iranthinktanks.com

جامعه اندیشکده‌ها در شبکه‌های اجتماعی

 ble.ir/IranThinktanks

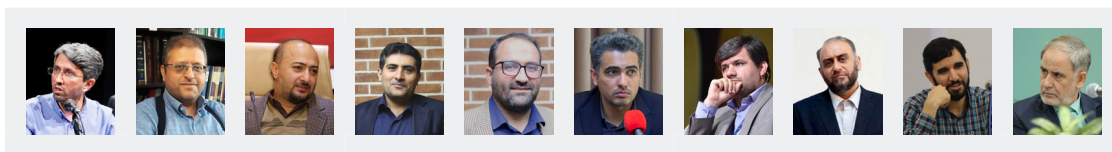
 t.me/IranThinktanks

 IranThinktanks__com

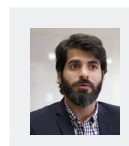
 IranThinktanks

نمای کلی سالنامه ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

۵ مصاحبه با صاحب نظران زیست بوم اندیشه‌ورزی کشور

۴۶ مصاحبه با انریکه مندیزابل مدیر onthinktank

۵۲ بررسی مهم‌ترین آمار زیست بوم در سایت جامعه اندیشکده‌ها

پربازدیدترین اندیشکده‌ها، اندیشه‌ورزان، اخبار و پژوهش‌ها به تفکیک اندیشکده و موضوع در سال ۱۴۰۱؟

۶۴ بررسی آماری افراد زیست بوم اندیشه‌ورزی کشور

مدیران پژوهش‌ها در چه مقاطع تحصیلی، چه رشته‌ها و چه دانشگاه‌هایی تحصیل کرده‌اند؟ در چه حوزه‌ها و موضوعاتی فعالیت می‌کنند؟

۸۱ بررسی آماری پژوهش‌های سالنامه ۱۴۰۱

پژوهش‌ها در چه حوزه‌ها و موضوعات، توسط چه اندیشکده‌ها و افرادی انجام شده‌اند؟ چه افراد و اندیشکده‌هایی بیشترین پژوهش‌ها را انجام داده‌اند؟

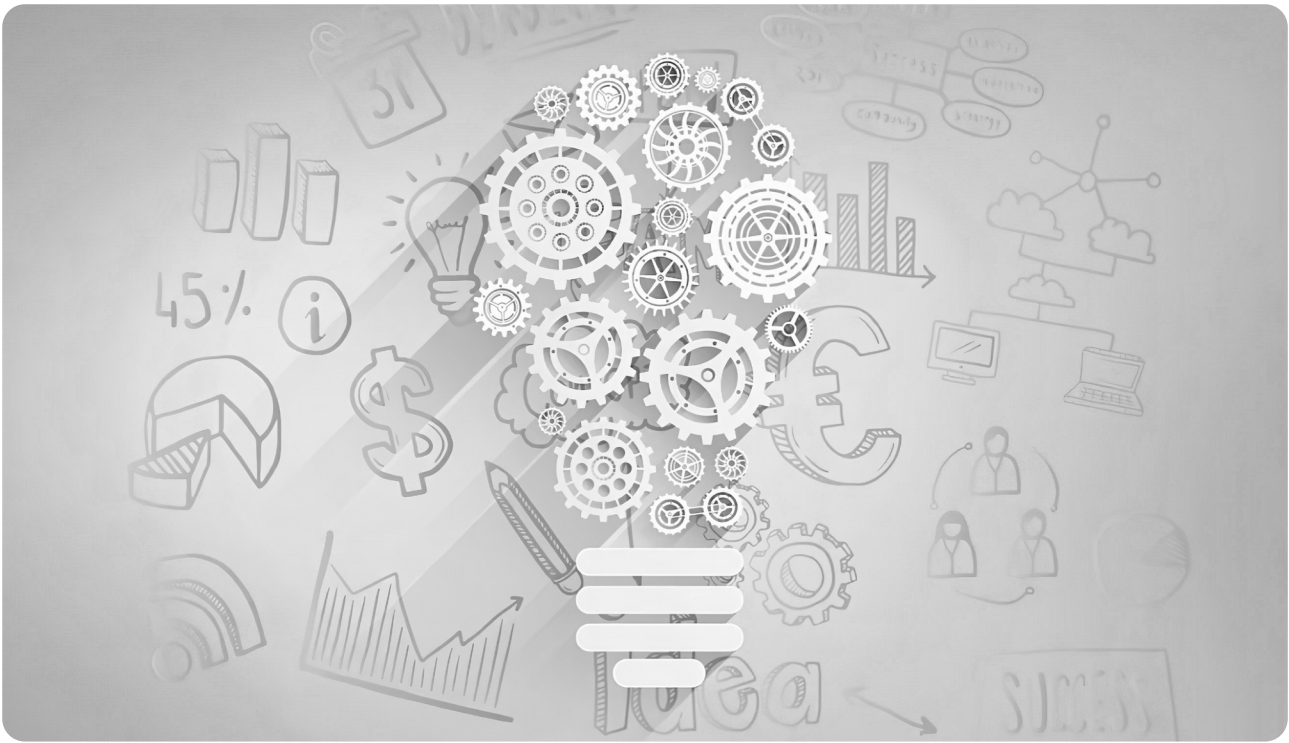
۱۰۶ بررسی فعالیت اندیشکده‌ها در شبکه‌های اجتماعی

در سه شبکه اجتماعی اینستاگرام و پیام‌رسان‌های تلگرام و بله وضعیت فعالیت اندیشکده‌ها به چه صورت است؟ چه اندیشکده‌هایی بیشترین و فعال‌ترین مخاطبان را دارند؟

۱۲۸ نمایه‌سازی اندیشکده‌ها در سالنامه ۱۴۰۱

اندیشکده‌ها در چه سال‌هایی تأسیس شده‌اند؟ در کدام دهه بیش از ۶۰ درصد اندیشکده‌ها تأسیس شده‌اند؟ حوزه‌های فعالیت، پژوهشگران و شبکه‌های اجتماعی هر اندیشکده در نمایه هر اندیشکده

چرا اقتصاد سیاسی اندیشکده در ایران، بحثی غیر اصیل است؟

پی‌گرفتن مباحث اقتصاد سیاسی اندیشکده در ایران، مستلزم شکل‌گیری اقتصاد اندیشکده است.

این حوزه را در جریان فعل و انفعالات اعتباری کاهش می‌دهد و ضمن بازنگری در ابزار و روش‌ها به برکشیدن عدوات نوین منجر می‌شود.

آنچه در ایران شاهدیم، در گام نخست تأسیس اندیشکده و سپس ورود به مباحث اقتصاد سیاسی اندیشکده (پیش از شکل‌گیری اقتصاد اندیشکده) است. فروگذاری عمدی یا سهوی اقتصاد اندیشکده در بیرون از زیست‌بوم و پرش از پرداخت آن، عامل مهمی در «نهاد» نشدن این مراکز است؛ چراکه ارزشیابی این حوزه یا آنچه «اصالت» و «هویت» اندیشکده خوانده می‌شود، دچار شبهه کرده است و بنابراین مانع از بروز کارکرد حداکثری آن می‌شود.

اساساً در حکومت‌داری مدرن و تنظیم روابط بین‌الملل، تنها ابزاری که می‌تواند اهمیت غایی یک پدیده را نشان دهد، میزانی از اعتبار اقتصادی است که در اطراف و اکناف آن پدیده شکل می‌گیرد. در ساختار سیاسی ایران، معادلات

اگر اقتصاد، شیوه توزیع منابع است؛ اقتصاد سیاسی، رهیافتی برای بررسی تأثیرات توزیع منابع است. اقتصاد سیاسی، به درستی ذیل علوم اجتماعی تعریف شده است؛ تا نشان دهد وزن‌دهی اقتصادی به هر پدیده چه نوعی از تبعات و چه میزانی از پیامدها را به دنبال دارد. بنابراین صحبت از تأثیرات هر پدیده و شکل‌گیری ادبیات اقتصاد سیاسی حول آن، نیازمند ورود آن پدیده به حوزه اقتصاد و اعتباربخشی اقتصادی به آن است.

با این مقدمه و با توجه به اینکه مهم‌ترین تشویش اندیشکده‌ها، شکل‌نگرفتن اقتصاد این حوزه است (که معمولاً به ادبیات تأمین مالی فروکاسته می‌شود)؛ پیش‌کشیدن مباحث اقتصاد سیاسی اندیشکده در قالب‌هایی نظیر تأثیر اندیشکده و اثربخشی مراکز مشاوره سیاستی هجویه‌ای است که به مرثیه شبیه‌تر است. چراکه ماقبل اقتصاد سیاسی اندیشکده، این اقتصاد اندیشکده است که غلظت و قوام کار اندیشکده‌ای در ایران را موجب می‌شود و ایرادات و آسیب‌های

سیاسی و ایدئولوژیک به صورتی خودبنیاد و بی‌نیاز چیده شده که خواسته یا ناخواسته نوعی از پس‌زدگی را در مواجهه با نهادهای متعدد حل مسئله نشان می‌دهد. بنابراین موقعیت‌های حل مسئله، ناگزیر روزبه‌روز به سمت فنی‌شدن رفته‌اند و در بخش اقتضائی و سیاسی خود نزار و نحیف شده‌اند. اندیشکده‌ها نیز به عنوان پدیده‌هایی اقتضائی (غیراصلی) و نهادهایی واسط (غیربنیادی)، دچار اتعاب چندجانبه‌ای هستند؛ از یک‌سو ماهیتا معطوف به حکومت و ناگزیر از تن‌دادن به چارچوب‌های آن هستند و از سوی دیگر پس از چهاردهه پیدایش و زایش به مرتبه اعتباردهی و ارزش‌گذاری توسط حاکمیت نائل نشده‌اند.

- تزیید نشست‌های مشترک نهادها و دستگاه‌ها با اندیشکده‌ها؛
- سیل ورود اندیشه‌ورزان به فرآیندها و سطوح تصمیم‌گیری کشور؛
- تلاش نهادهای میانجی برای اتصال هر چه بیشتر دو حوزه سیاست‌پژوهی و سیاست‌گذاری کشور؛

آنگاه به اثربخشی به نفع کشور منجر می‌شوند که ضریب‌دادن به اندیشکده‌ها در اقتصاد کشور تبدیل به یک تصمیم نهایی شود! شکل‌گیری چرخه اقتصاد اندیشکده در کشور، منجر به جایابی‌های تازه و پمپاژ پویایی و شکل‌گیری رقابت در این حوزه می‌شود. آنچه در این میان اهمیت ویژه‌ای دارد اینکه پرتی‌های این چرخه با کلیدواژه‌های رانت و فساد، به بزرگ‌ترین مانع شکل‌گیری اقتصاد اندیشکده تبدیل نشود. با این توضیح که اقتصاد اندیشکده نیز به تاسی از علم اقتصاد، توزیع منابع محدود برای تأمین نیازهای نامحدود است و مثل هر چرخه اقتصادی، مزایای آن بیش از معایب آن خواهد بود. ایجاد اقتصاد اندیشکده و اقتصاد رقابتی اندیشکده، همان چیزی است که مانع فروش ایده‌های نالازم و غیرضروری به کشور می‌شود.

جامعه اندیشکده‌ها به عنوان واحد رصد و ارزیابی (رتبه‌بندی) خانه اندیشه‌ورزان؛ طی یک سال گذشته در فرآیندهای رصد خود بارها و بارها با مسئله اقتصاد اندیشکده به عنوان

فقدان اندک اطلاعات مربوط به اندیشکده‌ها، اندیشه‌ورزان یا خروجی‌های مهم اندیشکده‌ای در این کتاب، علیرغم بهانه‌تراشی‌ها و توجیهات معمول، ناشی از ذهنیت غیرشبکه‌ای و انس به کار در دایره کوچک «خودی‌ها» است که در برخی مجموعه‌ها و افراد به وضوح دیده می‌شود.

برجسته‌ترین مطالبه فعالان و صاحب‌نظران زیست‌بوم مواجهه شده است. اقتصاد اندیشکده که اکنون می‌تواند مهم‌ترین مسئله و مساعی زیست‌بوم اندیشه‌ورزی نام گذارده شود، بازتاب‌های بسیاری در خروجی‌های جامعه اندیشکده‌ها داشته است؛ که مهم‌ترین آن‌ها طرح جامعی است که خروجی عمومی آن در قالب کتاب در دست انتشار و خروجی سیاستی آن در تدارک ارسال به مراکز و افراد مرتبط است. امید است که با روشن کردن مسیرهای تأمین مالی، گامی در جهت روشن شدن ذهنیت‌ها در این حوزه برداشته شود.

با این مقدمه سالنامه ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها، پرداختن به بحثی مابعد اقتصاد اندیشکده و در زمره اقتصاد سیاسی اندیشکده محسوب می‌شود که در ۲۲۷ صفحه تقدیم می‌شود. در این نشریه که نخستین و تنها کتاب جامع اطلاعات اندیشکده‌های کشور است، سعی شده است با رصد تکانه‌ها و تحرکات درون زیست‌بوم طی یک سال اخیر، آخرین اطلاعات مربوط به مجموعه‌ها و افراد بازنمایی شود. علاوه بر داده‌ها و آمارهای معمول هر شماره، این شماره از سالنامه جامعه اندیشکده‌ها حاوی اطلاعات بدیع و جذابی از فعالیت و وضعیت اندیشکده‌هاست که تاکنون منتشر نشده است. فقدان اندک اطلاعات مربوط به اندیشکده‌ها، اندیشه‌ورزان یا خروجی‌های مهم اندیشکده‌ای در این کتاب، علیرغم بهانه‌تراشی‌ها و توجیهات معمول، ناشی از ذهنیت غیرشبکه‌ای و انس به کار در دایره کوچک «خودی‌ها» است که در برخی مجموعه‌ها و افراد به وضوح دیده می‌شود و خلاف رغبت و رویکرد بنیادی جامعه اندیشکده‌ها در تعامل با مجموعه‌ها و افراد است.

در انتها از افراد و مجموعه‌هایی که مشورت و همراهی‌های همیشگی خود را بی‌دریغ در اختیار تیم جامعه اندیشکده‌ها گذارده‌اند، صمیمانه سپاس‌گزاریم و در سال ۱۴۰۲ که هدف تثبیت یک نظام رتبه‌بندی جامع در زیست‌بوم را دنبال می‌کنیم، روی ادامه این گونه رهنمونی‌ها و رهگشایی‌ها حساب کرده‌ایم.

فاطمه مرتضوی

فصل اول

وضعیت زیست‌بوم اندیشه‌ورزی در سال ۱۴۰۱ از دید صاحب‌نظران

موج و مد اندیشکده در ایران، نشانه‌های واضحی دارد. از سال ۹۸ روند تأسیس اندیشکده و مجموعه‌های مشاوره‌سیاستی در کشور رو به تزاید گذاشت و از سال ۹۹ روال حضور اندیشه‌ورزان در قوای تصمیم‌گیری و اجرایی کشور سیال شد. بنابراین سال ۱۴۰۱ و سال‌های پیش‌رو می‌توانند محکی از تاثیرات فعل و انفعالات مراکز سیاست‌پژوهی و مشاوره‌سیاستی در کشور باشند. آنچه واضح است روزه‌ای است که اندیشکده‌ها به سوی تحقق سیاست‌هایشان یافته‌اند و آنچه مبهم است میزان سیاست‌ورزی و سیاست‌اندیشی آن‌ها در سیاست‌هایی است که دنبال می‌کنند. این سایه‌روشن وضوح و ابهام را در گفت‌وگوهایی با صاحب‌نظران زیست‌بوم اندیشه‌ورزی کشور مرور کرده‌ایم.

دبیر پرونده: فاطمه مرتضوی

صفحه	سمت	نام و نام خانوادگی	تصویر
۷	معاون پژوهش و توسعه مرکز همکاری‌ها	صابر میرزایی	
۱۰	عضو هیئت امنای پژوهشکده سیاست‌گذاری شریف	سید محمد صادق امامیان	
۱۴	مدیر گروه پژوهشی مدیریت راهبردی انرژی آیندگان و عضو حقیقی ستاد راهبری تحول دولت	مصطفی زمانیان	
۱۸	مشاور وزیر اقتصاد	محمد جلال	
۲۱	عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی	علی سرزعی	
۲۴	مدیر سابق اندیشکده سیاست‌گذاری امیر کبیر	حبیب‌الله ظفریان	
۲۸	عضو هیئت علمی پژوهشی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی	سعید نریمان	
۳۲	مدیر اندیشکده احیای سیاست	مهدی خراتیان	
۳۸	مدیر عامل بنیاد توسعه فردا	مازیار عطاری	
۴۱	مدیر ستاد پیشرفت جامع منطقه‌ای و بنیان‌گذار اندیشکده معنا	محسن دنیوی	

مروری بر ارزیابی صابر میرزایی از سال ۱۴۰۱

سبک زندگی اندیشه‌ورزانه

صابر میرزایی، بر هدایت اندیشکده‌ها به عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلاحات فرهنگی کشور نظر دارد.

صابر میرزایی، پربسامدترین نام در فهرست معرفی الگوهای اندیشه‌ورزی در کشور است. روش و منش مهندس میرزایی، سبکی تأسیسی و تربیتی در نهادسازی و نیروسازی در نظام اندیشه‌گامی کشور محسوب می‌شود؛ که شاخصه‌های منحصر به فرد خود را دارد. افرادی که جذب این سبک شده‌اند، اکنون دارای فعالیت‌ها و جایگاه‌های جدی در حوزه‌های تخصصی خود هستند. میرزایی در این گفت‌وگو، نیازهای کشور برای اصلاح در حوزه‌های گوناگون را برمی‌شمرد. وی که پروژه‌های مرحله سوم نخستین جایزه ملی سیاست‌گذاری را داوری کرده است، از اعتماد و اطمینان خود به اندیشکده‌های قدیمی در راستای حل مسائل حاکمیت می‌گوید.

❓ به نظر شما پنج مسئله اساسی که حاکمیت در سال ۱۴۰۱ با آن‌ها درگیر بود کدامند؟

نخستین مسئله‌ای که باید در اولویت کشور قرار بگیرد، پاسخگو شدن مدیریت است. یعنی سازوکار اداره کشور و گماردن مدیران به شکل قراردادی باشد که در صورت به هدف نرسیدن، افراد ملزم به پرداخت خسارت‌های مشخص شوند. این نوع تنظیم قراردادهای باعث می‌شود افرادی که در سمت‌های مدیریتی قرار می‌گیرند اختیارات و درخواست‌هایی برای پذیرش مسئولیت داشته باشند. طرح این اختیارات و الزامات کار، زمینه‌ساز بروز اصلاحات بعدی در کشور می‌شود. در این صورت اولاً هر فردی مسئولیت قبول نمی‌کند و دوماً افراد با برنامه‌های مشخص، مسئولیت‌پذیر می‌شوند.

مسئله دوم کشور، مسئولیت‌پذیرکردن دستگاه‌هاست. در این صورت به طور مثال وزارت نیرو مسئول پرداخت خسارت ناشی از قطع برق کارخانه‌ها می‌شود. قانونی که شرکت‌ها، نهادها و دستگاه‌ها را ملزم به پرداخت خسارت می‌کند، به افزایش و کاهش ریسک تصمیمات منجر می‌شود. بنابراین وزارت نیرو در مواجهه با کمبود انرژی، به جای قطع برق، به تنظیم قیمت انرژی می‌پردازد. این نیز مستلزم دادن اختیارات لازم به دستگاه‌هاست.

بنابراین نوع اصلاحات ساختاری، تعادلی بین مسئولیت‌ها و اختیارات در مدیران و دستگاه‌ها ایجاد می‌شود. این اصلاحات ایجاد می‌کند که مسئولیت سازمان‌های نظارتی و بازرسی‌ها نیز بازتعریف شود؛ که فرآیندی زمان‌بر و کلافی سردرگم است. موضوع اساسی دیگری که در کشور نیازمند حل آن هستیم، مسئله تعارض منافع است. ما در بسیاری از حیطه‌ها با اشتراک ناظر و منظور و اشتراک سیاست‌گذار و مجری مواجه هستیم و این همان تعارض منافع است. بنابراین من فکر می‌کنم کشور نیازمند یک خانه‌تکانی است که حیاط خلوت وزارت‌خانه‌ها را به وزارت دارایی منتقل کند و نهادهایی برای «نظارت بر کیفیت» ایجاد کند که بر حسن اجرا نظارت کنند. این بازطراحی ساختاری، منتج به سرمایه‌گذاری‌های بسیار در کشور می‌شود. اکنون با اشتراک سیاست‌گذار و مجری، بسیاری از عرصه‌های کشور قفل شده است و اجازه ورود و رقابت داده نمی‌شود. کیفیت امور نیز محلی از اعراب ندارد. تعارض منافع، مانع انجام کار است و رفع تعارض منافع وظیفه بعدی است.

❓ عرصه‌های اجتماعی و فرهنگی کشور را نیازمند چگونه مداخلاتی می‌دانید؟

از آنجاکه پدیده‌های اجتماعی بسیار پیچیده هستند، شکی نیست که پیشرفت واقعی کشور در سایه خواسته مردم

محقق می‌شود. بی‌تردید انقلاب اسلامی در ایران دستاوردهای فرهنگی-اجتماعی بسیاری داشته است و رفتار حکومت با مردم فرهنگ‌ساز بوده است. محترم شمردن مردم، فرهنگی بوده است که با انقلاب اسلامی صورت پذیرفت، اما عدم باور برخی مدیران به عمق و حفظ این دستاورد فرهنگی-اجتماعی مانع رشد توانمندی‌های داخلی از طریق مردم شده است. فرهنگ، شخصیت یک ملت است و ریشه بسیاری تحولات را در خود دارد. بنابراین تقویت فرهنگی که انقلاب اسلامی به دنبال ترویج آن بود، مهم‌ترین اولویت فرهنگی کشور است.

به طور کلی در عرصه فرهنگ چند کار مهم باید صورت بگیرد: هدایت و سامان‌دهی اشخاص سرشناس؛ جهت‌دهی به محتوای فرهنگی محصولات اعم از طرح، تالیف، کتاب و غیره؛ مدیریت جشنواره‌ها و مسابقات توسط بنیادها؛ هدایت و کنترل NGOها و بنیادها؛ و هدایت کانون‌های تفکر و دفاتر مطالعاتی.

❓ در امور غیرداخلی و سیاست خارجی کشور را درگیر چه مسائلی می‌بینید؟

جمهوری اسلامی ایران، نمی‌تواند همه مشکلات خود را در چارچوب مسائل داخلی و درون مرزهای خود حل و فصل کند، بلکه ناچار است سیاست‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود را در منطقه بزرگ‌تری دنبال کند. بنابراین تمایلات و جهت‌گیری‌های آمریکا در منطقه مهم است. متأسفانه ضعف مدیریت و بینش ژئوپلیتیکی در کشور موجب شده است بسیاری از زمین‌های بازی را در افغانستان، تاجیکستان یا آسیای مرکزی، آنطور که شایسته است در دست نداشته باشیم. اکنون تجارت منطقه‌ای برای ایران حیاتی است و باید راه‌های ایجاد و تقویت آن را بررسی و اجرا کرد. مهم‌ترین مسئله در امور غیرداخلی را تجارت خارجی ایران می‌دانم.

❓ نحوه ورود اندیشکده‌ها به مسائل را در راستای اصلاحات ساختاری مورد نظران، تقویت دستاوردهای فرهنگی مورد اشاره و شالوده‌سازی برای تجارت خارجی می‌دانید؟

اندیشکده‌هایی که عمر بیست‌ساله دارند تا حدودی در این راستا حرکت می‌کنند و برای مسائل کشور راه‌حل‌هایی را ارائه می‌دهند؛ اما اندیشکده‌های نوپا در جهت حل این مسائل نیستند و به همین دلیل به مرور یا از بین می‌روند یا مسیرشان باید تغییر کند.

❓ با توجه به پروژه‌هایی که در فرآیند جایزه از نظر گذرانید، اندیشکده‌ها را در راستای حل مسائل اساسی کشور دیدید؟

پروژه‌های خوبی از اندیشکده‌های قدیمی بود، اما اندیشکده‌های جدید ضعیف ظاهر شدند.

❓ شما در عرصه فرهنگ، یکی از مداخلات ضروری را جهت‌دهی به اندیشکده‌ها و کانون‌های تفکر دانستید. نحوه مطلوب هدایت و بکارگیری اندیشکده‌ها را چگونه ترسیم می‌کنید؟

اندیشکده‌ها باعث تولید اندیشه‌های نو و ترویج جریان‌های فکری در نحوه اداره کشور هستند. بنابراین از یک سو نمی‌توان با غفلت اجازه داد که توسط بنیادها یا موسسات مطالعاتی خارجی تأمین شوند؛ از سوی دیگر نیز نمی‌توان با کمک‌های بی‌دریغ آن‌ها را وابسته و متوقع ساخت. اندیشکده‌ها با دولتی‌شدن، دچار آسیب سکون می‌شوند. بهترین راه هدایت اندیشکده‌ها را سپردن پروژه‌های مطالعاتی به آن‌ها و ارائه خرده‌حمایت‌هایی برای سرپا و در مسیر نگه داشتن آن‌ها می‌دانم.

❓ ارزیابی شما از ورود اندیشه‌ورزان به دولت چیست؟

بالاخره دولت باید از یک جایی تغذیه کند. ما هم نمی‌توانیم افراد را در شغل اندیشه‌ورزی نگه داریم تا پیر شوند! افراد در سنین مختلف، روحیات و تمایلات متفاوتی پیدا می‌کنند. در سنین جوانی روحیه یادگیری و کارشناسی در افراد شدت بیشتری دارد. در میان‌سالی، کیفیت معلمی و در سنین بالاتر

علی محمد سلطانی.

❓ چه توصیه‌هایی برای سال ۱۴۰۲ دارید؟

کار اندیشکده، عبور از مشکل و رسیدن به مسئله است؛ ابزار کار آن نیز متقاعد کردن و یافتن شیوه درست حل مسئله است. پاسخ‌های اولیه‌ای که به ذهن ما می‌رسد، به فکر سایرین نیز می‌رسد. این پاسخ‌ها در پارادایم خود درست هستند. تعیین پارادایم و رویکرد مهم است. باید در موضوعات عمیق شد و ارزش‌های خود را ایجاد کرد؛ تا حرفی که امروز اندیشه‌ورزان می‌زنند پنج سال بعد در دهان کارشناسان کشور باشد. اگر تأثیرات حرف‌ها را ندیدند وارد تولید محتوای رسانه‌ای شوند. وقتی محتوا باکیفیت و فشرده باشد، مشتری خود را پیدا می‌کند. از اینجا تحول معنا پیدا می‌کند و تغییرات بنیادین ایجاد می‌شود.

کسی برای ما هورا نمی‌کشد و از ما قدردانی نمی‌کند. دستگاه‌های دولتی تا این حد از آمادگی ذهنی برخوردار نیستند که در بین آن‌ها اندیشکده‌های قوی و حسابی پیدا کنیم. خودمان باید به هم احترام بگذاریم. ارزش کارمان را بدانیم و درک کنیم که این هم یک نوع سبک زندگی است.

روحیه مدیریتی در افراد برجسته می‌شود. این ما هستیم که باید افراد را در اندیشکده‌ها حفظ کنیم تا در آینده بتوانیم به عنوان مشاور از آن‌ها استفاده کنیم. این‌ها افراد معمولی نیستند، اگر پیگیر آن‌ها نشویم رابطه قطع می‌شود و همه چیز از دست می‌رود. با سلسله‌مراتب اداری نیز نمی‌توان افراد را نگه‌داری کرد. جایی مثل خانه اندیشه‌ورزان برای حفظ ارتباط و ارتقاء نگرش‌ها ایجاد شده است. اینجا پاتوقی است که افراد همدیگر را پیدا و هم‌فکری کنند و آن ارتباط موثر را شکل می‌دهند.

❓ اگر این مصاحبه را سیاست‌پژوهان جوان‌تر بخوانند، شما چه افراد یا مجموعه‌هایی را به عنوان الگو به ایشان معرفی می‌کنید؟

اندیشه‌ورزان و سیاست‌پژوهان نیاز دارند برای تقویت کارهایشان به افراد برجسته هر حوزه مراجعه کنند. آن‌هایی که من می‌توانم معرفی کنم افراد حاذق و پخته‌ای در این فضا هستند؛ آقای دکتر امیرعلی سیف‌الدین، آقای دکتر سید علی اکرمی‌فر، آقای هادی عباسی، آقای اصغر عیوضی، آقای دکتر یاسر جلالی‌منش، آقای سیدعلی روحانی، آقای دکتر محمدعلی نعمتی، آقای دکتر کریم زاهدی، آقای محمد جلال و آقای دکتر

درباره لزوم سامان‌یابی حقوقی-اقتصادی نظام اندیشگاهی

در ستایش تنظیم‌گری

سید محمد صادق امامیان با مرور حدود و ثغور مفهوم و عملیات مشاوره سیاستی، وجود متولی حقوقی را از ضروریات این زیست‌بوم می‌داند.

? سید محمدصادق امامیان، عضو هیئت امنای پژوهشکده سیاست‌گذاری شریف، در دفتر اندیشکده حکمرانی شریف پذیرای جامعه اندیشکده‌ها شد تا فراز و فرود اندیشکده‌ها طی سالیان اخیر را مرور و ایده‌های سامان‌بخش خود را برای سال پیش رو توصیه کند. امامیان به گواه این مصاحبه و فعالیت‌های سال‌های اخیرش یک ذهن تنظیم‌گر است که ایده تنظیم‌گری را در حوزه‌های متعدد دنبال می‌کند. او در این گفت‌وگو نیز دغدغه تنظیم‌گری زیست‌بوم اندیشه‌ورزی کشور را در محورهای متعدد نشان می‌دهد و بر ضرورت مقررات‌گذاری‌های شفاف و حقوقی در این فضا تاکید دارد. از نظر امامیان این مقررات باید متمایل به ارزشمندی اندیشکده‌ها باشد. «ارزشمندی» در تعریف وی از گذرگاه اعتباربخشی حقوقی و اعتباربخشی اقتصادی ممکن می‌شود. در ادامه خلاصه‌ای از گفت‌وگوی جامعه اندیشکده‌ها با جناب امامیان را می‌خوانید.

یعنی اصلی‌ترین بخش گزارش اندیشکده‌ای، توصیه‌های آن است. علاوه بر این، کمپین‌سازی‌ها یا ابداع‌سازی اجتماعی، پایلوت‌سازی و غیره، بخشی از زنجیره عملکرد نهادهای مشاوره سیاستی محسوب می‌شوند. بنابراین تمرکز بر روی پژوهش صرف، تقلیل کارکرد اندیشکده است.

؟ نمونه‌های مطلوب از مشاوره سیاستی مورد نظر شما کدام‌ها هستند؟

مثال‌های بسیاری در اندیشکده‌های قوی و قدیمی ما وجود دارد. طرح بنزین اندیشکده شریف، یک طرح مشاوره سیاستی بود که علاوه بر زمینه پژوهشی آن، حاوی توصیه سیاستی، تهیه پیش‌نویس قانون و طراحی ساختار است.

همچنین طرحی که اخیراً روی قانون انتخابات کار کرده‌ایم. پژوهش دانشگاهی یا سیاست‌پژوهی در این حوزه می‌تواند پاسخ پرسش‌هایی را بدهد که معطوف به انواع نظام‌های انتخاباتی است و بهترین نظام را برای ایران بررسی کند؛ اما کاری که اندیشکده می‌کند ناظر به چند سطح است. در سطح پروپوزال به اقتضای شرایط سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و دینی کشور، در صدد است به معنای حقیقی مشکلی از شما را حل کند. در سطح مشاوره سیاستی از پژوهش خارج می‌شویم و وارد

؟ ابتدا تبیینی از تعریف شما از اندیشکده داشته باشیم. آیا در منظومه فکری شما مجموعه‌ها صرف انجام «سیاست‌پژوهی»، اندیشکده محسوب نمی‌شوند و باید به مرحله «مشاوره سیاستی» نائل شده باشند تا اندیشکده به حساب بیایند؟

تفاوتی که بین سیاست‌پژوهی و مشاوره سیاستی وجود دارد، وجه پررنگ کار عملیاتی در فرآیند مشاوره سیاستی است. سیاست‌پژوهی منحصر به نسخه‌پیچی و ارائه پروپوزال است؛ در حالیکه مشاوره سیاستی یک گام جلوتر است. بر همین مبناست که اصطلاح Think Do Thank شکل گرفته است؛ که پیگیری‌های اجرایی توصیه‌ها را برجسته می‌کند.

به نظرم Policy Research و تاکید بر پژوهشی که در سیاست‌پژوهی وجود دارد، در حیطه فعالیت دانشگاه‌هاست؛ اما کار اندیشکده‌ها سیاست‌پژوهی و فراتر از سیاست‌پژوهی است.

در تزه‌های دانشگاهی، یک صفحه مربوط به پیشنهادات عملیاتی وجود دارد؛ اما عمده کار اندیشکده‌ای Policy Proposal است.

حیطه‌هایی نظیر اجماع‌سازی، ائتلاف‌سازی و ایجاد بسیج اجتماعی می‌شویم. این‌ها وجوهی است که مشاوره سیاستی طرح انتخابات را از عملیات پژوهشی آن متمایز می‌کند.

جایگاه‌های سیاسی که اندیشه‌ورزان وارد می‌شوند، باید جایگاه سیاست‌سازی باشد، نه اجرا. یا اگر جایگاه اجرایی است، به لایه‌های سیاستی اجرا وارد شوند، نه در لایه عملیاتی آن.

الکس پاول و جفری ساکس اشاره کنم که دومی حتی در مقام نمایندگی سازمان ملل، ایده‌های سیاستی خود را دنبال می‌کند. یعنی افراد ایده‌های سیاستی خود را به جایگاه‌ها ببرند، نه اینکه درگیر کارهای دیگر شوند. شرط سوم حفظ ارتباط افراد با نهادهایشان است. افراد به اندیشکده و نهاد خود به عنوان سکویی برای استخدام نگاه نکنند. رفت‌وبرگشت بین اندیشکده و اجرا می‌تواند انباشت دانش و تجربه را ممکن شود. این سه شرط در کنار هم، اتفاق مثبتی را از ورود اندیشه‌ورزان به جایگاه‌های اجرایی رقم می‌زند.

❓ با همین تعریف و متمرکز بر همین دو مثال، باز هم به نظر می‌رسد در ایران مشاوره سیاستی با تعریفی که شما دارید، چندان مصداقی ندارد. یعنی آن وجه بسیج اجتماعی حول مسئله و ائتلاف‌سازی‌ها موانع جدی دارد و

هنوز به عملیات اندیشکده‌ها تبدیل نشده‌اند.

مقیاس پروژه بنزین و اصلاح نظام انتخابات حدود بسیار بزرگی دارند و به اصطلاح Mass Scale هستند. به این دلیل که همه آحاد جامعه را درگیر می‌کند، طبیعتاً همه ابعاد آن کار یک مجموعه نیست. اندیشکده شریف به شدت روی ایجاد اجماع‌های حاکمیت، ائتلاف‌سازی و کار رسانه‌ای کرده است. پروژه‌های وب‌پیج یا اپلیکیشن انرژی‌یار در جهت شبیه‌سازی طرح بنزین بوده‌اند؛ اما حتماً جای کار بیشتری هم دارد و باید به سمت یک کمپین اجتماعی گسترده حرکت کرد.

از سوی دیگر در طرح‌های بزرگ، درگیری عناصر سیاسی نیز بالاتر است؛ بنابراین معارضین آن نیز زیاد هستند. برخی طرح‌ها وجه امنیتی برجسته‌ای دارند و افراد و گروه‌های متعدد درگیرش نیستند. در تنظیم‌گری رسانه، با وجود معارضین زیاد آن و مخالفت دولت وقت، چون مقیاس بزرگی نداشت، فضا سازی‌ها و کمپین‌سازی‌های حول آن در یک دامنه کوچک جواب داد؛ از جایی به بعد عمده اجرای آن به اندیشکده واگذار شد. این طرح عملاً Think Do Tank بوده است.

❓ ورود یکی دو ساله اندیشه‌ورزان به سطوح حکمرانی در دولت و مجلس را وجهی از همان Think Do Tank می‌دانید؟

به نظرم ورود به اجرائیات، بخشی از زندگی این افراد است و باید درگیر شوند. در این درگیری نیز سه ملاحظه و شرط باید صورت بگیرد. نخست اینکه جایگاه‌هایی که وارد می‌شوند، جایگاه سیاست‌سازی باشد، نه اجرا. یا اگر جایگاه اجرایی است، به لایه‌های سیاستی اجرا وارد شوند، نه در لایه عملیاتی آن. دوم اینکه ارتباطشان را با ایده‌های سیاستی خود که بیشتر توسعه داده‌اند، حفظ کنند. از نمونه‌های جهانی آن می‌توانم به آقای

❓ وضعیت فعلی که به زعم تعداد زیادی از صاحب‌نظران یک بن‌بست در پیشبرد اندیشه‌ورزی در اجراست را چطور تحلیل می‌کنید؟ ایده‌های سیاستی به جایگاه‌های اجرا وارد شده‌اند، اما به سد اقتضائات سیاسی برخورد کرده‌اند. گویا اندیشه‌ورزان نگاه معصومانه‌ای به حل مسائل داشته‌اند و واقعیات سیاسی در ذهن آن‌ها جایگاهی نداشته است.

من اینطور نگاه نمی‌کنم. فردی (Think tanker) که به برخی جایگاه‌های سیاسی مثل وزارت یا نمایندگی مجلس رسیده است، حتماً اقتضائات سیاسی و اداری را می‌فهمد و به ادبیات سیاسی کشور مسلط است؛ وگرنه تا این حد بالا نمی‌رفت. البته حرف شما را به طور کامل رد نمی‌کنم. ما اندیشه‌ورزان را در اتاق‌های دربسته و به دور از کریدورهای حاکمیت پرورش می‌دهیم. اگر به این کریدورها هم راهی می‌یابند، بسیار تکنوکراتیک، خطی و فرمولی با مسائل برخورد می‌کنند؛ و درکی از فرآیند Policy Political Process ندارند. این فرآیند ذاتاً ابر سیاسی قوی و پرنرنگی دارد و بسته به سیاستی که درباره آن صحبت می‌کنیم، ابعاد سیاسی می‌تواند قوی‌تر و ضعیف‌تر باشد. به هر حال افراد به دنبال حفظ چهره خود در جامعه هستند و در موضوعاتی که محل اختلاف است، ابعاد فنی را کاملاً کنار می‌گذارند و صرفاً سیاسی رفتار می‌کنند.

❓ همین‌جا بحث نسبت حاکمیت و اندیشکده‌ها پیش می‌آید. به نظر می‌رسد حاکمیت نهادهایی را تحت عنوان اتاق فکری یا اندیشکده وارد و روی آن سرمایه‌گذاری‌هایی هم کرده است، اما اکنون میلی به تاثیرگذاری آن

ندارد. از نظر شما نسبت مطلوب حاکمیت و اندیشکده‌ها چگونه است؟

وقتی از واژه حاکمیت استفاده می‌شود، پیش‌فرض‌هایی به بحث وارد می‌شود. اندیشکده‌ها در همین ساختار سیاسی می‌توانند چند نقش و کارکرد مطلوب داشته باشند. در وهله نخست اندیشکده‌ها می‌توانند نهادهایی برای جامعه‌پذیری عده بسیاری از پژوهشگران و نسل‌های جوان تحصیل‌کرده کشور باشند. افراد در اندیشکده‌ها شیوه‌های تخطب و زبان سیاسی کشور را فرا می‌گیرند و پیچیدگی‌های امر سیاست را درک می‌کنند.

کارکرد دیگر اندیشکده‌ها می‌تواند تربیت نیروهای لازم برای کشور باشد و از این طریق در شکل‌بندی و سازه سیاسی نظام مشارکت داشته باشند. این تربیت نیز وجوه متعددی می‌تواند داشته باشد. به طور مثال از تربیت نیروها و بروکرات‌های لازم برای دیوان‌سالاری کشور آغاز شود و به تربیت حتی نیروهای سیاسی مورد نیاز کمک کند. این کارکرد (تربیت نیرو) می‌تواند ضعف نظام حزبی ما را نیز جبران کند. با این توضیح که اندیشکده‌ها، به فضاهایی برای تربیت و ایجاد اعضای پایدار برای احزاب تبدیل شوند. یعنی یک مبانی سیاسی بسازیم و روی آن بدنه سیاسی سوار کنیم که برایمان سیاست‌ورزی کنند.

همچنین اندیشکده‌ها می‌توانند به عنوان نهادهایی مدنی که کمتر شائبه ذی‌نفع بودن داشته باشند، ظاهر شوند و واسطه میان جامعه و حاکمیت قرار بگیرند.

این وضعیت مطلوب ارتباط ساختار سیاسی و اندیشکده‌هاست. وضعیت فعلی را چطور آسیب‌شناسی می‌کنید؟

وضعیت مطلوب در نسبت با واقعیت ترسیم شد؛ اما وضعیت فعلی، رابطه‌ای در حال شکل‌گیری است. سابقه این نوع ارتباط‌ها به ارتباط حوزه و دانشگاه با حاکمیت بازمی‌گردد؛ که تجربه موفق هم نبوده است. قرار هم نبوده که ارتباط موفق باشد؛ چراکه نیاز به واسطه‌ای داشته است. به طور مثال رابطه صنعت و دانشگاه نمی‌تواند رابطه موفق باشد؛ این واسطه‌ای به نام شرکت‌های دانش‌بنیان است که به آن سامان می‌دهد. اگر این واسطه نبود، ارتباط میان صنعت و دانشگاه، در وضعیت طرد و تحقیر یکدیگر باقی می‌ماند.

ما به تنوعی از نهادهای واسطه نیاز داریم. نهادهای مشاوره

ما اندیشه‌ورزان را در اتاق‌های دربسته و به دور از کریدورهای حاکمیت پرورش می‌دهیم. اگر به این کریدورها هم راهی می‌یابند، بسیار تکنوکراتیک، خطی و فرمولی با مسائل برخورد می‌کنند و درکی از فرآیند Policy Political Process ندارند.

سیاستی که اندیشکده‌ها هم یک نوع آن هستند و خود اندیشکده‌ها هم به چند نوع تقسیم می‌شوند، می‌توانند نهاد واسطه میان نهاد علم و نهاد اجرا باشند؛ اما پس از چند دهه فعالیت مجموعه‌های مشاوره سیاستی، یک خلایی ایجاد شد؛ چراکه شیوه مواجهه اندیشکده‌ها با مسائل به‌روز نبود و ابزارشان نیز سنتی بود. به طور مثال مجموعه معظمی همچون مرکز پژوهش‌های مجلس تا مدت‌ها گزارش مکتوب تولید می‌کرد و استفاده از بسته متنوعی از ابزار در آن دیده نمی‌شد. از سوی دیگر برخی از مجموعه‌های بزرگ به Gatekeeperهایی تبدیل شده‌اند که اجازه ورود سایر مجموعه‌ها به نهاد مربوطه را نمی‌دهند. در بحث شرکت‌های دانش‌بنیان نیز همین تجربه وجود داشت. برخی اجازه ورود به صنایع را نداشتند؛ اما این رویه تعدیل شد. در زیست‌بوم مشاوره سیاستی نیز اتفاقات خوبی در حال شکل‌گیری است و دسترسی به نهادهای حاکمیتی برای مجموعه‌های مختلف فراهم شده است.

معطوف به سال ۱۴۰۲ چه توصیه‌هایی برای بهبود وضعیت اندیشه‌ورزی در کشور دارید؟

یک زمانی در کشور دانش‌بنیان‌ها به عنوان ارزش معرفی شدند، برای آن‌ها قانون تصویب شد و حمایت‌های بسیاری به آن‌ها سرزیر شد. همین کار را در زیست‌بوم مشاوره سیاستی لازم داریم. یعنی اعتبار حقوقی و اعتبار اقتصادی از طریق ایجاد چرخه اقتصادی، باید حول مجموعه‌های مشاوره سیاستی شکل گیرد تا به بالندگی و تأثیرگذاری مطلوب برسند. ارزشمندی از طریق چرخه اقتصادی ایجاد می‌شود؛ چراکه معمولاً پول به جایی می‌رود که ارزشی داشته باشد.

شما تخصیص بودجه سیاست‌پژوهی را در این ارزشمندی اقتصادی موثر می‌دانید؟

من به عنوان فردی که در حوزه مشاوره سیاستی کار می‌کنم، می‌دانم که نباید جواب ساده به سوالات داد. بنابراین تمایل دارم درباره تخصیص اعتبارات جواب بله یا خیر ندهم. چراکه همواره مشکلات در جزئیات پدیدار می‌شوند. بودجه سیاست‌پژوهی هم می‌تواند در سبب متنوع تأمین مالی در نظر گرفته شود، اما باید دید الزامات اجرایی آن چگونه دیده می‌شود. بودجه سیاست‌پژوهی می‌تواند تأثیرات مثبتی داشته باشد، اما یک «اگر» دارد؛ اگر تنظیم‌گر و مجری درستی آن را به دست بگیرد.

تکنوکراتیک فعلی است. ما به تنوع در اندیشکده‌ها و به‌ویژه اندیشکده‌های سیاسی و حزبی نیاز داریم. رؤسای جمهوری ما در حوزه سیاست تنهاترین هستند. پیش از انتخابات، تبلیغات و اطلاع‌رسانی حول فرد شکل می‌گیرد؛ اما پس از انتخابات آن حلقه مشاوره سیاستی وجود ندارد. علاوه بر گارد امنیتی، باید یک گارد سیاستی دور رؤسای جمهور شکل بگیرد و ماشین سیاست‌سازی و تصمیم‌سازی افراد منتخب شوند.

در نهایت هم، وجود یک متولی واحد خوب را برای زیست‌بوم ضروری می‌دانم. هنوز مشخص نیست متولی این حوزه، وزارت علوم، معاونت علم و فناوری، خانه اندیشه‌ورزان یا سایر نهادها هستند. به لحاظ حقوقی و رسمی باید متولی این فضا مشخص باشد؛ چراکه اکنون تمام فعالیت‌ها در قالب «کمک» است و آن سامان‌دهی و انسجام حقوقی-مالی-اقتصادی شکل نگرفته است.

❓ به عنوان سوال آخر اگر بخواهید افراد یا مجموعه‌هایی را به عنوان الگو و چهره مطلوب اندیشه‌ورزی معرفی کنید، چه افرادی را نام می‌برید؟

آنچه که از دور می‌بینم آقای نگاهداری در مرکز پژوهش‌های مجلس به سمت سیاستی شدن این مجموعه پیش می‌رود. ممکن است انتقادهایی هم به ایشان داشته باشم، اما این تحول در مرکز پژوهش‌ها را می‌بینم. آقای حسین میرزاپور از اندیشکده شریف در حوزه Digital Policy نقش آفرینی جدی دارد و در این حوزه عرصه‌های جدیدی را باز کرده است.

مورد دیگر سند تحول دولت بود که ایده ایجاد یک نظام سیاستی در کنار رئیس‌جمهور را آقای اسماعیل سقاب اصفهانی دنبال می‌کرد. گرچه این طرح اکنون پیش‌بردی ندارد.

آقای سید محمد صاحبکار نیز در قوه قضائیه توانسته است بحث‌های راهبردی جدی را در حوزه‌های حقوقی باز کند. با توجه به اینکه سیستم‌های حقوقی و قضائی از متصل‌ترین سیستم‌ها هستند و جایابی در آن‌ها بسیار دشوار است، ایشان توانسته به عنوان یک فرد اندیشکده‌ای موفق باشد و حرکت‌هایی بکند.

بیش و پیش از ایجاد ابزارهای جدید ما نیاز داریم نهاد اندیشکده را پالایش و هرززدایی کنیم. اکنون دانشگاه‌های ما گرچه نوآور و منعطف نیستند، اما از یک استاندارد برخوردارند. اندیشکده‌ها نیز نیازمند استانداردسازی هستند. این مجموعه‌ها غیررسمی هستند و پیش از استانداردسازی بودجه‌بندی برای آن می‌تواند شدیداً فسادزا باشد.

در نهایت توصیه می‌کنم به ابزارهای جدید فکر نکنیم و با ابزارهای فعلی کار کنیم؛ بودجه پژوهشی، معاونت علم و فناوری ریاست‌جمهوری، صندوق پژوهش و فناوری، شرکت‌های دانش‌بنیان و بنیاد ملی نخبگان از ابزارهای فعلی ما هستند.

❓ برای رسمیت‌بخشیدن به اندیشکده‌ها دو روش اعتبار حقوقی و اعتبار اقتصادی را اشاره کردید؛ که مداخله از بیرون محسوب می‌شوند. درون زیست‌بوم اندیشکده‌ها چطور می‌توانند روند به رسمیت شناخته شدن خودشان را تقویت کنند؟

سوق و ایجاد انگیزه اندیشکده‌ها باید در جهت استفاده از ابزارهای نوین باشد. نوآوری‌های سیاستی و نوآوری‌های ابزاری در سیاست‌سازی و سیاست‌پژوهی را وارد کنند. ایده‌های جدید و غیرتکراری مهم هستند. نکته دومی که توصیه می‌کنم نزدیکی به نهاد سیاست و دور شدن از وضعیت شدیداً

رؤسای جمهوری ما در حوزه سیاست تنهاترین هستند. پیش از انتخابات، تبلیغات و اطلاع‌رسانی حول فرد شکل می‌گیرد؛ اما پس از انتخابات آن حلقه مشاوره سیاستی وجود ندارد. علاوه بر گارد امنیتی، باید یک گارد سیاستی دور رؤسای جمهور شکل بگیرد و ماشین سیاست‌سازی و تصمیم‌سازی افراد منتخب شوند.

روش‌های شکوفایی نهاد اندیشکده در ایران

در جستجوی اصالت

مصطفی زمانیان، ضمن جریان‌شناسی زیست‌بوم اندیشه‌ورزی کشور، اثربخشی اندیشکده‌ها را از گذر اصالت‌بخشی و منزلت‌بخشی به آن‌ها ممکن می‌داند.

❓ مصطفی زمانیان، از نسل قدیمی جامعه اندیشگاهی و عضو فعلی حقیقی ستاد تحول دولت است که سال‌ها سابقه تأسیس مجموعه‌های پژوهشی مختلف را در کارنامه خود دارد و آخرین بار او را در کسوت مدیرعامل پژوهشکده سیاست‌گذاری و تحلیل راهبردی آیندگان شناخته بودیم، صبح یک روز سرد زمستانی در دفترش در محله طرشت و به عنوان مدیرعامل بنیاد تعالی اجتماعی زندگی، میزبان جامعه اندیشکده‌ها شد. در این یک ساعت، ذهن منظم ریاضی‌وار زمانیان متمایل به آسیب‌شناسی اثرگذاری اندیشکده‌ها در عرصه اجرا، به ترسیم مراحل از بازیابی حاکمیت نسبت به اندیشکده‌ها پرداخت؛ که شامل بازاندیشی در منابع، بازآفرینی فرآیندها و بازنگری خروجی اندیشکده‌هاست. اهمال حاکمیت و به تعبیر زمانیان خودرویی اندیشکده‌ها، ضعف استخوان‌بندی و در نهایت کاهش تأثیرات کاربردی این مجموعه‌ها در عرصه عمل را موجب شده است. به زعم وی اکنون، هنگامه اصالت‌بخشی و منزلت‌بخشی حاکمیت به نظام اندیشگاهی کشور است. آنچه در پی می‌آید تنظیم مرور کوتاه نگاه زمانیان از وضعیت زیست‌بوم اندیشه‌ورزی کشور است.

نظام اجرا و اقتضائات اجرایی سیاست‌ها دور هستند. در اغلب کارهای اندیشگاهی الزامات ناظر بر مسئله‌شناسی لحاظ نمی‌شود و بنابراین مسئله واقعی حل نمی‌شود و روی مسائل غیرواقعی یا غیراولویت‌دار تمرکز می‌شود. بنابراین انتظارات سیاست‌گذار را پاسخ نمی‌دهیم.

همه جا نهادهای اندیشگاهی موضوعاتی را دنبال می‌کنند که در لبه دانش هستند و با نگاه به تحولات جهانی به پدیده‌ها و مسائل سیاستی نگاه می‌کنند. این مجموعه‌ها در فرآیند تبدیل مطالعه به سیاست، ملاحظات ناظر بر اجرا یا اجرایی‌پذیری سیاست را لحاظ نمی‌کنند. اقتضائات اجرا در هر کشور، منحصر به همان ساختار سیاسی است. ضمن اینکه در هر موضوعی این اقتضائات می‌تواند متفاوت باشد. به طور مثال در مباحث توسعه صنعتی و صنعت خودرو نگاه سیاسی، امنیتی و ایدئولوژیک ناظر بر طراحی سیاست کمتر است، اما در مورد سیاست‌های حوزه رفاه رد پای مبانی ایدئولوژیک ناظر بر الگوی حکمرانی را پررنگ‌تر می‌بینیم؛ اما واقعیت کشور ما این است که ضعف در خود نظام اندیشگاهی بسیار جدی‌تر

❓ شما به عنوان فردی که سال‌ها در سطوح متعدد تصمیم‌سازی از نزدیک در ارتباط با لایه‌های گوناگون حاکمیت هستید، ظرفیت پذیرش کارشناسی را در ساختار قدرت می‌بینید؟ آنچه از بیرون مشاهده می‌شود از یک سو حاکمیتی است که ملاحظات ایدئولوژیک و امنیتی بسیاری برای خود تعریف کرده است و از سوی دیگر مجموعه‌هایی که فارغ از آن ملاحظات در حال کارشناسی امور هستند.

گرچه تمام انتظارات سیاست‌گذار درست نیست؛ تعریف مسئله سیاست‌گذار هم می‌تواند درست نباشد؛ اما به نظر من آنچه باعث می‌شود خروجی نهادهای اندیشگاهی در عرصه عمل کاربرد نداشته باشند، به مسائل درون اندیشکده‌ها و مسئله‌شناسی آن‌ها برمی‌گردد. اندیشکده‌ها عموماً قدرت تبیین جامع مسئله را ندارند و در مقام طراحی راه‌حل نیز از

است و اندیشکده‌ها و اندیشگاه‌ها پاسخی به سوالات واقعی، عموماً فورس و روی میز سیاست‌گذار نمی‌دهند و اساساً سوال آن‌ها را اکتشاف هم نمی‌کنند. این مسئله در نهایت باعث ایجاد انحراف در جریان کلی اندیشکده‌ای در کشور است.

❓ شما به شکاف بین نظام مسائل اندیشکده‌ها و نظام مسائل حاکمیت اشاره دارید. اگر بخواهید برای کاهش این شکاف توصیه‌ای داشته باشید، چه مواردی را در اولویت قرار می‌دهید؟

واقعیت این است که جریان اندیشگاهی به قدر سهمی که به آن داده شده و به اندازه رشدی که از زمان تولد خود داشته، اثرگذار بوده است. در سطح دولت هم وقتی بررسی می‌کنیم، مدیرانی که سابقه حضور در نهادهای اندیشگاهی را داشته‌اند، بیشتر از سایرین توان حل مسئله دارند. بنابراین ما باور داریم که جامعه اندیشگاهی به قدر وسع و سهمی که به آن داده شده است در کارگشایی مسائل کشور موثر بوده است. خروجی‌های این جریان از حیث محتوا و افراد (کارگزارپروری) قابل اعتنا هستند. اما از سه وجه باید بازاندیشی در این جریان صورت بگیرد. نخست از حیث منابع مالی، داده‌ای و انسانی باید تقویت شود. جریان اندیشگاهی کشور از حیث منابع مالی از پشتوانه قوی برخوردار نیست. به همین علت همواره بدنه آن ضعیف بوده و اساساً استخوان‌بندی آن از بدو تولد ضعیف بسته شده است. این امر در کم‌رمدی جریان‌های اندیشگاهی کنونی مؤثر بوده است. در تمام دنیا جریان‌های اندیشگاهی در حمایت حاکمیت هستند، اما در ایران فهم و درایت لازم در ادوار مختلف دولتی نسبت به این امر وجود نداشته است.

بازاندیشی دوم مربوط به منابع داده‌ای است. جریان اندیشگاهی به داده‌های واقعی دسترسی ندارند و روی داده‌های دست دوم، عمومی و کم ارزش کار می‌کنند که در دسترس هر کارشناس پژوهشی قرار دارد. اگر انتظار شناخت درست مسئله و ارائه راه‌حل درست از شبکه اندیشگاهی داریم، باید دسترسی آن‌ها به داده‌های واقعی را باز کنیم.

بعد سوم تقویت جامعه اندیشگاهی، مربوط به منابع انسانی است. اندیشکده‌ها، نهادهایی خود رو هستند که به دور از بدنه حاکمیت و دولت شکل می‌گیرند و دسترسی‌شان

ما باور داریم که جامعه اندیشگاهی به قدر وسع و سهمی که به آن داده شده است در کارگشایی مسائل کشور موثر بوده است. خروجی‌های این جریان از حیث محتوا و افراد (کارگزارپروری) قابل اعتنا هستند؛ اما از سه وجه منابع مالی، داده‌ای و انسانی باید تقویت شود.

به منابع انسانی حرفه‌ای نیز محدود است. در صورتی که در ساختار نهادهای اندیشکده‌ای ترکیب دو طیف نیروی انسانی («افراد مجرب و بروکرات‌های کارکشته») که از ساختار رسمی اداره دولت می‌آیند و «جوانان و فارغ‌التحصیلان کاربلد و تئوری‌پرداز» را شاهدیم. افراد گروه اول هستند که مدل‌های اجراکردن سیاست‌ها را به فعالیت‌های اندیشکده‌ای تزریق می‌کنند. یکی از دلایل اساسی به ثمر نرسیدن کارهای اندیشگاهی در ایران، این است که خروجی نظریه‌پردازان جوان ما توسط افراد کاربلد حرفه‌ای بروکرات صیقل نمی‌خورد. در وجه دوم اندیشکده‌ها نیاز دارند که فرآیندهای خود را نیز بازآفرینی کنند. عموم جریان‌های اندیشگاهی ما کار پژوهش‌گری انجام می‌دهند، نه سیاست‌ورزی. خروجی کارشان کتاب‌های قطوری از مطالعات تطبیقی است که حجم مطالعات داخلی و تجویز در آن‌ها بسیار ناچیز است. یعنی می‌دانند در دنیا چه خبر است، اما در کشور خودمان را نمی‌دانند! دلیلش این است که اقلیم ما پژوهشی است و بچه‌های جوان ما فقط همین را بلد هستند و بعضاً حتی از انجام یک مصاحبه حرفه‌ای با یک مدیر اجرایی نیز ناتوان هستند. در فرآیندهای جریان‌های اندیشگاهی باید اتفاقات جدیدی را رقم بزنیم و متناسب با مسئله و عمق آن، نهادهای اندیشکده‌ای متعدد را تقویت کنیم. من در تز دوره دکترای خودم، ۱۳ مدل نهاد اندیشکده‌ای در دنیا را شناسایی کرده‌ام که «نهادهای میانجی‌گر خط‌مشی» هستند و الگوی کنش آن‌ها در طراحی خط‌مشی با هم تفاوت دارد؛ در حالیکه ما تنها نهادهای تینک‌تنکی را وارد کرده‌ایم.

در گام سوم، بازنگری جدی در خروجی اندیشکده‌ها لازم است. غالب خروجی‌های اندیشکده‌ای گزارش پژوهشی است، نه گزارش سیاستی و یا ایده سیاستی و یا پیش‌نویس قانون. گزارش پژوهشی، خروجی نهاد پژوهشی است، نه یک تیم کانون تفکری که می‌خواهد اثر سیاستی بگذارد. در اندیشکده‌ها باید توانایی تبدیل گزارش ۵۰۰ صفحه‌ای به چند قانون وجود داشته باشد، که اکنون عموماً اینطور نیست. بنابراین آن ۵۰۰ صفحه در قفسه گذاشته می‌شود. برای وارد شدن به جریان اجرا باید توان استخراج آن گزارش ۳ صفحه‌ای را داشته باشند. ما موتور تبدیل گزارش پژوهشی ۵۰۰ صفحه‌ای به گزارش سیاستی ۳ صفحه‌ای را فعلاً نداریم.

❓ در بازاندیشی تأمین مالی اندیشکده‌ها،

تخصیص بودجه سیاست‌پژوهی را مفید ارزیابی می‌کنید؟

گرچه اندیشکده‌های موفق را، مجموعه‌هایی می‌دانم که از حمایت یک مجموعه بالادستی برخوردارند؛ اما با یارانه‌دادن غیرهدفمند به این جریان موافق نیستم؛ زیرا نهادهای اندیشگاهی را فاسد می‌کند. در حمایت هدفمند مالی چند هدف معین دنبال می‌شود. نخست فراهم‌آوری زیرساخت‌هاست. بچه‌های اندیشگاهی ما زیرساخت فیزیکی مناسب برای استقرار ندارند. دلیل آن هم فقدان قدرت لابی‌گری آن‌هاست. در تمام دنیا به اندیشکده‌ها فضای اختصاصی طولانی‌مدت می‌دهند.

دومین موردی که در تأمین مالی اندیشکده‌ها باید هدف قرار بگیرد، هزینه تأمین منابع اطلاعاتی است. کتاب، جزوه، گزارش‌های بین‌المللی و غیره خریداری شود و به عنوان ابزار کار در اختیار مجموعه‌ها قرار بگیرد.

هدف آخری که باید دنبال شود، تأمین نقدینگی لازم برای پرداخت حقوق اعضا و افراد فعال در اندیشکده‌هاست. اکنون مدل کاری اندیشکده‌ها کارفرما-پیمان‌کاری است و ورودی مالی بچه‌ها به گزارش‌های آن‌ها بستگی دارد؛ بنابراین حقوق خوبی دریافت نمی‌کنند. از این لحاظ باید حمایتی از اندیشکده‌ها صورت بگیرد که بتوانند حقوق پایدار به افراد بدهند. ضمن اینکه مواردی مثل بیمه، مالیات، عوارض و غیره نیز مطرح است؛ که در دنیا مدل‌های خوبی برای آن وجود دارد. به طور مثال از طریق مسئولیت‌های اجتماعی صنایع بزرگ، اندیشکده‌ها تحت پوشش قرار می‌گیرند.

اکنون عمر متوسط بچه‌ها در مجموعه‌ها حدود سه سال و نیم است. چراکه افراد پس از گذر از سنی که به شرایط ازدواج و تهیه خانه و ماشین می‌رسند، مجموعه‌های خود را ترک می‌کنند و از آنجا که به شدت مستعد هستند و جذابیت‌های بازار نیز برای آن‌ها زیاد است، به سرعت جذب بازار می‌شوند. بنابراین من یک مدل حرفه‌ای، محاسبه‌شده و دقیق را برای تزریق منابع به زیست‌بوم توصیه می‌کنم؛ تا مجموعه‌ها بتوانند اعضای خود را حفظ کنند.

؟ اتفاقی که اکنون در حال رخ دادن است، ترک اندیشکده‌ها برای ورود به دولت است؛ که تقریباً یک روند را شکل داده است.

شما چه تحلیلی از ورود اندیشه‌ورزان خصوصاً طیف امام صادق (ع) به بدنه اجرا و تصمیم‌کشور دارید؟ به ویژه که این طیف بیشتر نگاه تحلیلی و ایدئولوژیک به مسائل دارد، در مقابل طیف شریف که نگاه عملیاتی و شدیداً مهندسی دارند و اتفاقاً با همین نگاه سراغ حل مسائل بزرگی مثل بنزین و یارانه انرژی هم رفته‌اند.

به صورت کلی مشکل نیروی انسانی دولت را ضعف کارهای تشکیلاتی در دولتمردان می‌دانم. خیلی از همین افرادی که امروز در دولت هستند، تا سه ماه پیش از آن نمی‌دانستند وارد دولت می‌شوند یا اصلاً در چه پستی قرار می‌گیرند. اکنون ورود بی‌سابقه اندیشه‌ورزان به دولت بر اساس ارتباطاتی است که شکل گرفته است و غالب این افراد برای این پست‌ها و گرفتن مسئولیت تربیت نشده‌اند. این هم به طیف خاصی از جریان‌های اندیشگاهی مرتبط نیست و پدیده‌ای عام است. گرچه اکنون به خاطر نفوذ و تنوع جریان امام صادق (ع)، طبیعتاً سهم این جریان بیش از سایرین است؛ چراکه هر مسئولی در مدارهای اطراف خود اعتماد و انتخاب می‌کند. ریشه این امر به فقدان شبکه نیروی انسانی در کشور بازمی‌گردد. ما بانک اطلاعاتی لازم برای متخصصان حوزه‌های متعدد نداریم که باید این مسئله را حل کنیم و شبکه نیروی انسانی کامل کارآمد کارآموده آزمون‌پس‌داده آماده ورود به حکمرانی را بسازیم. این شبکه حاوی اطلاعات کاملی از افراد اعم از ویژگی‌های شخصیتی، نمره هوش هیجانی، میزان هوش اجتماعی، حوزه‌های تخصصی، ویژگی‌های اخلاقی و تجربه‌های فرد است. در غیاب چنین نظام هدایت‌شده و سازمان‌یافته جانشین‌پروری، همواره حضور طیفی و جریانی افراد به صحنه‌های اجرا را خواهیم داشت.

؟ اگر خواهیم یک جریان‌شناسی از اندیشکده‌ها داشته باشیم؛ از ابتدای تولد اندیشکده در ایران چه جریان‌ها و طیف‌هایی در این فضا شکل گرفته‌اند و مشغول فعالیت هستند ؟

نقطه آغازین فعالیت اندیشگاهی به شکل فعلی آن تا جایی که من بررسی کرده‌ام از دو خواستگاه شکل گرفت. یکی جریان بچه

جامعه اندیشگاهی، جامعه بی‌شناسنامه‌ای در نظام صنفی کشور است که حتی از نظر حقوقی امکان ثبت اندیشکده وجود ندارد. روش‌هایی که اکنون وجود دارد، ثبت شرکت است که مشمول قانون مالیات و بیمه و غیره می‌شود؛ به طوری که اکنون ضریب مالیاتی کارهای اندیشگاهی از همه اصناف بالاتر است.

های دفتر همکاری های فناوری سابق (و مرکز همکاری های تحول و پیشرفت فعلی) و دیگری اکوسیستم دانشگاه شریف و ظرفیتی بود که بر اساس تأسیس دانشکده مدیریت و اقتصاد شکل گرفت. اتفاقاً هر دو جریان بچه های کاوشگر و باهوش و با استعداد نگاه مهندسی به مسائل هستند؛ که بنای کار اندیشه‌ورزی و اندیشگاهی در کشور را گذاشتند. بنیان عملیاتی و مهندسی در این طیف، به خاستگاهشان که رشته‌های مهندسی است مربوط می‌شود. این جریان در ورود به مسئله، برای خروجی اهمیت قائل است و جنس خروجی‌هایشان با رشته‌های علوم پایه و علوم انسانی متفاوت است. این جریان، اساساً مسئله‌محور وارد فضای اندیشگاهی و منشا اثر در این فضا شده‌اند. به عنوان نمونه مراحل بلوغ ایتان از تمرکز بر فعالیت‌های ترویجی، به سمت کادرسازی و سپس شبکه‌سازی قابل مطالعه است.

❓ **خب در بین نهادها چه الگوهای را معرفی می‌کنید؟**

نام‌های قوی بسیاری وجود دارند. من مجموعه ایتان را بسیار مؤثر می‌دانم. همچنین اندیشکده حکمرانی شریف را الگویی قابل مطالعه می‌دانم. سومین گزینه از نظر من آقای محسن دنیوی است که نسبت به توسعه شبکه اندیشگاهی ایستادگی دارد و به توسعه زیست‌بوم کمک می‌کند. در اندیشکده‌های شهرستانی نیز اندیشکده صنعت، فناوری و اقتصاد استان یزد (صفا) و آقای حسن بلندیان در یزد را معرفی می‌کنم. در شهرستان کار اندیشکده‌ای کردن، از نظر حوزه دسترسی و نزدیکی و غیره متفاوت از تهران است؛ با این حال ایشان توفیقاتی داشته‌اند. این نام‌ها در یک سال تا یک سال و نیم گذشته جزو مجموعه های خوب و اثرگذار بوده‌اند.

❓ **به عنوان آخرین سوال و معطوف به سال ۱۴۰۲ چه توصیه‌ای برای تقویت نظام اندیشگاهی در کشور دارید؟**

مهم‌ترین گامی که دولت باید در این زمینه بردارد، اصالت‌بخشی به جریان اندیشگاهی کشور است. جامعه اندیشگاهی، جامعه بی‌شناسنامه‌ای در نظام صنفی کشور است که حتی از نظر حقوقی امکان ثبت اندیشکده وجود ندارد. روش‌هایی که اکنون وجود دارد، ثبت شرکت است که مشمول قانون مالیات و بیمه و غیره می‌شود. به طوری که اکنون ضریب مالیاتی کارهای اندیشگاهی از همه اصناف بالاتر است. در حالی که ثبت اندیشکده باید معرفه و حاوی مزایایی باشد. به طور کلی دولت باید در نظام‌های حمایتی از اندیشکده‌ها بازاندیشی کند؛ به این معنی که یک نظام حمایتی ویژه حقوقی، قانونی، ثبتی، مالی و امثالهم برای جریان‌های اندیشگاهی ایجاد کند. مطابق همان کاری که برای حوزه دانش‌بنیان شده و منجر به منزلت‌آفرینی اجتماعی برای این حوزه شده است. این نظام حمایتی، اکوسیستم اندیشگاهی را تعریف و ایجاد می‌کند و حول آن منزلت و اصالت را شکل می‌دهد.

مورد سوم، جریان اندیشگاهی وابسته به دستگاه‌ها یا مورد حمایت دستگاه‌ها هستند؛ که با قوام و تلقی درستی از کارکرد نهادهای اندیشگاهی تأسیس شده‌اند. حمایت‌های دولتی و نهادی، این فرصت را به آن داده است که به بلوغ تدریجی از حیث اثرگذاری در جریان حاکمیت برسد. تحت حمایت بودن و پایداری این مجموعه‌ها از حیث مالی و زیرساختی، قدرت ماندگاری و تاثیرگذاری را برای آن‌ها به ارمغان آورده است.

یک جریان چهارمی نیز وجود دارد که نسل فعالان اندیشگاهی مستقل هستند؛ که به هیچ معنایی تحت حمایت نبوده‌اند. یعنی مثل امام صادقی‌ها و شریفی‌ها دانشگاهی نیستند و مثل جریان سوم نیز وابستگی نهادی به ساختارهای حاکمیتی و سازمان‌های دولتی ندارند. پژوهشکده سیاست‌گذاری و مطالعات راهبردی آیندگان در این طیف قرار می‌گیرد. این جریان شامل مجموعه‌های خصوصی است که به دلیل فقدان حمایت و منابع، ریسک ماندگاری بالایی دارند. به نظر من این طیف محل اعتنا هستند و به دلیل اینکه بخش خصوصی جامعه اندیشگاهی هستند باید جدی گرفته شوند.

❓ **به هر حال افرادی هستند که حرفشان در حاکمیت شنیده نمی‌شود و به دلایلی توان نهادسازی هم ندارند؛ اما تحلیل‌های سیاستی دست اولی در توییت‌ها یا سایر شبکه‌های رسانه‌ای ارائه می‌کنند و از این حیث که عقلانیتی تولید می‌کنند تاثیرگذاری هم دارند. نظر شما در مورد نسبت این افراد با جامعه اندیشگاهی چیست؟**

خروجی جامعه اندیشگاهی همپوشانی جدی با خروجی نهادهای رسانه‌ای سیاسی دارد؛ اما من وقتی از نهادهای

گشودن حلقه‌های تصمیم

محمد جلال، مسائل حکمرانی را در سه سطح تشخیص، تصمیم و اقدام صورت‌بندی می‌کند و ادراک حضوری اندیشکده‌ها از فرآیندهای تصمیم را توصیه می‌کند.

? محمد جلال، مشاور وزیر اقتصاد و عضو هیئت داوران نخستین جایزه ملی سیاست‌گذاری، آخرین جلسه از یک روز پیکار در وزارت اقتصاد را به جامعه اندیشکده‌ها اختصاص داد؛ تا معطوف به سال‌ها فعالیت اندیشکده‌ای در کنار مشغله‌هایی در جایگاه‌های تصمیم‌سازی کشور، به طرح‌ریزی نظام مسائل کشور بپردازد و سه سطح مسئله در نظام حکمرانی کشور را نشان دهد: تشخیص، تصمیم و اقدام. به زعم جلال اندیشکده‌ها در هر سه سطح کارکردهای بالقوه‌ای برای نظام تصمیم و حکمرانی کشور دارند؛ گرچه نیازمند بازشناخت فرآیندهای واقعی تصمیم و اقدام هستند. توصیه وی، ترسیم سازوکارهایی است برای حضور سیاست‌پژوهان و اندیشه‌ورزان در حلقه‌ها و جلسات تصمیم‌گیری کشور؛ البته بدون حق رأی یا صحبت! نظم گفتار، دقت در انتخاب کلمات و طبقه‌بندی منظم موضوعات در صحبت‌های جلال با مثال‌ها و مصداق‌های فراوان از فرآیندهای حکمرانی همراه بود. مختصری از این گفت‌وگوی ۹۰ دقیقه‌ای را در ادامه می‌خوانید.

ادارگی از پدیده‌ها و مسائل کشور کیفیت قابل قبولی ندارد و تا حدی دچار اختلال است. خطا در تشخیص و نظام ادارگی کشور نیز جوانب متعددی دارد. زیرساخت‌ها، سامانه‌ها، بنیان‌های آماری، داده‌ها و اخبار می‌توانند به تشخیص و ادارک منجر شوند، اما مدیران ما به این فناوری و دانش نرسیده‌اند که چه زمانی کدام داده، خبر یا اطلاعاتی دارای اهمیت و اولویت است و چه زمانی باید از آن چشم‌پوشند. بنابراین نظام عکس‌العمل آن‌ها نیز دچار اختلال می‌شود. ریشه این مسئله نیز به دلیل

? به نظر شما پنج مسئله اساسی حاکمیت در سال ۱۴۰۱ چه بود؟

قاعدتاً مسائل اقتصادی مهم‌تر از سایر مسائل بودند؛ اما همین مسائل اقتصادی نیز معلول و علامت مسائل ریشه‌ای دیگری هستند. به نظر من ریشه مسائل حاکمیت و به طور کلی ریشه مسائل کشور در سه سطح قابل دسته‌بندی هستند. سطح نخست، تشخیص است. به این معنا که نظام

داشته باشند؟

در سطح نخست، یعنی تشخیص، مجموعه‌ای از اندیشکده‌ها می‌توانند در تراز ساماندهی و کیفیت بخشی به نظام تشخیص و ادارک کشور کمک کنند و مسائل راهبردی را از مسائل رسانه‌ای تفکیک کنند و کشور را به سمت تشخیص درست اولویت‌ها سوق دهند. کیفیت بخشی به نظام ادارکی حکمرانی می‌تواند شامل مسئله‌شناسی، راهکارشناسی و ریشه‌شناسی باشد.

دومین سطح مسائل کشور نیز می‌تواند حوزه فعالیت دسته دیگری از اندیشکده‌ها باشد. اندیشکده‌ها می‌توانند در حوزه کیفیت بخشی به نظامات تصمیم‌گیری کشور تامل و به نظام تصمیم‌گیری کشور کمک کنند تا از وضعیت بی‌تصمیمی، رها کردن مسائل و ترس بیش از حد از تبعات تصمیم خارج شود. این ترس از تبعات تصمیم، یک معضل جدی در نظام تصمیم‌گیری کشور است. افراد ترجیح می‌دهند در سابقه خود هیچ دیکته‌ای وجود نداشته باشد، اما تبعات یک تصمیم سخت هم دیده نشود! اندیشکده‌ها می‌توانند با ارائه تز، تئوری و مدل به افراد کمک کنند که شجاعانه تصمیماتی را اتخاذ کنند و کشور را از وضعیت بی‌تصمیمی نجات دهند. باید توجه داشت که کیفیت تصمیم زمانی مطلوب است که تبعات آن تصمیم خود فرد تصمیم‌گیرنده را متأثر کند. اکنون ساختار تصمیم‌گیری کشور شامل شوراهای، کمیته‌ها، کمیسیون‌ها، هیئت وزیران و از این دست، مسیرهای تصمیمشان متوجه افراد تصمیم‌گیرنده نیست. همین امر کیفیت تصمیمات را تحت تأثیر قرار می‌دهد. همین پنهان شدن رأی در مجلس که به دلیل برداشتن فشار روانی رای از روی نماینده بوده است، تبعات دارد و بر نتیجه اثرگذار است. اندیشکده‌ها می‌توانند اصل متأثر شدن تصمیم‌گیرنده از تصمیم را جایگزین ساختارها و قوانین دست‌وپاگیر کنند و به تقویت تصمیم‌گیری کمک کنند.

در سطح سوم مسائل کشور که حوزه اقدام معرفی شد، اندیشکده‌ها در لایه‌های متعددی می‌توانند از طریق توانمندسازی یا امکان‌سازی برای دولت، فاصله بین عزم و اقدام دولت را به حداقل برسانند. به طور مثال توسعه نهادی دولت الکترونیک را از طریق طراحی امکانات، زیرساخت‌ها و کسب‌وکارهای لازم موجب شوند؛ یا از طریق تنظیم مقررات، دولت را توانمند کنند.

مسائل فعلی کشور در سه حوزه تشخیص، تصمیم و اقدام است و اندیشکده‌ها با تقسیم کار می‌توانند در ساماندهی نظام تشخیص کشور، کیفیت بخشی به تصمیمات نظامات تصمیم‌گیری کشور و توانمندسازی و امکان‌سازی برای دولت کارکرد داشته باشند.

ضعفی است که در نظام داده و آمار کشور وجود دارد. توسعه زیرساخت‌های آماری و سامانه‌ای منجر به تأمین داده‌های پایه‌ای خام می‌شود که می‌تواند از طریق تحلیل و تطبیق، منتج به تولید پیام‌های باکیفیت شود. بنابراین در سطح تشخیص، موتورهای تولید آمار و زیرساخت‌های تجزیه و تحلیل داده و آمار باید تقویت شوند؛ تا از گمانه و حدس به تحلیل و با سناریوسازی به تصمیم درست برسیم.

دومین سطح از مسائل که دولت و نظام حکمرانی با آن مواجه است، سطح تصمیم‌گیری است. پس از اینکه فرض کنیم به تشخیص‌های سالم و باکیفیت رسیدیم و ادارک ما دچار اختلال ناشی از داده‌های مخدوش نیست، باید بتوانیم از تزامن و کنار هم قرار دادن حرف‌های صحیح، به تصمیم صحیح برسیم. هر تصمیم حاوی فرصت‌هایی است که در قبال هزینه‌هایی به دست می‌آید. از این رو هر تصمیم، انتخاب بین چند «یا» است. مسئله اکنون حاکمیت این است که بین «یا»های متعدد در هر حوزه نمی‌تواند انتخاب درستی کند و درباره اولویت بین انتخاب‌ها نمی‌تواند تصمیم بگیرد. بنابراین کشور همواره در وضعیت بدون تصمیم نگه داشتن امور به سر می‌برد! نقیصه‌های داده‌ای، تناقض در الگوها و انگاره‌های ذهنی، شرایط فشار تصمیم، پیش‌بینی ناپذیری نتایج و غیره از جمله ریشه‌های این وضعیت هستند. وضعیت خلأ تصمیم، در نهایت منتج به تصمیمات اجباری و شتاب زده می‌شود؛ که معمولاً تصمیمات باکیفیت و حساب‌شده‌ای نخواهند بود.

سومین سطح از مسائل کشور به حوزه اقدام مربوط است. پس از تشخیص و تصمیم، نحوه پیاده‌سازی تصمیمات نیز مهم است. مسئله امروز حاکمیت در حوزه اقدام، کمبود زیرساخت‌های نرم‌افزاری، نهادی و سازوکاری برای پیاده‌سازی تصمیمات است.

این سه سطح که به اختصار آن را علم، عزم و امکان می‌نامیم، دارای به هم پیوستگی، درهم‌تنیدگی و تداخل مفهومی هستند. به طور مثال زمانی که شبکه ادارکی کامل نباشد، ناخواسته خطای تصمیم‌گیری نیز رخ می‌دهد یا وقتی با کمبود امکانات مواجه هستید، ناگزیرید تصمیمات بی‌کیفیت‌تر بگیرید.

❓ آیا در حل هر سه سطح مسئله‌ای که کشور با آن درگیر است، اندیشکده‌ها می‌توانند کارکرد

از آنجا که لزوماً شنوندگی عام در بدنه حکمرانی وجود ندارد، اندیشکده‌ها باید روی مدیا و معیارهای انتقال یافته‌های خود به حاکمیت کار کنند تا بتوانند حق مطلب را ادا کنند. تفاوت اندیشکده با پژوهشکده در این است که از لایه علم و توصیف پدیده خارج می‌شود و برای به اثر رسیدن حرف نیز برنامه دارد.

❓ به نظر شما اکنون اندیشکده‌های ایرانی چنین ظرفیتی دارند؟ با توجه به عضویت شما در هیئت داوران نخستین جایزه ملی سیاست‌گذاری، چقدر پروژه‌های راه‌یافته به مراحل بالاتر این جشنواره را در راستای حل این سه سطح از مسائل دیدید؟

اندیشکده‌ها در جایزه به عنوان شروع در سطح قابل قبولی ظاهر شدند، به خصوص که وزن‌دهی به برگزیدگان بر اساس به ثمر رسیدن کارهایشان بود؛ اما برخی آموزه‌ها «رساندن» نیستند که با حرف‌زدن، انتقال تجربه، مطالعه و امثالهم قابل انتقال باشند؛ بلکه «رسیدن» هستند و باید درک شوند. به نظر من اندیشکده‌های منتخب باید بتوانند در جلسات تصمیم‌گیری یا سیاست‌گذاری کشور بدون اجازه صحبت کردن حاضر شوند و به آن درک حضوری از به اثر رسیدن یک سیاست نائل شوند. وقتی این ادارک حضوری ایجاد شود، سطح انتظارات آن‌ها از خودشان هم بالا می‌رود و به هر راه‌حلی رضایت نمی‌دهند.

❓ اگر بخواهید ضمن آسیب‌شناسی نسبت اندیشکده‌ها و نظام حکمرانی، وضعیت مطلوبی را ترسیم کنید، به چه نکاتی اشاره می‌کنید. به خصوص در یک سال اخیر آیا اندیشکده‌ها تاثیر محسوسی در تشخیص‌ها، تصمیمات و اقدامات حاکمیت داشته‌اند؟

اتفاقی که در دولت سیزدهم شاهد بودیم، راهیابی مستقیم چرم خوبی از اندیشه‌ورزان به بدنه دولت است؛ اما چون عمر آن طولانی نیست برای ارزیابی آن زود است. ولی می‌توان حدس زد که به تاثیرات مثبت برسیم؛ چراکه افراد در هر تراز اعم از

با راهیابی مستقیم چرم خوبی از اندیشه‌ورزان به بدنه دولت، می‌توانیم به تاثیرات مثبت برسیم؛ چراکه افراد در هر تراز اعم از رئیس‌جمهور، وزیر و مدیر، متاثر از اطرافیان خود هستند و وقتی جریان منابع انسانی اطراف یک فرد از اندیشه‌ورزان هستند، تصمیمات فرد نیز موثر از همان حلقه نزدیکان می‌شود.

رئیس‌جمهور، وزیر، مدیر و غیره، متاثر از اطرافیان خود هستند و وقتی جریان منابع انسانی اطراف یک فرد از اندیشه‌ورزان هستند، تصمیمات فرد نیز مؤثر از همان حلقه نزدیکان می‌شود. افرادی که جذب دستگاه‌ها می‌شوند اگر وزن کارشناسی داشته باشند، با تغییرات سیاسی نیز جابه‌جا نمی‌شوند و می‌توانند ایده‌های سیاستی خود را دنبال کنند.

❓ پنج فرد یا اندیشکده که در همین سه سطح یا فراتر از آن بتوانید به عنوان الگو معرفی کنید، کدام‌ها هستند؟

مهندس صابر میرزایی در مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت که ساختاری حاکمیتی است، تراز و الگوی خوبی برای سایر افراد هستند و نیروهای بسیاری نیز تربیت کرده‌اند. افرادی جذب‌شده در ساختاری که ایشان طراحی کرده بودند، از این جهت که امکان مواجهه واقعی‌تر با مسائل را پیدا می‌کنند و با پیگیری مسئله پخته می‌شوند، معمولاً تبدیل به فرد صاحب‌نظر در حوزه خودشان می‌شوند. همچنین اندیشکده ایتان به عنوان یکی از قدیمی‌ترین اندیشکده‌ها یک الگوی بالفعل است. اندیشکده حکمرانی شریف نیز زیرساخت‌های خوبی دارد. همچنین مرکز پژوهش‌های مجلس به عنوان بازوی همفکری و سیاستی مجلس جایگاه خاصی دارد که فرمایشی و نمایشی نیست. گرچه قانون به تنهایی منتج به حل مسئله نمی‌شود، اما از نظر ساخت سیاستی در زمینه قوانین، ارزشمند و اثربخش است.

❓ توصیه شما برای سال ۱۴۰۲ چیست؟

حتماً مسئله تأمین مالی منسجم در نظامات اندیشکده‌ای ما جدی است. در کشور هنوز تعریف نشده است که اندیشه‌ورزی شغل است یا نوعی سرگرمی سالم یا ابزاری برای پیگیری دغدغه؟ اگر شغل است، ابزار پایداری آن چیست که متاثر از ساختارهای سیاسی دچار تنش نشود؟ با روشن شدن وضعیت تأمین مالی اندیشکده‌ها، این سوالات و بسیاری سوالات دیگر اعم از نیروهای مستقر و پایداری شغلی پاسخ داده می‌شود.

درباره لزوم ترسیم اطلس مسائل

جای خالی نقشه راه

علی سرزعی، بازنگاری در ترکیب اندیشکده‌ها و حضور سیاستمداران باسابقه در اندیشکده‌ها را توصیه می‌کند.

علی سرزعی، اقتصاددان و داور نخستین جایزه ملی سیاست‌گذاری، بعد از کلاس اقتصاد برای سیاست‌پژوهان، میهمان جامعه اندیشکده‌ها شد تا وضعیت اندیشکده‌ها را معطوف به نخستین جشنواره رقابت ملی بین‌اندیشکده‌ای کشور مرور کند. از نظر وی اکنون در نقطه‌ای هستیم که مسائل کشور و راه‌حل‌های آن‌ها تا حدودی روشن است؛ بنابراین ترسیم نقشه راه در هر حوزه باید در اولویت اندیشکده‌ها قرار بگیرد. این گفت‌وگو فراتر از جایزه ملی سیاست‌گذاری رفت تا سرزعی در انتها به بازنگاری در ترکیب اندیشکده‌ها برسد: لزوم حضور سیاستمداران باسابقه در کنار اندیشکده‌ها می‌تواند از خامی راه‌حل‌های ارائه‌شده بکاهد و التفات به الزامات سیاسی و اجرایی مسائل را پررنگ کند. آنچه در این مجال می‌خوانید حاصل گفت‌وگوی یک‌ساعته جامعه اندیشکده‌ها با علی سرزعی است.

و مشکلات احصا شده و به ارائه پاسخ‌های مشخصی هم منتهی شده است. اما این ۱۰ تا ۲۰ اصلاحی که باید در مدیریت و قوانین صندوق‌های بازنشستگی انجام شود، هر سیاستمداری را به وحشت می‌اندازد. بنابراین لازم است نقشه راه اصلاحات صندوق‌های بازنشستگی رسم شود تا سیاستمدار بداند چگونه و با چه ترتیبی این ۲۰ اصلاح را پیاده کند.

شما می‌گویید اندیشکده‌ها به اندازه کافی روی مسائل و نظام مسائل حوزه‌های تخصصی خود کار کرده‌اند و اکنون نیاز است که نقشه راه هر حوزه را ترسیم کنند؟

بینید شناسایی مسئله و تالیف نظام مسائل، قطعا مهم است. کشور ما پر از مسئله است. کار روی مسائل تکراری، اتلاف منابع است. اندیشکده‌ها باید مسائل جدید را کشف و بررسی کنند. به طور مثال در حوزه ورزش و فدراسیون‌ها، جای کار بسیاری دارد. نیاز داریم بررسی شود چرا لیگ‌های ورزشی در سایر کشورها می‌گیرد، اما در ایران رشد نمی‌کند؟ اما صرف شناسایی مسئله و عرضه راه حل مسئله کافی نیست. شیوه

با این بحث شروع کنیم که مسائل اساسی حاکمیت در سال ۱۴۰۱ که باید در اولویت مداخله اندیشکده‌ها قرار می‌گرفت، از نظر شما شامل چه موضوعاتی است؟

مسائل بزرگ ایران شناخته شده هستند. بحران آب، بیکاری، فقر، رشد پایین اقتصادی، تورم، صندوق‌های بازنشستگی و مسائلی که بارها و بارها گفته شده است و جواب‌های مشخصی هم دارند. بنابراین توصیه‌ام این است که روی بزرگ‌ترین مسائل تمرکز نکنید، چراکه اکنون مسئله اساسی کشور اراده سیاسی‌ای است که راهکارهای ارائه‌شده را اجرا کند.

این اراده سیاسی، مربوط به فرهنگ اداری-سیاسی ایران است؟

بیشتر مربوط به رویکرد اداری-سیاسی کشور است. به این معنا که یک ابهام و وحشت از اصلاح وجود دارد. تحقق این اراده سیاسی، نیازمند نقشه راه (road map) اصلاحات است. به طور مثال درباره صندوق‌های بازنشستگی، بیشتر مسائل

نهایت گل بزند. هرچه تعداد نفرات بیشتری از اندیشکده‌ها وارد دستگاه‌های اجرایی شوند، پاس‌کاری‌ها و تقسیم کارهای بهتری صورت می‌گیرد و احتمال نتایج بهتر بالاتر می‌رود. بنابراین ما باید تلاش کنیم افرادی که قبل‌تر مشق سیاست‌گذاری نوشته‌اند وارد حاکمیت شوند و ائتلاف اکثریت را شکل دهند.

❓ پس اصل ورود اندیشه‌ورزان به کارهای اجرایی را مثبت ارزیابی می‌کنید؟

نظام دیوانی (بوروکراسی) دولت که ضعیف بود، اکنون ضعیف‌تر شده است؛ چراکه نیروهای بی‌کیفیت وارد دولت شده‌اند. بنابراین دیگر امیدی نیست که از این نظام دیوانی (بوروکراسی) دولت ایده و خلاقیت بیرون بیاید؛ اما در اندیشکده‌ها هنوز ایده و انگیزه برای کارهای خوب بیشتر است.

اندیشکده‌ها در این مقطع وارد کارهای اجرایی شده‌اند و این می‌تواند پدیده خوبی باشد. وقتی شما مشاور یک وزیر در موضوعی می‌شوید، نیاز است افراد آن حوزه را توجیه کنید؛ اما وقتی خودتان توجیه هستید، زمان کمتری گرفته می‌شود برای تحقق آن سیاست‌ها. بنابراین اینکه اندیشه‌ورزان به صورت مقطعی و با هدف حل یک مسئله وارد دستگاه‌ها شوند و سپس بیرون بیایند و سراغ موضوع دیگر بروند، می‌تواند روند مثبتی باشد.

❓ یک مسئله‌ای که درباره اندیشکده‌های

ایرانی وجود دارد این است که به عکس غرب که افراد سیاستمدار بعد از تجربه و شاید بازنشستگی اجرایی، یک اندیشکده حول خود شکل می‌دهند و جمعی از دانشگاهیان و متخصصان را گرد هم می‌آورند؛ در ایران از دانشگاه وارد اندیشکده می‌شوند و سپس به دولت و حوزه اجرا می‌روند. این روند معکوس را چطور می‌شود تعدیل کرد؟

اندیشکده‌ها در شرایطی که مغزافزار حل شده، اما اراده‌افزار مشکل دارد، باید گام‌ها یا اولویت‌های اجرایی را برای تصمیم‌گیران مشخص کنند تا بتوانند در زمان‌بندی‌های مشخص راهکارها را اجرایی کنند و بر اساس مقتضیات هر حوزه نقشه راه آن را ترسیم کنند.

موجود انباشتی از راهکارهای اصلاحی را به وجود آورده است که انجام همه آن‌ها به طور همزمان برای حاکمیت شبیه سنگ بزرگ است که نشانه نزدن است. باید توجه داشت که اجرای راهکارهای پیشنهادی در بسیاری حوزه‌ها، در حوزه سیاسی گیر کرده است؛ بنابراین اندیشکده‌ها در شرایطی که مغزافزار حل شده، اما اراده‌افزار مشکل دارد، باید گام‌ها یا اولویت‌های اجرایی را برای تصمیم‌گیران مشخص کنند تا بتوانند در زمان‌بندی‌های مشخص راهکارها را اجرایی کنند؛ چرا که مهم است هر حوزه بر اساس مقتضیاتش نقشه راه داشته باشد. اصلاحات در بعضی حوزه‌ها را باید از تغییرات کوچک و محسوس آغاز کرد، در حالی که اصلاحات برخی حوزه‌ها را باید با تغییرات ساختاری کلید زد. در نقشه راه این مسائل باید مشخص شود یعنی نقطه شروع و پایان مشخص و توالی‌ها تعیین شود.

❓ با توجه به داوری شما در نخستین جایزه ملی سیاست‌گذاری و راهکارهایی که در این رویداد ارائه شده بود، چقدر ترسیم نقشه راه می‌تواند واقعی و معطوف به اقتضات باشد؟

به نظر من اندیشکده‌ها روزبه‌روز در حال بهبود هستند. قدیم‌ترها راه‌حل‌ها تخیلی و امکان‌ناپذیر بود و همه مسائل را موکول به اراده ملی می‌کردند؛ اما روزبه‌روز ملاحظات اجرایی و سیاسی بیشتر و دقیق‌تری مد نظر قرار می‌گیرد.

❓ با وجود ورود اندیشه‌ورزان به بدنه دولت، چرا نسبت به قبل شاهد تغییرات محسوس در اداره کشور در حوزه‌های متعدد نیستیم؟

این‌طور نباید قضاوت کرد. در برخی حوزه‌ها تغییرات محسوس نیست. به طور مثال آقای خاندوزی با انبوهی از مسائل روبه‌روست و فضا نیز آنچنان هموار نیست. لذا در ارزیابی باید شرایط نامساعد کشور را نیز باید لحاظ کرد. از نظر من سیاست‌گذاری شبیه بازی فوتبال است. این‌طور نیست که یک بازیکن بتواند همه را دریبل و در

تصویر شما از اندیشکده‌های غربی را اصلاح می‌کنم. اعضای اندیشکده‌ها، دانشگاهی نیستند، پژوهشگر هستند. در کنار این پژوهشگران، دانشگاهیان و سیاستمداران بازنشسته نیز قرار می‌گیرند. اندیشکده‌های ایرانی نیز باید به سمت این ترکیب مجرب و تاثیرگذار حرکت کنند. ترکیب جوان کنونی، دارای انگیزه، اما فاقد تجربه است. باید اساتید، مدیران و سیاستمداران بازنشسته وارد اندیشکده‌ها شوند. این یک نیاز دو طرفه است. افراد بازنشسته می‌خواهند تجربه‌هایشان را منتقل کنند و از این طریق تاثیرگذار باشند. این افراد می‌توانند راه‌ها و افراد را به اندیشکده‌ها مرتبط و روابط را خلق کنند.

نظام دیوانی (بوروکراسی) دولت که ضعیف بود، اکنون ضعیف‌تر شده است؛ چراکه نیروهای بی‌کیفیت وارد دولت شده‌اند. در این مقطع ورود اندیشه‌ورزان به دولت می‌تواند اتفاق مثبتی را رقم بزند.

❓ شما خیلی امیدوارانه صحبت می‌کنید. معطوف به موانع، چالش‌ها و آسیب‌های فعالیت اندیشکده‌ای چه نگاهی دارید؟

اندیشکده‌های ما جوان هستند و هنوز به پیچیدگی‌های کارهای اجرایی آشنا نیستند. به همین دلیل خیلی وقت‌ها راه‌حل‌هایشان، اجراکردنی و امکان‌پذیر نیستند. هر چه گفت‌وشنود اندیشکده‌ها و مدیران بیشتر باشد، نزدیکی، همراهی و درک بهتری نسبت به مسائل اجرایی ایجاد خواهد شد. در کار اندیشکده‌ای کمی خامی احساس می‌شود. ایده‌های بزرگ بدون ملاحظات اقتصادی، سیاسی و اجرایی مطرح می‌کنند.

❓ نظام اندیشکده‌ای مطلوب از نظر شما چه شاخص‌هایی دارد؟ برای سال ۱۴۰۲ چه توصیه‌ای دارید؟

اندیشکده‌ها باید به سمت تخصصی‌شدن حرکت کنند؛ هر کدام به عنوان بازوی یک حوزه مأموریت‌های خود را تعریف کنند. مثلاً کنار سازمان بهزیستی بایستند و ۱۰ سال با مدیران این حوزه رفت‌وآمد کنند و شناخت و اعتماد شکل بگیرد. اگر هر روز کنار یک دستگاه باشند، رابطه عمیق نمی‌شود و شناخت و درک از مسائل اجرایی یک حوزه شکل نمی‌گیرد. دومین مسئله مهم که باید تعیین تکلیف شود، تأمین مالی آن‌هاست که بتوانند استمرار پیدا کنند.

❓ پنج تا ده فرد/اندیشکده را به عنوان چهره سال معرفی کنید که نوع فعالیت و رشدشان بتواند الگویی برای سیاست‌پژوهان جوان باشد؟

من بیشتر اندیشکده شریف را می‌شناسم که در حوزه‌هایی مهمی وارد شده است. آقای زمانیان روی ضدانحصار کار را پیش بردند و بعد در مرکز پژوهش‌های مجلس وارد شد. از ایتان نیز گزارش خوبی درباره تورم خواندم که کنار یک وزارتخانه و دستگاه اجرایی ایستادند.

❓ اندیشکده‌ها روی این مسائل کار می‌کنند، اما حاکمیت توجهی به راه‌حل‌ها نمی‌کند. چراکه راهکارها، آئی نیستند که حاکمیت می‌خواسته است بشنود!

من به چنین نگاهی اعتقاد ندارم. اندیشکده‌ها باید یاد بگیرند که راه‌های جلب اعتماد حاکمیت را پیدا کنند. همه جای دنیا حلقه‌های سیاستمداران می‌توانند دگم به مسائل نگاه کنند، این هنر یک اندیشکده است که بتواند به آن تعلق نفوذ کند و حرف خود را تزریق کند. در آمریکا برای بالا رفتن مالیات‌ها با مجلسی که اکثریتش جمهوری خواه و مدافع مالیات پایین است، باید با زبانی صحبت کنید که رویکرد کلی و حزبی آن‌ها را عوض کنید. پیدا کردن این لم و شگرد، بخشی از مسئله است. این کار سختی است و نه تنها اندیشکده‌های ما در آن پخته و دارای تجربه نیست، بلکه فرهنگ جمعی ما نیز در این زمینه ضعیف است. شنیده‌ام در انگلیس بچه‌های ابتدایی موظف به درست‌کردن و فروش شیرینی در مقابل درب خانه‌ها هستند. یعنی بچه باید فکر کند چه بگو تا همراهی مردم محلی را به دنبال داشته باشد، زیرا به طور طبیعی افراد حاضر به خرید از آن‌ها نمی‌شوند.

ضمن اینکه فرهنگ یاس و نتوانستن در بین جوانان کشور زیاد شده است. در مقابل این تلقین، باید به جوانان القا کرد که با نسل قبل فرق دارند، امکانات و شرایط بهتری دارند و می‌توانند.

سال ۱۴۰۲؛

سال گفت‌وگوی اندیشکده‌ها

حبیب‌الله ظفریان، در ادامه آسیب‌شناسی اندیشکده‌ها، بازیابی در مبانی مسئله‌شناسی اندیشکده‌ها را در قالب گفت‌وگوی جمعی پیشنهاد می‌کند.

? حبیب‌الله ظفریان، مدیر سابق اندیشکده سیاست‌گذاری امیرکبیر، در یکی از راهروهای تودرتوی مرکز پژوهش‌های مجلس در اتاقی با پنجره‌های ارسی میزبان جامعه اندیشکده‌ها شد؛ تا «خرداندیشی در نگاه به مسائل» در اندیشکده‌ها را نقد کند و «کلان‌نگری» را در قالب «طرح کلان سیاسی» توصیه‌ای جدی برای سال‌های آتی بخواند. ظفریان، هندسه کنونی حل مسئله در اندیشکده‌ها را نیازمند بازنگری جدی و جمعی می‌داند؛ بنابراین پیشنهاد راهبردی «گفت‌وگوی اندیشکده‌ها» را مطرح می‌کند. مقصود ظفریان از «گفت‌وگو»، بازاندیشی در مبانی مسئله‌شناسی اندیشکده‌ها و بازیابی تعریف درست مسائل در طرحی کلان است. این طرح کلان از زبان ظفریان با عنوان «طرح سیاسی کلان» بیان می‌شود که ایده‌ای بنیادین است. در ادامه، متن خلاصه‌شده گفت‌وگوی جامعه اندیشکده‌ها و حبیب‌الله ظفریان را می‌خوانید.

اجرائی طی یکی دو سال اخیر، فاقد تاثیر بوده است؟

همان‌طور که می‌دانید تقریباً از ابتدای دهه ۸۰ ایده شکل‌گیری اندیشکده‌ها در کشور ایجاد و از اوایل دهه ۹۰ جدی‌تر شد و در سال‌های ۹۴ و ۹۵ سرعت زیادی گرفت. در آن زمان ایده مسلط بر اندیشکده‌ها این بود که ما مسئله‌محور هستیم و در نزدیکی واقعیت میدانی مسائل را تجزیه و تحلیل، آسیب‌شناسی و تولید راهکار می‌کنیم؛ این راهکارها نیز لزوماً آکادمیک و برآمده از نظریه‌های علمی نیستند. سپس این پیشنهادات را به عنوان خوراک ورودی برای تصمیم‌گیری به حاکمیت می‌دهیم، ترویج رسانه‌ای می‌کنیم و تا تحقق و اجرای آن پیگیری می‌کنیم. با همین رویکرد چند کار در دهه اخیر انجام شد. با روی کار آمدن دولت سیزدهم این نگاه شکل گرفت که ایده‌های اندیشکده‌ها در حوزه مسکن، خودرو، ارز، اصلاح یارانه‌ها و صندوق‌های بازنشستگی که به دلایل متعدد در دولت قبل پیش نرفته است، اکنون با روی کار آمدن دولتی که حاضر است سختی اجرای این ایده‌ها را به جان بخرد، می‌شود آن‌ها را دنبال کرد و مسائل را حل کرد. در محافل دوستانه این تصور تقویت می‌شد که اکنون در نقطه اثرگذار کشور هستیم و می‌توانیم از این فرصت استفاده کنیم و به طور مثال ایده پتروپالایشگاه یا مالیات بر عایدی سرمایه یا طرح تحول خودرو را پیش ببریم.

? پنج مسئله اصلی حاکمیت در سال ۱۴۰۱ چه بود که نیازمند مداخله جدی اندیشکده‌ها بود؟ و آیا اندیشکده‌ها توانستند پاسخ‌های درخوری برای آن‌ها ارائه کنند؟

بنده این سوال را سوال درستی نمی‌دانم. طرح این سوال باید به این صورت باشد که شما می‌خواهید کشور را از چه نقطه‌ای به چه نقطه‌ای برسانید و چه ایده کلانی برای پیشبرد کشور دارید تا من بگویم پنج مسئله‌ای که باید به آن پردازید چیست. مسائل ما خیلی مسائل جدیدی نیستند. ارز، تورم، انرژی، خودرو، آب، مسکن و غیره مسائل ۴۰-۵۰ ساله کشور است. همین الان دستگاه‌های مختلف از دولت تا مجلس، مجمع تشخیص مصلحت و... فهرستی از مسائل کشور دارند که هر روز با صورت‌بندی جدید طرح می‌شود؛ اما مواجهه اندیشکده‌ها با مسائل نباید این باشد که مسئله تازه‌ای را کشف کرده‌اند، بلکه باید عمیق‌تر به همان مسائل از پیش موجود نگاه کنند. در واقع همین نگاه غیرعمیق، منجر به این شده است که امروز درباره آسیب‌شناسی فعالیت اندیشکده‌ای صحبت می‌کنیم. یعنی اندیشکده‌ها به قدری که انتظار داشتیم نتوانسته‌اند تاثیرگذار باشند.

? پس حضور اندیشه‌ورزان در سطوح متعدد

طور خاص به مسئله‌شناسی و آسیب‌شناسی آن‌ها از حکمرانی کشور برگردانم. اگر این رویکرد را بپذیریم، پاسخی که جریان اندیشگاهی به این وضعیت می‌دهد، برای آینده این جریان بسیار مهم و حیاتی است. در واقع نظام اندیشگاهی ناظر به این تجربه باید خود را بازسازی کند و تغییر رویکرد صحیحی نسبت به مسئله‌شناسی، پاسخ‌دهی به مسائل و پیشبرد کشور ایجاد کند.

❓ دلیل این را که اندیشکده‌ها هنوز نتوانسته‌اند در تناسب با ساختار حکمرانی کشور تولید داشته باشند، در چه می‌بینید؟ و چطور می‌توانند خود را بازسازی کنند؟

همانند فضای اندیشکده‌ای در تمام دنیا، کارویژه اصلی اندیشکده‌ها، تولید حرف، راه‌حل و ایده‌هایی است که بشود در سطح حکمرانی از آن استفاده کرد. البته اندیشکده‌ها کارویژه دیگری هم ناظر به ترویج و اجماع‌سازی در حاکمیت حول ایده‌هایشان دارند، اما این کارکرد، کارکرد فرعی اندیشکده‌ها است و موضوع بحث ما نیست. خب وقتی کارویژه اصلی اندیشکده‌ها تولید راهکار سیاستی برای حل مسئله تعریف شود، قاعدتاً آسیب‌شناسی ما از جریان اندیشگاهی هم بایستی حول همین کارویژه انجام شود.

ایده اصلی مسلط بر سیاست‌گذاری کشور این است که مسائل شکسته و خرد شوند و هر گروه یا اندیشکده‌ای روی یک بخش و موضوع کار کند و آن را پیگیری کند تا حل شود. به همین دلیل است که ایده «تکثیر» در فضای اندیشگاهی شکل می‌گیرد و قدرتمند است، لذا شما می‌بینید جریان اندیشگاهی به دنبال ایجاد گروه‌های جدید در ذیل هر اندیشکده و ایجاد اندیشکده‌های جدید ملی و استانی برای توسعه موضوعات هستند. نتیجه این تکه‌تکه‌شدن مسائل و جزءگرایی در اندیشکده‌ها، یک پراکندگی و ناهم‌جهتی در مسئله‌شناسی، وزن‌دهی به مسائل و در نهایت در ارائه راهکارهاست. در حالی‌که حکمرانی کشور یک کل به‌هم‌پیوسته است. مثلاً می‌بینیم که توصیه سیاستی اندیشکده‌ای که روی موضوع آب کار می‌کند با توصیه سیاستی اندیشکده‌ای که روی صنعت کار می‌کند، در یک ساخت کلی در تعارض با هم قرار دارند.

وقتی از کل‌گرایی یا آنچه من نامش را «طرح کلان سیاسی» می‌گذارم، دور می‌شوید؛ مسائل برای شما هم‌عرض و هم‌وزن

پس از استقرار مجلس یازدهم و دولت سیزدهم، موجی از حضور اندیشه‌ورزانی که در فضاهای اندیشکده‌ای تنفس کرده بودند در سطوح حکمرانی کشور، یعنی مجلس، دولت و حتی قوه قضائیه آغاز شد. به نظر من این تجربه، تجربه مهمی برای جریان اندیشگاهی کشور است. پیش از این تصور می‌شد ساختار سیاسی و اجرایی کشور تمایلی به پذیرش حرف‌هایی که در اندیشکده‌ها تولید می‌شود، ندارد؛ اما اکنون فضایی ایجاد شده است که اندیشکده‌ها می‌توانند در صحنه واقعی کشور و با بیش‌ترین و نزدیک‌ترین دسترسی به حاکمیت خود را محک بزنند و با این بازخورد مواجه شوند که تولید حرفی که در اندیشکده‌ها شکل می‌گیرد، چقدر به فضای واقعی حکمرانی کشور نزدیک است یا از آن فاصله دارد. یعنی آن خوراکی که اندیشکده‌ها برای ساختار حکمرانی کشور تهیه می‌کنند، می‌تواند پاسخگوی نیاز حاکمیت باشد یا خیر. آنچه در یکی دو سال اخیر مشاهده شد این است که اگرچه در برخی موارد موفقیت‌هایی کسب شده است، اما آن تاثیرگذاری مورد انتظار اندیشکده‌ها که به‌ویژه قبل از استقرار دولت سیزدهم وجود داشت، محقق نشده است.

❓ این فاصله را ناشی از چه عواملی می‌بینید؟

قاعدتاً از یک سو به ضعف حکمرانی کشور در استفاده از ظرفیت اندیشکده‌ها برمی‌گردد و از سوی دیگر به ضعف حرف‌ها و ایده‌هایی که در اندیشکده‌ها تولید می‌شود، مربوط است. همان‌طور که عرض کردم در یکی دو سال اخیر اندیشکده‌ها و اندیشه‌ورزان بسیاری در ساختار حکمرانی کشور حاضر شدند و توان اندیشکده‌ها در ساختار واقعی قدرت و تصمیم‌گیری کشور محک جدی خورد، اما بازخوردهای چندان مثبتی به دست نیامد. می‌توان جهت تقصیر را به سمت حاکمیت قرار داد که کشش جذب حرف‌های اندیشکده‌ای را ندارد. این تا حدی درست است؛ اما چون در این مجال درباره فضای اندیشگاهی صحبت می‌کنیم، می‌توان و باید آسیب مربوط به سمت اندیشکده‌ها را بررسی کنیم. در سمت اندیشکده‌ها چندین عامل را می‌توان برای عدم توفیق مورد انتظار برشمرد: به عنوان مثال، نوپایی و تجربه اندک جریان اندیشگاهی در حکمرانی کشور، ناکافی بودن فضای در اختیار قرار داده‌شده به اندیشکده‌ها در تصمیم‌گیری‌های کلان کشور و... اگرچه همه این عوامل در این موضوع موثر هستند، اما من می‌خواهم عمده جهت مشکل را به سمت خود اندیشکده‌ها و به

ایده اصلی مسلط بر سیاست‌گذاری کشور این است که مسائل شکسته و خرد شوند و هر گروه یا اندیشکده‌ای روی یک بخش و موضوع کار کند و آن را پیگیری کند تا حل شود. در حالی‌که حکمرانی کشور یک کل به‌هم‌پیوسته است.

می‌شوند، نقطه تمرکز برای پیشبرد حکمرانی را از دست می‌دهید و حکمرانی دیگر صورت مسئله مشخصی ندارد. در واقع وقتی یک طرح کلی، یک روح واحد و نخ تسبیحی وجود ندارد که مسائل در دل آن معنی‌دار شوند، حل مسائل جزئی منفک از همدیگر نمی‌تواند تغییر جدی ایجاد کند. بر همین مبناست که در پاسخ سوال اول عرض کردم ابتدا باید معلوم کنیم چه طرح کلان سیاسی برای پیشبرد کشور داریم سپس می‌توان پنج مسئله اصلی برای تحقق این طرح کلان سیاسی را تعیین کرد.

❓ نسبت رویکرد مسئله محوری با طرح کلان سیاسی مورد اشاره شما چیست؟

تعبیر رایجی که از «مسئله محوری» در اندیشکده‌ها وجود دارد، به معنی عینی‌تر و خردتر کردن مسئله است. به عبارت دیگر دیدن اجزا و جزئیات مسئله و نگاه‌های دقیق آمار و ارقامی و افزایش دقت در مسئله. اما از نظر من مسئله محوری معنایی عام‌تر و کلی‌تر دارد و می‌تواند در سطوح مختلفی تعریف شود. در واقع مسئله محوری می‌تواند از پرسش از طرح کلی حکمرانی کشور آغاز شود و تا پرسش از مسائل خرد را دربرگیرد. لذا مهم است صورت‌بندی سوال و مسئله خود را در چه سطحی تعریف کنیم. حرف من این است که اندیشکده‌ها باید با اتکا به همین رویکرد مسئله محور، صورت‌بندی مسائل را در سطح کلان حکمرانی شروع کنند. درحالی‌که اکنون در خردترین سطوح به صورت‌بندی مسائل مشغول هستند.

❓ به نظر می‌رسد شکافی میان نظام مسائلی که حاکمیت با آن‌ها درگیر است و نظام مسائلی که اندیشکده‌ها روی آن کار می‌کند وجود دارد.

همان‌طور که گفتم من با این نوع طرح بحث و ادبیات‌هایی مثل نظام مسائل همراه نیستم. ابتدا باید تعیین کنیم که کدام طرح کلان سیاسی مد نظر است، آن موقع مسائل مربوط به آن هم مشخص می‌شود. هر طرح کلانی، مسائل خاص خودش را دارد. برای مثال در یک طرح سیاسی مسئله شفافیت اولویت نخست کشور می‌شود، در یک طرح دیگر جزء ۱۰ اولویت نخست هم نیست. از آن طرف قضیه هم نگاه کنیم باز همین است. مثلاً مسئله انرژی در هر طرح سیاسی، یک معنایی دارد. فرضاً در یک طرح سیاسی، مسئله اصلی انرژی جذب شرکت‌های بزرگ غربی و راهی برای ایجاد ثبات امنیتی است؛ اما در طرحی دیگر می‌تواند ابزاری تهاجمی برای منطقه‌گرایی محسوب می‌شود؛ یا در طرحی دیگر به منزله ابزار رفاهی برای مردم به منظور تنظیم رابطه مردم با حاکمیت تلقی شود.

اگر بخواهم با مثال توضیح دهم، ایده محوری در دولت نهم و دهم عدالت محوری بود که سیاست‌هایی نظیر هدفمندی یارانه‌ها، مسکن مهر و به طور کلی سیاست‌هایی که منطق بازتوزیعی داشتند، در امتداد آن ایده مرکزی پررنگ و پرسامد پیگیری می‌شد. طبیعی است که در مقابل، برخی ایده‌ها و سیاست‌ها نیز کم‌رنگ می‌شوند، چراکه سیاست‌ها و تصمیمات به سمت یک نقطه مشخص و محوری حرکت می‌کنند و بنابراین از برخی نقاط فاصله گرفته می‌شود. دولت‌های دیگر نیز کم‌وبیش واجد چنین طرح و ایده محوری بودند و مسائل را در دل همین طرح محوری پیش بردند.

با این وجود دولت سیزدهم که موضوع بحث ما با آن گره خورده است، فاقد چنین طرح کلانی برای اداره کشور است (که بخشی از این امر متأثر از غلبه فضای کارشناسی در ادبیات حکمرانی کشور بوده است) و پراکندگی موضوعات، تعارضات در مبانی اولیه فکری و سیاستی و عدم پیگیری یک ایده محوری در آن مشهود است. لذا ما با وضعیتی مواجه هستیم که هم در اندیشکده‌ها و هم در دولت و فضای حکمرانی کشور، صرفاً فهرست بلندبالایی از مسائل جمع‌آوری شده و همه اندیشکده‌ها و دستگاه‌های مختلف کشور به دنبال حل آن‌ها هستند. لذا با وجود اقبال دولت فعلی به اندیشکده‌ها، شاهد اتفاق ویژه‌ای در کشور نبوده‌ایم.

❓ پیش‌نیازها و الزامات تولید طرح کلان سیاسی در شرایط ضعف اندیشه‌ورزی در کشور چیست؟

من پیدایش اندیشکده در ایران را پدیده مبارکی می‌بینم. به ویژه در شرایط کنونی که بیش از پیش به سمت واقعیت‌های اجرا حرکت می‌کنند و مسائل را در نقطه واقعی و به صورت عینی حل می‌کنند؛ اما تا آن طرح کلان را نداشته باشند مشخص نمی‌شود که این نقطه‌زنی‌ها چقدر در راستای پیشرفت کشور است و چقدر به بغرنجی و پیچیده‌شدن مسائل دامن می‌زند. آن طرح کلان سیاسی، ریشه‌های تئوریک جدی دارد؛ بنابراین اندیشکده‌ها باید به سمت نظری‌تر شدن و عمیق شدن در مبانی تئوریک حرکت کنند تا بتوانند ایده کلان را با پشتوانه جدی نظری ترسیم کنند. همچنین این نظری‌تر شدن به صورت‌بندی دقیق و چارچوب‌مندی علمی فعالیت‌های خرد نیز کمک می‌کند. چون یکی از مسائل اصلی اندیشکده‌ها این است که تولیداتشان شبهه‌علمی محسوب می‌شوند. همچنین اندیشکده‌ها باید روی ساختار سیاسی و مناسبات قدرت در کشور تمرکز بیشتری داشته باشند؛ تا بتوانند حرف‌هایی واقعی در نسبت با ساختار قدرت و ساختار اجرایی کشور تولید کنند. این نکته را هم بگویم که جهت‌گیری‌های

مطرح شده به سمت فضای تئوریک، سیاست و اجرا، بایستی به صورت حداکثری توسط اندیشکده‌ها پیگیری شود و نباید با ادبیات‌هایی مانند تحلیل ذی‌نفعان یا در نظر گرفتن ملاحظات اجرایی و... این مفاهیم فروکاسته شوند. جریان اندیشگاهی باید بتواند این مباحث را در مدل سیاست‌پژوهی خود جذب کند و در نتیجه مسئله‌شناسی و پاسخ‌های خود با مسئله را قدرتمند سازد.

❓ الان ظرفیت تولید طرح کلان سیاسی را در اندیشکده‌ها می‌بینید؟

ظرفیت فعلی بالا نیست؛ اما ناظر به آینده و به دو دلیل، این امیدواری وجود دارد که اندیشکده‌ها بتوانند به چنین سمتی حرکت کنند: اول کیفیت نیروی انسانی و دوم تعهد اندیشکده‌ها به کشور. بدنه نظام اندیشگاهی از نیروی انسانی با کیفیت کشور متشکل شده است. همچنین جریان اندیشگاهی متعهد به کشور و پیشرفت و توسعه آن است. می‌توان به این جریان امیدوار بود و بنابراین ما امروز درباره چگونگی فعالیت این جریان و تغییر رویکرد آن برای پیشرفت کشور صحبت می‌کنیم.

به هر حال صورت‌بندی یک طرح سیاسی کلان، طولانی‌مدت و نیازمند صبر است و با رفت و برگشت بین تئوری و علم تولید می‌شود. برای تحقق این امر، اندیشکده‌ها بایستی به ابزار و لوازم آن یعنی درک از عرصه اجرا، سیاست و لوازم تئوریک و نظری مجهز شوند.

گام اول برای حرکت به این سمت، گفت‌وگوهای زیاد بین اندیشکده‌ها و نقد درونی جریان اندیشگاهی است؛ گفت‌وگو در مورد تجربیات و دلایل موفقیت‌ها و شکست‌ها؛ گفت‌وگو در مورد مسئله‌شناسی اندیشکده‌ها از کشور؛ گفت‌وگو درباره نسبت سیاست‌گذاری با سیاست، اجرا و علم. اکنون اندیشکده‌ها از مرحله تأسیس گذشته‌اند. یک دهه پس از تأسیس، اکنون با حجم نسبتاً بالایی از اندیشکده‌ها مواجه هستیم که در مجلس و دولت در حال کسب تجربه در ساختار حکمرانی هستند. با گذر از دهه تأسیس، به نظر من وارد دهه تفکر روی مسئله‌شناسی شده‌ایم. جریان اندیشکده‌ای می‌تواند جریان جدی‌ای شود، به شرط اینکه خودش را بازسازی و تقویت کند.

❓ در آسیب‌شناسی اندیشکده‌ها، شما یک طرح بحثی هم در سومین رویداد با اندیشه‌ورزان داشتید؛ تحت عنوان «مطالعه تطبیقی زندگی».

البته آن بحث مطالعه تطبیقی زندگی برای آن دوره و در آن سال‌ها

خیلی بیشتر موضوعیت داشت و در حال حاضر به نظرم جریان اندیشگاهی کمی از آن عبور کرده است، هرچند همچنان در فضای حکمرانی کشور و جریان اندیشگاهی، این ایده جدی است. به هر حال ساختار سیاسی، اجتماعی، اقتصادی یک کشور شرایطی را ایجاد کرده و راه‌حلی از دل آن بیرون آمده است؛ لزومی ندارد آن راه‌حل در ساختار سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران، همان نتایج را به دنبال داشته باشد و حتی ممکن است به نتایج متناقض منجر شود که نمونه‌های آن هم زیاد است مثل همین ایده استقلال بانک مرکزی، یا بحث شفافیت یا تعارض منافع.

❓ توصیه شما برای سال ۱۴۰۲ چیست؟ مخاطب شما می‌تواند سیاست‌گذاران، فعالان این حوزه یا نهادهای پشتیبان مثل خانه اندیشه‌ورزان باشند.

در قبال زیست‌بوم اندیشگاهی نیازمند اتفاقات بسیاری هستیم. در داخل زیست‌بوم، به نظرم سال بعد و سال‌های آینده باید سال‌های گفت‌وگوی میان اندیشکده‌ها در مورد الگوی «سیاست‌گذاری و سیاست‌پژوهی» یا به تعبیر دیگر بازنگری در الگوی «مسئله‌شناسی و حل مسئله» باشد. البته منظور از گفت‌وگو در اینجا عام کلمه است. اندیشکده‌ها باید در مورد مدل حل مسئله‌شان تجدید نظر کنند. باید محمل‌های رسمی و غیررسمی شکل دهیم و از دل این گفت‌وگوها، مدل کارهای اندیشکده‌ای را تقویت کنیم.

در بیرون از زیست‌بوم اندیشگاهی، مسئله این است که اندیشکده‌ها هنوز به رسمیت شناخته نمی‌شوند و حاکمیت در قبال اندیشکده‌ها در مرحله ماقبل تصمیم‌گیری است و نمی‌داند می‌خواهد با آن‌ها چه کار کند. فراتر از رویکرد بهره‌گیری از ایده‌های اندیشکده‌ها که یک کار حداقلی در نسبت با جریان اندیشگاهی است، منظور من این است که نگاه جدی و راهبردی به نهاد اندیشکده تقویت شود. اگر این تصمیم راهبردی اتخاذ شود آن وقت می‌توان در مورد مسائل جزئی‌تر آن مانند وظایف حاکمیت در قبال تأمین مالی، نهاد رسانه، نهاد آموزش، نهاد شفافیت و رقابت و... به نحوی که به استقلال اندیشکده آسیب نزند صحبت کرد.

❓ شما با تعریف «بودجه سیاست‌پژوهی» موافقید؟

بله. پیشنهادی هم در این باره طرح کرده‌ام. چالش این ایده، شناسایی و رتبه‌بندی اندیشکده‌هاست و آن هم به رسمیت حقوقی اندیشکده‌ها و ایجاد فضای رقابت باز می‌گردد که من قبلاً برخی از این موضوعات را توضیح داده‌ام و جامعه اندیشکده‌ها هم می‌تواند در این زمینه تسهیل‌کننده باشد.

در وضعیت بحران دولت‌ها و دست‌کاری ادراکی جامعه

راه دشوار اندیشه‌ورزی

سعید نریمان، از تغییر ساختار سنتی اندیشه‌ورزی معطوف به حل مسئله می‌گوید و واحد تحلیل اندیشکده در ایران را فرد (به جای نهاد) می‌داند.

سعید نریمان، عضو هیئت علمی پژوهشی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، در اتاقی مملو از کتاب‌های اندیشه‌ای و فلسفه‌ای میزبان جامعه اندیشکده‌ها شد تا حدیث مهجوری «سیاست‌پژوهی» از «سیاست‌گذاری» در ایران را بازگو کند. نریمان شبکه‌ای از راه‌حلی‌یابی را ترسیم می‌کند که اندیشکده‌ها، بخشی از این شبکه را تشکیل می‌دهند؛ البته بخش نحیف آن را و فضای فعالیتشان را تُنک ارزیابی می‌کند. ریشه‌یابی این ضعف، گونه‌ای از دلایل تاریخی، سنتی، ایدئولوژیک و الهیاتی را بازنمایی می‌کند. بردباری نریمان در چنین شرایطی عوامل، منظومه‌ای از آسیب‌های ساختاری-نهادی را در سیر تطور اندیشکده در ایران نشان می‌دهد؛ که نیازمند تفصیلی چند مجلدی و متکی بر داده به نظر می‌رسد. جامعه اندیشکده‌ها در این گفت‌وگو حکایت نریمان از وضعیت زیست‌بوم اندیشه‌ورزی را ثبت کرده است که چگونگی تأثیر فیلترهای تاریخی، الهیاتی و ایدئولوژیک را بر فرآیندهای حل مسئله در کشور نشان می‌دهد. این گفت‌وگو را به ایجاز در ادامه می‌خوانید.

پیشانی است! که نتیجه آن می‌شود انفعال. دولت در مسیر حرکت خود گیج است و نمی‌داند چه کاری باید انجام دهد. با انبوهی از مسائل و بحران‌ها مواجه است که بخش مهمی از آن میراثی است که از گذشته مانده است. به طور معمول دولت‌ها به خاطر هزینه سیاسی بالای اصلاحات تمام تلاش خود را برای اجتناب از انجام آن‌ها صرف می‌کنند. لذا در شرایط فعلی در حوزه‌های اقتصادی، محیط‌زیستی، آب و انرژی، هوا، سیاست خارجی و حتی سیاست داخلی و... نه تنها با مسئله بلکه به عقیده برخی با بحران و ابربحران مواجه هستیم. در نتیجه، تکرر و شدت مسائل و پیامدهای تصمیم‌گیری امکان تصمیم را برای دولتمردان بسیار سخت کرده است. به عنوان مثال دولت نمی‌داند در سیاست خارجی آیا برجام را می‌خواهد یا نمی‌خواهد؟ با چین و روسیه باید چه سیاستی داشته باشد؟ آیا ارز ۴۲٪ را آزاد کند یا نکند؟ بنابراین و به تبع آن، سیاست‌مدار و سیاست‌گذار نیز نمی‌داند چه تدابیری اتخاذ کند.

اگر رویکردمان به جامعه باشد، دو مسئله اساسی در آن وجود دارد. نخست اینکه «جامعه» ایرانی مشخص نیست چه موجودیتی است. ماهیت آن ابهام دارد. متفکران ایرانی یک بخشی از مردم را جامعه می‌دانند، حاکمان بخش دیگری

از نظر شما پنج مسئله اساسی کشور که باید اولویت حاکمیت باشد، کدام هستند؟

انتخاب مسائل بستگی به علائق و زاویه تخصص فرد دارد. فردی که تخصص و تمایلش به حوزه آب است، به درستی آب را مسئله کشور معرفی می‌کند. محیط زیستی‌ها روی تغییرات این حوزه تأکید دارند. آموزش و پرورش، آموزش عالی، اشتغال، مسکن و غیره نیز همین‌طور است.

از زاویه حکمرانی و حکومت‌داری به نظر شما و از دید شما، آن پنج مسئله‌ای که حاکمیت باید با کنار گذاشتن سایر مسائل، روی آن‌ها تمرکز کند، چیست؟

به نظر من پنج مسئله خیلی زیاد است. مسائل کشور بیش از دو مورد نمی‌تواند باشد. وقتی تعداد مسائل زیاد می‌شود یا سراغ رویکرد نظام جامع مسائل می‌رویم یا عملاً، پیچیدگی‌ها را زیاد می‌کنیم و در نتیجه ارائه راه‌حل سخت می‌شود. با این استدلال، دو مسئله کلان برای شرایط فعلی قابل تصور است. مسئله خود دولت و حاکمیت، که دچار نوعی سرگشتگی و

را جامعه می‌پندارند، منتقدین و معترضین نیز تلقی دیگری از جامعه دارند. به طور مثال آن بخش از جامعه که مشکلات اقتصادی دارد، در نظر عده‌ای توده مردم و جامعه هستند، اما از سوی عده‌ای دیگر صرفاً یک طبقه اجتماعی هستند. به بیان دیگر فهم بسیار متکثری از جامعه در ایران وجود دارد.

مسئله دوم، ادراک دست‌کاری شده جامعه است. این دست‌کاری (manipulate)، از سمت اراده‌ها و عوامل متعددی اتفاق می‌افتد. از یک سو رسانه‌های فارسی‌زبان خارجی، از سوی دیگر نیروهای سیاسی متخاصم با حکومت ایران، از جهت دیگر صداوسیما هر کدام به دست‌کاری ذهن بخشی از جامعه مشغول هستند که مخاطب آن‌هاست. همه این‌ها منتج به آشفتن ذهن جامعه شده است. بنابراین در نگاه به جامعه، مهم‌ترین مسئله کشور آشفتگی ذهنی جامعه از ادراک مسائل است.

❓ اگر ورود اندیشکده‌ها به جریان حل مسئله را در سه قسم ۱. فلسفی ۲. راهبردی ۳. فنی سطح بندی کنیم، این سه مسئله (سرگشتگی دولت، ابهام در تعریف جامعه و دست‌کاری ادراک جامعه) در سطح «فلسفی و تعیین منظر» قرار می‌گیرند. به نظر شما اندیشکده‌ها طی سال‌های اخیر و به خصوص در سال ۱۴۰۱ در مسیر تبیین فلسفی این دو مسئله فعالیت کرده‌اند؟

زمینه فعالیت اندیشکده‌ای در ایران در ۱۲ سال اخیر رونق گرفته است. با توجه به این سابقه، باید بگویم اساساً اندیشکده در ایران نهاد نحیفی است و هنوز به چنین توانایی‌ای نرسیده است.

❓ در آینده چطور؟ سیر تطور اندیشکده در ایران را در راستای حل این مسائل می‌دانید؟

علاوه بر فرصت تاریخی کوتاهی که اشاره کردم، به نظر می‌رسد زمینه فعالیت اندیشکده‌ای در کشور دست‌کاری شده است. به عبارت دیگر غالباً طیف خاصی از افراد هستند که وارد این فضا می‌شوند. چراکه اصل اندیشکده یعنی فضای کمک به حاکمیت برای اعمال بهتر حاکمیت، بنابراین یک مفروض این است که باید نحوه حکمرانی را تا حد خوبی قبول داشته

باشد تا بتواند به بقا و استمرار آن کمک کند. این مسئله، در غرب حل شده است، اما در ایران، بخشی از افراد/متفکرانی که وارد این فضا می‌شوند هنوز با حاکمیت چالش دارند، خودشان را منتقد می‌بینند و اساساً مسئله حاکمیت، مسئله آن‌ها نیست. بنابراین یک ریزش نخبگانی در این مرحله اتفاق می‌افتد. از سوی دیگر حاکمیت نیز نگاه مضیقی به این فضا دارد و به هر تفکری اجازه بازیگری در عرصه تفکر و تعقل حکمرانی را نمی‌دهد. ریزش دوم نیز اینجا اتفاق می‌افتد و دایره تشخیص و حل مسئله در نظام اندیشه‌ورزی را کوچک‌تر می‌کند.

به طور مثال مسائل اقتصادی را فرض بگیریم. اگر ساختار و روابطی که در نظام اقتصادی وجود دارد، توسط اندیشه‌ورز پذیرفته نباشد، نمی‌تواند یا به‌سختی می‌تواند وارد فضای حل مسئله شود. این نکته نیز یک بحث انتقادی نیست، بحث مناسبات رفتاری است؛ فرد اگر به ساختاری اعتقاد نداشته باشد، نمی‌تواند برای بهبود آن نیز مشورت بدهد.

❓ افرادی که مناسبات حاکمیت را قبول دارند ظرفیت حل مسائل پیش‌گفته را دارند؟

خیر! به این دلیل که سطح علوم فکری ما به حل این‌گونه مسائل قد نمی‌دهد. وقتی هم می‌خواهند وارد تعقل و تفکر در این مسائل شوند، بیشتر وارد یک فضای ذهنی (غیرواقعی) و نظری (غیرکاربردی) می‌شوند که با عالم واقع و مناسبات واقعی نسبتی ندارد. بنابراین از اصل مسئله دور می‌شوند. عمده نگاه در فضاهای فکری، متافیزیکی است و به سختی با مسائل روی زمین ارتباط برقرار می‌کند.

❓ پس چطور می‌شود وارد حل این مسائل شد؟

برای مداخله نیاز به نظریه مبنای داریم. به طور مثال نظریه مبنای من برای پرداخت یارانه انرژی چیست؟ طرح اخیر اندیشکده حکمرانی شریف درباره بسته انرژی، دارای یک مبنای نظری و نظریه عدالت است. بنابراین جزئیات آن بر اساس همین مبنای نظری چیده شده است. همین‌طور طرح یارانه نان که گرچه مربوط به اندیشکده خاصی نبود، اما یک کار اندیشکده‌ای بود که نظریه مبنایش، نظریه حد وسطی بود. در کل به نظر می‌رسد در لایه اقتصادی، افراد خوش‌فکر بیشتر از لایه‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی باشند و مسائلی که

دولت و حاکمیت، دچار نوعی سرگشتگی و پریشانی است؛ که نتیجه آن می‌شود انفعال. دولت با انبوهی از مسائل و بحران‌ها مواجه است که بخش مهمی از آن میراثی است که از گذشته مانده است.

نام بردم، بیشتر از جنسی هستند که برای آن‌ها اندیشه‌ورز/ اندیشکده‌ای نداریم.

در نهایت باید بگویم اندیشه‌ورزی واژه‌ای است که به اسارت درآمده است. مثل سایر اصطلاحاتی که مد می‌شوند، به یک مد فراگیر تبدیل شده است که الزاماً حاملان آن اندیشه و راه‌حلی در چنته ندارند که بتوانند به حل مسائل پیش‌گفته کمک کنند.

❓ علت فقر اندیشه‌ورزی در مسائل سیاسی- اجتماعی را چه می‌دانید؟

مسائل اقتصادی چون مسائل ملموسی هستند، قابلیت محک راه‌حل‌های آن‌ها وجود دارد؛ بنابراین تجربه ملموسی حول آن شکل می‌گیرد، اما در مسائل سیاسی-اجتماعی، انواعی از شبه‌راه‌حل‌ها ارائه می‌شود که هیچ‌گاه مشخص نمی‌شود تأثیر آن چیست. پس تجربه‌ای پیرامون آن ایجاد و تجمیع نمی‌شود. مسئله حجاب را در نظر بگیرید. هنوز تأثیر گشت ارشاد یا سایر سیاست‌های این حوزه مشخص نیست. درباره آسیب‌های اجتماعی چند هزار میلیارد هزینه شده است، اما روشن نیست چقدر منجر به کاهش یا افزایش آن شده است. در مسائل سیاسی-اجتماعی، ارزیابی راه‌حل‌ها به روایت مسئول مربوطه از موفقیت و شکستش متصل است!

به طور کلی در حوزه‌های غیراقتصادی مسائل سخت‌تر، مبانی نظری متکثر و سیاست‌ها پیچیده هستند. به همین خاطر در این حوزه‌ها اندیشکده و متفکر کم داریم و بیشتر با شبه‌اندیشکده‌ها مواجه هستیم.

❓ شما می‌گویید یک فیلتر نامرئی وجود دارد که از ابتدا متفکران غیرهمسو یا خودشان یا توسط حاکمیت کنار می‌روند و بنابراین بخشی از ظرفیت تفکر یا حل مسئله برای جامعه محو (fade) می‌شود؟

آن فیلتر را در فضای اندیشکده‌ای کشور تشریح کردم. چراکه شما مدیوم اثرگذاری را اندیشکده در نظر گرفته‌اید، اما سلاقی تفکری غیرهمسو با حاکمیت در حال اثرگذاری در سایر مدیوم‌ها هستند. اکنون جریان‌های شکل گرفته‌اند که لزوماً در قالب نهادی فعالیت نمی‌کنند. به طور مثال از طریق فشار اجتماعی (social force) و با تأثیر بر ساختار ذهنی افراد جامعه (mental structure)، به صورت غیرمستقیم روی سیاست‌ها اثر می‌گذارند.

اتفاقاً این جریان‌های تأثیرات قابل ملاحظه‌ای دارند. ساختار سنتی و کلاسیک اندیشه‌ورزی که شامل همان اندیشکده‌های مورد

وثوق حاکمیت هستند، تغییر کرده است و تأثیرگذاری‌های غیرمستقیم از طریق نفوذ در جامعه، جامعه را به سمت متقاعد کردن دولت سوق می‌دهند. به عنوان مثال از نظر من روزنامه دنیای اقتصاد از هر اندیشکده‌ای، اندیشکده‌تر است. چراکه تأثیرات خود را بر جامعه و اذهان سیاستمداران و از آن طریق بر سیاست‌های دولت می‌گذارد.

در این راستا بسیاری از اندیشکده‌ها تغییر فاز داده‌اند و تعریف خود را از «مشاور حاکمیت» به سمت «اثربخشی در اجتماع» برده‌اند. این تغییر در مقوله اصلاح قیمت انرژی مشهود است. حاکمیت سرمایه اجتماعی لازم برای واقعی کردن قیمت انرژی را ندارد. از سوی دیگر پارانه انرژی کاملاً به نفع قشر برخوردار و به زبان قشرهای ضعیف اقتصادی است. تبیین این مسئله برای جامعه و متقاعدسازی جامعه در جهت اصلاح قیمت انرژی، راه را برای اجرای این سیاست فراهم می‌کند.

❓ شما قائل به این هستید که اندیشه‌ورزی در ایران بیشتر از نهادی، فردی است. دلیل اینکه تقویت اندیشه‌ورزی فردی از دل تجربه نهادی بیرون نمی‌آید، چیست؟

بله. من واحد تحلیل اندیشکده در ایران را تا اطلاع ثانوی فرد می‌دانم نه نهاد. و این، به سنت‌های جوامع مانند غربی و شرقی تفکر بازمی‌گردد. در غرب نوبل‌های فردی جای خود را به نوبل‌های نهادی می‌دهند، اما بسیاری از سلاح‌های روسی به اسم اشخاص هستند. یعنی فناوری روی یک آدم سوار بوده است. البته در پیشینه سنت ما بیش از آنچه شما چه کسی هستید، مهم است که کجا و در چه نهادی هستید، اما اکنون بسیار فردگرا و غیرنهادی شده‌ایم.

علاوه بر سنت فرهنگی-تاریخی نهادینه شده، بخشی از دلیل آن را باید تابع مدرن شدن دانست. مسئله اقتصادی را نمی‌توان صرفاً با اقتصاددانان حل کرد. بلکه جنبه‌های اجتماعی و فرهنگی راه‌حل‌ها نیز مهم شده است. بنابراین حل مسئله نیاز به شبکه‌ای از افرادی با تخصص‌های متعدد دارد که مولفه‌های گوناگون یک پدیده را بررسی کنند. بنابراین اهمیت و اعتبار نهاد برجسته می‌شود.

بنابراین مسائل در ایران حل نمی‌شوند. چون راه‌حل‌ها از تخصص‌های متعدد تغذیه نمی‌شوند. مسئله قیمت حامل‌های انرژی حل نمی‌شود چون راه‌حل‌های ارائه شده، از طریق فکر امنیتی پشتیبانی نمی‌شوند. سیاست‌گذار حوزه انرژی نمی‌داند شورش چیست و چه مؤلفه‌هایی دارد، پس راه‌حلش به در بسته امنیتی می‌خورد.

راه‌حل‌های تک‌حوزه‌ای به طبیعت و وضعیت خاورمیانه‌ای

بینند و غیره.

مسئله بعدی رفع فقر نظام اندیشکده‌ای است. نظام اندیشکده‌ای ما از لحاظ نیروی انسانی و منابع مالی فقیر است، اما مهم است که سازوکاری برای آن چیده شود؛ چراکه پول خوب برای آدم‌های ضعیف، خودش ایجاد معضل می‌کند. اکنون نظام ارزیابی خوبی برای سنجش اندیشکده‌ها و اندیشه‌های سطح بالا نداریم. ارزیابی ما باید بر مدار بین‌المللی لحاظ شود تا راه‌حل‌ها در سطح بین‌المللی سنجیده شوند. سازوکار ارزیابی محتوای اندیشکده‌ها در معیارهای بین‌المللی است که منجر به ارتقاء این زیست‌بوم می‌شود.

❓ پنج تا ده اندیشکده/اندیشه‌ورز که به عنوان چهره سال بخواهید معرفی کنید، کدام‌ها هستند؟ افرادی که فعالیت آن‌ها به خصوص طی سال ۱۴۰۱ وجوه اندیشکده‌ای داشته و توانسته است در هر سطحی تاثیر اندیشه‌ورزی بر سیاست‌گذاری را محقق کند؟

نمی‌توانم به این سوال جواب واضح دهم، چون نیاز به تعامل عمیق و بیشتری برای شناخت فعالیت‌های جاری این زیست‌بوم وجود دارد. به طور مثال نظام قضائی و نظام انتظامی، فرآیندی است که یک تغییر کوچک در آن منجر به اصلاحات بزرگ می‌شود. در فرآیند این اصلاحات افراد زیادی دخیل هستند که شاید دیده نشوند. بنابراین افراد در جاهای دوزیر وجود دارند که می‌بینم، اما نمی‌توانم درباره تأثیرگذاری آن‌ها قضاوتی کنم. به خصوص که این تأثیر را طی یک سال اخیر مد نظر دارید.

❓ اگر قید زمانی را برداریم، می‌توانید الگوهای موفق از فعالیت‌های اندیشکده‌ای را در افراد یا مجموعه‌ها معرفی کنید؟

در لایه تربیت نیروی انسانی که دارای فهم اندیشکده‌ای باشند، در دو سه دهه گذشته مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری نقش زیادی داشته است که عمده زحمت آن بر دوش مهندس صابر میرزایی و مهندس محمدحسین سجادی نیری بوده است. آن‌ها نسلی را تربیت کردند که به لایه مدیریت میانی نظام وارد شدند. گرچه این تربیت نیرو در حوزه‌های اقتصادی و اجتماعی نیز بوده است، اما بخش فناوری آن خیلی برجسته است. همچنین سیستمی که حول دانشگاه شریف شکل گرفته است. مرکز پژوهش‌های مجلس نیز کارکرد خودش را دارد و به نظر من در دوران شکوفایی خودش به سر می‌برد.

جواب نمی‌دهند. طبیعت خاورمیانه‌ای بودن، طبیعت آشفتگی است. لحظه حساس کنونی، لحظه‌ای پیوسته است. این آشفتگی، جزء قیود طراحی است، نه استثناء طراحی. آشفتگی، فکر جمعی می‌طلبد، نه فردی. بنابراین افراد حرف‌های خوب می‌زنند، اما راه حل ندارند! نهایت توصیه‌اش به سیاست‌گذار این است که کار جمعی خوب است، با جامعه ارتباط داشته باشید، گوش شنوا داشته باشید.

❓ شما می‌خواهید بگویید ما یک تاخر فرهنگی داریم که وضعیت راه‌حل‌یابی ما را نیز دچار مشکل کرده است؟

خیر. دلیلش مشخص نیست. تبدیل فرد به نهاد یک فناوری است که بخش عمده آن محصول تجربه زیستی انباشت شده افراد است، در حال حاضر ما این فناوری را نداریم و نیاز به تجربه بیشتر و انباشت آن برای احصای این فناوری داریم.

❓ این فناوری از جنس فرهنگ است؟

مؤلفه‌های فرهنگی هم دارد. در اصل یک سازوکار چندجانبه است. یک بخش آن الهیاتی است. الهیات ما این است که درگیر مناسبات آدم‌ها نشوم، مسیر خودم را بروم و به دین خودم مشغول باشم. بخش دیگر آن به وضعیت توسعه‌نیافتگی ما بازمی‌گردد. تجدد یا مدرنیسم، تک‌جانبه نیست و تحول در همه اجزای تأمین می‌کند. این تحول، دوره‌ای دارد که گذار از آن هنوز برای ما رخ نداده است. و اینکه رخ می‌دهد یا خیر، به همت ما بستگی دارد.

❓ و توصیه شما برای سال ۱۴۰۲ و سال‌های بعد چیست؟

در شرایط فعلی کارکرد اندیشکده در ایران، حل مسائل حاکمیت نیست. اندیشکده اکنون جانشین دانشگاه شده است و گذرگاهی بین دانشگاه و دولت محسوب می‌شود؛ یعنی فرد با خروج از دانشگاه، وارد اندیشکده می‌شود که تا کار یاد بگیرد و پس از آن وارد دولت شود. از سویی دیگر به علت چالش‌های مالی اندیشکده‌ها، آن‌ها ترجیح می‌دهند با نیروی کم‌تجربه که هزینه کمتری دارد کار کنند. این موضوع می‌تواند اثرات مثبت و منفی داشته باشد.

در همین کارکرد نیز یک نقص اساسی وجود دارد. بچه‌های اندیشکده‌های ما، نظام اداری را نمی‌فهمند و باید این را لمس کنند. ما نیازمند ارتقاء فهم نظام اندیشکده‌ای از نظام اداری هستیم؛ بنابراین لازم است اهالی تفکر که سیمت‌هایی در دستگاه‌ها دارند معدودی از دانشجویان معتمد و مستعد خود را بدون اینکه آلودگی به کارمندی، وارد نظام اداری کنند تا فقط تجربه کنند، مناسبات را بشناسند، روش‌های متقاعدسازی را

بررسی مسائل حاکمیت در سال ۱۴۰۱

اهمال اندیشکده‌ها

مهدی خراتیان، ریشه سردرگمی شبه‌اندیشکده‌های ایرانی را کاستی‌های فاحش در حوزه اندیشه سیاسی، نظریه حکمرانی و استراتژی بزرگ می‌داند.

؟ مهدی خراتیان، مدیر اندیشکده احیای سیاست، یک بوتسترپر واقعی (bootstrapper) در فضای تحلیل سیاستی فارسی است. تاکید وی بر ابعاد متعدد تحلیل با تکیه بر منابع اصلی است و دلیل اصلی بی‌اثر بودن راه‌حل‌های اندیشکده‌ای بر مسائل حاکمیت را تحلیل‌های تک‌بعدی و غیرجامع‌نگر می‌داند. خراتیان در این گفت‌وگو وجوه غفلت اندیشکده‌ها در مسائل سال ۱۴۰۱ را نشان می‌دهد. غفلت‌ها و اهمال‌های اندیشکده‌ها از منظر کلی به یک چرخه معیوب مربوط است: از یک سو «فقر در حوزه اندیشه سیاسی»، چشم‌انداز حل مسئله در اندیشکده‌ها را دچار خدشه کرده است؛ از سوی دیگر «فقر تحلیل دسته اول و جامع» در اندیشکده‌ها، کارایی راه‌حل‌های سیاستی پیشنهادی را با نقصان‌های جدی مواجه کرده است. از نظر خراتیان چرخه «اندیشه تا سیاست» دارای لایه‌های سه‌گانه «فلسفه سیاسی»، «پارادایم سیاستی» و «سیاست‌گذاری» است؛ که اندیشکده‌ها در هر سه سطح دچار ضعف در عملکرد هستند

در ابتدای تأسیس نظام سیاسی جمهوری اسلامی تصور اولیه این بوده است که دستگاه‌های حکومتی، نهادهای وابسته به رهبری و مجموعه ریاست جمهوری، توان این بروزرسانی را دارند؛ اما به مرور زمان و با گذر تحولات متوجه شدیم که این ظرفیت و توان وجود ندارد؛ بنابراین ایده استخدام مشاورانی که این بروزرسانی را ممکن کنند به تدریج در سطوح میانی و فوقانی حاکمیت ایجاد شد. کار این مشاوران ایجاد گفت‌وگوهایی ناظر بر مباحث حکمرانی و سیاست خارجی است که توان جمهوری اسلامی را در حوزه سیاست‌گذاری با پشتوانه اندیشه سیاسی و پارادایم‌های سیاستی روزآمد تقویت کنند. از دل اندیشه سیاسی، باید اولویت‌های ارزشی و نگاه ما به ارزش‌هایی چون استقلال، عدالت، آزادی و چگونگی تمرکز قدرت سیاسی داخل کشور و نحوه تعامل ایران با جهان پیرامون مشخص می‌شد. در ادامه معلوم می‌شد که پارادایم‌های سیاستی (policy paradigm) ایران در قبال کشورهای حوزه آسیای میانه، قفقاز، افغانستان و در سطح فرمانطقه‌ای در قبال کشورهای چین آمریکا و چین چیست، اما ما متأسفانه در انواع لایه‌های بروزرسانی دچار نقص هستیم. در وهله نخست ما فاقد یک ایدئولوژی روشن و در وهله دوم فاقد یک «استراتژی بزرگ»

؟ وقتی تحلیل‌های شما در فضای تویتر فارسی را دنبال می‌کنیم، یک تاکید همیشگی روی یک سیاست کلی منسجم مدام به چشم می‌خورد؛ که چشم‌انداز حرکت کشور را در عرصه‌های متعدد اقتصادی، سیاست خارجی و فرهنگی مشخص می‌کند. اندیشکده‌ها هم در اتحاد با این سیاست کلی است که می‌توانند نقش‌آفرینی مؤثر و مثبت داشته باشند. این سیاست کجا باید ساخته شود و نقش اندیشکده‌ها در ساخت آن چیست؟

ما یک رژیم سیاسی به نام جمهوری اسلامی داریم که امکان خوانش‌های مختلف از اسناد اساسی آن (در راس آن قانون اساسی) در حوزه‌های سیاست داخلی و خارجی وجود دارد که البته این خوانش‌ها باید متناسب با شرایط روز و تحولات محیطی دائماً بروزرسانی می‌شدند. خود این بروزرسانی هم در لایه‌های اندیشه و فلسفه سیاسی، پارادایم‌های سیاستی و در نهایت بسته‌های سیاستی و در یک فرایند رفت‌وبرگشتی میان نظر و عمل می‌بایست انجام می‌شد.

اما در ایران، امکان چنین بازشناختی در سیر «اندیشه تا سیاست‌گذاری» وجود ندارد. به طور مثال در ظاهر می‌گوییم که با اسرائیل تخاصم مبنایی داریم، اما از آنجاکه اسرائیل پژوهی دقیقی نداریم درباره تحولات مهمی که در نحوه کنش اسرائیل در قبال ایران در چند سال اخیر به وجود آمده است دستمان خالیست و در نتیجه بررسی جمع سیاست‌های ما در قبال اسرائیل در حوزه‌های اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی، هیچ برورسانی جدی و اساسی را نشان نمی‌دهد.

❓ اندیشکده‌ها از تأسیس تا کنون، چقدر توانسته‌اند در این سه لایه حرکت کنند و مبانی فلسفی را به سیاست‌های کاربردی تبدیل کنند؟

به تعبیر من شبه‌اندیشکده‌های ایرانی (چون معتقدم ما در ایران هنوز اندیشکده به معنای اصولی آن نداریم) در حال عمل‌کردن و مشورت‌دادن هستند، اما خروجی‌های آن‌ها نشان می‌دهد که به شدت زیر فشار توصیه و تجویز قرار دارند و فرصت پیدا نمی‌کنند روی مبانی کار کنند و در نتیجه تجویزهای آن‌ها معمولاً کم‌مایه، سطحی و دم‌دستی از آب درمی‌آید.

❓ با توجه به گرایش مشترک و هم‌سویی کنونی بین اندیشکده‌ها و دولت سیزدهم، اگر بخواهیم شش مسئله اساسی حاکمیت را که نیازمند مداخله جدی اندیشکده‌هاست، نام ببرید؛ به چه مواردی می‌رسیم؟

انتخاب کردن دشوار است، اما اگر مجبور به انتخاب باشیم شاید شش مسئله اساسی حاکمیت از نظر من، «جراحی اقتصادی و عوارض آن»، «مذاکرات هسته‌ای»، «پرونده چین»، «پرونده اسرائیل»، «ناآرامی‌های ایران» و «طرح صیانت» باشند؛ که در اندیشکده‌ها حرف جدی درباره این شش مسئله یا تولید نشده یا کمتر تولید شده است. یعنی در حوزه public impact و policy impact یعنی در حوزه گفت‌وگویی (dis-course) شود که بوی ابتکار عمل و تحول بدهد، از اندیشکده‌ها دیده نشده است.

❓ این بی‌تأثیری را ناشی از چه می‌بینید؟

از یک طرف ما در اندیشکده‌ها یک فقر

جامع و منسجم هستیم. این‌ها به دلیل خلأهای فاحش تئوریک است که در حوزه اندیشه و فلسفه سیاسی گرفتار آن هستیم. این انسجام‌بخشی‌ها و برورسانی‌ها قطعاً کار اندیشکده‌هاست و تجربه دنیا نشان داده است که لایه مربوط به سطح فلسفه، اندیشه سیاسی و استراتژی بزرگ بر عهده دانشگاه‌ها و اندیشکده‌های آکادمیک است؛ لایه مربوط به پارادایم‌های سیاستی توسط ترکیبی از اندیشکده‌های آکادمیک و مشورتی انجام می‌شود و لایه آخر که لایه سیاست‌گذاری است بیشتر بر عهده اندیشکده‌های مشاوره‌ای است، اگرچه سایر انواع اندیشکده‌ها هم در این لایه سهم دارند.

❓ برای مصداقی شدن بحث، شاید یک مثال از مراحل این برورسانی کمک کند.

ببینید مثلاً در طی چند سال اخیر مسئله «رقابت استراتژیک» میان چین و ایالات متحده به تدریج در حال تغییر فضای بین‌المللی بوده است و بعد از جنگ اوکراین و انتشار سند ۲۰۲۲ امنیت ملی آمریکا می‌توان صراحتاً از آغاز یک «جنگ سرد جدید» میان چین و آمریکا سخن گفت. اگر بخواهیم از منظر آمریکا به این مسئله نگاه کنیم، آمریکا خود را مدعی بسط ارزش‌های لیبرال در جهان می‌داند و مادامی که چین در چارچوب نظم تعریف‌شده توسط آمریکا به بازی در نظام بین‌الملل می‌پرداخت مشکل خاصی وجود نداشت، اما از زمانی که آمریکا احساس کرد چین در حال به‌چالش کشیدن نظم آمریکایی است، از آنجا که در لایه فلسفه و اندیشه سیاسی آمریکایی تعارضاتی را احساس کرد، به سرعت در استراتژی بزرگ خود و همچنین پارادایم سیاستی خود نسبت به چین بازنگری کرد که اولین نشانه‌های جدی آن در بخش نتیجه‌گیری سند امنیت ملی ۲۰۱۵ قابل مشاهده است و در سندهای ۲۰۱۷ و ۲۰۲۲ نیز مسئله مهار چین محوریت می‌یابد تا جایی که سند ۲۰۲۲ را می‌توان به نوعی مانیفست جنگ سرد جدید دانست. بنابراین اسنادی که تنظیم می‌شوند، در راستای یک فهم اندیشه‌ای ایدئولوژیک (ایدئولوژی به معنای منفی آن منظور نیست) و یک استراتژی بزرگ قرار دارند و پارادایم‌های سیاستی در قبال چین و سایر کشورها را در همان امتداد صورت‌بندی می‌کنند.

ما یک رژیم سیاسی به نام جمهوری اسلامی داریم که امکان خوانش‌های مختلف از اسناد اساسی آن (در راس آن قانون اساسی) در حوزه‌های سیاست داخلی و خارجی وجود دارد. اما در لایه‌های این برورسانی شامل اندیشه سیاسی، پارادایم سیاستی و در نهایت بسته‌های سیاستی دچار نقص هستیم.

مالی داریم که منجر به فقر اندیشه‌ای نیز شده است؛ یعنی فرصت کارهای بنیادین از اندیشکده‌ها گرفته شده و آن‌ها ناگزیرند برای گذران امور خود از مطالعات بنیادین فاصله بگیرند، اما این مسئله دلیل مهم‌تری هم دارد و آن این است که به دلیل سیطره تفکرات پوزیتیویستی بر اندیشکده‌های ما، اصولاً جایگاه تفکر انتقادی و لزوم بروزرسانی پارادایم‌های کهنه برای آن‌ها جا نیفتاده است.

❓ با توجه به اینکه برخی از اندیشکده‌ها مثل مرکز پژوهش‌های مجلس ردیف بودجه مشخص دارند، می‌بینیم که حاکمیت حتی در مواردی که هزینه می‌کند برایش فکر شود، اعتنایی به آن نمی‌کند. به طور مثال در طرح صیانت، رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس طی دو مرحله جلوی این طرح ایستاد، اما در عمل و اکنون مفادی از طرح و محدودسازی اینترنت در حال اجراست.

البته مرکز پژوهش‌های مجلس اندیشکده نیست و حتی اگر فضای اندیشکده‌ای در کشور به بلوغ برسد، باز هم به دلیل ماهیت دولتی خود نمی‌تواند اندیشکده باشد، چون از حیث حقوقی کاملاً وابسته به دولت است. واقعیت این است که مؤسساتی از این دست که بودجه دولتی دارند، بسط ید بسیار اندکی در نقد ساختارهای قدرت دارند، چون اساساً خودشان به عنوان بخشی از ساخت قدرت موجود تعریف می‌شوند. بنابراین اسناد سیاستی تولیدشده توسط این مؤسسات کمتر می‌تواند منشا تحولات بنیادین شود؛ چراکه با تغییر و تحولات مدیریتی، تحت تاثیر گرایش‌های سیاسی مدیران خود به سرعت تغییر موضع می‌دهند. همین طرح صیانت در زمان ریاست قبلی به جریان افتاد و در زمان ریاست فعلی با آن مخالفت شد!

❓ درباره طرح صیانت، چه رویکرد و نقطه ورودی را کار اندیشکده‌ای (در مقابل کار سیاسی) می‌دانید؟

ببینید در مورد نقد طرح صیانت و آثار سوء آن بر اقتصاد و

شبه‌اندیشکده‌های ایرانی در حال عمل‌کردن و مشورت‌دادن هستند، اما خروجی‌های آن‌ها نشان می‌دهد که به شدت زیر فشار توصیه و تجویز قرار دارند.

سیاست کشور اقدامات زیادی انجام شد که برخی از آن‌ها ارزنده بودند، اما کمتر مشاهده شد (یا حداقل من ندیدم) که از منظر مباحث اساسی حکمرانی به این مسئله پرداخته شود. برای مثال، اگر حضور ذهن داشته باشید بنده در یکی از صحبت‌هایی که در «برنامه رادیویی با اندیشه‌ورزان» داشتم ناظر به نقد طرح صیانت بحث فراحکمرانی (meta governance) را مطرح کردم و گفتم که از منظر فراحکمرانی باید بین موده‌های مختلف حکمرانی شامل حکمرانی بازار، حکمرانی دولتی و حکمرانی شبکه‌ای نوعی تعادل برقرار باشد و دست‌کاری در هر بخش، بدون ملاحظه سایر بخش‌ها موجب برهم‌خوردن نظم و تعادل سیستم می‌شود. به دلیل فقدان تئوری در حوزه حکمرانی، طراحان طرح صیانت صرفاً بر بعد حکمرانی دولتی این طرح و استفاده از ابزارهای سخت و قانونی متمرکز شدند و همین امر باعث شد که دو مود دیگر حکمرانی آسیب ببینند و در نتیجه بخش خصوصی و جامعه مدنی نسبت به این طرح مقاومت و واکنش منفی بسیاری داشته باشند. نتیجه این مقاومت این می‌شود که جامعه به جای همراهی با این طرح به دنبال اخته‌کردن آن می‌رود و از طرفی چون فیلترشکن‌ها، آن را دور می‌زند و حتی به شدت مترصد است که از طریق فناوری‌های نوظهوری چون استارلینک معادلات صحنه را به طور کلی عوض کند.

انتظار از اندیشکده‌ها این است که اولاً در مباحث حکمرانی این مسئله عمیق‌تر بحث کنند و صرفاً در لایه تبیین فکت‌ها (مثل ضررهای اقتصادی اپراتورها، استارت‌آپ‌ها و مهاجرت نخبگان حوزه آی‌تی) باقی نمانند و مسئله را به لایه عمیق‌تر تئوریک هم ببرند. در مورد جامعه شبکه‌ای حرف بزنند. در مورد مفاهیمی چون emergence و کنترل‌ناپذیر بودن آن صحبت کنند. این را نشان دهند که تصمیمات چکشی امروز چطور در بلندمدت به تضعیف اقتدار وزارت ارتباطات و حکمرانی ICT منجر می‌شود، یعنی وقتی تصمیمات شما مبتنی بر این است که سرویس‌های وزارت ارتباطات مسیر اطلاع‌رسانی و ارتباطات روزمره افراد را سد کند، حتماً جایگزین خارجی آن را تقویت می‌کنید. این فرآیند باعث بی‌اثر شدن حکمرانی شما در این عرصه می‌شود. در ادامه تضعیف حکمرانی شبکه‌ای و حکمرانی فضای مجازی، حکمرانی فرهنگی جامعه را نیز از دست می‌دهید. بنابراین می‌بینید که حاکمیت با کنترل سخت‌افزاری، خود را از

کنترل فرهنگی جامعه نیز ساقط کرده است. همچنین در مورد روندهای فناوری این حوزه بیشتر حرف بزنند و نشان دهند که چه پارادایم‌شیفتهایی در حوزه فناوری انتظار ما را می‌کشد.

❓ در صورتی که اندیشکده‌ها ایرادات فنی و حقوقی طرح صیانت را برجسته کردند.

البته این ایراد نیست، بالاخره این مباحث باید طرح شود، اما به هر حال از اندیشکده‌ها انتظار می‌رود جامع‌تر و جهان‌شمول‌تر فکر کنند و در عین حال درون‌سیستمی و با زبان سیستم حرف بزنند، اما حرف من این است که اندیشکده‌ها باید مسئولان را متوجه این امر می‌کردند که مسئله کشور، اینترنت نیست. بلکه محتوای رسانه‌ای است. این، محتواست که مرجعیت و اقتدار شما را پابرجا نگه می‌دارد. وضعیت فعلی محتوا و رسانه طوری است که پیش‌بینی می‌کنم در آینده‌ای نه چندان دور که امکان دسترسی مردم عادی به زیرساخت‌های اینترنت خارجی فراهم شود، با ایجاد بسترهای فیلم‌سازی متعدد موجود (مثل نتفلیکس)، شاهد مهاجرت گسترده هنرپیشه‌ها، نویسندگان و کارگردانان ایرانی باشیم.

❓ در مورد بعدی و مسئله جراحی اقتصادی، کم‌کاری اندیشکده‌ها چه بود؟

ساده بگویم اندیشکده‌ها مسئله جراحی اقتصادی را خیلی تکنوکراتیک دیدند. شما را ارجاع می‌دهم به آخرین جنجالی که حول یارانه آرد صورت گرفت: گم‌شدن روزانه پنجاه میلیون قرص نان لواش در نانوبایی‌ها! از این خبط فاحش فنی که طبق محاسبات اقتصادی کاملاً قابل پیش‌بینی بود و افراد زیادی در مورد احتمال قاچاق آرد سنتی به بخش صنعتی اخطار کرده بودند که بگذریم، این امر لحاظ نشد که امر نان بیش از آنکه امری اقتصادی باشد، امری سیاسی است و با دستگاه کارت‌خوان نمی‌توان به سیستم آرد و نان کشور نظم بخشید!

دومین مسئله، مربوط به زمان نامناسبی است که دوستان ما برای جراحی اقتصادی انتخاب کردند. یک جامعه ملت‌هپ، آستانه تحمل پایینی دارد و طبعاً ایجاد ناامنی می‌کند. مورد متروپل نشان داد که در وضعیت التهاب جامعه، سلول‌های عملیاتی سازمان‌دهی‌شده توسط سرویس‌های

اطلاعاتی خارجی به راحتی وارد عمل می‌شوند و ایجاد آشوب می‌کنند و این مسئله در پرونده نان هم کاملاً نمود داشت. اجرای این طرح با آن ابعاد فنی ناقص که به ایجاد آشوب در میانه مذاکرات هسته‌ای انجامید، یکی از خبط‌های فاحشی بود که متأسفانه اتفاق افتاد.

❓ آسیب کار اندیشکده‌ای در مسئله مذاکرات هسته‌ای را چطور می‌بینید؟

برجام و مذاکرات هسته‌ای نیازمند تحلیل روابط قدرت جهانی و مناسبات سیاسی است، اما تحلیل‌های فنی، تک‌خطی، غیرجامع‌نگر و فنی‌زده، ما را در این حوزه زمین زده است. آن‌ها که در موضع مخالف برجام بودند بدون محاسبه ابعاد اطلاعاتی امنیتی و مسائل حکمرانی در شیپور رئالیسم دمیدند و از تحلیل‌های اقتصادی و مباحث نرم غفلت کردند. از سوی دیگر موافقان سینه‌چاک برجام با استدلال دورکردن سایه جنگ، کلیدواژه «مذاکره خوب» را شبیه آرزو به کار بردند و کار جدی اندیشکده‌ای حول آن صورت ندادند.

یک تحقیق جامع پیرامون برجام، نیازمند تحلیل انبوهی از پارامترهای سیاسی و اقتصادی است؛ از بحث روابط چین و آمریکا تا معادلات بازار انرژی و وضعیت اروپا و آمریکای پس از جنگ اوکراین تا تحولات درون حزب جمهوری خواه و تصمیمات فدرال‌رزرو برای مهار تورم آمریکا و انتخابات آمریکا، نقش عربستان یا اسرائیل و غیره، همگی در این پرونده مهم نقش و وزنی داشتند. من موافق مشروط برجام هستم و معتقدم برجام بسان بچه معلولی است که خواسته یا ناخواسته به دنیا آمده است. متأسفانه عده‌ای به جای تلاش برای جبران نقائص آن، نظیر بهبود وضعیت پرونده چین و توانمندسازی دستگاه‌های اطلاعاتی کشور تمام توان خود را مصروف انکار آن کردند.

❓ **زمزمه‌های شکست برجام، نوعی از تحلیل‌ها را با کلیدواژه «چرخش به شرق» در اندیشکده‌ها شکل داد. با توجه به مقاومت اجتماعی و هیاهویی که حول این تحلیل و قرارداد بیست‌ساله ایران و چین ایجاد شد، به نظر می‌رسد پرونده چین از حساسیت بالایی برای حاکمیت**

اندیشکده‌های ایرانی می‌توانستند به جای تکرار شعارگونه چرخش به شرق، ابعاد متعدد پدیده چین را به شکلی تخصصی باز کنند و راه تصمیم‌گیری حاکمیت را هموار و روشن کنند. برخی اندیشکده‌های ایرانی نیز دچار نوعی ایدئولوژی زدگی درباره نگاه به شرق و چین هستند.

برخوردار بوده است. در پرونده چین، آن سیاست جامعی که انتظار می‌رفت اندیشکده‌ها مقابل حاکمیت بگذارند، حاوی چه تحلیل‌هایی است؟

این نگاه که غرب در حال افول و شرق در حال ظهور است و جنگ اوکراین طلوعه‌ای از نظم نوین جهانی پیرامون چین است، همان تحلیل تک‌خطی و غلطی بود که اندیشکده‌ها هم به آن دامن زدند. در تحلیل پدیده چین باید در نظر داشت که چین و آمریکا هم در لایه‌های متعدد نظام سرمایه‌داری همکاری می‌کنند و هم جنگ ایدئولوژیک و اقتصادی و سیاسی دارند و یکدیگر را هدف قرار می‌دهند. این پیچیدگی جنگ سرد نوینی است که در آن قرار گرفته‌ایم. این تصور که صرفاً با یک تفاهم‌نامه ۲۰ صفحه‌ای چین حاضر به سرمایه‌گذاری در ایران و پشت‌کردن به مزایای همکاری/رقابت با آمریکا می‌شود، خام‌اندیشی بزرگی است.

اندیشکده‌های ایرانی می‌توانستند به جای تکرار شعارگونه چرخش به شرق، ابعاد متعدد پدیده چین را به شکلی تخصصی باز کنند و راه تصمیم‌گیری حاکمیت را هموار و روشن کنند. مطالعات چین، نظام حکمرانی آن و تعاملات نظامی، سیاسی و اطلاعاتی آن در ایران به شکل جدی وجود ندارد و برخی اندیشکده‌های ایرانی نیز دچار نوعی ایدئولوژی‌زدگی درباره نگاه به شرق و چین هستند.

قرارداد ایران و چین، برای عملیاتی‌شدن و بهره‌برداری اقتصادی، سیاسی و حتی ایدئولوژیک از آن نیازمند مستندات هزاران صفحه‌ای درباره امکانات موجود همکاری میان ایران و چین شامل نفت، گاز، پتروشیمی، حمل و نقل و ترانزیت، مسکن و غیره است که ایران بتواند بر مبنای آن سناریوی همکاری به چین پیشنهاد بدهد. این‌طور نیست که چون منابعی در اختیار ایران است و بی‌توجه به تحولات و معادلات منطقه‌ای و جهانی، ایران بتواند چین را به متحد جدی خود تبدیل کند. اندیشکده‌ها می‌توانستند چین را به عنوان برگ برنده ایران در برجام معرفی کنند، نه جایگزین برجام؛ که متأسفانه در این جهت هیچ کار جدی انجام ندادند.

دستگاه تحلیل ما که اندیشکده‌ها بخشی از آن هستند نفوذ اسرائیل در منطقه را صرفاً امنیتی و نظامی می‌بیند؛ درحالی‌که این نفوذ وجوه سیاسی، اقتصادی و اطلاعاتی نیز داشته است.

مسئله رژیم صهیونیستی خیلی فراتر است. ما در جنگ اطلاعاتی به اسرائیل باخته‌ایم. شعار سیاسی ما نابودی اسرائیل و احقاق حقوق فلسطینیان است؛ اما در سطوح متعدد فلسفه سیاسی تا اقدام سیاسی، متخصص اسرائیل تربیت نکرده‌ایم. ما عمیقاً به مطالعات تخصصی غیرایدئولوژیک درباره اسرائیل نیاز داشتیم که بر اساس جامعه‌شناسی اسرائیل، مطالعه معادلات اقتصادی اسرائیل و درک نظام سیاسی اسرائیل چالش‌های درونی آن را به ما نشان دهد. همچنین در یک تحلیل عمیق در قالب یک کلان نظریه به ما نشان دهد که اسرائیل چطور یک شبکه قدرت وسیع را اطراف ایران شکل داده است و ستاره‌هایی چون علی‌اف، اردوغان، محمدبن سلمان و محمدبن زاید را در مدار خود قرار داده و موازنه را به نفع خود تدریجاً تغییر داده است.

پس از دولت نهم و برجسته‌شدن پرونده هسته‌ای ایران یک پارادایم‌شیفیت در خاورمیانه اتفاق افتاد که اعراب و اسرائیل را حول محور ترس از ایران به یکدیگر نزدیک کرد و منجر به پیمان ابراهیم شد. دستگاه تحلیل ما که اندیشکده‌ها بخشی از آن هستند نفوذ اسرائیل در منطقه را صرفاً امنیتی و نظامی می‌بیند؛ درحالی‌که این نفوذ وجوه سیاسی، اقتصادی و اطلاعاتی نیز داشته است. وقتی اقدامات رسانه‌ای، اطلاعاتی، اقتصادی و سیاسی اسرائیل در تحلیل کلان ما غائب است، تغییر موازنه منطقه به نفع اسرائیل نیز درک نمی‌شود. این موازنه به ضرر ماست و کمتر اندیشکده‌ای به آن واکنش جدی نشان می‌دهد.

درست است که اسرائیل آبستن مسائل بسیاری درون خودش است، اما نتیجه تحرکات آن در منطقه منجر به اتفاقات بسیاری بر علیه امنیت ما شده است؛ از افزایش قدرت گروه‌های مسلح تروریستی تا تشکیل یک جبهه منسجم رسانه‌ای علیه ایران شامل ایران اینترنشنال، منوتو و العربیه و ایندپندنت و غیره. در ایران کل این فعالیت رسانه‌ای را به سعودی منتسب می‌کنند، درحالی‌که فکر و تئوری این کارها از سرویس اطلاعاتی اسرائیل نشات می‌گیرد و با هدف ایجاد ناآرامی در ایران انجام می‌شود.

❓ بحث ناآرامی‌ها و اعتراضات اخیر چه غفلت‌هایی در کار اندیشکده‌های مرتبط را نشان می‌دهد؟

❓ بنابراین پکن رژیم صهیونیستی را به عنوان یکی از ارکان نفوذ منطقه‌ای خود انتخاب می‌کند. اهمال اندیشکده‌ها در پرونده این رژیم چیست؟

شکلی نزدیک به الگوی فعالیت اندیشکده‌های را نشان دادند؟

یکی از مشکلات ما این است که بچه‌های ما عمومی فعالیت می‌کنند و نهادی نیستند.

❓ میان فعالیت‌های فردی، کدام افراد را به عنوان الگوی مطلوب فعالیت اندیشه‌ورزی معرفی می‌کنید؟

مبنای تأثیرگذاری از نظر من فعالیت‌هایی است که مؤثر بر گفتمان عمومی جامعه و اثربخش در ذهنیت و گفتمان سیاسیون باشد. ممکن است خارج از دایره فهم و افق دید بنده نیز افرادی در حال فعالیت و اثربخشی باشند که توفیق شناخت ارج آن‌ها را نداشته‌ام. پیشاپیش از اینکه احتمالاً نام افرادی را هم فراموش کرده‌ام، از ایشان عذر می‌خواهم. با این مقدمه دکتر بیژن عبدالکریمی را با وجود اختلاف نظرهایی که با ایشان دارم، در لایه فلسفه سیاسی مؤثر می‌دانم؛ که تلاش می‌کنند مسائل روز ایران را به زبان فلسفی و سپس به زبان قابل فهم برای جامعه تبدیل و تبیین کنند. در حوزه جامعه‌شناسی برای تلاش آقای دکتر محمد فاضلی جهت فهم و تحلیل مسائل جامعه احترام قائلم. همچنین آقای روح‌اله هنرور و آقای پرویز امینی را در حوزه جامعه‌شناسی مؤثر می‌دانم. در حوزه روابط بین‌الملل آقای دکتر نادر نوربخش در حوزه اروپا؛ در حوزه سیاست‌گذاری آب آقای دکتر حجت میان‌آبادی؛ در حوزه اسرائیل آقای دکتر منصور براتی، دکتر علی عبدی، دکتر هادی معصومی زارع؛ در حوزه شامات و منطقه خاورمیانه آقای دکتر علیرضا مجیدی و آقای علی صمدزاده؛ در حوزه چین آقای دکتر حامد وفايي؛ در حوزه مسائل مالی حکمرانی و تحریم آقای دکتر مجید شاکری؛ در حوزه اقتصاد داخلی آقای دکتر حسین درودیان؛ در حوزه اقتصاد سیاسی آقای دکتر محسن یزدان‌پناه؛ در حوزه سیاست‌گذاری انرژی آقای دکتر حبیب‌اله ظفریان و آقای عبدالله باباخانی را توانمند و مؤثر می‌دانم. در حوزه مسائل مربوط به حکمرانی نیز هنوز فردی را که مسلط به نظریه‌های حکمرانی باشد و بتوانم به آن اعتماد کنم، نمی‌شناسم.

به طور کلی آکادمیسین‌های توانمندی داریم که مقاله‌های خوبی تولید می‌کنند؛ اما افرادی که نام بردم توانسته‌اند لایه‌های آکادمیک را بشکافند و وارد گود سیاست‌پژوهی و سیاست‌گذاری شوند. این افراد به کنش‌گری اجتماعی و سیاسی روی آورده‌اند و هزینه‌های آن را نیز می‌پردازند.

این جریان‌ها، بعد اعتراضی و اغتشاشی توأمان داشت. این اتفاقات هم ابعاد جامعه‌شناختی داشت، هم ابعاد امنیتی داشت و هم ابعاد اقتصادی و رسانه‌ای و ... که هر یک باید در جای خود تحلیل شوند. در بعد جامعه‌شناختی گسل‌های قومیتی، جنسیتی، نسلی، حاکمیت-نخبگان، مذهبی (شیعه-سنی)، سنت-مدرنیته و طبقاتی باید مورد توجه باشند و وزن هر یک مشخص شود. تمرکز صرف بر یکی از این ابعاد جامعه‌شناختی یا مسئله را صرفاً جامعه‌شناختی دیدن یکی از خیط‌های فاحش متفکران و اندیشه‌ورزان ما در این حوزه بود. این مسئله ابعاد امنیت بسیار جدی داشت و می‌توان درباره این بعد آن مطالب بسیاری نوشت، از نقش پلن B (مابه‌ازای برجام برای مهار ایران) تا نقش سرویس‌های اطلاعاتی اسرائیل، سعودی و سازمان مجاهدین خلق تا نقش برجسته رسانه‌ها؛ همچنین در این اتفاقات کمپین‌سازی‌های وسیع رسانه‌ای در جهت نابودی برنده‌های ایرانی با هدف ضربه‌زدن به اقتصاد ایران انجام شد که اغلب این‌ها در تحلیل‌های موجود غائب بودند.

❓ اگر بخواهیم یک جمع‌بندی از صحبت شما داشته باشیم، این صورت‌بندی درست است که فقر فاحش در حوزه اندیشه سیاسی و نظریه حکمرانی و استراتژی بزرگ، چشم‌انداز حل مسائل مهم ملی توسط اندیشکده‌ها را مبهم کرده است؟

بله همین‌طور است. این مسئله منتهی به وضعیتی شده است که شبه‌اندیشکده‌ها نتوانند برای مسائل کلانی که حاکمیت با آن‌ها درگیر هستند، تعیین تکلیف کنند. مسئله در لایه پایین‌تر به خود مجموعه‌ها برمی‌گردد که فقدان اندیشه سیاسی و فلسفه سیاسی در آن‌ها منجر به ناتوانی در مفصل‌بندی پارادایم‌های سیاستی کارآمد شده است. علاوه بر این، شبه‌اندیشکده‌های ما به ضعف جامع‌نگری، روش‌مندی و تفکر فرارشته‌ای نیز دچار هستند. از سوی دیگر کمبود مهارت‌هایی چون تسلط به زبان اصلی حوزه فعالیت نیز موجب شده است به جای رجوع به منابع دسته اول به منابع فارسی یا دست دوم بسنده کنند. در نتیجه اندیشکده‌ها هم از حیث اطلاعات ورودی و هم از حیث دستگاه تحلیلی دچار مشکل هستند و همین معضل است که باعث می‌شود در مسائل پیش‌گفته نتوانند حاکمیت را از بحران‌های موجود نجات دهند.

❓ به نظر شما کدام مجموعه‌ها در سال ۱۴۰۱

اولویت نظام اندیشگاهی

ساخت تصویر آینده برای مردم

مازیار عطاری، اندیشکده در ایران را نهادی برای تسهیل اعمال اراده مردم در حکمرانی تفسیر می‌کند.

? مازیار عطاری، مدیر عامل بنیاد توسعه فردا، در ظهر یخ‌کرده یکی از روزهای دی‌ماه میهمان جامعه اندیشکده‌ها بود تا روایت بدیع خود را از نقش اندیشکده‌ها در انقلاب اسلامی ارائه کند. به زعم عطاری اندیشکده‌ها ملتزم به روایت انقلاب اسلامی هستند. به این معنی که کارکرد اندیشکده‌ها تقویت هدف ابتدایی انقلاب اسلامی است که همانا ارتقاء مردم و توسعه مشارکت آن‌ها در تعیین سرنوشت خود است. این امر مهم، به تعبیر عطاری از طریق «تصویرسازی برای آینده» محقق می‌شود. به بیان دیگر اندیشکده‌ها از طریق ارائه نظرات کارشناسی متنوع، تصاویری از آینده را پیش چشم جامعه می‌گذارند و از این مسیر تصمیم‌گیری و مشارکت مردمی در حکمرانی را ممکن و تسهیل کنند. آنچه از روایت عطاری برمی‌آید نقش دوطرفه حاکمیت و زیست‌بوم اندیشه‌ورزی در تقویت اقبال کنونی است؛ دولت موظف به گردآوری تمهیداتی است که منجر به پایداری نظام اندیشگاهی شود و اندیشکده‌ها نیز مقید به اهتمام در جهت تحقق هدف اساسی انقلاب اسلامی (تقویت مشارکت مردم) هستند. روایت سهل و ممتنع مازیار عطاری به حدی جذاب بود که ازدحام و رونق کافه‌خانا نیز موجب اهمال معانی این روایت نشد. در ادامه تفصیلی از روایت عطاری را می‌خوانید.

در این تعریف از اقبال، مهم‌ترین اتفاق سال ۱۴۰۱ روی کار آمدن دولت و مجلسی است که به مدیران جوان فرصت ورود به ارکان حکومتی را داده‌اند. در میان این مدیران، بسیاری از دوستانی حضور دارند که تجربه کار اندیشگاهی و سیاست‌پژوهی را در سابقه خود دارند. این رویکرد و اقبال، گرچه مسبوق به سابقه است؛ اما تحول مهمی است که در ۱۴۰۱ رخ داده است. این تحول، بیم و امیدهایی را رقم زده است.

؟ به سابقه این اقبال اشاره کردید، تفاوت وضعیت فعلی با گذشته را چطور صورت‌بندی می‌کنید؟

در ابتدای دولت آقای احمدی‌نژاد، بحث کانون‌های تفکر رایج شد و بعد رسانه‌ای پیدا کرد. هرچند که سابقه راه‌اندازی و دادن مجوز تحت نام اندیشگاه به قبل ایشان و دولت آقای خاتمی برمی‌گردد. آن زمان اصطلاح «اندیشکده» را کمتر به کار می‌بردند و به جای آن از لفظ «کانون‌های تفکر» استفاده می‌کردند. نخستین و بزرگ‌ترین کنفرانس مربوط به این حوزه را نیز معاون اول وقت رئیس‌جمهور با عنوان «نقش

؟ سال‌های اخیر، اقبال دستگاه اجرایی/ سیاستگذاری کشور به اندیشکده‌ها و اندیشه‌ورزان اندیشگاهی به حدی بوده است که می‌توانیم از یک جریان اقبال صحبت کنیم. بنابراین شاید بشود نوعی از تاثیر اندیشکده‌ها بر چرخه تصمیم‌گیری کشور را دنبال کرد. از این منظر، سال ۱۴۰۱ را چطور ارزیابی می‌کنید؟

سیر تطور نظام اندیشگاهی را از ابتدای شکل‌گیری تاکنون، می‌توان با رویکردهای متعددی ارزیابی کرد. ابتدا باید به این مورد پردازیم که آیا نسبتی که الان بین چرخه سیاستگذاری و چرخه سیاست‌پژوهی کشور ایجاد شده است، نوعی از اقبال است؟ اگر تعدد مؤسسات (در چرخه سیاست‌پژوهی) و تعدد ارجاعات (از سوی چرخه سیاست‌گذاری) را در نظر بگیریم، می‌توان گفت چنین اقبالی وجود دارد. به خصوص در سال‌های اخیر راه‌اندازی اتاق فکر و اندیشگاه‌ها در بسیاری از دستگاه‌ها در دستور کار بوده است.

به اندیشکده‌ها، منجر به بلوغی در اندیشکده‌ها شده که به طور مثال سازوکارهای تأمین مالی اندیشکده‌ها را به بحثی جدی تبدیل کرده است.

بله. یکی از نشانه‌های رشد و تحولی که نسبت به ۲۰ سال پیش در سال ۱۴۰۱ می‌بینیم، این است که یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در توفیق این اقبال به طور جدی پیگیری می‌شود؛ آن هم تأمین مالی اندیشکده‌هاست.

با توجه به فرصت اندکی که داریم، با حدود ۱۰۰ یا ۲۰۰ میلیارد که رقم بسیار ناچیزی در کل اقتصاد کشور است، می‌توان تحولی در فضای کسب‌وکار اندیشگاهی کشور ایجاد کرد. البته باید در نظر داشت که منظور ما از نظام اندیشگاهی صرفاً ۳۰۰ مجموعه‌ای نیستند که با این عناوین می‌شناسیم، بلکه گستره‌ای از تمام دانشگاه‌های کشور و مجموعه‌های پژوهشی را شامل می‌شود و طبعاً این به معنای اقتصاد بسیار بزرگ‌تری از ۲۰۰ میلیارد تومان است. در مقام مثال همان‌طور که محصولات پروبیوتیک منجر به تسهیل هضم و بنابراین ارتقای سلامت بدن می‌شوند، اندیشکده‌ها نیز استفاده از دانش و تجربه نظام نخبگانی کشور را تسهیل و در دسترس می‌کنند. در واقع اندیشکده‌ها دانش موجود و تولیدشده را در جهت سیاست‌پژوهی و تدبیر امور کشور مبدل می‌کنند. اکنون این فهم در نظام اندیشگاهی ما شکل گرفته است و جایگاه خود را یافته است. از آن طرف هم دولت آماده‌ای داریم که به این فهم قائل است. در نتیجه این اقبال می‌تواند پایه‌ای برای یک جهش جدی در نظام اندیشگاهی کشور باشد.

بنابراین جمع‌بندی شما از اقبال مطلوب چگونه است؟

اقبال مطلوب و واقعی، مبتنی بر پایداری و توسعه مداوم نظام اندیشگاهی است. پایداری، تاریخ و برند ایجاد می‌کند و مبتنی بر تأمین مالی، تأمین حقوقی و تأمین منابع انسانی است.

منظور از تأمین حقوقی، ثبت و پروانه حقوقی است؟

یک مرجعی، مثلاً یک باشگاه، باید به تأیید و ارزیابی اندیشکده‌ها بپردازد. این جایگاه نیز باید درون‌زا و از طریق گردهمایی مجموعه‌ها باشد. همان‌طور که مشاوره در حوزه مهندسی، ترتیبات مشخصی دارد، انضباط و انتظام در نظام اندیشگاهی نیز ضروری است. باید با این دید به حمایت پرداخت که آیا حمایت‌هایی که اکنون از نهادهای خاص می‌شود، برنامه و اقدامشان مبتنی بر صد سال آینده است؟

با توجه به آنچه در ۱۴۰۱ بر این فضا رفته است، اولویت زیست‌بوم اندیشه‌ورزی در سال

کانون‌های تفکر در اداره کشور» برگزار کرد. آقای احمدی‌نژاد تجاربی تحت عنوان «شهریاران جوان» از شهرداری داشت و هدفش از این فعالیت‌ها تزریق نسل جدیدی از مدیران جوان به بدنه دولت بود. در آن دوره نه‌تنها در حوزه اندیشه‌ورزی بلکه در حوزه مدیریتی و کارشناسی نیز شاهد گشایش بودیم و امیدواری‌هایی درباره حل مسائل بیست‌ساله‌ای مثل بودجه‌ریزی به وجود آمد، اما آن آرزوها محقق نشد. البته در دولت آقای روحانی هم توجه به مساله توسط بعضی از صاحبان فکر دولت مثلاً در مرکز مطالعات استراتژیک ریاست جمهوری ادامه داشت؛ بنابراین این اقبال یا خواسته تحت تاثیر قرار دادن دولت (به معنای عام آن شامل تمامی قوا) قبل‌تر در کشور شکل گرفته بوده است، اما تفاوتی که در اقبال آن زمان و اقبال کنونی می‌بینم، تجربه بیش از ۲۰ سالی است که پشت این مشارکت وجود دارد.

آیا این تجربه منجر به تحولی در زیست‌بوم اندیشکده‌ای کشور شده است؟

درباره اینکه این اقبال منجر به تحولی در این زیست‌بوم خواهد شد یا مثل مد فروکش می‌کند، هنوز زود است اظهار نظر کنیم. همواره این آسیب وجود دارد که افرادی که به عنوان نسل جدید مدیریتی وارد دولت می‌شوند، جذب سیستم شوند. کما اینکه چنین اتفاقی هم در تجربه ۲۰ سال پیش رخ داد؛ عدم استفاده از ظرفیت‌ها منجر به این شده است که در ۱۴۰۱ دوباره درباره بیم و امیدهای اقبال دولت به اندیشکده‌ها صحبت می‌کنیم.

این جذب و هضم افراد در سیستم و استحاله اندیشه‌ورز/سیاست‌پژوه به کارمند، بیشتر معطوف به افراد است یا ساختار؟

به تشبیه دوستانی که وارد دولت شده‌اند، ساختار و فرهنگ دیوان‌سالاری شبیه دیواری است که فرد با آن برخورد می‌کند. از فقدان ساختاری که صحبت می‌کنند که امکان تداوم اتصال تصمیمات به نظام اندیشگاهی را از آن‌ها می‌گیرد. اینکه این بار از این دیوار بروکراسی عبور خواهیم کرد یا خیر، جای سوال دارد. اما اندیشه‌ورزان و سیاست‌پژوهانی که اکنون در دولت هستند با چشم بازتر و با دغدغه اتصال به بدنه نظام اندیشگاهی فعالیت می‌کنند، چراکه اکنون تجربه کار اندیشگاهی و تجربه حضور در دولت را توأمان دارند. اکنون به این بلوغ رسیده‌ایم که صحبت از راه‌اندازی صندوق‌های اندیشه‌ورزی و طراحی و پیاده‌سازی سازوکارهای تأمین مالی اندیشکده‌هاست.

البته طبیعی است که افرادی هم وارد دولت و به طور کامل جذب آن شوند. طبیعت این فضا، ماندگاری عده قلیلی است.

پس می‌توان اینطور گفت که اقبال حکومت

این بحث نیاز به یک مقدمه دارد. ابتدا باید درباره نقش نظام اندیشگاهی در انقلاب اسلامی و زیست‌شناسی نظام اندیشگاهی در جمهوری اسلامی صحبت کرد. آیا این نقش، شبیه زیست‌شناسی نظام اندیشگاهی در غرب است؟

هدف از ایجاد نظام اندیشگاهی در غرب، در همان بدو تولد آن، پیوند نخبگان دانشگاهی و علمی با نخبگان سیاسی و تصمیم‌سازی و سیاست‌گذاری بوده است. نخستین نمونه‌های آن هم آکادمی‌ها و فرهنگستان‌ها بودند؛ به طور مثال آکادمی سلطنتی انگلستان. در فرهنگ غربی، حرف بر سر این است که بشر با قدرت علم می‌تواند بدون توجه به امر مقدس، در امر سیاست‌گذاری مداخله کند و قدرتی که در

دست فئودال‌ها و کلیسا بود، در اتفاق روشنگری به دست نخبگان اعاده شد و نخبگان سعی کردند جای کلیسا را در حکومت، نهادهای قانون‌گذاری و روندهای سیاست‌گذاری بگیرند. آمریکا به عنوان تمدن غالب، بر اساس نظر پدران مؤسس آن «جمهوری نخبگان» تعریف شده است و سیستم رای‌گیری الکترال مؤید این نظر است؛ بنابراین نهادهای اندیشگاهی غربی در بدو تاریخ خود به شدت نخبه‌گرا و روشنفکرگرا بودند.

بنابراین در غرب، حتی در پیشروترین انقلاب‌ها که به انگلیس، آلمان و فرانسه منتسب است، منشأ تحولات مردم نبودند. به همین علت است که همچنان جنبش‌ها و تلاطماتی برای افزایش نقش مردم پیش می‌آید، اما در فرهنگ اسلامی بحث این است که مردم باید ارتقا و تعالی پیدا کنند. بنابراین مردم باید مشارکت و انتخاب کنند. در حالیکه در غرب دولت دغدغه تعالی شهروند را ندارد.

هدف حکومت اسلامی و کسانی که در ایران انقلاب کردند، تعالی مردم و حکومت مردم است (نه تقسیم قدرت!). بنابراین دوستان نظام اندیشگاهی باید در این راستا فعالیت کنند؛ دخیل کردن مردم در تصمیم‌گیری‌ها.

❓ درباره ورود نخبگان به چرخه سیاست‌سازی کشور، چه در مقام ستاندن قدرت نزد خود و چه در مقام اعاده قدرت به مردم، یک بحثی می‌تواند مطرح شود. نخبگان در نهاد «دانشگاه» بیشتر «کارکردی» رفتار کرده‌اند؛ اما از نخبگان در نهاد «اندیشکده» انتظار می‌رود نقش «کارکردی» (در جهت حل مسئله) ایفا کنند. آیا این تعبیر و

هدف حکومت اسلامی و کسانی که در ایران انقلاب کردند، تعالی مردم و حکومت مردم است (نه تقسیم قدرت!). بنابراین دوستان نظام اندیشگاهی باید در این راستا فعالیت کنند؛ دخیل کردن مردم در تصمیم‌گیری‌ها.

برداشتی که از نقش اندیشکده‌ها در انقلاب اسلامی دارید، واقعا کاربردی است یا صرفاً در حد تعریف و کارکردی است؟

در اینجا اولویت‌های نظام اندیشگاهی در سال ۱۴۰۲ مشخص می‌شود. در واقع این نقش و کارکردی که توصیف کردم باید به صورت کاربردی در جهت توسعه انقلاب اسلامی و نهادسازی برای انقلاب اسلامی دربیاید. در واقع ایجاد افق و تصویر آینده برای مردم و سپس کمک به تشریح مردم در سیاست‌گذاری، کاری است که اندیشکده‌ها باید آن را جدی بگیرند و از تقلیل نقش‌آفرینی خود بپرهیزند.

در انقلاب اسلامی دو ضلع نخبگان و سیاست‌گذاران نداریم، دو ضلع مردم و سیاست‌گذاران را داریم که نخبگان بین این دو (برای برقراری پیوند بین این دو) قرار می‌گیرند. مؤسسات ایدئولوژیک غربی که مبتنی بر اندیشه‌ورزی نخبگان به این نقش‌آفرینی می‌پرداختند در اوایل قرن چهاردهم هجری تحت عنوان اندیشگاه، بیشتر متمایز و شناخته شدند. از میانه قرن چهاردهم نسل‌های ژورنالیستی و پروپاگاندایی که تحت عنوان اندیشگاه فعالیت می‌کردند پرشمارتر شدند که شما بسیاری از اخبار تحت عنوان اندیشکده‌های غربی را از این دست مؤسسات می‌شنوید. اما تفاوت عمده آن فعالیت‌ها در غرب با آنچه از نقش اندیشکده‌ها در انقلاب اسلامی انتظار می‌رود در این است که آن‌ها مجبور هستند با مردم ارتباط برقرار کنند و به نوعی هدایت جریان افکار عمومی را به دست بگیرند و البته آن هم در داخل طرحی که نخبگان وابسته به قدرت طراحی کرده‌اند، اما اینجا هدف توسعه و حضور مردم در طراحی سیاست‌گذاری‌هاست.

❓ با چه روشی؟

اشاره کردم که با تصویرسازی از آینده، یعنی مجموعه اندیشگاهی ما باید در عین کار تخصصی و کارشناسی خود که لازم و عالی است، برای موضوعات متعدد مجموعه‌های متعدد داشته باشد که تصویرسازی‌های متنوع از آینده انجام دهند تا مردم بتوانند فعالیت کارشناسی را که متناسب با تصویر دلخواهشان هست، انتخاب کنند. کار اندیشگاهی جای تصمیم‌گیری را پر نمی‌کند و تصمیم‌گیری نزد مردم است؛ بنابراین نقش اندیشکده‌ها در شکل‌دهی به تصمیمات مردم تعریف می‌شود. بنابراین «ساخت تصویر آینده» مهم‌ترین اولویت نظام اندیشگاهی در ابتدای قرن پانزدهم و در سال ۱۴۰۲ است.

اندیشکده‌ها بررسی کنند:

امکان منطقی وجود جمهوری اسلامی در جهان ۲۰۵۰

محسن دنیوی، ضمن آسیب‌شناسی وضعیت اندیشکده‌ها در ایران، ترسیم تصاویری از آینده جهان و نقش ایران در هر احتمال را اولویت نظام اندیشگاهی می‌داند.

محسن دنیوی، پژوهشگر مطالعات پیشرفت و نوآوری، یکی از روندپژوهان جدی عرصه سیاست‌اندیشی در ایران است. اندیشکده‌ها به عنوان یکی از نقاط سیاست‌سازی، مرکز توجه دنیوی در ده سال اخیر بوده است. وی در این تمرکز، یک چرخه آسیب را از تأسیس تا تثبیت نهاد اندیشکده در ایران شناسایی کرده است. این چرخه از «تولد زودرس و آزمایشگاهی اندیشکده‌ها در ایران» آغاز می‌شود و با تأکید بر «نسبت‌گذاری معیوب حاکمیت با اندیشکده‌ها»، سه آسیب درون اندیشکده‌ها را نتیجه می‌گیرد: نقصان در «مبانی اندیشه‌ورزی به سبک اندیشگاهی» که آن‌ها را به نهادهایی برای اقدام تنزل داده است. دنیوی این نقصان را ناشی از «فقدان تفکیک‌گذاری میان رویکرد شبکه نظام مسائل و گسترش مسئله در تاریخ و جغرافیا با رویکرد نقطه‌زنی و جراحی موضعی» می‌داند. در نهایت و به عنوان پنجمین آسیب اندیشکده‌ها، تقلیل پدیده «مردم» به «افکار عمومی» در جامعه اندیشگاهی موجب شده است که پایداری و ماهیت ملت ایران در تحلیل‌های اندیشکده‌ای نادیده گرفته شود؛ «مردم»ی که به عنوان نیروی مقاوم در برهه‌هایی از تاریخ، مداخلات حل مسئله از بالا را دچار اختلال کرده‌اند و نقش جدی در پیشبرد یا شکست سیاست‌های توسعه داشته‌اند. متن پیش‌رو، بخش‌هایی از گفت‌وگوی مفصل جامعه‌اندیشکده‌ها با محسن دنیوی است که گشاده‌رو در دو نوبت پذیرای این مصاحبه شد.

که پیچیده‌تر، هدف‌گرایانه‌تر و انسجام‌یافته‌تر هستند، کمی فاصله دارد. مجموعه‌هایی که این جامعه را شکل می‌دهند در دهه ۷۰ بسیار کم، در دهه ۸۰ بیشتر و از سال ۹۵ با شتاب بیشتری رشد کرده‌اند.

❓ چه عواملی ترکیب این مجموعه‌ها را جامعه می‌کند؟ به عبارت دیگر مهم‌ترین رکن در این شبکه/زیست‌بوم را چه می‌دانید؟ یعنی وجود چه مؤلفه‌ای این مجموعه را تبدیل به یک نظام یا شبکه حل مسئله می‌کند؟ مؤلفه‌ای که فقدان آن در کل، باعث می‌شود اندیشکده‌ها به

❓ برای مجموعه مراکز و مؤسساتی که مشغول سیاست‌پژوهی، مشاوره‌سیاستی و به طور کلی اندیشه‌ورزی معطوف به حل مسئله هستند، عناوین بسیاری استفاده می‌شود: نهاد اندیشکده، نظام اندیشه‌ورزی، زیست‌بوم اندیشه‌ورزی، شبکه اندیشگاهی و نام‌هایی از این دست. شما قائل به کدام هستید و چرا؟

اگر بخواهیم با دقت کلمه‌ای را انتخاب کنیم، من عبارت «جامعه نوپای اندیشگاهی ایران» را مناسب می‌دانم. منظور از جامعه، مجموعه افرادی است که از کلمات «نظام» و «سیستم»

صورت واحد کارکرد خودشان را از دست بدهند؟

این مجموعه‌ها نیازمند برقراری ارتباطات وثیق‌تر، اشتراک‌گذاری زیرساخت‌ها و تجربیات اعم از شکست‌ها و موفقیت‌ها، پیگیری نفع جمعی و اجرای اقدامات مشترک هستند؛ تا به مفهوم جامعه انسجام بیشتری بدهند. این نوع همکاری‌ها در جامعه اندیشگاهی بسیار کم‌رنگ بوده است؛ که با شکل‌گیری نهادی مثل خانه اندیشه‌ورزان به تدریج در حال تحقق است. دیدار رهبر با اندیشکده‌ها در سال ۹۷، شخصیتی به اندیشکده‌ها داد مبنی بر اینکه این مجموعه‌ها پدیده‌های مجزایی هستند که به صورت جمعی می‌توانند یک

هویت مستقل داشته باشند. خواست‌های رهبر در این جلسه نیز مبنی بر جمع‌گرایی، شناخت یکدیگر و رشد و گسترش جامعه اندیشکده‌ها بود. در همین راستا نیز گعده‌هایی شکل گرفته است و به طور مداوم ادامه دارد.

؟ شما به واسطه سال‌ها فعالیت و تجربه در فضای اندیشکده‌ای کشور، به یک چرخه با نظام آسیب رسیده‌اید. این چرخه از کجا آغاز می‌شود؟ یعنی اگر بخواهیم وارد آسیب‌شناسی این فضا شویم، نقطه آغازین آسیب که باعث بروز سایر آسیب‌ها می‌شود، چیست؟

اندیشکده‌های غربی در دهه‌های پس از جنگ جهانی دوم خصوصاً از ۱۹۷۰ به بعد متولد شدند. این بافت که شرایط بازاندیشی در منازعات قدرت و مناسبات ساختار قدرت است، پدیده اندیشکده را در امتداد آکادمی و یونیورسیتی می‌طلبد. این وضعیت، مراکز مطالعات استراتژیک، research center و think tankها را نیاز دارد. به نظر می‌رسد این روند درست است و ربط دانشگاه و اندیشکده در آن دیده می‌شود، اما در ایران ساختار سیاسی و مناسبات قدرت به گونه‌ای نیست که مدل اندیشکده را طلبیده باشد. پس وجود اندیشکده در بافت جامعه ایرانی متناسب با مناسبات قدرت نیست. حتی شکل‌گیری آن هم به طور طبیعی اتفاق نیفتاده است. به این معنی که ترکیب اندیشکده‌ها در سایر کشورها، متشکل از افراد میان‌سال و کهن‌سال است و فضای آن‌ها محل رفت‌وآمد افراد بازنشسته و باتجربه از نهادهایی مثل وزارت خارجه و ارتش است، اما در اندیشکده‌های ما میانگین سنی

افراد زیر ۴۰ سال است. در اینجا تأکید بر سن، اشاره به فرآیند انباشت تجربه‌ای است که به اندیشکده‌ها وارد می‌شود. این انباشت تجربه، انباشت آکادمیک را موجب می‌شود و در ادامه «اتفاق» خلق می‌شود. ترکیب اندیشکده‌ها در ایران شامل جوانان پرچنب‌وجوشی است که دلسوزانه و دغدغه‌مندانه امیدوار هستند گرهی از مشکلات کشور باز کنند؛ بنابراین روند شکل‌گیری و ساختار اندیشکده در ایران طی مسیر درستی نداشته است؛ چون اساساً احساس نیازی به آن وجود نداشته است.

در ایران ساختار سیاسی و مناسبات قدرت به گونه‌ای نیست که مدل اندیشکده را طلبیده باشد. پس وجود اندیشکده در بافت جامعه ایرانی متناسب با مناسبات قدرت نیست. حتی شکل‌گیری آن هم به طور طبیعی اتفاق نیفتاده است.

؟ اینجا سوال بنیادی‌تری پیش می‌آید. ما به لحاظ وضعیت توسعه‌نیافتگی‌مان نمی‌توانیم تحقق کارکرد اندیشکده‌ها را انتظار داشته باشیم یا در ساختار و چیدمان قدرتمان جایی برای اندیشکده‌ها باز نکرده‌ایم؟

این مهم‌ترین سوال من و مهم‌ترین سوال ۳۰ سال اخیر ملت ایران است. قطعاً توسعه‌نیافتگی در وضعیت اندیشکده‌ها مؤثر است. به نظر من توسعه‌نیافتگی انتخاب ناخودآگاهانه ملت ایران بوده است. توضیحش پیچیده است، اما این واقعیت دارد که حتی در دوره‌ای که فرصت توسعه (با تعریف خاص آن) بوده است، توسعه اتفاق نیفتاده است. یعنی دوره‌ای که از نظام سیاسی و شاه تا بدنه اجتماعی و روشنفکران در پی مدرنیزاسیون بوده‌اند، این جریان پیش نرفته است. قطعاً دلیل آن مقاومت ملت ایران بوده است. ملت ایران برای پایداری، الگوی خود را دارد و در هیچ دوره‌ای به الگوهای غالبی تن نداده است؛

اما نباید با برچسب توسعه‌نیافتگی از پاسخ‌های دقیق‌تر طفره برویم. بنابراین باید اشاره کنم که ساختار تصمیم‌گیری کشور نیز به دلایل تاریخی محتوا محور نیست؛ به این معنی که سهم محتوا در خلق یک تصمیم کمتر از ۳۰ درصد است و تصمیم‌گیری در یک سازمان لزوماً منتج از کارشناسی نیست. به طور مثال توقع می‌رود وقتی طرحی درباره خودرو ارائه می‌شود، تا ۸۰ درصد بین طرح و اجرا مطابقت وجود داشته باشد، اما تعارض منافع و کنش و واکنش نیروهای متقابل، درک و موضع هسته اولیه تصمیم‌گیر از موضوع و سایر عوامل تأثیر بیشتری بر روند اجرای طرح دارند و سهم محتوا را کاهش می‌دهند. در این وضعیت، اندیشکده‌ها که کارکرد اصلی‌شان

تولید محتوای تصمیم‌گیری برای حاکمیت است، خودبه‌خود بی‌وزن می‌شوند.

❓ شما به تأسیس غیرطبیعی اندیشکده‌ها اشاره کردید. منظورتان این است که مثلاً مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت نباید چنین پایه‌گذاری‌ای می‌کرد تا زمانی که نیازی محسوس به اندیشکده‌ها شکل بگیرد و به طور طبیعی متولد شوند؟

ببینید! از آغاز برنامه‌ریزی در ایران، ما نه تنها اندیشکده بلکه بسیاری از مفاهیم، ساختارها و رویه‌ها را از جهان گرفته‌ایم؛ با این هدف که برای ما هم کار کنند. یعنی در واقع به آن‌ها نیاز نداشتیم، فقط گمان می‌کردیم که راه‌حل مسائل ما هستند. نگارش برنامه‌های توسعه و تأسیس سازمان برنامه و بودجه یا مفاهیمی چون کنترل کیفیت و R&D از این دست هستند.

با سیری که از دهه ۷۰ شروع شد، دانش‌های سیاستی نیز به کشور وارد شد که همگی مدعی ایجاد تغییر هستند. توجه به چرایی تأسیس مهم است. به طور مثال ضرورت تأسیس سازمان ملل در جهان پس از جنگ جهانی دوم، مبتنی بر این واقعیت بود که اداره جهان تنها به نحو یکپارچه ممکن است. این یکپارچگی نیز به رهبری آمریکا و حلقه‌های بعدش ممکن شد و جهان جدیدی را خلق کردند که پیش‌تر تجربه نشده بود. یعنی انسان پیش از ۱۹۵۰ جهان یکپارچه را تجربه نکرده بود و تجربه‌اش از جهان، واحدهای سیاسی‌ای بود که هر کدام به صورت خودمختار و حداکثر با اطرافش در ارتباط و تبادل بود، اما ایده یکپارچگی و تصمیم جمعی برای جهان، انقدر پر قدرت بود که دانشگاه‌ها کشتش تدریس و مطالعه آن را نداشتند. بنابراین نیاز به پدیده‌های جدیدی مثل مطالعات راهبردی پیش می‌آید. یا مفاهیم افزایش بهره‌وری، کنترل کیفیت و R&D که مورد نیاز صنعت پس از جنگ بودند.

پس از جنگ جهانی دوم در حوزه‌های متعدد سیاسی، نظامی و اقتصادی مفاهیم جدید وارد می‌شوند، حول آن‌ها خلق دانش‌های سیاستی اتفاق می‌افتد، با یک دغدغه واحد: حضور پر قدرت انسان برای تغییر جهان. آن جهان می‌تواند فروش کالا، برتری در جنگ، رأی‌آوری یک حزب سیاسی، ایجاد یک عادت اجتماعی در جامعه و غیره باشد.

این روند را با چنگ انداختن ما به این مفاهیم و پدیده‌ها با فاصله یکی دو دهه‌ای

مقایسه کنید. در این میان درباره اندیشکده نیز مانند بسیاری از پدیده‌های مشابه تنها «تحت تأثیر» بوده‌ایم. اینجا درباره خوب یا بد بودنش صحبت نمی‌کنم. به هر حال فرزندی است که متولد شده است.

ما با نوعی از دلالتی در ورود پدیده‌های جدید مواجه هستیم. به این معنی که افرادی هستند که برخی پدیده‌های جدید را از غرب وارد می‌کنند. لزوماً هم اتفاق بدی نیست. در مقام توصیف می‌توانم به ISO، دانش‌بنیان، کنترل کیفیت و غیره اشاره کنم که هر کدام یک دهه به عنوان پاسخ مسائل به کشور فروخته شد.

آیا همه افراد ابتدایی، دلال بوده‌اند؟ خیر. حتی دلان آن نیت بد داشته‌اند؟ خیر. پشت ورود اندیشکده به ایران، دغدغه‌ها و دلسوزی‌هایی وجود دارد که نمی‌توان آن را نادیده گرفت، اما برای اینکه بدانیم چرا برای ما کار نمی‌کند، باید به این ریشه توجه کنیم.

❓ پس از «نسبت اندیشکده‌ها با ساختار قدرت» و «تولد آزمایشگاهی و غیرارگانیک اندیشکده‌ها» به عنوان نخستین و دومین حلقه آسیب، درون خود اندیشکده‌ها چه آسیبی در جریان است؟

اندیشکده‌های ما به دلیل نوع تولدشان، تبدیل به نهادهای متدولوژی و اقدام شده‌اند. یعنی بنیان معرفت‌شناختی، فلسفی، انسان‌شناختی و دین‌شناختی ندارند. اگر اشاره‌ای هم به این موارد می‌کنند، به اجمال و صوری است. وقتی می‌پرسیم چرا فکر می‌کنید پدیده‌ای که در یک بافت دیگر ایجاد شده، در اینجا هم می‌تواند همان کارکرد را ایفا کند؟ می‌گویند مگر انسان با انسان فرق دارد؟ بحث تورم و اقتصاد در همه جای دنیا یکی است! این پاسخ ابتدایی به سوال است که با خارج کردن عوامل زیادی از ذهن پاسخ‌دهنده همراه است. این ساده‌سازی باعث می‌شود که روش حل مسئله نروژ در نفت را وارد و تصور می‌کنیم اینجا هم مشکل نفت را پاسخ می‌دهد.

اندیشکده‌های ما به دلیل نوع تولدشان، تبدیل به نهادهای متدولوژی و اقدام شده‌اند. یعنی بنیان معرفت‌شناختی، فلسفی، انسان‌شناختی و دین‌شناختی ندارند. اگر اشاره‌ای هم به این موارد می‌کنند، به اجمال و صوری است.

❓ به قول آقای ظفریان، اندیشکده‌های ایرانی دچار مطالعات تطبیقی‌زدگی هستند.

به طور کلی اندیشکده یعنی مطالعات تطبیقی و متدولوژی برای پیدا کردن تصویر

درست و اقدام. غرب در ادامه درخت دانشی خود به این نقطه رسید، اما در اینجا چون آن مسیری طی نشده است، مطالعات تطبیقی نیز کار نمی‌کند.

کرده است، اما به فرهنگ و اقتصاد و اجتماع که می‌رسد بسیار گیج و آشفته است. در این وضعیت اندیشکده‌ها ناگزیرند فراتر از کارکرد جهانی‌شان عمل کنند.

دانش یا عناصر هویتی ما از سه عنصر پر قدرت تغذیه می‌شود: ایران، اسلام و جهان مدرن. ما در میانه این سه مثلث باید به تصمیم و اقدام برسیم. اهمال در هر کدام از این‌ها، مبانی تئوریک آن سیاست را با خلأهای جدی مواجه می‌کند. فاصله بین نظر و اقدام ما معنادار است. وقتی به بنیاد درست فقهی، بنیاد درست ایران شهری و تعریف درست نسبت خود با مدرنیته نرسیده‌ایم، مطالعات تطبیقی پا روی شانه پیشینیان گذاشتن نیست؛ بلکه تقلید است.

ساختار قدرت، اراده‌ای برای تحقق سیاست‌ورزی ندارد و ماهیت آن تمامیت‌خواه است. بنابراین در کنار راه‌حل، باید ضرورت تغییر و اصلاح را نیز باید تزریق کرد. این همان طرح سیاسی یا طرح تغییر است.

❓ غیر از ضعف در مبانی اندیشه‌ورزی، چه آسیب دیگری درون اندیشکده‌ها وجود دارد؟

یکی از مسائلی که اکنون ذهن بچه‌های اندیشگاهی را به خود مشغول کرده، فقدان طرح سیاسی یا طرح تغییر است. با این توضیح که رسیدن به یک راه‌حل به معنی تحقق آن نیست؛ چراکه بافت قدرت منتظر راه‌حل شما نیست. ساختار قدرت اراده‌ای برای تحقق سیاست‌ورزی ندارد و ماهیت آن تمامیت‌خواه است. بنابراین در کنار راه‌حل، باید ضرورت تغییر و اصلاح را نیز باید تزریق کرد. این همان طرح سیاسی یا طرح تغییر است.

ما فاقد طراحی هستیم و به اصحاب پاورپوینت تبدیل شده‌ایم که صرفاً حرف‌های خوب و فانتزی می‌زنند. سیاست‌مداران نیز همین نقش ویتروینی مشاور را برای ما می‌پسندند. ما محیط را برای آن‌ها تمیز می‌کنیم، اما به وقت تصمیم‌گیری وزنی در ذهنشان نداریم.

در این میان اندیشکده‌ها بیش از دانشگاه‌ها می‌توانند امیدوار به تاثیرگذاری باشند، چراکه علاوه بر ارائه راه‌حل، بخشی از مسیر اجرا را نیز به دوش می‌کشند.

❓ ترسیم نظام مسائل به عهده اندیشکده‌ها است؟

در جهان دیگر، این کار وظیفه اندیشکده‌ها نیست، اما برای ما که در موقعیت انقلاب فکری هستیم، نهادهای فکری مان باید موسع بیاندیشند و کار کنند. ایران به عنوان یک واحد سیاسی در حوزه‌های نظامی و امنیتی بسیار قدرتمند عمل

❓ درباره نسبت نظام اندیشگاهی و حاکمیت صحبت کردید. اندیشکده‌ها در مقوله جامعه چه وضعیتی دارند؟

در اندیشیدن به سبک اندیشگاهی، تفاوتی میان «افکار عمومی» و «مردم» وجود ندارد. افکار عمومی در غرب آمریکایی و غرب غیرآمریکایی مثل ژاپن، مالزی و اندونزی، یک نیروی مؤثر در ایجاد تغییر است، نیرویی است که می‌توانید برای ایجاد یا در برابر تغییر آن را همراه کنید، اما در ایران چنین مکانیسمی وجود ندارد. بنابراین من برای تفکیک‌گذاری و صورت‌بندی بحثم، از دو واژه «افکار عمومی» و «مردم» استفاده می‌کنم. در بافت پس از دهه ۴۰ که منجر به انقلاب شد، اعداد و ارقام نشان می‌دادند ابعاد متعدد کشور رو به پیشرفت است، چرا مردم انقلاب کردند؟ همراهی این مردم کجا و با چه سیاست‌هایی امکان‌پذیر است؟ اندیشیدن به این «مردم» و مکانیسم رفتارشان در اندیشکده‌های ما وجود ندارد. نه تنها در اندیشکده‌ها بلکه در ذهن روشنفکران و ساختارها و نهادهای تصمیم‌گیر نیز مردم مصادف با افکار عمومی غرب در نظر گرفته می‌شود.

این تفاوت، نکته‌ای نیست که به آن افتخار کنیم یا از آن بد بگوییم. در مقام توصیف، ما یک هویت ثابتی را از حدود ۳-۴ هزار سال پیش با خود حمل کرده‌ایم. در منطقه‌ای که اطرافش عربی تکلم می‌کنند، زبان فارسی را به جدیت حفظ کرده‌ایم. وسط جهان اسلام بر شیعه‌گرایی مانده‌ایم. در هیچ کشوری چنین ثباتی را سراغ نداریم. پس باید این را منحصربه‌فرد و شایسته مطالعه بدانیم. این ملت در برخی مقاطع با توسعه و آنچه که راه‌حل پیشرفت فهمیده می‌شد، همراهی نکرده است. اما در مقاطع دیگری تمام توان خود را روی ایده‌ای گذاشته است. فهم پدیده نهضت سوادآموزی و جهاد دانشگاه در فاصله سال‌های ۵۷ تا ۶۷ نیازمند بررسی است. با این شدت گلايه امروز از حاکمیت، چرا به فروریزی حکومت اراده نمی‌کند؟ تقلیل مؤلفه مردم به مفهوم افکار عمومی، باعث از بین رفتن بسیاری از شاخصه‌های آن می‌شود. من توجه به تفاوت بین مردم و افکار عمومی را در کارهای اندیشکده‌ای نمی‌بینم.

❓ سوال مشترکی که در این مجموعه مصاحبه به دنبال آن بوده‌ایم، مربوط به وضعیت اندیشکده‌ها در سال ۱۴۰۱ است. به نظر شما پنج مسئله حاکمیت در سال ۱۴۰۱ چه بود و آیا اندیشکده‌ها در جهت حل این مسائل حرکت کردند؟

پاسخ به این سوال غیردقیق است. ارز، تورم، تأمین کالاهای اساسی، فروش نفت از مسائل اصلی پیش روی حاکمیت بود. سپس مسئله انسجام اجتماعی نیز پیش آمد.

درباره واکنش اندیشکده‌ها نسبت به این مسائل، من مرزی بین دولت و بیرون نمی‌بینم. جامعه اندیشگاهی خیلی مسئولیت پذیرفته یا به شدت در معرض آن است. سطح دسترسی به حدی بالاست که گاهی خستگی به بار می‌آورد و فردی نیست که اراده انجام کاری داشته باشد و امکان آن برایش مهیا نباشد. فکر نمی‌کنم این سطح از دسترسی برای اندیشکده‌های اروپایی و آمریکایی نیز فراهم باشد، اما اینکه این سطح دسترسی چرا منجر به پیاده‌سازی ایده‌های اندیشکده‌ای نشده است، به نظرم به ساختار قدرت بازمی‌گردد. این نارضایتی از عدم تاثیرگذاری برای ما خوب بود؛ چراکه منجر به تجربه واقعی شد.

❓ فرض کنیم قرار است برای سال ۱۴۰۲ و سال‌های بعدش اولویت‌بندی کنیم. اولویت بهبود وضعیت نظام اندیشگاهی را کجا می‌بینید؟

به نظر من اندیشیدن به آینده ایران، باید در دستور کار هر فردی قرار بگیرد که سبک اندیشگاهی دارد؛ البته نه به مثابه دلسوزی، بلکه به معنی خلق تصویر. مهم‌ترین مسئله کشور نداشتن تصویر از آینده است. وقتی این تصویر را نداریم، فاقد مشروعیت تصمیم‌گیری برای امروز هستیم. امروز ظاهراً در یک بی‌تصمیمی اقدام می‌کنیم. این ابهام، امکان منطقی تشخیص مسئله و ارائه راه‌حل را مخدوش می‌کند.

از نظر من اولویت افرادی که در جامعه اندیشگاهی فعالیت می‌کنند، ترسیم نقشه‌ای است که حاوی آینده ایران، منطقه و جهان باشد و نقش ایران را با توجه به روندها و جریان‌های منطقه‌ای و جهانی تصویرسازی کنند. آنچه اکنون از نقشه‌های آینده‌نگاری برداشت می‌کنم این است که منطقاً امکان وجود پدیده‌ای به نام جمهوری اسلامی نیست. ما اگر رویکرد دلسوزانه داریم باید بپذیریم که ایران امروز نمی‌تواند در آن جهان وجود داشته باشد و باید برای آن تصویر تولید کنیم. مسیر آینده، راهی به سمت از کارکردن افتادن حتی فیزیک جهان است و صحبت از اسباب‌کشی به مریخ و متاورس است. این مسیر قطعی، چه

وزن و توجهی در حرف‌ها و راه‌حل‌های اندیشکده‌ای دارد؟

باید تصاویر متعددی داشته باشیم: عدم موفقیت در مقابل مناسبات جهان جدید ما را به چه سمتی می‌برد؟ با چه روشی می‌توان احتمال منشأ تغییرات بنیادین شدن در نظم فعلی را توسط ایران و برخی کشورها باید تقویت کرد؟

❓ آیا می‌توانید افراد یا مجموعه‌هایی را معرفی کنید که با وجود این آسیب‌ها، بتوانند الگویی برای مطالعه سیاست‌پژوهان و اندیشه‌ورزان جوان باشند؟

دنبال کردن ترکیبی از افراد، نهادها و اسناد را توصیه می‌کنم. از میان نهادها اندیشکده‌های اسم‌دار مثل ایتان، اندیشکده سیاست‌گذاری شریف، بنیاد توسعه فردا و اندیشکده سیاست‌گذاری امیرکبیر را توصیه می‌کنم. یک جریان‌هایی نیز از ناحیه طلاب در قم در حال پیدایش است؛ که قابل توصیه هستند. مثل مجموعه دین و حکمرانی، اندیشکده مهدی، معنا، برهان، مرصاد یا فتوت. در تهران نیز اندیشکده‌هایی مثل عاصف و روند بازنشستگان وزارت خارجه هستند که چگونگی فعالیتشان هنوز برای من مشخص نیست. حتی توصیه می‌کنم اندیشکده‌های ضدایرانی مثل توانا را هم دنبال کنند. شخصیت‌هایی مثل مهدی خلجی و خانم معماریان که از ایران رفته‌اند و اپوزیسیون شده‌اند.

همچنین مجموعه‌هایی مثل مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت و شخص آقای مهندس صابر میرزایی و مهندس سجادی نیری هم باید دنبال شوند. مرکز پژوهش‌های مجلس به عنوان معتبرترین مرکز اندیشگاهی حاکمیتی قابل بررسی است؛ که در برهه‌هایی از تاریخ انقلاب تأثیرات مهمی گذاشته‌اند. برگزاری اجلاس نیاروان، تنظیم سند چشم‌انداز و مقالات آن همایش اهمیت زیادی دارند. اندیشکده مدیریت شریف و کارهای علی‌نقی مشایخی که «طرح حامی» آن از اتفاقات جذاب است.

افراد مهمی مثل دکتر میثم نیلی و دکتر حسین عظیمی آرانی در سازمان برنامه و بودجه باید دنبال شوند. در تویتر آقای مجید شاکری فرد جذابی است؛ که منافع ملی می‌فهمد، سعه صدر گفت‌وگو دارد و به جناح خاصی منتسب نیست. همچنین سورنا ستاری را به دلیل ایده سیاست‌گذاری برای خلق استارت‌آپ در کشور را پیشنهاد می‌کنم.

به طور کلی روند اسناد کشور نیز مهم است. مطالعه اسناد برای افراد مفید است. مثل طرح‌های شورای انقلاب که مهندس بازرگان نوشته است و نخستین سری اسناد توسعه بعد از انقلاب محسوب می‌شود، اما معمولاً پژوهشگران از آن اطلاع ندارند.

فصل دوم

ویژگی‌های اندیشکده‌های برتر در دوران معاصر

انریکه مندیزابل (Enrique Mendizabal) مدیر و مؤسس مجموعه On Think Tanks در مصاحبه‌ای با امیدهراتی عضو گروه محتوایی جامعه اندیشکده‌ها به بحث و صحبت پیرامون «ویژگی‌های اندیشکده‌های برتر در دوران معاصر» می‌پردازد. سخنان مندیزابل حول موضوعاتی مانند تعریفی نوین از اندیشکده‌ها در دوران معاصر، ویژگی‌های اندیشکده‌های برتر در لایه اثرگذاری بر نظام حکمرانی، نحوه ارتباط‌گیری و شبکه‌سازی آن‌ها و چگونگی کارکردشان در امور درون سازمانی می‌چرخد. این بحث با تعریف مفهوم اندیشکده‌ها آغاز و با پیشنهادهایی به اندیشکده‌های ایرانی پایان می‌یابد.

به خاطر اینکه زمینه شکل‌گیری آن‌ها متفاوت است.

❓ در نهایت، به نظر شما کدام تعریف اندیشکده‌ها را به خوبی توضیح می‌دهد. به عنوان مثال؛ اندیشکده‌ها نزدیک به دانشگاه‌ها هستند، به شرکت‌ها نزدیک هستند یا به دولت‌ها؟

بستگی دارد. از این جهت می‌گویم بستگی دارد که به عنوان مثال اگر اندیشکده‌های چینی را در نظر بگیرید، آن‌ها به دولت یا به حزب نزدیک هستند یا اندیشکده‌های موجود در ویتنام به احزاب دولتی نزدیک هستند. اگر شما در انگلیس باشید یا به احزاب سیاسی یا در آمریکا به سازمان‌های بشردوستانه یا بخش خصوصی نزدیک هستید. اگر در ژاپن باشید، به بخش خصوصی نزدیک هستید. اگر در بیشتر مناطق آفریقا حضور داشته باشید، می‌بینید که اندیشکده‌ها به بخش کمک‌های بین‌المللی نزدیک هستند. از این رو، در این کشورها و مناطق اندیشکده‌ها با یکدیگر متفاوتند. در جنوب صحرای آفریقا اندیشکده‌های زیادی وجود دارند که به وزارت دارایی متصل هستند. در واقع، شبکه‌ای از اندیشکده‌ها در حدود بیست سال پیش به وجود آمده است که به وزارت دارایی مرتبط هستند. اما تعداد زیادی از اندیشکده‌ها هم به سازمان‌های غیردولتی یا پروژه‌های توسعه بین‌المللی مرتبط هستند. بنابراین، تعریف واحدی از اندیشکده‌ها در جهان معاصر وجود ندارد.

اندیشکده‌ها بر اساس نزدیکی به هر یک از نهادهای ذکر

❓ اولین سؤال در مورد تعریف جدید اندیشکده‌ها در دوران معاصر است. مثلاً کدام تعریف اندیشکده‌ها را به خوبی توصیف می‌کند؟ برخی معتقدند اندیشکده‌ها پل ارتباطی بین دانشگاه و دولت هستند و برخی دیگر می‌گویند اندیشکده‌ها سازمان‌هایی هستند که صرفاً اطلاعات یا تحقیقات مورد نیاز دولت را تولید می‌کنند و یا سازمان‌هایی متصور می‌شوند که از هر یک از نهادهای عمومی مثل دانشگاه‌ها، رسانه‌ها، دولت‌ها و شرکت‌ها ویژگی‌هایی را به عاریت می‌گیرند. با این تفصیل، به نظر شما آیا تعریف مشخص و منحصر به فردی از اندیشکده‌ها وجود دارد؟

نه تعریف واحدی وجود ندارد و تقریباً تمام چیزهایی که شما در مورد اندیشکده‌ها توضیح دادید، اندیشکده محسوب می‌شوند و در اکثر موارد، اندیشکده‌ها فقط بر روی دولت‌ها متمرکز نیستند، بلکه علاقه‌مندند تا به بازیگران دیگری مثل سازمان‌های غیردولتی، رسانه‌ها و بخش خصوصی که در فضای عمومی وجود دارند نیز اطلاعاتی را بدهند. بنابراین تعریف واحدی وجود ندارد. من اندیشکده‌ها را با توجه به زمینه‌های شکل‌گیری‌شان مورد ملاحظه قرار می‌دهم. ما باید این مطلب را در نظر داشته باشیم که اندیشکده‌های موجود در ایران با اندیشکده‌های موجود در بریتانیا یا آفریقای جنوبی متفاوتند.

بتوانند تغییراتی را در سطح سیستمی دنبال کنند.

بنابراین، برخی استدلال‌ها حاکی از آن است که اندیشکده‌ها باید در کنار انجمن‌های تجاری، سازمان‌های مردم‌نهاد و سازمان‌های دولتی قرار بگیرند. زیرا ائتلاف‌های بیشتر، وضعیت اندیشکده‌ها را بهتر می‌کند. اما باید به این نکته نیز اشاره کنم که در مورد برخی مسائل، اندیشکده‌ها تمایل دارند که در سطح فردی و از استراتژی‌های متفاوتی استفاده کنند. در این مورد چند نکته‌ای که می‌توانم به آن اشاره کنم این است که همکاری میان اندیشکده‌ها به نوع مسئله‌ای که به آن رسیدگی می‌کنند، بستگی دارد.

اگر مسئله کاملاً بحث برانگیز است یا اگر مخالفت‌های بسیاری در مورد آنچه اندیشکده توصیه می‌کند وجود داشته باشد، اندیشکده‌ها ممکن است که مجبور به انجام بازی طولانی باشند و همکاری‌ها را افزایش دهند. (منظور آن است که آن‌ها باید ائتلاف‌هایی را ایجاد کنند و در درجه اول آگاهی عمومی را افزایش دهند و در مرحله بعدی به سمت رسانه‌ها بروند و از شبکه‌های اجتماعی استفاده کنند و حتی جنبش‌های اجتماعی هم در این زمینه می‌تواند استراتژی خوبی باشد).

در نقطه مقابل، اگر مسائل خیلی مناقشه برانگیز نباشند و بیشتر مسائل فنی باشند که دولت به دنبال راه‌حل آن‌ها است و یا مسائلی که قبلاً تشخیص داده شده‌اند که اندیشکده‌ها باید در آن‌ها ورود کنند (شاید نیاز به همکاری کمتری باشد). به عنوان مثال؛ انجام پروژه‌هایی در مقیاس کوچک و نوشتن خلاصه‌های سیاستی که توصیه‌های سیاستی را برای دولت‌ها تأمین می‌کند (از جمله کارهای روزمره‌ای هستند که شاید نیاز چندانی به همکاری‌های وسیعی نداشته باشند).

من می‌خواهم مطلبی را بگویم، هرچند ممکن است که این مطلب تجربه من یا حداقل دیدگاه شخصی من باشد. تأثیرگذاری اندیشکده‌ها زمانی اتفاق می‌افتد که گفتگویی میان اندیشکده‌ها و سیاستگذاران شکل بگیرد. وبسایت شما، رسانه‌های اجتماعی، خلاصه‌های سیاستی و گزارش‌ها، تمام این‌ها مفید هستند، اما زمانی مفیدتر می‌شوند که منجر به دیده شدن شما بشوند یا شما را در معرض فضای عمومی قرار بدهند.

در واقع، باز هم انجام گفتگوها است که منجر به تأثیرگذاری اندیشکده‌ها می‌شود. به عنوان مثال؛ بحث در مورد محتوای خلاصه‌های سیاستی که صورت پذیرفته است، بهانه‌ای است

شده در جامعه، مدل‌های کسب و کار متفاوتی دارند. اگر آن‌ها به دانشگاه‌ها نزدیک باشند، معمولاً عملکردشان شبیه به مراکز پژوهشی است. اگر به سازمان‌های غیردولتی نزدیک باشند، عملکردشان شبیه به سازمان‌های غیردولتی است. اگر به بخش خصوصی نزدیک باشند، ممکن است که به یک مرکز مشاوره تبدیل شوند. اگر به احزاب سیاسی نزدیک باشند، ممکن است عملکردشان شبیه به یک نوع از واحد تحلیل سیاستی درون حزب باشد. بنابراین، دوباره تکرار می‌کنم که اندیشکده‌ها تعاریف متفاوتی دارند، همانطور که مدل‌های کسب

و کار متفاوتی دارند. همانطور که شیوه‌های عملکردشان نیز بر اساس وابستگی به هر یک از نهادهای ذکر شده متفاوت است. همان‌گونه که توماس مدوتز نیز تحلیل می‌کند، باید ببینیم که اندیشکده‌ها در کدام مرزها قرار گرفته‌اند. آیا آن‌ها بین دانشگاه‌ها و رسانه‌ها هستند یا بین دولت و دانشگاه‌ها هستند؟ بر اساس این که آن‌ها در چه نقطه‌ای قرار گرفته‌اند، عملکردشان نیز متفاوت است.

❓ موضوع مورد بحث بعدی درباره ویژگی‌های اندیشکده‌های برتر در لایه اثرگذاری بر نظام حکمرانی است. به نظر شما اندیشکده‌ها از چه طریقی بر مسئولان تأثیر می‌گذارند؟ به عنوان مثال، بهتر است که آن‌ها گزارش‌های سیاستی بیشتری تولید کنند، فضای مجازی‌شان را تقویت کنند، یا به عنوان مثال می‌توانند مقامات دولتی را دعوت کنند یا خودشان در جلسات هیئت دولت و مجلس شرکت کنند. شما فکر می‌کنید که کدام یک از این شیوه‌ها تأثیرگذاری بیشتری دارند؟

من فکر می‌کنم تمام مواردی که اشاره کردید تأثیرگذار هستند، ولی بهترین شیوه برای آگاهی‌رسانی یا تأثیرگذاری بر روی مقامات این است که اندیشکده‌ها کاری را به تنهایی انجام ندهند. یک سازمان به تنهایی بعید است که بتواند تغییر پایداری ایجاد کند. اندیشکده‌ها نیاز دارند که بوسیله موضوعات مشابهی که مطالعه می‌کنند یا مناظرات عمومی که برگزار می‌کنند با یکدیگر یا با سازمان‌های دیگری کار کنند. چه این سازمان‌ها، سازمان‌های غیردولتی، بخش خصوصی یا دانشگاه‌ها باشند یا حتی سازمان‌های دولتی که از این طریق

که گفتگویی در مورد مسائل داشته باشید. بنابراین، یکی از بهترین شیوه‌هایی که از طریق آن اندیشکده‌ها می‌توانند تأثیرگذاری و دستاوردهایی را داشته باشند، برگزاری رویدادها است. چه رویدادهای کوچک و چه رویدادهای بزرگ؛ هر دوی آن‌ها منجر می‌شود که گفتگوهای شکل بگیرد و من فکر می‌کنم که بعد از پاندمی کرونا بسیاری از اندیشکده‌ها برگردند به سمت برگزاری رویدادها. به خاطر اینکه آن‌ها می‌دانند که برگزاری رویدادها یکی از بهترین شیوه‌هایی است که می‌توانند با تصمیم‌گیران ارتباط برقرار کنند و تأثیراتی را بر روی آن‌ها داشته باشند.

❓ سؤال بعدی در مورد ویژگی‌های یک اندیشکده برتر در لایه ارتباط و شبکه‌سازی با مردم و ... است. اول اینکه دیدگاه‌های متفاوتی در مورد مخاطبان اصلی اندیشکده‌ها وجود دارد. بر همین اساس باید پرسید که مخاطب هدف اندیشکده‌های برتر چه کسانی هستند. به عنوان مثال؛ برخی کارشناسان معتقدند که مخاطب اصلی اندیشکده‌ها در واقع حکومت‌ها هستند. برخی دیگر، اندیشکده‌ها را نوعی سازمان مدنی قلمداد می‌کنند و معتقدند آن‌ها نباید به حکومت‌ها وابسته باشند یا صرفاً به دنبال راهی برای برقراری ارتباط با حکمرانان بگردند. در این میان گروهی دیگر نیز بر نقش رسانه‌ها تأکید کرده و معتقدند که اندیشکده‌ها می‌بایست از ظرفیت رسانه‌ای برای تأثیرگذاری هر چه بیشتر استفاده کنند. نظر شما در این مورد چیست؟ اندیشکده‌ها اصولاً با چه کسانی باید ارتباط بگیرند؟ آیا امکان برقراری ارتباط همزمان اندیشکده‌ها با مردم، حکومت‌ها یا رسانه‌ها وجود دارد؟

نخست باید بگویم که اندیشکده‌ها این امکان را دارند تا با هر گروهی که می‌خواهند ارتباط داشته باشند، اما نکته مهم اینجاست که شما برای ارتباط مؤثر با هر یک از این گروه‌هایی که نامبرده شد

به منابع متفاوتی نیاز دارید. اگر شما یک اندیشکده بزرگ با منابعی مؤثر هستید، باید برنامه‌های متنوعی هم برای برقراری ارتباط با مخاطبان متفاوت خود داشته باشید، اتفاقی که ما در اندیشکده‌های بزرگ و مهم با منابعی متنوع شاهد آن هستیم. در حقیقت، آنها برای تأثیرگذاری بر هر یک از گروه‌های هدف خود استراتژی متفاوتی طراحی می‌کنند. نکته مهم دیگر این است که تأثیرگذاری بر گروه‌های مختلف تنها مربوط به برقراری ارتباط نمی‌شود. به بیان دیگر، شما برای برقراری ارتباط مؤثر نیازمند تحقیقات متفاوت برای هر یک از این گروه‌ها هستید.

به باور من، اگر شما واقعاً به دنبال تأثیرگذاری بر مردم، رسانه‌ها یا حکمرانان هستید، نیازمند طراحی موضوعات و گفتگوهای متفاوت هستید. اندیشکده‌ها برای این کار نه فقط نیازمند یک بسته تحقیقاتی متفاوت، بلکه نیازمند طراحی یک پروژه تحقیقاتی برای هر یک از گروه‌های هدف خود هستند. به خاطر همین هم من معتقدم که اندیشکده‌ها باید در تیم خود، گروهی از محققان را هم جای بدهند تا این‌ها بار این مسئولیت را بر دوش بکشند. این موضوع مهمی است که باید به آن فکر کنید، اما در مجموع اگر بخواهم بار دیگر به سوال شما پاسخی مستقیم و روشن بدهم باید بگویم که بله اندیشکده‌ها این امکان را دارند تا با گروه‌های متفاوتی ارتباط داشته باشند. پس بار دیگر تأکید می‌کنم که منابع موضوع مهمی هستند.

حال این پرسش مطرح می‌شود که اگر منابع کافی وجود نداشت ما باید با چه گروهی ارتباط بگیریم؟ به نظر من شما باید در این زمینه استراتژی داشته باشید. به عنوان مثال، ابتدا بر گروهی خاص تمرکز کرده و با آن‌ها ارتباط برقرار کنید و سپس از طریق آن‌ها سعی در ارتباط برقرار کردن با دیگران از جمله رسانه‌ها یا حتی مقامات دولتی داشته باشید. این روشی است که اندیشکده‌ها باید نسبت به آن بیندیشند، اینکه چگونه از طریق گروهی خاص از مخاطبان به گروهی دیگر برسند. در هر حال، همان طور که پیش‌تر هم اشاره کردم آنچه ما معمولاً این روزها در سطح جهان شاهد آن هستیم این است که اندیشکده‌ها معمولاً بیشترین توجه خود را معطوف به عموم مردم می‌کنند. البته در زمان‌های گذشته، بیشتر تمرکز برای ارتباط‌گیری با رسانه‌ها یا حکومت‌ها بود که به تدریج این روند تغییر کرد. ما در حال حاضر واقعاً نیاز داریم که به طیف گسترده‌تری از مردم دسترسی داشته باشیم. البته منظورم لزوماً همه مردم

آنچه ما معمولاً این روزها در سطح جهان شاهد آن هستیم این است که اندیشکده‌ها بیشترین توجه خود را معطوف به عموم مردم می‌کنند. ما در حال حاضر واقعاً نیاز داریم که به طیف گسترده‌تری از مردم دسترسی داشته باشیم. البته منظورم لزوماً همه مردم است که دغدغه اجتماعی دارند.

نیست، بلکه کسانی است که دغدغه اجتماعی دارند.

اندیشکده‌های برتر در لایه‌های درون‌سازمانی از جمله نوع تأمین مالی، مدیریت منابع انسانی و مسائل دیگری از این قبیل است. همانطور که شما گفتید اندیشکده‌ها معمولاً در فضاهای متفاوتی شکل می‌گیرند. حال آیا به نظر شما مدل خاصی از جمع‌آوری کمک‌های مالی در کشورهای جهان سوم وجود دارد که به خوبی در این کشورها کارساز باشد؟

به نظر من اندیشکده‌ها قبل از اینکه به دنبال کسب منابع مالی یا پول باشند به دنبال آن هستند تا دوستان خوبی برای خود داشته باشند و به عبارت دیگر به حسن شهرت مناسبی دست یابند. این کسب شهرت به آنها کمک خواهد کرد تا در ادامه بتوانند کسب منابع مالی کرده یا شبکه‌سازی کنند، شبکه‌هایی که خود به کسب پول کمک خواهند کرد. البته به این هم باید اشاره کرد که بسیاری از آنها دارای اهداف یا مقاصد بشردوستانه هستند.

نکته دیگری هم که باید به آن توجه کرد این است که خیلی از اندیشکده‌ها پروژه‌محور بوده و باید برای هر پروژه درخواست کمک هزینه کنند. البته این موضوع خود بستگی به روند حاکم بر یک کشور دارد که چگونه به یک اندیشکده برای توسعه نظرات و ایده‌های آن کمک کنند. همان طور که می‌دانید مردم برای پیشبرد کار اندیشکده‌ها پولی نمی‌پردازند، بنابراین راه اصلی تأمین مالی همین دریافت کمک هزینه برای هر پروژه است.

در این بین البته برخی از اندیشکده‌ها هم هستند که با هوشیاری نیازهای مالی خود را تأمین می‌کنند. من بعضاً اندیشکده‌هایی را هم دیده‌ام که در کشورهایی با موقعیت ایران مثل پرو به دلیل نوع فرهنگ‌شان امکان دریافت بوجه از سازمان‌ها یا افراد را نداشته‌اند. در چنین شرایطی اندیشکده‌ها معمولاً به مهاجران خارج از کشور متوسل می‌شوند. در مورد کشور شما ایرانی‌های بسیاری هستند که در اروپا یا آمریکا زندگی می‌کنند که می‌توانند گزینه‌ای برای تأمین مالی یا اهدا کمک به اندیشکده‌های وطنی‌شان باشند. مثلاً خود من اگر یک مهاجر بودم، ترجیح‌ام این بود که به جای کمک به مؤسسه‌ای مثل بروکینگز به جایی کمک کنم که به آن تعلق دارم.

برخی اندیشکده‌ها نیز با مشارکت ایجاد

آنه ماری اسلاوتر در سال ۲۰۲۱ گفته است که اندیشکده‌ها باید در قامت یک سازمان مدنی یا نهادی برای حل مشکلات عمومی در آیند. به باور او اندیشکده‌ها نباید تنها نزدیک به حکومت‌ها باشند یا انرژی و توجه‌شان را معطوف به سیاست‌های کلی کنند. آن‌ها باید توجه خود را معطوف به عموم مردم کرده و به دنبال راهی برای حل مشکلات آن‌ها باشند. برخی دیگر، معتقدند که ما در عصر حاضر شاهد برخی دیگر از انواع اندیشکده‌ها هستیم که به روش‌هایی برای مشارکت توجه می‌کنند و همچنین از مردم نیز غافل نیستند. در این نوع اندیشکده‌های نوع دوم یا همان اندیشکده‌های با روش مشارکتی، پژوهشگران اطلاعات زیادی را از طریق مردم عادی جمع‌آوری می‌کنند. به بیان دیگر، آن‌ها صرفاً نباید در اتاق‌هایشان نشسته و از منابع نوشتاری یا اینترنتی اطلاعات جمع‌آوری کنند، بلکه باید مستقیم با مردم ارتباط بگیرند. آیا به نظر شما، این مدل مطلوبی برای جمع‌آوری اطلاعات و انجام تحقیق است؟ آیا اصلاً این روش مرسوم و محبوبی بین اندیشکده‌ها در جهان به حساب می‌آید؟

این همان چیزی است که برخی در آمریکا آن را دانشگاه‌های بدون دانشجو می‌نامند و اتفاقاً بسیاری از اندیشکده‌ها هم امیدوار به انجام آن هستند. پس با این حال، ما عملاً در تعداد کمی از اندیشکده‌ها شاهد به کارگیری چنین روشی هستیم. همانطور که می‌دانید اندیشکده‌ها باید دائماً با مردم ارتباط داشته باشند. اینکه اندیشکده‌ای تنها با گروهی محدود شامل تصمیم‌سازان یا رسانه‌ها ارتباط داشته باشد، از نظر من چندان مطلوب نیست، چرا که اساساً وظیفه آن‌ها انتقال ایده‌های جامعه به تصمیم‌سازان است. در کل یک تحقیق قوی شامل ترکیبی از روش‌ها برای تعاملی پایدار با مردم است.

پرسش بعدی در مورد ویژگی

باشند. به ویژه با افرادی که تجربه بیشتری دارند، یعنی افرادی با سن بیش از ۳۵ یا ۴۵ که سابقه کار دولتی و رسانه‌ای هم دارند.

❓ در پایان علاقه‌مندم که طی چند جمله کوتاه هم که شده شنونده پیشنهاد شما به اندیشکده‌های ایرانی یا اندیشکده‌های فعال در غرب آسیا برای بهبود عملکردشان باشم.

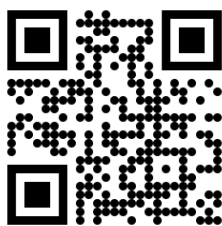
اولین پیشنهاد و راهکاری که به شما می‌دهم این است که با یکدیگر همکاری و تعامل داشته باشید. من به شما پیشنهاد و حتی تشویقتان می‌کنم تا مقاله‌ای درمورد اندیشکده‌ها در ایران بنویسید و آن را با ما به اشتراک بگذارید.

دومین پیشنهاد که من آن را براساس تجربیاتم از مشاهده اندیشکده‌ها در سراسر جهان به دست آوردم این است که خودتان را صرفاً محدود به آموزش در ایران نکرده و سعی داشته باشید تا همه اندیشکده‌ها در جهان را بررسی کنید. منظورم از بررسی این نیست که صرفاً از آن‌ها تقلید کنید، بلکه باید سعی داشته باشید تا آنها را با فرهنگ خود منطبق کرده و به بهترین نحو از تجربیات و مطالب آن‌ها بهره ببرید.

پیشنهاد سوم هم این است که بر ایجاد نسل جدیدی از اندیشکده‌ها تمرکز کنید. شما به وسیله اندیشکده‌ها می‌توانید نسل جدیدی از مدیران و پژوهشگران را ایجاد کنید. پس از یکدیگر و از دیگران برای همه این کارهایی که گفتم، به ویژه برای ایجاد نسل جدیدی از اندیشکده‌ها و تربیت رهبران آن‌ها یاد بگیرید. این کار را هم همین امروز شروع کنید، چون خیلی زود دیر می‌شود.

📺 لینک ویدئو مصاحبه

شما می‌توانید با اسکن بارکد زیر ویدئو مصاحبه جامعه اندیشکده‌ها با آقای مندی‌زابل را در سایت آپارات مشاهده کنید:

به باور من بهترین اندیشکده‌ها آن‌هایی هستند که این فضا را برای کارمندان و محققان خود فراهم می‌کنند تا آن‌ها بتوانند پیشرفت کرده و مثلاً راهی به درون دولت یا سازمان‌ها بیابند.

شده‌اند. بنابراین همه چیز صرفاً پول نیست و باید به موضوعات دیگر نظیر دسترسی به اطلاعات و منابع هم پرداخت. آن‌ها معمولاً با دولت‌ها یا سازمان‌های متنوعی برای دسترسی به اطلاعات یا امکاناتی خاص همکاری می‌کنند، این‌ها همه روش‌هایی برای کسب منابع اطلاعاتی یا حتی جمع‌آوری منابع مالی است. در مجموع باید گفت که اندیشکده‌ها به عزمی جدی و روش‌های خلاقانه متعددی برای تأمین نیازهای خود اعم از مالی و اطلاعاتی نیاز دارند.

❓ سؤال آخر من در مورد مدیریت اندیشکده‌ها مثل مدیریت منابع انسانی است. آیا راهی وجود دارد که اندیشکده‌ها بتوانند محققان خودشان به ویژه محققان جوان را حفظ کنند؟

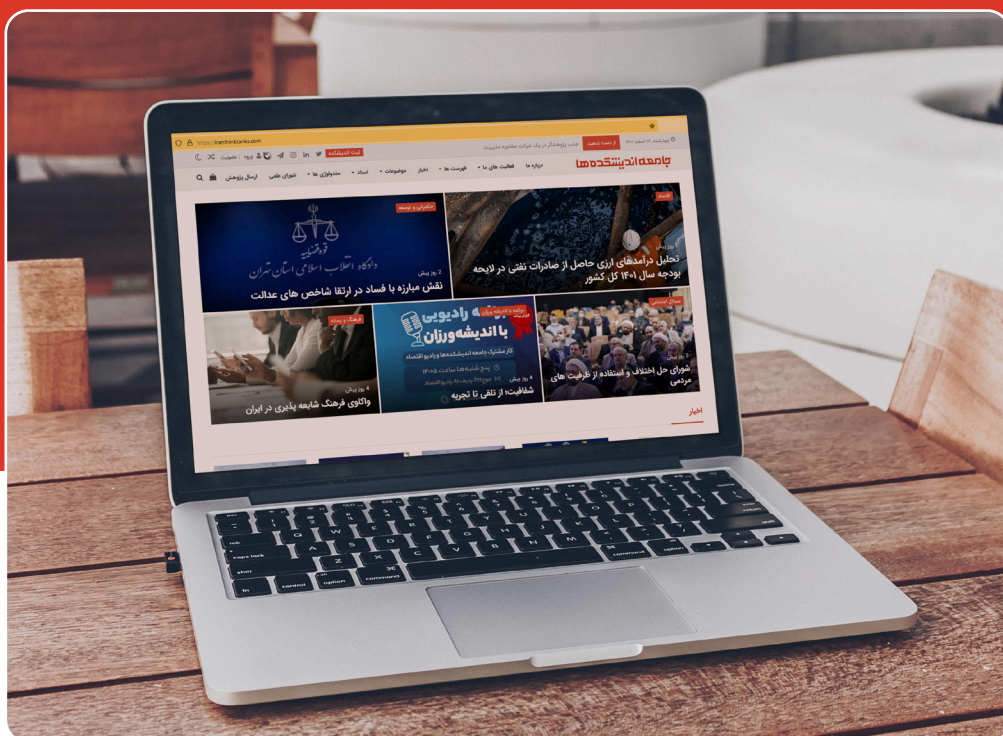
نه نمی‌توانند و اگر بخواهم رو راست باشم باید بگویم که آن‌ها اصلاً نباید چنین کنند. اندیشکده‌ها باید این فرصت و اختیار را به پژوهشگران خود برای رفتن بدهند. به هر حال جدا شدن از یک تیم کاری بخشی از واقعیت هر فعالیت حرفه‌ای است. به نظر من آنچه بد یا به نوعی خطرناک است، از دست دادن افرادی است که مثلاً سابقه ۲۰ سال کار در یک اندیشکده را دارند.

به باور من بهترین اندیشکده‌ها آن‌هایی هستند که این فضا را برای کارمندان و محققان خود فراهم می‌کنند تا آنها بتوانند پیشرفت کرده و مثلاً راهی به درون دولت یا سازمان‌ها بیابند. این راه البته باید مسیری دو طرفه برای رفت و برگشت داشته باشد. ممکن است شما بعد از فارغ‌التحصیلی از دانشگاه برای یادگیری بیشتر و کسب تجربه در زمینه مثلاً تحلیل سیاست‌ها به یک اندیشکده بروید و سپس از آنجا در قامت یک وزیر یا حتی مشاور درآیید. سپس دوباره پس از چند سال کار در عرصه سیاست‌گذاری، برگشته و تجربیات خود را به اندیشکده منتقل کنید. در واقع، اندیشکده‌ها باید راه این مسیر دو طرفه را همیشه باز نگه دارند. به همین خاطر اندیشکده‌ها به ویژه در کشورهای جنوب یا جهان سوم باید اعضای جوان خود را تشویق به حضور در دولت کنند.

با این اوصاف به نظر من اندیشکده‌ها نباید به از دست دادن کارکنان جوان خود فکر کنند و نسبت به آن نگران باشند، بلکه باید بیشتر در اندیشه حفظ این حلقه ارتباطی که توضیح دادم،

فصل سوم

وضعیت اکوسیستم اندیشه‌ورزی کشور در سایت جامعه‌اندیشکده‌ها

وبسایت جامعه‌اندیشکده‌ها مرجع اصلی انتشار پژوهش‌های اندیشکده‌ها در کشور است که بخش عمده‌ای از تولیدات نزدیک به ۱۵۰ اندیشکده و مؤسسه سیاست‌پژوهی در کشور را منتشر می‌کند. یکی از خدماتی که در سایت جامعه‌اندیشکده‌ها ارائه می‌شود لیست کردن اندیشکده‌ها و اندیشه‌ورزانی است که پژوهشی از آن‌ها در سایت منتشر می‌شود. علاوه بر این انتشار خلاصه پژوهش‌ها و اخبار اندیشکده‌ها از دیگر خدماتی است که به اندیشکده‌ها ارائه می‌شود. در این فصل از سالنامه به بررسی آمار وضعیت اکوسیستم اندیشه‌ورزی کشور در سایت جامعه‌اندیشکده‌ها می‌پردازیم.

آمار کلی سایت جامعه اندیشکده‌ها

■ آمار کلی سایت جامعه اندیشکده‌ها برای سال ۱۴۰۱

■ مقایسه آمار سایت جامعه اندیشکده‌ها در سال ۱۴۰۱ با سال‌های قبل

پر بازدیدترین صفحات اندیشکده‌ها در سال ۱۴۰۱

پر بازدیدترین صفحات اندیشکده‌ها در سایت جامعه اندیشکده‌ها برای ۹ ماهه اول سال ۱۴۰۱

لینک صفحه	مجموع زمان بازدید به ساعت	میانگین مدت زمان هر بازدید	تعداد بازدید	اندیشکده
	۱۶۴	۲:۳۴	۳,۸۴۷	صفحه مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده نگری
	۸۵	۲:۱۹	۲,۲۰۶	صفحه پژوهشکده امور اقتصادی
	۷۶	۲:۱۹	۱,۹۶۳	صفحه شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)
	۶۸	۲:۰۵	۱,۹۵۷	صفحه مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
	۶۶	۲:۱۵	۱,۷۶۰	صفحه مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری
	۵۱	۱:۵۷	۱,۵۸۳	صفحه اندیشکده یقین
	۳۸	۱:۴۱	۱,۳۳۹	صفحه اندیشکده راهبردی تبیین
	۵۹	۲:۴۳	۱,۲۹۹	صفحه اندیشکده سعدا
	۵۰	۲:۲۳	۱,۲۵۱	صفحه اندیشکده حکمرانی شریف
	۲۸	۱:۲۷	۱,۱۶۴	صفحه اندیشکده رصد

پربازدیدترین صفحات اندیشه‌ورزان در سال ۱۴۰۱

پربازدیدترین صفحات اندیشه‌ورزان در سایت جامعه اندیشکده‌ها برای ۹ ماهه اول سال ۱۴۰۱

لینک صفحه	تصویر	تعداد بازدید	نام و نام خانوادگی	لینک صفحه	تصویر	تعداد بازدید	نام و نام خانوادگی
		۲۸۵	محمد حسین قمری			۲,۲۰۹	مرجوم مهدی فلاحیان
		۲۶۶	محمدصادق کریمی			۷۳۶	حسین درودیان
		۲۶۴	حجت الاسلام علی تقی زاده			۵۲۵	محمدجواد اخوان
		۲۵۲	شهاب طلایی شکری			۴۵۸	محمدحسین بادامچی
		۲۴۵	محمدرضا مهرانفشان			۴۵۲	مهدی آگاه
		۲۳۹	موسی بیات			۳۹۱	نیما عرب حسینی
		۲۳۹	ناصر ترابی			۳۳۰	مرتضی زمانیان
		۲۳۲	حامد سروری			۳۲۶	سید محمد عباس نیا
		۲۳۱	مریم کریمی			۳۱۶	امیر احمد ذوالفقاری
		۲۰۸	محمدرضا مهدیار اسماعیلی			۳۰۶	سید مهدی پاکذات

پربازدیدترین اخبار اندیشکده‌ها در سال ۱۴۰۱

■ پربازدیدترین صفحات اندیشکده‌ها در سایت جامعه اندیشکده‌ها برای ۹ ماهه اول سال ۱۴۰۱

لینک خبر	مجموع زمان بازدید به ساعت	میانگین مدت زمان هر بازدید	تعداد بازدید	عنوان خبر
	۳۶۸	۳:۵۷	۵,۵۲۳	آمریکا در غرب آسیا به دنبال چیست؟
	۱۸۵	۵:۰۱	۲,۲۲۵	تولید دانش بنیان و اشتغال آفرین
	۵۶	۲:۴۳	۱,۲۵۹	فراخوان جذب پژوهشگر در مرکز پژوهشی زیر نظر وزارت علوم
	۳۱	۳:۵۰	۴۸۲	دوره های حکمرانی دانشگاه تهران
	۱۲	۱:۲۹	۴۸۱	دکتر مهدی فلاحیان درگذشت
	۲۵	۴:۰۰	۳۷۳	آخرین آمار صادرات و واردات محصولات کشاورزی
	۱۴	۲:۲۶	۳۴۲	فراخوان جذب نیرو در مرکز پژوهشی
	۲۱	۳:۴۰	۳۳۹	جذب نیرو توسط مرکز مطالعات توسعه و رقابت
	۳۱	۵:۴۲	۳۳۰	فایل اکسل لایحه بودجه ۱۴۰۰؛ کاری از اندیشکده شفافیت برای ایران
	۱۷	۳:۲۱	۳۱۲	جذب پژوهشگر در حوزه سیاستگذاری رسانه ای

پربازدیدترین پژوهش‌های اندیشکده‌ها در سال ۱۴۰۱

پربازدیدترین پژوهش‌های اندیشکده‌ها در سایت جامعه اندیشکده‌ها برای ۹ ماهه اول سال ۱۴۰۱

لینک پژوهش	حوزه موضوعی	اندیشکده	تعداد بازدید	عنوان پژوهش
	کشاورزی و محیط زیست	مرکز پژوهشی آرا	۴,۷۷۲	بررسی مزایا و معایب محصولات تراریخته و تاثیر آن‌ها بر امنیت ملی کشور
	حکمرانی و توسعه	اندیشکده جهادی	۳,۳۸۷	طراحی الگوی مطلوب مطالبه‌گری
	اقتصاد	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۳,۲۲۷	بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور در بخش برق
	صنعت و تجارت	اندیشکده اقتصاد مقاومتی	۲,۶۵۶	حمایت از تولید داخلی در ایران و سایر کشورها
	امنیت و سیاست خارجی	اندیشکده محنا	۲,۲۲۹	آسیب شناسی مرکز فرماندهی و کنترل ناجا
	فرهنگ و رسانه	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۲,۲۰۴	شیوه‌های درآمدزایی باشگاه‌های حرفه‌ای ورزش ایران با تاکید بر رشته فوتبال
	آموزش، علم و فناوری	پژوهشکده مطالعات فناوری	۱,۵۵۸	طرح مهارت آموزی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح
	آموزش، علم و فناوری	پژوهشکده سیاست‌پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت	۱,۴۷۶	تأثیرات شیوع ویروس کرونا در آموزش و پرورش
	فرهنگ و رسانه	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۱,۴۲۸	اکران فیلم‌های سینمایی خارجی در سینماهای ایران
	آموزش، علم و فناوری	مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری	۱,۳۷۵	بررسی مسائل و مشکلات آموزش و پرورش و تعیین اولویت‌های سیاستگذاری

لینک پژوهش	حوزه موضوعی	اندیشکده	تعداد بازدید	عنوان پژوهش
	صنعت و تجارت	گروه مشاوران مدیریت و مطالعات راهبردی تدبیر	۱,۲۰۶	آشنایی با صنعت قطعه سازی خودرو؛ فرصت‌ها، تهدیدها و پیشنهاد های نحوه ورود
	کشاورزی و محیط زیست	مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب	۱,۱۲۹	بررسی تجارب برخی کشورها در مدیریت بحران منابع آب در بخش کشاورزی
	کشاورزی و محیط زیست	مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب	۱,۰۳۹	چالش‌های موجود در بخش کشاورزی ایران
	کشاورزی و محیط زیست	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۱,۰۱۰	بررسی اقتصادی تولید پنبه در ایران
	حکمرانی و توسعه	اندیشکده محتّا	۹۶۱	آسیب شناسی قوه قضاییه و ارائه راهکارهای اصلاحی
	امنیت و سیاست خارجی	اندیشکده فاطر	۸۶۹	بررسی و تحلیل طرح‌ها و الزامات مقابله با اقدامات آمریکا در غرب آسیا
	آموزش، علم و فناوری	مرکز پژوهشی آرا	۸۱۸	چالش‌ها و فرصت‌های استارت‌آپ‌ها در کشور
	حکمرانی و توسعه	شبکه کانون‌های تفکر (ایران) ایتان	۸۰۷	ارائه راهکارهایی برای مشکل حجم بالای پرونده‌های دادگستری
	فرهنگ و رسانه	پژوهشکده مهرستان	۷۵۲	بررسی سناریوهای آینده حجاب در ایران
	اقتصاد	اندیشکده راهبردی توسعه	۷۳۳	نقش آفرینی دولت در اقتصاد

■ **پربازدیدترین پژوهش‌های اندیشکده‌ها در حوزه اقتصاد در سال ۱۴۰۱**

لینک پژوهش	موضوعات	اندیشکده	تعداد بازدید	عنوان پژوهش
	بودجه و هزینه‌های دولت	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۳,۲۲۷	بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور در بخش برق
	حکمرانی بخش اقتصاد	اندیشکده راهبردی توسعه	۷۳۳	نقش آفرینی دولت در اقتصاد
	بودجه و هزینه‌های دولت	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۴۵۲	بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور در بخش نفت و گاز
	پول و بانک	مرکز پژوهشی آرا	۳۲۸	عارضه یابی معضلات نظام بانکی و موسسات مالی در ایران
	اقتصاد کلان	مرکز پژوهشی آرا	۳۲۴	مسائل اولویت دار اقتصاد ایران و راهکارهای عملیاتی برای رفع آن‌ها

■ **پربازدیدترین پژوهش‌های اندیشکده‌ها در حوزه حکمرانی و توسعه در سال ۱۴۰۱**

لینک پژوهش	موضوعات	اندیشکده	تعداد بازدید	عنوان پژوهش
	مشارکت مردم در حکمرانی	اندیشکده جهادی	۳,۳۸۷	طراحی الگوی مطلوب مطالبه‌گری
	نظام حقوقی و قضائی	اندیشکده محتّا	۹۶۱	آسیب شناسی قوه قضاییه و ارائه راهکارهای اصلاحی
	نظام حقوقی و قضائی	شبکه کانون‌های تفکر ایران ((ایتان	۸۰۷	ارائه راهکارهایی برای مشکل حجم بالای پرونده‌های دادگستری
	نظام اداری و سیاسی	اندیشکده حکمرانی و فناوری نرم فطن	۵۰۰	آسیب شناسی نظام‌گزینش کشور
	نظام اداری و سیاسی	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۴۷۷	آسیب شناسی نظام برنامه ریزی کشور

■ **پربازدیدترین پژوهش‌های اندیشکده‌ها در حوزه کشاورزی و محیط زیست در سال ۱۴۰۱**

لینک پژوهش	موضوعات	اندیشکده	تعداد بازدید	عنوان پژوهش
	کشاورزی و امنیت غذایی	مرکز پژوهشی آرا	۴,۷۷۲	بررسی مزایا و معایب محصولات تراریخته و تاثیر آن‌ها بر امنیت ملی کشور
	آب و منابع طبیعی	مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران	۱,۱۲۹	بررسی تجارب برخی کشورها در مدیریت بحران منابع آب در بخش کشاورزی
	حکمرانی کشاورزی و محیط زیست	مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران	۱,۰۳۹	چالش‌های موجود در بخش کشاورزی ایران
	کشاورزی و امنیت غذایی	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۱,۰۱۰	بررسی اقتصادی تولید پنبه در ایران
	محیط زیست	اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر	۴۵۶	راهکارهای مقابله با آلودگی هوای تهران

■ **پربازدیدترین پژوهش‌های اندیشکده‌ها در حوزه صنعت و تجارت در سال ۱۴۰۱**

لینک پژوهش	موضوعات	اندیشکده	تعداد بازدید	عنوان پژوهش
	کسب و کار و تولید	اندیشکده اقتصاد مقاومتی	۲,۶۵۶	حمایت از تولید داخلی در ایران و سایر کشورها
	صنایع مادر و استراتژیک	گروه مشاوران تدبیر	۱,۲۰۶	آشنایی با صنعت قطعه‌سازی خودرو؛ فرصت‌ها، تهدیدها و پیشنهاد‌های نحوه
	صنایع مادر و استراتژیک	پژوهشکده مطالعات فناوری	۵۴۷	بررسی صنعت تولید ماشین‌آلات صنعتی در کشور در حوزه‌های صنعتی منتخب
	صنایع مادر و استراتژیک	اندیشکده رصد	۵۳۰	بررسی ظرفیت‌ها و مسائل صنعت پوشاک
	صنایع مادر و استراتژیک	دفتر مطالعات راهبردی رونق تولید	۴۸۱	چالش‌ها و راهبردهای صنعت خودروسازی در ایران

■ **پربازدیدترین پژوهش‌های اندیشکده‌ها در حوزه امنیت و سیاست خارجی در سال ۱۴۰۱**

لینک پژوهش	موضوعات	اندیشکده	تعداد بازدید	عنوان پژوهش
	مسائل امنیتی و نظامی	اندیشکده محتا	۲,۲۲۹	آسیب شناسی مرکز فرماندهی و کنترل ناجا
	حوزه آمریکا و اروپا	اندیشکده فاطر	۸۶۹	بررسی و تحلیل طرح‌ها و الزامات مقابله با اقدامات آمریکا در غرب آسیا
	حوزه آمریکا و اروپا	اندیشکده ترند	۴۱۸	فرصت‌های ایران از جنگ روسیه علیه اوکراین
	حوزه آمریکا و اروپا	اندیشکده یقین	۲۶۵	تدوین دکترین استراتژیکی نظامی آمریکا علیه ایران
	حوزه کشورهای منطقه	اندیشکده ترند	۲۲۵	عروس قفقاز در حجله اسرائیل

■ **پربازدیدترین پژوهش‌های اندیشکده‌ها در حوزه فرهنگ و رسانه در سال ۱۴۰۱**

لینک پژوهش	موضوعات	اندیشکده	تعداد بازدید	عنوان پژوهش
	گردشگری و ورزش	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۲,۲۰۴	شیوه‌های درآمدزایی باشگاه‌های حرفه‌ای ورزش ایران با تاکید بر رشته فوتبال
	هنر و صنایع فرهنگی	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۱,۴۲۸	اکران فیلم‌های سینمایی خارجی در سینماهای ایران
	خانواده و سبک زندگی	پژوهشکده مهرستان	۷۵۲	بررسی سناریوهای آینده حجاب در ایران
	خانواده و سبک زندگی	پژوهشکده زن و خانواده	۲۹۴	بررسی و تحلیل نحوه مواجهه نظام اسلامی با مسئله حجاب در جامعه
	رسانه و فضای مجازی	مؤسسه تحقیقات جمعیت کشور	۲۷۸	بررسی نقش اینترنت بر رفتارهای جنسی جوانان

■ **پربازدیدترین پژوهش‌های اندیشکده‌ها در حوزه آموزش، علم و فناوری در سال ۱۴۰۱**

لینک پژوهش	موضوعات	اندیشکده	تعداد بازدید	عنوان پژوهش
	آموزش عالی	پژوهشکده مطالعات فناوری	۱,۵۵۸	طرح مهارت آموزی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح
	آموزش و پرورش	پژوهشکده سیاست پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت	۱,۴۷۶	تأثیرات شیوع ویروس کرونا در آموزش و پرورش
	حکمرانی بخش آموزش و فناوری	مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری	۱,۳۷۵	بررسی مسائل و مشکلات آموزش و پرورش و تعیین اولویت‌های سیاستگذاری
	فناوری و نوآوری	مرکز پژوهشی آرا	۸۱۸	چالش‌ها و فرصت‌های استارت‌آپ‌ها در کشور
	آموزش و پرورش	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۵۲۸	چالش‌های آموزش زبان عربی در نظام آموزشی کشور

■ **پربازدیدترین پژوهش‌های اندیشکده‌ها در حوزه سلامت در سال ۱۴۰۱**

لینک پژوهش	موضوعات	اندیشکده	تعداد بازدید	عنوان پژوهش
	دارو و تجهیزات پزشکی	مرکز پژوهشی آرا	۵۷۱	تحلیل استراتژیکی وضعیت صنعت دارویی کشور و عوامل موثر بر آن
	کادر نظام سلامت	مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی	۳۱۲	تعیین استاندارد نیروی انسانی در مراکز درمانی بستری سازمان تأمین اجتماعی
	حکمرانی بخش سلامت	اندیشکده حکمرانی خوب سلامت	۱۶۹	بررسی مسائل اجتماعی مرتبط با نظام سلامت ایران
	خدمات و تعرفه‌های نظام سلامت	مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی	۱۶۶	طراحی الگوی محاسبه و اعلام تعرفه‌های خدمات درمانی
	خدمات و تعرفه‌های نظام سلامت	مرکز پژوهشی آرا	۱۶۳	نقد و بررسی وضعیت طرح تحول سلامت

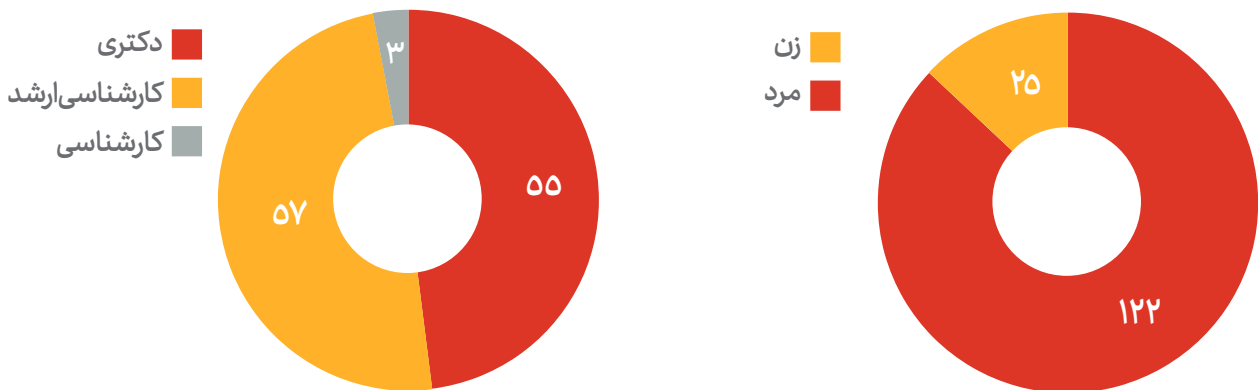
فصل چهارم

معرفی اندیشه‌ورزان به تفکیک حوزه‌ موضوعی

در این فصل، اسامی تمامی اندیشه‌ورزانی که در هر حوزه موضوعی حداقل یک پژوهش داشته‌اند، به تفکیک حوزه‌ موضوعی آورده شده‌است. هدف از اینکار شناساندن پژوهشگران و اندیشه‌ورزان اندیشکده‌های مختلف کشور به فضای اندیشه‌ورزی کشور است. هر فرد بر اساس موضوع پژوهش‌هایی که انجام داده است، علاوه بر حوزه اصلی، در یکی از دسته‌بندی‌های موضوعی نیز قرار گرفته است. در ادامه ابتدا پژوهشگران این سالنامه را از منظر مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی و دانشگاه بررسی کرده‌ایم و بعد از آن لیست پژوهشگران به تفکیک حوزه فعالیت آورده شده است.

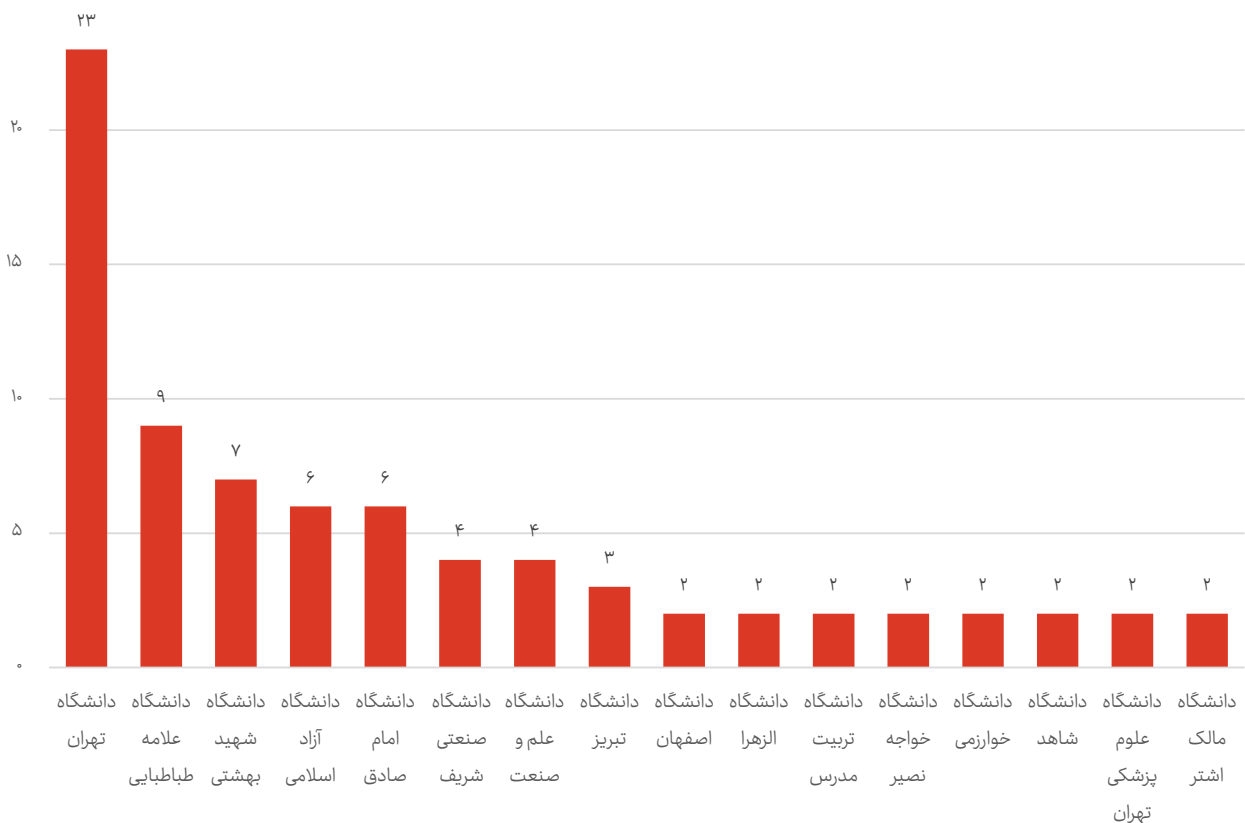
■ نسبت اندیشه‌ورزان مرد و زن در سالنامه ۱۴۰۱ ■ مقاطع تحصیلی اندیشه‌ورزان در سالنامه ۱۴۰۱

✓ تنها ۳ نفر از ۱۱۵ مدیر پروژه (که اطلاعاتشان در دسترس بود) مدرک تحصیلی کارشناسی دارند.
 ✓ بقیه افراد به نسبت تقریباً مساوی کارشناسی ارشد و دکتری دارند.

✓ تنها ۱۷ درصد از مدیران پژوهش‌ها زن هستند.

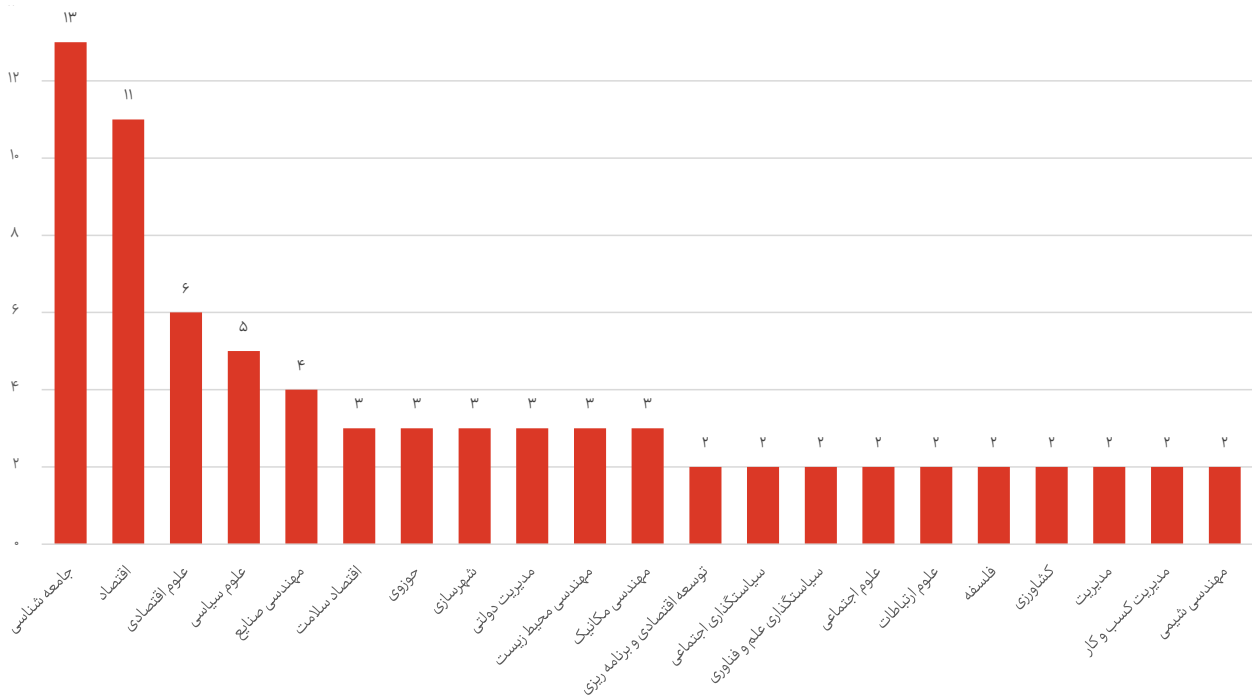
■ اندیشه‌ورزان در کدام دانشگاه‌ها تحصیل کرده‌اند؟

✓ از بین ۷ دانشگاه اول، ۶ دانشگاه در تهران قرار دارند (آن یک دانشگاه دیگر هم دانشگاه آزاد اسلامی است که شعب متعددی در تهران دارد).
 ✓ از بین ۷۸ نفری که در اینجا بررسی شده‌اند فقط ۵ نفر به طور مشخص خارج از تهران تحصیل کرده‌اند.

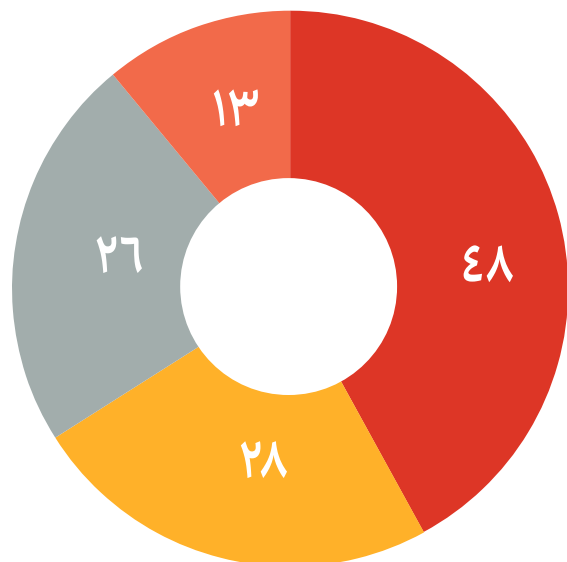
✓ تنها دانشگاه‌هایی در نظر گرفته شده‌اند که حداقل دو نفر در آن‌ها تحصیل کرده‌اند.
 ✓ دانشگاه تهران با فاصله بسیار زیادی بیشترین سهم را در بین اندیشه‌ورزان این سالنامه دارد.

اندیشه‌ورزان در چه رشته‌هایی تحصیل کرده‌اند؟

- ✓ تنها رشته‌هایی در نظر گرفته شده اند که حداقل دو نفر در آن‌ها تحصیل کرده اند.
- ✓ رشته‌های جامعه‌شناسی و اقتصاد بیشترین سهم را در بین اندیشه‌ورزان این سالنامه دارند.
- ✓ نزدیک به ۴۰ درصد افراد در رشته‌های جامعه‌شناسی، اقتصاد و علوم اقتصادی تحصیل کرده‌اند.

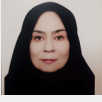

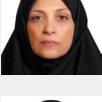
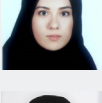

مهندسی‌زدگی زیست بوم اندیشه‌ورزی کشور؟!

- ✓ در این آمار حتی دانشگاه‌هایی که ۱ نفر در آن‌ها تحصیل کرده بودند هم در نظر گرفته شده اند.
- ✓ ۴۲ درصد مدیر پروژه‌ها در رشته‌های علوم انسانی تحصیل کرده‌اند و بر خلاف دیدگاه رایج مهندسی‌زدگی فضای اکوسیستم اندیشه‌ورزی کشور، تنها ۲۳ درصد مدیر پروژه‌ها در رشته‌های مهندسی تحصیل کرده‌اند.

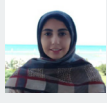

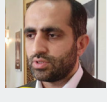

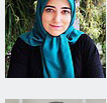
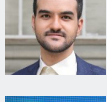

اقتصاد

موضوع فعالیت	اندیشکده	نام و نام خانوادگی	تصویر
اقتصاد کلان	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	انوشیروان تقی پور	
اقتصاد کلان	اندیشکده سیاست صنعتی و فناوری‌های نو ظهور	حسین حسینی	
اقتصاد کلان	مرکز پژوهشی آرا	سیدجواد سادات	
اقتصاد کلان	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	علی اکبر خسروی نژاد	
اقتصاد کلان	اندیشکده پیشران	علی بابارضایی کاشانی	
اقتصاد کلان	پژوهشکده امور اقتصادی	کمیل احمدی لیوانی	
اقتصاد کلان	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	محمد کیانی ده کیانی	
اقتصاد کلان	آزمایشگاه داده و حکمرانی	مصطفی خراتیان	
بودجه و هزینه‌های دولت	مرکز رصد فرهنگی کشور	ابراهیم غلامپور آهنگر	
بودجه و هزینه‌های دولت	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	اکرم خلیلی	
بودجه و هزینه‌های دولت	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	الهام وفایی	
بودجه و هزینه‌های دولت	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	جمال کاکائی	
بودجه و هزینه‌های دولت	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	حمیدرضا قاسمی	

تصویر	نام و نام خانوادگی	اندیشکده	موضوع فعالیت
	حمید حسین پور	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بودجه و هزینه‌های دولت
	حمید فصیحی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بودجه و هزینه‌های دولت
	رخساره کاظم	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بودجه و هزینه‌های دولت
	زهرا خادم محمدی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بودجه و هزینه‌های دولت
	علی صابری	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	بودجه و هزینه‌های دولت
	علیرضا فرهادی کیا	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بودجه و هزینه‌های دولت
	فاطمه رجبی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بودجه و هزینه‌های دولت
	فرحناز صبوحی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بودجه و هزینه‌های دولت
	کیومرث سبزی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بودجه و هزینه‌های دولت
	محمد کارکن ورنوسفاد رانی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بودجه و هزینه‌های دولت
	مریم کیهانی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بودجه و هزینه‌های دولت
	مهدخت متین	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	بودجه و هزینه‌های دولت
	مونا امیری	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بودجه و هزینه‌های دولت
	بهناز ورشوساز	پژوهشکده امور اقتصادی	پول و بانک

موضوع فعالیت	اندیشکده	نام و نام خانوادگی	تصویر
تبادلات ارزی	گروه مشاوران مدیریت و مطالعات راهبردی تدبیر	حسین فکری	
تبادلات ارزی	پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	رسول خوانساری	
تحریم‌های اقتصادی	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	فرزان قاسمی	
حکمرانی بخش اقتصاد	پژوهشکده امور اقتصادی	جواد عرب یارمحمدی	
حکمرانی بخش اقتصاد	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	سید رحیم تیموری	
مالیات	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	عسگر سرمست	
مالیات	اندیشکده سیاست صنعتی و فناوری‌های نوظهور	مسعود شکری	
مالیات	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	یونس تیموری	
مالیات، اقتصاد کلان	پژوهشکده امور اقتصادی	محسن نظری فارسانی	
نهادهای مالی	اندیشکده پیشران	علیرضا شجاع مرادی	
نهادهای مالی	پژوهشکده امور اقتصادی	محمد برزویی لموکی	
فرهنگ و رسانه			
حکمرانی بخش فرهنگ	مرکز رصد فرهنگی کشور	ابراهیم حاجیانی	
حکمرانی بخش فرهنگ	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	حامد سهرابی	

تصویر	نام و نام خانوادگی	اندیشکده	موضوع فعالیت
	سعید نادری اصل	مجمع ایرانی دفاع از حقیقت	حکمرانی بخش فرهنگ
	امید زند کریمخانی	اندیشکده هاتف	حکمرانی بخش فرهنگ، دین و دینداری
	پدرام کاویان	بنیاد سیاست پژوهی پیشرفت اجتماعی پدیدار	خانواده و سبک زندگی
	حجیه بی بی رازقی نصرآباد	مرکز رصد فرهنگی کشور	خانواده و سبک زندگی
	حمید مقامی	اندیشگاه مطالعات فلسفه و سبک زندگی	خانواده و سبک زندگی
	خیام عزیزی مهر	مرکز رصد فرهنگی کشور	خانواده و سبک زندگی
	سهراب هاشمی نژاد	پژوهشکده مهرستان	خانواده و سبک زندگی
	فاطمه فلاح	مرکز رصد فرهنگی کشور	خانواده و سبک زندگی
	محمد صالح طیب نیا	پژوهشکده مهرستان	خانواده و سبک زندگی
	علیرضا رحمانی	گروه بررسی های راهبردی میراث	دین و دینداری
	سید احمد حسینی قورتانی	آزمایشگاه داده و حکمرانی	رسانه و فضای مجازی
	سیما رفسنجانی نژاد	آزمایشگاه داده و حکمرانی	رسانه و فضای مجازی
	عبدالرحیم قاسمی نژاد	مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	رسانه و فضای مجازی
	عبدالله صفری	پژوهشکده تبلیغ و مطالعات اسلامی باقرالعلوم	رسانه و فضای مجازی

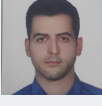
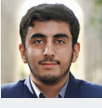

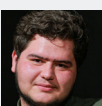
موضوع فعالیت	اندیشکده	نام و نام خانوادگی	تصویر
رسانه و فضای مجازی	اندیشکده اقتصاد دانش بنیان	عسگر سرمست	
رسانه و فضای مجازی	اندیشکده تحلیلی دیتاک	علیرضا حدادی	
رسانه و فضای مجازی	اندیشکده مسیر	علیرضا قربانی	
رسانه و فضای مجازی	آزمایشگاه داده و حکمرانی	فائزه اسماعیلی	
رسانه و فضای مجازی	مرکز رصد فرهنگی کشور	مسعود اسدی نژاد جمالی	
گردشگری و ورزش	اندیشکده پیشرفت گردشگری ایران	حامد فروزان	
گردشگری و ورزش	اندیشکده تعاون و توسعه	حنیف عموزاده	
گردشگری و ورزش	رصدخانه مهاجرت ایران	سعیده سعیدی	
گردشگری و ورزش	اندیشکده پیشرفت گردشگری ایران	سیدمحمد موسوی	
هنر و صنایع فرهنگی	مرکز رصد فرهنگی کشور	محدثه قزوینی	
هنر و صنایع فرهنگی	گروه سیاست پژوهی و تحلیل داده نمافر	محمد علی امینی	
هنر و صنایع فرهنگی، دین و دینداری	مرکز رصد فرهنگی کشور	اسماعیل غلامی پور	
حکمرانی و توسعه			
آمایش سرزمینی و توسعه استانی	اندیشکده سیاستگذاری اقتصادی تهران	امیر عزیزی	

تصویر	نام و نام خانوادگی	اندیشکده	موضوع فعالیت
	رضا موسایی	دفتر مطالعات راهبردی رونق تولید	آمایش سرزمینی و توسعه استانی
	مسعود اسدی محل چالی	مدرسه حکمرانی شهید بهشتی	آمایش سرزمینی و توسعه استانی
	مسلم شهسواری	اندیشکده مطلوب هم‌افزا	آمایش سرزمینی و توسعه استانی
	مهرداد کاشف مبارکه	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	آمایش سرزمینی و توسعه استانی
	رامین خورسند	اندیشکده شهر اسلامی ایرانی	توسعه و مدیریت شهری
	رسول رحمت زاده	اندیشکده سروا	توسعه و مدیریت شهری
	سعید سیدحسین زاده یزدی	اندیشکده رصد	توسعه و مدیریت شهری
	سعید طلوعیان	اندیشکده مطالعات شهر و انسان	توسعه و مدیریت شهری
	الهام امیرحاجلو	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	مبانی و اسناد حکمرانی
	اویس میراسماعیلی	اندیشکده همپا	مبانی و اسناد حکمرانی
	سید رحیم تیموری	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	مبانی و اسناد حکمرانی
	فرزام پوراصغر سنگاچین	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	مبانی و اسناد حکمرانی
	محمد علیان	اندیشکده همپا	مبانی و اسناد حکمرانی
	میثم خلیلی نجف آبادی	اندیشکده همپا	مبانی و اسناد حکمرانی

موضوع فعالیت	اندیشکده	نام و نام خانوادگی	تصویر
مشارکت مردم در حکمرانی	اندیشکده حما	حمید ریحانی	
مشارکت مردم در حکمرانی	اندیشکده مسیر	سعید جوادیان	
مشارکت مردم در حکمرانی	مجمع ایرانی دفاع از حقیقت	سعید نادری اصل	
نظام اداری و سیاسی	اندیشکده حکمرانی شریف	سید مرتضی حسنی	
نظام اداری و سیاسی	آزمایشگاه داده و حکمرانی	عمادالدین پاینده	
نظام اداری و سیاسی	اندیشکده نظام مسائل	محمود نظرنیا	
نظام اداری و سیاسی	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	مژده ناطقی	
نظام حقوقی و قضائی	اندیشکده نظام مسائل	محمد رضا سالاری پور	
نظام حقوقی و قضائی	اندیشکده حکمرانی و فناوری نرم فطن	مصطفی امانی	

صنعت و تجارت

حکمرانی بخش صنعت و تجارت	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	پرویز کرباسی	
حکمرانی بخش صنعت و تجارت	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	سهیلا خردمندنیا	
حکمرانی بخش صنعت و تجارت	پژوهشکده سامانه‌های هوشمند کاربردی دانشگاه تهران	سید مجتبی مرتضوی	
حمل و نقل	اندیشکده حمل و نقل ایران	علی ضیائی	

تصویر	نام و نام خانوادگی	اندیشکده	موضوع فعالیت
	محمد رضا نقدی زاده	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	حمل و نقل
	افسانه موسوی آزاد کسمائی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	روابط تجاری و اقتصادی
	رضا ابوالقاسمی	مؤسسه مطالعات و توسعه محیط «ماکا زیست، آب و کشاورزی»	روابط تجاری و اقتصادی
	رضا موسایی	دفتر مطالعات راهبردی رونق تولید	روابط تجاری و اقتصادی
	سید جواد هاشم زاده	اندیشکده ملی وصال	روابط تجاری و اقتصادی
	محمد حسین امیدی	اندیشکده مطالعات حقوق گمرک و تجارت خارجی	روابط تجاری و اقتصادی
	محمد رضا آذرافروز	اندیشکده مطالعات حقوق گمرک و تجارت خارجی	روابط تجاری و اقتصادی
	هادی محمودی	اندیشکده مطالعات حقوق گمرک و تجارت خارجی	روابط تجاری و اقتصادی
	رضوان استادعلی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	صنایع مادر و استراتژیک
	سید مهدی حسینی دولت آبادی	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	صنایع مادر و استراتژیک
	متین فارابی	پژوهشکده سامانه های هوشمند کاربردی دانشگاه تهران	صنایع مادر و استراتژیک
	محمد حسین پروانه	اندیشکده پیشران	صنایع مادر و استراتژیک
	محمد هادی عامری شهرابی	اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر	صنایع مادر و استراتژیک
	رضا اخباری	اندیشکده تعاون و توسعه	کسب و کار و تولید

تصویر	نام و نام خانوادگی	اندیشکده	موضوع فعالیت
	محسن ارتضایی	اندیشکده جریان	حوزه کشورهای منطقه
	رامین فرهودی زرنق	اندیشکده ترند	حوزه کشورهای منطقه، حوزه آمریکا و اروپا
	علیرضا رهنما	مؤسسه متد (مرکز توسعه دانش (مسئله محوری	مسائل امنیتی و نظامی
	فرزانه سهرابی	مؤسسه پژوهشی کادراس	مسائل امنیتی و نظامی
	فرید سلطان قیس	اندیشکده ترند	معاهدات بین‌المللی

آموزش، علم و فناوری

	امیرحسین چیت ساززاده	پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه شریف، انجمن دیاران	آموزش عالی
	حسن ثابتی	مؤسسه اندیشه سازان فرتاک پویا	آموزش عالی
	حمزه حاجی عباسی	پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه شریف	آموزش عالی
	لیلا عرب سرخی	اندیشکده تعاون و توسعه	آموزش عالی
	مصطفی امینی	اندیشکده اقتصاد دانش بنیان	آموزش عالی
	احمدرضا علائی	مرکز راهبری برهان	آموزش و پرورش
	حمید زینلی	اندیشکده سیاستگذاری تعلیم و تربیت هجرت	آموزش و پرورش
	سید سعید قاضی میرسعید	اندیشکده سیاستگذاری تعلیم و تربیت هجرت	آموزش و پرورش

موضوع فعالیت	اندیشکده	نام و نام خانوادگی	تصویر
آموزش و پرورش	مرکز رصد فرهنگی کشور	محمد فکری	
پژوهش و تولید علم	مؤسسه متد (مرکز توسعه دانش مسئله محوری)	علیرضا رهنما	
حکمرانی بخش آموزش و فناوری	دفتر مطالعات راهبردی رونق تولید	علی جوان جعفری	
فناوری و نوآوری	اندیشکده توسعه صادرات ایران	امیر ذاکری	
فناوری و نوآوری	اندیشکده هاتف	امیرمحمد واعظی	
فناوری و نوآوری	آزمایشگاه داده و حکمرانی	سید احمد حسینی قورتانی	
فناوری و نوآوری	(مرکز تحیت) تفکر حوزه روحانیت	علیرضا قاسمی	
فناوری و نوآوری	آزمایشگاه داده و حکمرانی	عمادالدین پاینده	
فناوری و نوآوری	مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی	محمود ایرانی فرد	
فناوری و نوآوری	اندیشکده سیاست پژوهان علم، فناوری و نوآوری	مصطفی صفدری رنجبر	

انرژی

تجارت انرژی	اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر	حبیب الله ظفریان	
تجارت انرژی	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	زهرا جعفری	
تجارت انرژی	اندیشکده فرهنگ و اقتصاد سبا	سید فواد علوی	

تصویر	نام و نام خانوادگی	اندیشکده	موضوع فعالیت
	محمد بهمن آبادی	اندیشکده فرهنگ و اقتصاد سبا	تجارت انرژی
	رضا مهدوی پور	مرکز مطالعات زنجیره ارزش در صنعت نفت و گاز	توزیع و مصرف انرژی
	صادق رحیمی نژاد	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	توزیع و مصرف انرژی
	مهدی صادق احمدی	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	توزیع و مصرف انرژی
	افسانه آتش افروز	مؤسسه پتروویو	تولید و عرضه انرژی
	صابر پناهی شکوه	مؤسسه پتروویو	تولید و عرضه انرژی
	محمد نعمتی	اندیشکده حکمرانی انفال و منابع طبیعی	تولید و عرضه انرژی
	مهدخت متین	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	تولید و عرضه انرژی، تجارت انرژی
	امیر محمدی دوست	اندیشکده هاتف	حکمرانی بخش انرژی
	محمد عظیم زاده آرانی	اندیشکده حکمرانی انرژی و منابع ایران	حکمرانی بخش انرژی
	معین احمدی	اندیشکده حکمرانی انرژی و منابع ایران	حکمرانی بخش انرژی
مسائل اجتماعی			
	حنیف عموزاده	اندیشکده تعاون و توسعه	تعاون و مشارکت‌های مردمی
	سجاد عبداللهی	اندیشکده حما	تعاون و مشارکت‌های مردمی

موضوع فعالیت	اندیشکده	نام و نام خانوادگی	تصویر
حکمرانی بخش سلامت	اندیشکده سروا	روح الله میری شکراب	
حکمرانی بخش سلامت	مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی	صادق غضنفری	
حکمرانی بخش سلامت	اندیشکده حکمرانی خوب سلامت	علیرضا اولیایی منش	
خدمات و تعرفه های نظام سلامت	مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی	راضیه شامخ نیا	
خدمات و تعرفه های نظام سلامت	مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی	سیروس علی نیا	
دارو و تجهیزات پزشکی	مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	مهدی سلطانی	

کشاورزی و محیط زیست

حکمرانی بخش کشاورزی و محیط زیست	مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	حمیدرضا تقوایی نجیب	
کشاورزی و امنیت غذایی	مؤسسه مطالعات و توسعه محیط «ماکا زیست، آب و کشاورزی»	محمد صابر باغخانی پور	
منابع طبیعی و آب	مدرسه حکمرانی شهید بهشتی	مسعود اسدی محل چالی	

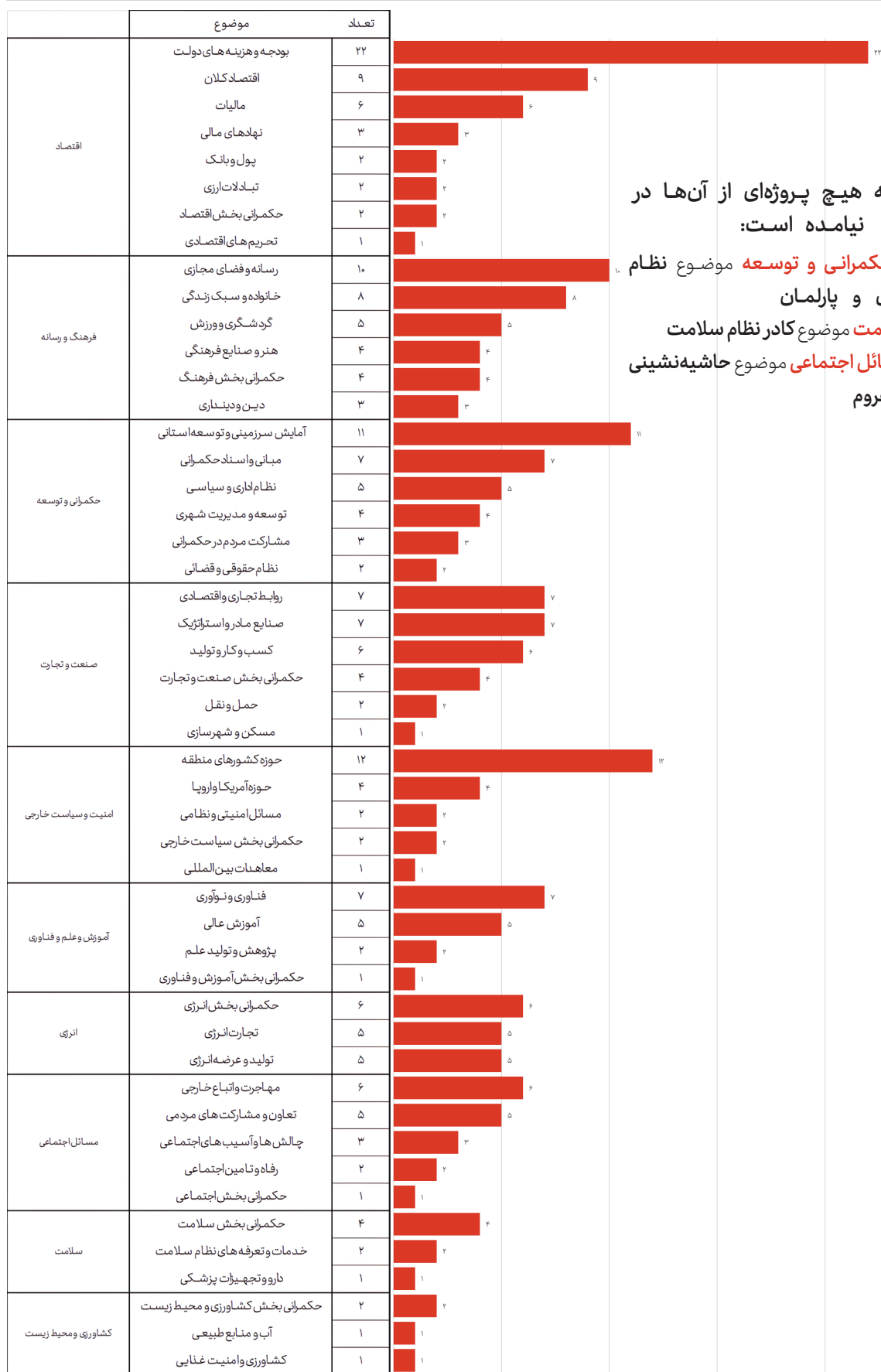
فصل پنجم

معرفی پژوهش‌های اندیشکده‌ها در سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱

در سالی که گذشت بیش از ۵۰۰ پژوهش به دست جامعه اندیشکده‌ها رسیده است. از این میان با توجه به اهمیت به روز بودن محتوای سالنامه، ۲۲۶ پژوهش که سال انتشار آن‌ها بعد از سال ۱۴۰۰ بود، از ۶۸ اندیشکده به عنوان پژوهش‌های واجد شرایط برای قرار گرفتن در سالنامه ۱۴۰۱ انتخاب شدند. این پژوهش‌ها در ۱۰ حوزه «اقتصاد، فرهنگ و رسانه، حکمرانی و توسعه، صنعت و تجارت، امنیت و سیاست خارجی، آموزش، علم و فناوری، انرژی، مسائل اجتماعی، سلامت و کشاورزی و محیط زیست» دسته‌بندی شده‌اند که در این فصل به تفکیک حوزه موضوعی ارائه می‌شوند.

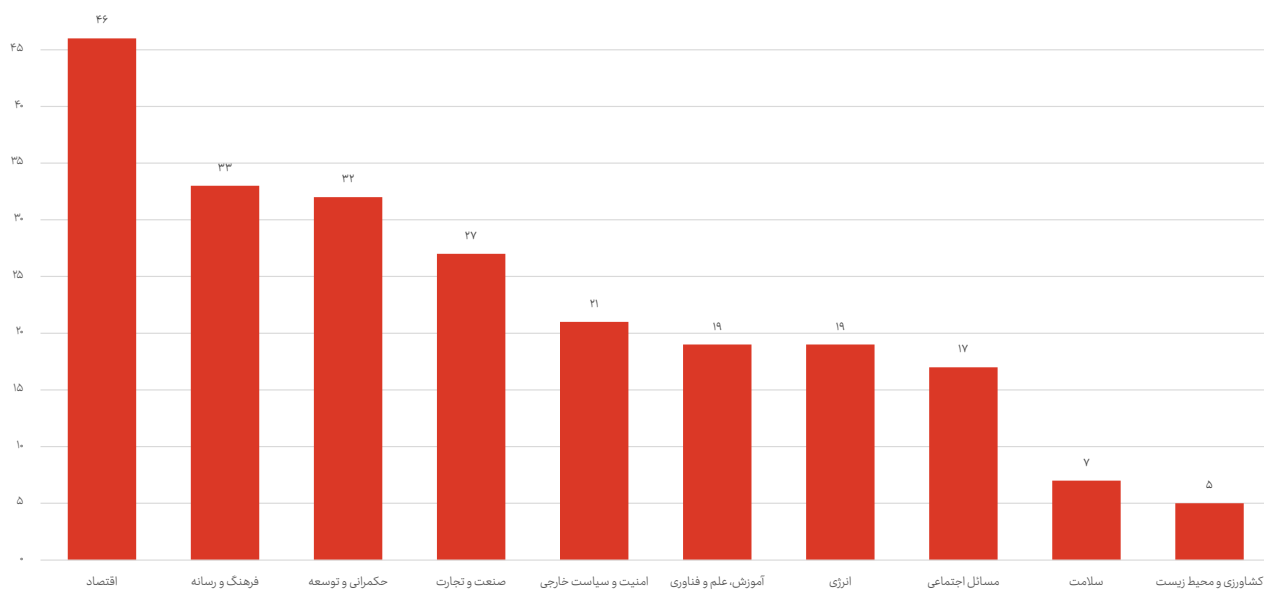
پژوهش‌های هر حوزه به تفکیک موضوعات و محورها

موضوعاتی که هیچ پروژه‌ای از آن‌ها در سالنامه ۱۴۰۱ نیامده است:

- ✓ در حوزه **حکمرانی و توسعه** موضوع **نظام قانون‌گذاری و پارلمان**
- ✓ در حوزه **سلامت** موضوع **کادر نظام سلامت**
- ✓ در حوزه **مسائل اجتماعی** موضوع **حاشیه‌نشینی و مناطق محروم**

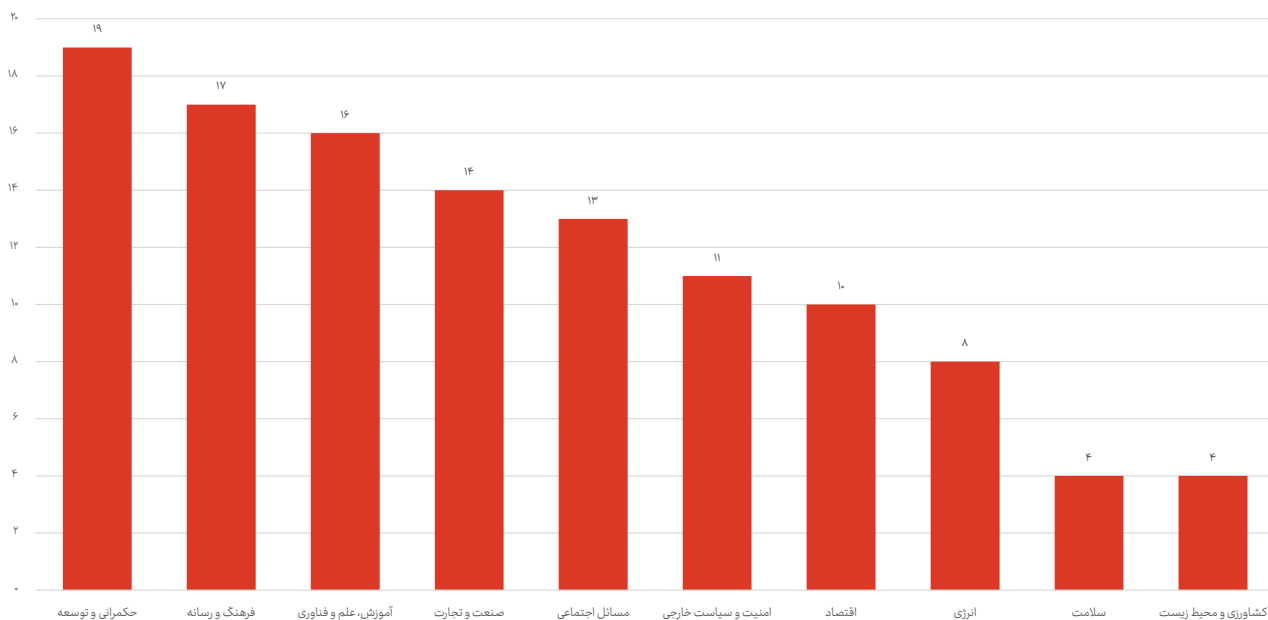
پژوهش‌های سالنامه ۱۴۰۱ به تفکیک حوزه موضوعی

دو حوزه **سلامت** و **کشاورزی و محیط زیست** در مجموع کمتر از ۵ درصد از پژوهش‌های سالنامه را به خود اختصاص داده‌اند. ✓

بیش از ۲۰ درصد از پژوهش‌های سالنامه ۱۴۰۱ در حوزه **اقتصاد** انجام شده‌اند. ✓

تعداد اندیشکده‌های فعال در هر حوزه موضوعی در سالنامه ۱۴۰۱

نزدیک به ۲۸ درصد از اندیشکده‌ها در حوزه **حکمرانی و توسعه** فعالیت داشته‌اند، در صورتی که تنها ۱۴ درصد از پژوهش‌ها در این حوزه انجام شده‌است. ✓

۴۶ پژوهش حوزه **اقتصاد** توسط ۱۰ اندیشکده انجام شده است که به این ترتیب هر اندیشکده در حوزه اقتصاد به طور متوسط ۴.۶ پژوهش انجام داده است که بیشترین تعداد در میان ۱۰ حوزه موضوعی است. ✓

پژوهش‌های سالنامه به تفکیک اندیشکده

در این نمودار اندیشکده‌هایی در نظر گرفته شده است که بیشتر از ۲ پژوهش داشته‌اند.

دو مجموعه **مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری و مرکز پژوهش‌های مجلس** نزدیک به یک چهارم پژوهش‌ها را انجام داده‌اند.

تعداد	مدیر پروژه	تعداد	اندیشکده	تعداد	موضوعات و محورها
۳	جمال کاکائی	۲۳	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	۲۲	بودجه و هزینه‌های دولت
۳	محسن نظری فارسانی	۹	پژوهشکده امور اقتصادی	۸	اقتصاد کلان
۲	بهناز ورشوساز	۵	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۶	مالیات
۲	حمید حسین پور	۲	اندیشکده پیشران	۳	نهادهای مالی
۲	حمید فصیحی	۲	اندیشکده سیاست صنعتی و فناوری‌های نو ظهور	۲	پول و بانک
۲	محمد برزویی لموکی	۲		۲	تبادلات ارزی
				۲	حکمرانی بخش اقتصاد
				۱	تحریم‌های اقتصادی

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	اقتصاد کلان	اقتصاد	علی بابارضایی کاشانی	اندیشکده پیشران	بررسی راهکارهای تأمین مالی نیروگاه‌های سیکل ترکیبی
۱۴۰۰	اقتصاد کلان	اقتصاد	حسین حسینی	اندیشکده سیاست صنعتی و فناوری‌های نو ظهور	رویکردی انتقادی به ترویج اقتصاد لیبرال در سطح جهان
۱۴۰۰	اقتصاد کلان	اقتصاد	مصطفی خراتیان	آزمایشگاه داده و حکمرانی	تاملاتی بر سند مدل اقتصادی شبکه ملی اطلاعات
۱۴۰۱	اقتصاد کلان	اقتصاد	کمیل احمدی لیوانی	پژوهشکده امور اقتصادی	الگوها، استراتژی‌ها و الزامات اقتصاد دیجیتال
۱۴۰۰	اقتصاد کلان	اقتصاد	انوشیروان تقی پور	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بررسی آثار اصلاح سیاست ارزی بر کالاهای اساسی
۱۴۰۰	اقتصاد کلان	اقتصاد	علی اکبر خسروی نژاد	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	تحلیل و برآورد سیستم تقاضای حامل‌های انرژی برای خانوارهای شهری و روستایی
۱۴۰۰	اقتصاد کلان	اقتصاد	محمد کیانی ده کیانی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	سنجش آثار تعدیل قیمت حامل‌های انرژی در بخش‌های اقتصادی و خانوارها
۱۴۰۰	اقتصاد کلان	اقتصاد	سیدجواد سادات	مرکز پژوهشی آرا	مسائل اولویت دار اقتصاد ایران و راهکارهای عملیاتی برای رفع آن‌ها

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	اکرم خلیلی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	تحلیل بخش رفاه و تأمین اجتماعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	الهام وفایی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	تحلیل و تبیین درآمدهای ارزی حاصل از صادرات نفتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	جمال کاکائی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بررسی نظام مالی دولت؛ ساختار سازمانی امور مالییه عمومی
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	جمال کاکائی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	تأمین مالی از محل اوراق بدهی در لایحه بودجه ۱۴۰۱ کل کشور
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	جمال کاکائی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بررسی نظام مالی دولت؛ اوراق بدهی
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	حمید حسین پور	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	تحلیل وضعیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	حمید حسین پور	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	محیط زیست در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	حمید فصیحی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	آسیب شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای ساماندهی
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	حمید فصیحی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	وضعیت اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با تاکید بر قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	رخساره کاظم	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	پژوهش و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	زهرا خادم محمدی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	تحلیل وضعیت بخش صنعت و معدن در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	علیرضا فرهادی کیا	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	لایحه بودجه ۱۴۰۱ و هدف محوری رشد اقتصادی

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	فاطمه رجبی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	تحلیل و تبیین کلان بودجه از جنبه مصارف بودجه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	فرحناز صبوحی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	آموزش عالی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	کیومرث سبزی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	تحلیل بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	محمد کارکن ورنوسفادانی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بررسی نقش صندوق توسعه ملی در لایحه بودجه ۱۴۰۱ کل کشور
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	مریم کیهانی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	تحلیل وضعیت بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در لایحه بودجه ۱۴۰۱ کل کشور
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	مونا امیری	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بررسی وضعیت منابع و مصارف هدفمندی یارانه ها در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	حمیدرضا قاسمی	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	بررسی تجربه تمرکززدایی مالی در چین
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	علی صابری	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور در بخش برق
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	مهدخت متین	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور در بخش نفت و گاز
۱۴۰۰	بودجه و هزینه‌های دولت	اقتصاد	ابراهیم غلامپور آهنگر	مرکز رصد فرهنگی کشور	بودجه فرهنگ
۱۴۱	پول و بانک	اقتصاد	بهناز ورشوساز	پژوهشکده امور اقتصادی	راهکارها و الگوهای پیاده سازی تأمین مالی دیجیتال
۱۴۰۰	پول و بانک	اقتصاد	بهناز ورشوساز	پژوهشکده امور اقتصادی	فرصت‌ها و چالش‌های طراحی پول دیجیتال بانک مرکزی

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	تبادلات ارزی	اقتصاد	رسول خوانساری	پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی	الزامات تشکیل بازار آتی ارز در ایران
۱۴۰۰	تبادلات ارزی	اقتصاد	حسین فکری	گروه مشاوران مدیریت و مطالعات راهبردی تدبیر	بررسی روندها و آثار ضد تحریمی حاصل از انتشار پول دیجیتال بانک های مرکزی
۱۴۰۰	تحریم های اقتصادی	اقتصاد	فرزان قاسمی	مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	نحوه راستی آزمایی رفع تحریم های ایران
۱۴۰۱	حکمرانی بخش اقتصاد	اقتصاد	جواد عرب یارمحمدی	پژوهشکده امور اقتصادی	جایگاه، ضرورت و اهمیت ایجاد و استفاده از آزمایشگاه های سیاستگذاری در تدوین و اجرای سیاست های اقتصادی
۱۴۰۰	حکمرانی بخش اقتصاد	اقتصاد	سید رحیم تیموری	مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری	دلالت ها و امکان های هدف گذاری برنامه هفتم توسعه بر رشد اقتصادی 8 درصدی
۱۴۰۱	مالیات	اقتصاد	مسعود شکری	اندیشکده سیاست صنعتی و فناوری های نو ظهور	مالیات بر صنایع دانش بنیان
۱۴۰۰	مالیات	اقتصاد	محسن نظری فارسانی	پژوهشکده امور اقتصادی	طراحی سیستم مالیات بر ارزش افزوده مبتنی بر فناوری زنجیره بلوک
۱۴۰۰	مالیات	اقتصاد	محسن نظری فارسانی	پژوهشکده امور اقتصادی	کاربرد فناوری زنجیره بلوک در حل مشکلات اجرای مالیات بر ارزش افزوده بین کشورها
۱۴۰۰	مالیات	اقتصاد	محسن نظری فارسانی	پژوهشکده امور اقتصادی	شفافیت و ردیابی زنجیره تأمین مبتنی بر فناوری زنجیره بلوک و دلالت های آن برای اخذ مالیات بر ارزش افزوده
۱۴۰۰	مالیات	اقتصاد	یونس تیموری	مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری	تحلیل و تبیین سیاست های مالیاتی چند سال گذشته و پیش بینی آن در سال 1401
۱۴۰۱	مالیات	اقتصاد	عسگر سرمست	مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	بررسی ابعاد طراحی اعتبار مالیاتی تحقیق و توسعه بنگاه های اقتصادی ایران و ارائه الگوی اجرایی پیشنهادی
۱۴۰۰	نهادهای مالی	اقتصاد	علیرضا شجاع مرادی	اندیشکده پیشران	آسیب شناسی تسهیلات ارزی صندوق توسعه ملی
۱۴۰۱	نهادهای مالی	اقتصاد	محمد برزویی لموکی	پژوهشکده امور اقتصادی	بررسی نهادها و ابزارهای بازار بدهی؛ با هدف استفاده مطلوب دولت از بازار بدهی در ایران
۱۴۰۰	نهادهای مالی	اقتصاد	محمد برزویی لموکی	پژوهشکده امور اقتصادی	ابزارهای بازار سرمایه برای کاهش تنش ها و نوسانات بازار

فرهنگ و رسانه

تعداد پژوهش‌ها: ۳۳

تعداد اندیشکده‌ها: ۱۷

تعداد افراد: ۲۸

تعداد	مدیر پروژه	تعداد	اندیشکده	تعداد	موضوعات و محورها
۲	امید زند کریمخانی	۷	مرکز رصد فرهنگی کشور	۱۰	رسانه و فضای مجازی
۲	پدرام کاویان	۳	اندیشکده پیشرفت گردشگری ایران	۸	خانواده و سبک زندگی
۲	سیدمحمد موسوی	۳	آزمایشگاه داده و حکمرانی	۵	گردشگری و ورزش
۲	عسگر سرمست	۲	اندیشکده اقتصاد دانش بنیان	۴	حکمرانی بخش فرهنگ
۲	محمد علی امینی	۲	اندیشکده هاتف	۳	دین و دینداری
		۲	بنیاد سیاست پژوهی پیشرفت اجتماعی پدیدار	۳	هنر و صنایع فرهنگی
		۲	پژوهشکده مهرستان		
		۲	گروه سیاست پژوهی و تحلیل داده نامافر		
		۲	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	حکمرانی بخش فرهنگ	فرهنگ و رسانه	امید زند کریمخانی	اندیشکده هاتف	شناسایی برخی از معضلات اساسی فرهنگی کشور
۱۴۰۰	حکمرانی بخش فرهنگ	فرهنگ و رسانه	سعید نادری اصل	مجمع ایرانی دفاع از حقیقت	واکاوی فرهنگ شایعه پذیری در ایران (مطالعه موردی سند همکاری ایران و چین)
۱۴۰۱	حکمرانی بخش فرهنگ	فرهنگ و رسانه	حامد سهرابی	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	الزامات سیاستی - تقنینی تدوین برنامه هفتم توسعه در حوزه فرهنگ
۱۴۰۰	حکمرانی بخش فرهنگ	فرهنگ و رسانه	ابراهیم حاجیان	مرکز رصد فرهنگی کشور	رصد سازمان های فرهنگی ایران
۱۴۰۰	خانواده و سبک زندگی	فرهنگ و رسانه	حمید مقامی	اندیشگاه مطالعات فلسفه و سبک زندگی	طرح آموزش و مشاوره الزامی قبل از عقد بهازنکو
۱۴۰۱	خانواده و سبک زندگی	فرهنگ و رسانه	پدرام کاویان	بنیاد سیاست پژوهی پیشرفت اجتماعی پدیدار	بررسی اجمالی شاخص‌های جمعیت ایران
۱۴۰۱	خانواده و سبک زندگی	فرهنگ و رسانه	پدرام کاویان	بنیاد سیاست پژوهی پیشرفت اجتماعی پدیدار	پراکنش جغرافیایی وضعیت تجرد و ازدواج در کشور
۱۴۰۰	خانواده و سبک زندگی	فرهنگ و رسانه	سهراب هاشمی نژاد	پژوهشکده مهرستان	بررسی سناریوهای آینده حجاب در ایران

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	خانواده و سبک زندگی	فرهنگ و رسانه	محمد صالح طیب نیا	پژوهشکده مهرستان	ارائه مدل حکمرانی امور خانواده در جمهوری اسلامی ایران
۱۴۰۰	خانواده و سبک زندگی	فرهنگ و رسانه	حجیه بی بی رازقی نصرآباد	مرکز رصد فرهنگی کشور	بررسی وضعیت ابعاد فرهنگی و اجتماعی خانواده در ایران
۱۴۰۰	خانواده و سبک زندگی	فرهنگ و رسانه	خیام عزیزی مهر	مرکز رصد فرهنگی کشور	فرهنگ اقتصادی ایرانیان
۱۴۰۱	خانواده و سبک زندگی	فرهنگ و رسانه	فاطمه فلاح	مرکز رصد فرهنگی کشور	تحلیلی از وضعیت گروه‌های مرجع در ایران
۱۴۰۰	دین و دینداری	فرهنگ و رسانه	امید زند کریمخانی	اندیشکده هاتف	اقتضائات اجتماعی فرهنگی سیاست‌ورزی در هیئات مذهبی؛ با تمرکز بر هیئت‌های مذهبی شهر تهران
۱۴۰۱	دین و دینداری	فرهنگ و رسانه	علیرضا رحمانی	گروه بررسی‌های راهبردی میراث	آرا و نظرات 41 تن از مراجع تقلید معاصر امامیه در مساله حجاب اجباری
۱۴۰۱	دین و دینداری	فرهنگ و رسانه	اسماعیل غلامی پور	مرکز رصد فرهنگی کشور	ارتقای کارایی و اثربخشی کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد
۱۴۰۰	رسانه و فضای مجازی	فرهنگ و رسانه	عسگر سرمست	اندیشکده اقتصاد دانش بنیان	مالیات کاربران حرفه‌ای شبکه‌های اجتماعی
۱۴۰۰	رسانه و فضای مجازی	فرهنگ و رسانه	عسگر سرمست	اندیشکده اقتصاد دانش بنیان	مدل اجرایی پیشنهادی، برای نصب برنامه‌های کاربردی ایرانی بر روی گوشی‌های هوشمند وارداتی
۱۴۰۰	رسانه و فضای مجازی	فرهنگ و رسانه	علیرضا حدادی	اندیشکده تحلیلی دیتاک	معجزه تغییر اجتماعی فیس بوک
۱۴۰۰	رسانه و فضای مجازی	فرهنگ و رسانه	علیرضا قربانی	اندیشکده مسیر	تحلیل کلان طرح حمایت از حقوق کاربران و خدمات پایه کاربردی فضای مجازی
۱۴۰۰	رسانه و فضای مجازی	فرهنگ و رسانه	سید احمد حسینی قورثانی	آزمایشگاه داده و حکمرانی	الزامات توسعه محتوای دیجیتال بومی
۱۴۰۰	رسانه و فضای مجازی	فرهنگ و رسانه	سیما رفسنجانی نژاد	آزمایشگاه داده و حکمرانی	نگاهی به طراحی نظام حکمرانی فضای مجازی

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	رسانه و فضای مجازی	فرهنگ و رسانه	فائزه اسماعیلی	آزمایشگاه داده و حکمرانی	پیش نویس طرح پیشگیری و مقابله با اطلاعات، اخبار و محتوای خلاف واقع در فضای مجازی
۱۴۰۱	رسانه و فضای مجازی	فرهنگ و رسانه	عبدالله صفری	پژوهشکده تبلیغ و مطالعات اسلامی باقرالعلوم	تحلیلی بر مواجهه سیاستی جریان انقلاب، با موضوع سلبریتیسم
۱۴۰۱	رسانه و فضای مجازی	فرهنگ و رسانه	عبدالرحیم قاسمی نژاد	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	بررسی چالش‌های توسعه زیست بوم فضای مجازی در حوزه کودک و نوجوان
۱۴۰۱	رسانه و فضای مجازی	فرهنگ و رسانه	مسعود اسدی نژاد جمالی	مرکز رصد فرهنگی کشور	مرجعیت رسانه ای و خبری در ایران
۱۴۰۰	گردشگری و ورزش	فرهنگ و رسانه	حامد فروزان	اندیشکده پیشرفت گردشگری ایران	برنامه جامع پیشرفت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی ایران
۱۴۰۱	گردشگری و ورزش	فرهنگ و رسانه	سیدمحمد موسوی	اندیشکده پیشرفت گردشگری ایران	جایگاه میراث فرهنگی و گردشگری در پیشبرد اهداف اقتصاد مقاومتی
۱۴۰۱	گردشگری و ورزش	فرهنگ و رسانه	سیدمحمد موسوی	اندیشکده پیشرفت گردشگری ایران	بررسی استاد بالادستی و چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در حوزه میراث فرهنگی و گردشگری
۱۴۰۰	گردشگری و ورزش	فرهنگ و رسانه	حنیف عموزاده	اندیشکده تعاون و توسعه	تعاونی ها و باشگاه های فوتبال در ایران
۱۴۰۰	گردشگری و ورزش	فرهنگ و رسانه	سعیده سعیدی	رصدخانه مهاجرت ایران	تحلیل جنسیتی چالش‌های متخصصان بازگشته به کشور ایران
۱۴۰۰	هنر و صنایع فرهنگی	فرهنگ و رسانه	محمد علی امینی	گروه سیاست پژوهی و تحلیل داده نمافر	سیاست نامه توسعه صنعت اسباب بازی ایران
۱۴۰۰	هنر و صنایع فرهنگی	فرهنگ و رسانه	محمد علی امینی	گروه سیاست پژوهی و تحلیل داده نمافر	سیاست نامه توسعه صنعت پویا نمایی ایران
۱۴۰۱	هنر و صنایع فرهنگی	فرهنگ و رسانه	محدثه قزوینی	مرکز رصد فرهنگی کشور	وضعیت تولید و مصرف کالاهای فرهنگی کودکان

حکمرانی و توسعه تعداد پژوهش‌ها: ۳۲ تعداد اندیشکده‌ها: ۱۹ تعداد افراد: ۲۴

تعداد	موضوعات و محورها	تعداد	اندیشکده	تعداد	مدیر پروژه
۱۱	آمایش سرزمینی و توسعه استانی	۵	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	۴	مسلم شهسواری
۷	مبانی و اسناد حکمرانی	۴	اندیشکده مطلوب هم‌افزا	۲	سید رحیم تیموری
۵	نظام اداری و سیاسی	۳	اندیشکده همپا	۲	سید مرتضی حسینی
۴	توسعه و مدیریت شهری	۳	مدرسه حکمرانی شهید بهشتی	۲	مسعود اسدی محل چالی
۳	مشارکت مردم در حکمرانی	۲	اندیشکده حکمرانی شریف		
۲	نظام حقوقی و قضائی	۲	اندیشکده نظام مسائل		

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	آمایش سرزمینی و توسعه استانی	حکمرانی و توسعه	امیر عزیزی	اندیشکده سیاستگذاری اقتصادی تهران	پیشبرد طرح ویژه توسعه و عمران منطقه ساحلی مکران
۱۴۰۰	آمایش سرزمینی و توسعه استانی	حکمرانی و توسعه		اندیشکده صنعت، فناوری و اقتصاد استان یزد (صفا)	بررسی توسعه پایدار استان یزد
۱۴۰۱	آمایش سرزمینی و توسعه استانی	حکمرانی و توسعه	مسلم شهسواری	اندیشکده مطلوب هم‌افزا	نظام مسائل، فرصت‌ها و چالش‌های یزد
۱۴۰۱	آمایش سرزمینی و توسعه استانی	حکمرانی و توسعه	مسلم شهسواری	اندیشکده مطلوب هم‌افزا	نظام مسائل، فرصت‌ها و چالش‌های قم
۱۴۰۱	آمایش سرزمینی و توسعه استانی	حکمرانی و توسعه	مسلم شهسواری	اندیشکده مطلوب هم‌افزا	نظام مسائل، فرصت‌ها و چالش‌های خوزستان
۱۴۰۱	آمایش سرزمینی و توسعه استانی	حکمرانی و توسعه	مسلم شهسواری	اندیشکده مطلوب هم‌افزا	نظام مسائل، فرصت‌ها و چالش‌های بوشهر
۱۴۰۱	آمایش سرزمینی و توسعه استانی	حکمرانی و توسعه	رضا موسایی	دفتر مطالعات راهبردی رونق تولید	تدوین سند توسعه صنعتی و تجاری با رویکرد آمایش سرزمینی
۱۴۰۰	آمایش سرزمینی و توسعه استانی	حکمرانی و توسعه	مسعود اسدی محل چالی	مدرسه حکمرانی شهید بهشتی	شناخت راهبردی کویرها و بیابان‌های ایران
۱۴۰۰	آمایش سرزمینی و توسعه استانی	حکمرانی و توسعه	مسعود اسدی محل چالی	مدرسه حکمرانی شهید بهشتی	ملاحظات امنیتی آمایش سرزمین در جمهوری اسلامی ایران
۱۴۰۰	آمایش سرزمینی و توسعه استانی	حکمرانی و توسعه		مدرسه حکمرانی شهید بهشتی	بررسی وضعیت سواحل مکران با رویکرد توسعه و امنیت پایدار
۱۴۰۰	آمایش سرزمینی و توسعه استانی	حکمرانی و توسعه	مهرداد کاشف مبارکه	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	ارزیابی طرح جهش تولید و تأمین مسکن مبتنی بر ملاحظات آمایشی
۱۴۰۰	توسعه و مدیریت شهری	حکمرانی و توسعه	سعید سیدحسین زاده یزدی	اندیشکده رصد	درآمدی بر اقتصاد مقاومتی در شهرداری‌ها

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	توسعه و مدیریت شهری	حکمرانی و توسعه	رسول رحمت زاده	اندیشکده سروا	نگاشت نهادی و تحلیل ساختاری نظام مسائل مسکن
۱۴۰۰	توسعه و مدیریت شهری	حکمرانی و توسعه	رامین خورسند	اندیشکده شهر اسلامی ایرانی	گزارش تحلیلی راهبردی بلندمرتبه سازی در ایران
۱۴۰۰	توسعه و مدیریت شهری	حکمرانی و توسعه	سعید طلوعیان	اندیشکده مطالعات شهر و انسان	ضرورت ایجاد روابط فرابخشی و بین نهادی میان دستگاه های دخیل در مدیریت شهری
۱۴۰۱	مبانی و اسناد حکمرانی	حکمرانی و توسعه	اویس میراسماعیلی	اندیشکده همپا	نقش، شایستگی و انتظارات حلقه های میانی پیشرفت
۱۴۰۱	مبانی و اسناد حکمرانی	حکمرانی و توسعه	محمد علیان	اندیشکده همپا	شبکه مفاهیم پیشرفت از منظر امامین انقلاب اسلامی
۱۴۰۱	مبانی و اسناد حکمرانی	حکمرانی و توسعه	میثم خلیلی نجف آبادی	اندیشکده همپا	الگوی ارزیابی هسته های کنشگر پیشرفت
۱۴۰۰	مبانی و اسناد حکمرانی	حکمرانی و توسعه	الهام امیرحاجلو	مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری	اجتماع محوری در نظام برنامه ریزی توسعه در ایران
۱۴۰۱	مبانی و اسناد حکمرانی	حکمرانی و توسعه	سید رحیم تیموری	مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری	مطالعه تطبیقی تجربه برنامه ریزی توسعه در جهان؛ گسست ها و گذارها
۱۴۰۰	مبانی و اسناد حکمرانی	حکمرانی و توسعه	سید رحیم تیموری	مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری	مقایسه ایران و اقتصادهای نوظهور در خط سیرها و شاخص های بنیادین توسعه
۱۴۰۰	مبانی و اسناد حکمرانی	حکمرانی و توسعه	فرزام پوراصغر سنگاچین	مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری	ضرورت ها و الزامات توسعه دریامحور
۱۴۰۰	مشارکت مردم در حکمرانی	حکمرانی و توسعه	حمید ریجانی	اندیشکده حما	تاملاتی در باب جامعه پردازی مردم نهاد و تحول حکمرانی در گام دوم انقلاب
۱۴۰۰	مشارکت مردم در حکمرانی	حکمرانی و توسعه	سعید جوادیان	اندیشکده مسیر	سامانه همیار نظارت مردمی
۱۴۰۰	مشارکت مردم در حکمرانی	حکمرانی و توسعه	سعید نادری اصل	مجمع ایرانی دفاع از حقیقت	اعتماد ملی و راهکارهای ترمیم آن
۱۴۰۰	نظام اداری و سیاسی	حکمرانی و توسعه	سید مرتضی حسنی	اندیشکده حکمرانی شریف	بازتعریف جایگاه شورا عالی انقلاب فرهنگی در نظام حکمرانی
۱۴۰۰	نظام اداری و سیاسی	حکمرانی و توسعه	سید مرتضی حسنی	اندیشکده حکمرانی شریف	نهاد شورا در نظام حکمرانی جمهوری اسلامی ایران
۱۴۰۰	نظام اداری و سیاسی	حکمرانی و توسعه	محمود نظرنیا	اندیشکده نظام مسائل	آسیب شناسی فساد در نظام اداری ایران
۱۴۰۰	نظام اداری و سیاسی	حکمرانی و توسعه	عمادالدین پاینده	آزمایشگاه داده و حکمرانی	رویکرد راهبردی به مسائل حکمرانی داده: نظام مسائل حکمرانی داده ایران
۱۴۰۱	نظام اداری و سیاسی	حکمرانی و توسعه	مژده ناطقی	مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	درآمدی بر سازمان های عمومی نیمه مستقل
۱۴۰۰	نظام حقوقی و قضائی	حکمرانی و توسعه	مصطفی امانی	اندیشکده حکمرانی و فناوری نرم فطن	آسیب شناسی دفاتر خدمات الکترونیک قضایی و ارائه راهکارهای اصلاحی
۱۴۰۰	نظام حقوقی و قضائی	حکمرانی و توسعه	محمد رضا سالاری پور	اندیشکده نظام مسائل	واکاوی جایگاه عدالت در ساختار حقوقی جمهوری اسلامی ایران

صنعت و تجارت

تعداد پژوهش‌ها: ۲۷ | تعداد اندیشکده‌ها: ۱۴ | تعداد افراد: ۲۴

تعداد	مدیر پروژه	تعداد	اندیشکده	تعداد	موضوعات و محورها
۳	محمدهادی عامری شهبازی	۵	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	۷	روابط تجاری و اقتصادی
		۳	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۷	صنایع مادر و استراتژیک
		۳	پژوهشکده سامانه‌های هوشمند کاربردی دانشگاه تهران	۶	کسب و کار و تولید
		۳	اندیشکده مطالعات حقوق گمرک و تجارت خارجی	۴	حکمرانی بخش صنعت و تجارت
		۳	اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر	۲	حمل و نقل
		۲	اندیشکده پیشران	۱	مسکن و شهرسازی

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	حکمرانی بخش صنعت و تجارت	صنعت و تجارت	سید مجتبی مرتضوی	پژوهشکده سامانه‌های هوشمند کاربردی دانشگاه تهران	آسیب شناسی و ارائه راهکار فرآیند گمرک جمهوری اسلامی ایران
۱۴۰۰	حکمرانی بخش صنعت و تجارت	صنعت و تجارت	سید مجتبی مرتضوی	پژوهشکده سامانه‌های هوشمند کاربردی دانشگاه تهران	آسیب شناسی و باز طراحی نظام صادرات و واردات
۱۴۰۰	حکمرانی بخش صنعت و تجارت	صنعت و تجارت	پرویز کرباسی	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	بررسی اثربخشی قوانین و مقررات در هم‌افزایی از تولید تا صادرات محصولات کشاورزی به کشورهای هدف
۱۴۰۱	حکمرانی بخش صنعت و تجارت	صنعت و تجارت	سهیلا خردمندنیا	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	چالش‌های کلیدی نظام ثبت اختراعات داخلی ایران در راستای اجرای قانون مالکیت صنعتی
۱۴۰۰	حمل و نقل	صنعت و تجارت	علی ضیائی	اندیشکده حمل و نقل ایران	بررسی فرصت‌ها و چالش‌ها و راهکارهای بخش ترانزیت
۱۴۰۰	حمل و نقل	صنعت و تجارت	محمد رضا نقدی زاده	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	الزامات جهش تولید در بخش حمل و نقل و انبارداری
۱۴۰۰	روابط تجاری و اقتصادی	صنعت و تجارت	رضا ابوالقاسمی	«مؤسسه مطالعات و توسعه محیط زیست، آب و کشاورزی» (ماکا)	ظرفیت‌ها و چالش‌های صادرات محصولات کشاورزی به روسیه و سوریه
۱۴۰۰	روابط تجاری و اقتصادی	صنعت و تجارت	محمد حسین امیدی	اندیشکده مطالعات حقوق گمرک و تجارت خارجی	واکاوی دیپلماسی اقتصادی و تجارت خارجی ایران و برزیل
۱۴۰۱	روابط تجاری و اقتصادی	صنعت و تجارت	محمد رضا آذرافروز	اندیشکده مطالعات حقوق گمرک و تجارت خارجی	چالش‌ها و فرصت‌های تجارت خارجی ایران در عراق
۱۴۰۱	روابط تجاری و اقتصادی	صنعت و تجارت	هادی محمودی	اندیشکده مطالعات حقوق گمرک و تجارت خارجی	همگرایی اقتصادی در شورای همکاری خلیج فارس؛ ابعاد و چالش‌ها

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	روابط تجاری و اقتصادی	صنعت و تجارت	سید جواد هاشم زاده	اندیشکده ملی وصال	بررسی روند خصوصی سازی مدرن در ایران و جهان
۱۴۰۰	روابط تجاری و اقتصادی	صنعت و تجارت	رضا موسایی	دفتر مطالعات راهبردی رونق تولید	بررسی جامع قرارداد 25 ساله ایران-چین
۱۴۰۰	روابط تجاری و اقتصادی	صنعت و تجارت	افسانه موسوی آزاد کسمائی	مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری	بررسی و تحلیل صادرات و واردات و پیشبینی آن برای سال 1401
۱۴۰۰	صنایع مادر و استراتژیک	صنعت و تجارت	محمدحسین پروانه	اندیشکده پیشران	وضعیت صنعت خودرو ایران
۱۴۰۰	صنایع مادر و استراتژیک	صنعت و تجارت	محمدهادی عامری شهرابی	اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر	امکان سنجی طراحی و تولید اقتصادی پلتفرم رقابت پذیر خودرو در داخل کشور
۱۴۰۰	صنایع مادر و استراتژیک	صنعت و تجارت	محمدهادی عامری شهرابی	اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر	بررسی علل تولید خودروهای ناقص در شرکت های خودروسازی
۱۴۰۰	صنایع مادر و استراتژیک	صنعت و تجارت	محمدهادی عامری شهرابی	اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر	رویکردهای بهینه سازی مصرف سوخت خودروهای سبک و کاهش آلودگی هوا
۱۴۰۰	صنایع مادر و استراتژیک	صنعت و تجارت	متین فارابی	پژوهشکده سامانه های هوشمند کاربردی دانشگاه تهران	پژوهشی پیرامون چگونگی توسعه صنعت نساجی در ایران
۱۴۰۰	صنایع مادر و استراتژیک	صنعت و تجارت	رضوان استادعلی	مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری	بررسی طرح ساماندهی صنعت خودرو
۱۴۰۱	صنایع مادر و استراتژیک	صنعت و تجارت	سید مهدی حسینی دولت	مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	آسیب شناسی وضعیت مالی شرکت های ایرانخودرو و سایپا
۱۴۰۰	کسب و کار و تولید	صنعت و تجارت	علیرضا شجاع مرادی	اندیشکده پیشران	آسیب شناسی تسهیلات ارزی بر ساخت داخل
۱۴۰۰	کسب و کار و تولید	صنعت و تجارت	رضا اخباری	اندیشکده تعاون و توسعه	تأمین مالی خرد جمعی ابزاری در خدمت تعاون
۱۴۰۱	کسب و کار و تولید	صنعت و تجارت	سینا سالاری	اندیشکده حنان (حکمرانی نرم و فناوری های نوین)	ارائه مدل مؤثر نظارت پسینی بر کسب و کارهای رسمی
۱۴۰۱	کسب و کار و تولید	صنعت و تجارت	شاهین مدیر رحمتی	اندیشکده نظام مسائل	بررسی جایگاه محیط کسب و کار در سیاست های اقتصاد مقاومتی
۱۴۰۰	کسب و کار و تولید	صنعت و تجارت	محمدعلی صالحی	مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری	تحلیل و تبیین تحولات بازار کار و چشم انداز آن در سال 1401
۱۴۰۰	کسب و کار و تولید	صنعت و تجارت	سعید شجاعی	مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	مانع زدایی و پشتیبانی از تولید در بخش صنعت
۱۴۰۰	مسکن و شهرسازی	صنعت و تجارت	بهزاد عمران زاده	اندیشکده شهر اسلامی ایرانی	ارتقای کیفیت معماری و شهرسازی در قانون جهش تولید و تأمین مسکن

امنیت و سیاست خارجی: تعداد پژوهش‌ها: ۲۱، تعداد اندیشکده‌ها: ۱۱، تعداد افراد: ۱۲

تعداد	مدیر پروژه	تعداد	اندیشکده	تعداد	موضوعات و محورها
۵	حجت الاسلام علی تقی زاده	۵	اندیشکده ترند	۱۲	کشورهای منطقه
۴	رامین فرهودی زرنق	۵	مرکز راهبری برهان	۴	آمریکا و اروپا
۲	سید ابوالحسن میری	۲	مؤسسه مطالعات راهبردی شبه جزیره	۲	مسائل امنیتی و نظامی
۲	محسن ارتضایی	۲	اندیشکده جریان	۲	حکمرانی بخش سیاست خارجی
				۱	معاهدات بین‌المللی

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	حکمرانی بخش سیاست خارجی	امنیت و سیاست خارجی	حجت الاسلام علی تقی زاده	مرکز راهبری برهان	دکترین سیاست خارجی فعال و مقتدر جمهوری اسلامی ایران
۱۴۰۰	حکمرانی بخش سیاست خارجی	امنیت و سیاست خارجی	حجت الاسلام علی تقی زاده	مرکز راهبری برهان	گزارش راهبردی بسته جامع قوانین سیاست خارجی جمهوری اسلامی
۱۴۰۰	حوزه آمریکا و اروپا	امنیت و سیاست خارجی	حجت الاسلام علی تقی زاده	مرکز راهبری برهان	طرح اقدام متقابل در برابر ترور شهید سلیمانی
۱۴۰۰	حوزه آمریکا و اروپا	امنیت و سیاست خارجی	رامین فرهودی زرنق	اندیشکده ترند	فرصت‌های ایران از جنگ روسیه علیه اوکراین
۱۴۰۰	حوزه آمریکا و اروپا	امنیت و سیاست خارجی	محمد سجاد باطنی	مجمع ایرانی دفاع از حقیقت	سانسور افسارگسیخته در جنگ اوکراین و روسیه
۱۴۰۰	حوزه آمریکا و اروپا	امنیت و سیاست خارجی	مهدی امیری	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	امکان سنجی امضای توافق راهبردی با روسیه
۱۴۰۰	حوزه کشورهای منطقه	امنیت و سیاست خارجی	حجت الاسلام علی تقی زاده	مرکز راهبری برهان	طرح راهبردی نجات استراتژیک یمن
۱۴۰۰	حوزه کشورهای منطقه	امنیت و سیاست خارجی	حجت الاسلام علی تقی زاده	مرکز راهبری برهان	بررسی فرصت‌ها و تهدیدهای امارت اسلامی برای جمهوری اسلامی ایران

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	حوزه کشورهای منطقه	امنیت و سیاست خارجی	حمید عظیمی	اندیشکده مرصاد	بررسی پروژه‌های ایدئولوژیک امارات و راهبردهای ایران در مقابل آن
۱۴۰۰	حوزه کشورهای منطقه	امنیت و سیاست خارجی	رامین فرهودی زرنق	اندیشکده ترند	غفلت از دیپلماسی آب در منطقه و فرصت طلبی ترکیه
۱۴۰۱	حوزه کشورهای منطقه	امنیت و سیاست خارجی	رامین فرهودی زرنق	اندیشکده ترند	عروس قفقاز در حلقه اسرائیل
۱۴۰۱	حوزه کشورهای منطقه	امنیت و سیاست خارجی	رامین فرهودی زرنق	اندیشکده ترند	سلفی‌گری در جمهوری آذربایجان؛ از حمایت تا تهدید
۱۴۰۰	حوزه کشورهای منطقه	امنیت و سیاست خارجی	سید ابوالحسن میری	مؤسسه مطالعات راهبردی شبه جزیره	بررسی و تحلیل چشم اندازهای تحولات بحرین
۱۴۰۰	حوزه کشورهای منطقه	امنیت و سیاست خارجی	سید ابوالحسن میری	مؤسسه مطالعات راهبردی شبه جزیره	بررسی و تحلیل چشم اندازهای تحولات کشور کویت
۱۴۰۰	حوزه کشورهای منطقه	امنیت و سیاست خارجی	سید محمدرضا خوشرو	اندیشکده راهبردی زمانه	بررسی تحولات فکری و سیاسی طالبان در افغانستان
۱۴۰۰	حوزه کشورهای منطقه	امنیت و سیاست خارجی	علیرضا حدادی	اندیشکده تحلیلی دیتاک	بازنمایی قدرت‌گیری مجدد طالبان در افغانستان در فضای مجازی
۱۴۰۰	حوزه کشورهای منطقه	امنیت و سیاست خارجی	محسن ارتضایی	اندیشکده جریان	از اتحاد تا اختلاف: نگاهی به پیشینه مناسبات رژیم صهیونیستی و جمهوری قزاقستان
۱۴۰۰	حوزه کشورهای منطقه	امنیت و سیاست خارجی	محسن ارتضایی	اندیشکده جریان	همکاری‌های دهلی نو و تل‌آویو؛ از کواد خاورمیانه تا کریدور عربی-مدیترانه
۱۴۰۱	مسائل امنیتی و نظامی	امنیت و سیاست خارجی	علیرضا رهنما	مؤسسه متد (مرکز توسعه دانش مسئله محوری)	تحلیل حقوقی امنیتی اغتشاشات ۱۴۰۱ و نقش حاکمیت در مواجهه با آن
۱۴۰۰	مسائل امنیتی و نظامی	امنیت و سیاست خارجی	فرزانه سهرابی	مؤسسه پژوهشی کادراس	پیامدهای افزایش سطح زیرکشت خشخاش در افغانستان
۱۴۰۱	معاهدات بین‌المللی	امنیت و سیاست خارجی	فرید سلطان قیس	اندیشکده ترند	نقش موافقتنامه‌های تجارت آزاد منطقه‌ای بر همگرایی منطقه‌ای و امنیت مرزی

آموزش، علم و فناوری

تعداد پژوهش‌ها: ۶۶ | تعداد اندیشکده‌ها: ۱۰ | تعداد افراد: ۳۸

تعداد	مدیر پروژه	تعداد	اندیشکده	تعداد	موضوعات و محورها
۲	علیرضا رهنما	۲	اندیشکده سیاستگذاری تعلیم و تربیت هجرت	۷	فناوری و نوآوری
		۲	آزمایشگاه داده و حکمرانی	۵	آموزش عالی
		۲	پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه شریف	۴	آموزش و پرورش
		۲	مؤسسه متد	۲	پژوهش و تولید علم
				۱	حکمرانی بخش آموزش و فناوری

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	آموزش عالی	آموزش، علم و فناوری	امیرحسین چیت ساززاده	پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه شریف، انجمن دیاران	دریافت شهریه از دانشجویان غیر ایرانی دوره روزانه
۱۴۰۰	آموزش عالی	آموزش، علم و فناوری	حسن ثابتی	مؤسسه اندیشه سازان فرتاک پویا	دانشگاه نو؛ جستمان دانشگاه، نهاد دانشگاه پژوهی
۱۴۰۰	آموزش عالی	آموزش، علم و فناوری	حمزه حاجی عباسی	پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه شریف	موسسات جذب دانشجویان بین‌المللی در کشور
۱۴۰۰	آموزش عالی	آموزش، علم و فناوری	لیلا عرب سرخی	اندیشکده تعاون و توسعه	بررسی امکان و ضرورت تأسیس رشته تعاون در موسسات آموزش عالی کشور
۱۴۰۱	آموزش عالی	آموزش، علم و فناوری	مصطفی امینی	اندیشکده اقتصاد دانش بنیان	تجربیات جهانی فضای نوآوری؛ ارتباط دانشگاه با صنعت و جامعه
۱۴۰۰	آموزش و پرورش	آموزش، علم و فناوری	احمدرضا علائی	مرکز راهبری برهان	بررسی ایده های محوری در تحول آموزش و پرورش
۱۴۰۱	آموزش و پرورش	آموزش، علم و فناوری	حمید زینلی	اندیشکده سیاستگذاری تعلیم و تربیت هجرت	مسائل اساسی نظام آموزش و پرورش در ایران
۱۴۰۱	آموزش و پرورش	آموزش، علم و فناوری	سید سعید قاضی میرسعید	اندیشکده سیاستگذاری تعلیم و تربیت هجرت	نقد آیین نامه رتبه بندی معلمان و ارائه راهکار

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۱	آموزش و پرورش	آموزش، علم و فناوری	محمد فکری	مرکز رصد فرهنگی کشور	بازگشایی مدارس و آموزش مجازی یا حضوری
۱۴۰۰	پژوهش و تولید علم	آموزش، علم و فناوری	علیرضا رهنما	مؤسسه متد (مرکز توسعه دانش مسئله محوری)	مدل ساختاری تفسیری حل مسائل پیچیده در دوران دفاع مقدس
۱۴۰۰	پژوهش و تولید علم	آموزش، علم و فناوری	علیرضا رهنما	مؤسسه متد (مرکز توسعه دانش مسئله محوری)	کتاب گوی و میدان
۱۴۰۰	حکمرانی بخش آموزش و فناوری	آموزش، علم و فناوری	علی جوان جعفری	دفتر مطالعات راهبردی رونق تولید	بررسی تحولات انقلاب صنعتی چهارم
۱۴۰۰	فناوری و نوآوری	آموزش، علم و فناوری	امیر ذاکری	اندیشکده توسعه صادرات ایران	تدوین الگوهای منتخب کسب و کار بین الملل شرکت های دانش بنیان
۱۴۰۰	فناوری و نوآوری	آموزش، علم و فناوری	امیرمحمد واعظی	اندیشکده هاتف	اکوسیستم نوآوری ایران، یک بررسی انتقادی
۱۴۰۰	فناوری و نوآوری	آموزش، علم و فناوری	سید احمد حسینی قورتانی	آزمایشگاه داده و حکمرانی	نظام نامه بکارگیری فناوری های نوظهور در توسعه محتوای دیجیتال بومی
۱۴۰۱	فناوری و نوآوری	آموزش، علم و فناوری	علیرضا قاسمی	مرکز تحیت (تفکر حوزه روحانیت)	مالکیت بیگ دیتا
۱۴۰۰	فناوری و نوآوری	آموزش، علم و فناوری	عمادالدین پاینده	آزمایشگاه داده و حکمرانی	چالش ها، فرصت ها و برنامه های عملی کشور برای پیشرفت اقتصاد دیجیتال
۱۴۰۰	فناوری و نوآوری	آموزش، علم و فناوری	محمود ایرانی فرد	مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی	فناوری های جدید و تأمین اجتماعی دیجیتال
۱۴۰۰	فناوری و نوآوری	آموزش، علم و فناوری	مصطفی صفدری رنجبر	اندیشکده سیاست پژوهان علم، فناوری و نوآوری	نگاهی به زیست بوم علم، فناوری و نوآوری در ایران

تعداد	مدیر پروژه	تعداد	اندیشکده	تعداد	موضوعات و محورها
۲	امیر محمدی دوست	۶	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۶	حکمرانی بخش انرژی
۲	صابر پناهی شکوه	۳	مؤسسه پتروویو	۵	تجارت انرژی
۲	محمد عظیم زاده آرانی	۳	اندیشکده حکمرانی انرژی و منابع ایران	۵	تولید و عرضه انرژی
۲	مهدخت متین	۲	اندیشکده هاتف	۳	توزیع و مصرف انرژی
		۲	اندیشکده فرهنگ و اقتصاد سبا		

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۱	تجارت انرژی	انرژی	حبیب الله ظفریان	اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر	بازمعماری تجارت انرژی کشور
۱۴۰۰	تجارت انرژی	انرژی	سید فواد علوی	اندیشکده فرهنگ و اقتصاد سبا	وضعیت بخش نفت و گاز عراق و همکاری روسیه و عراق در حوزه انرژی
۱۴۰۰	تجارت انرژی	انرژی	محمد بهمن آبادی	اندیشکده فرهنگ و اقتصاد سبا	(وضعیت بخش نفت و گاز عراق (همکاری روسیه و عراق در حوزه انرژی
۱۴۰۱	تجارت انرژی	انرژی	زهرا جعفری	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	ملاحظات و الزامات راهبردی تجارت انرژی ایران و ترکمنستان
۱۴۰۱	تجارت انرژی	انرژی	مهدخت متین	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	وضعیت انرژی در کشور ارمنستان و مبادلات آن با ایران
۱۴۰۰	توزیع و مصرف انرژی	انرژی	صادق رحیمی نژاد	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	بررسی موانع توسعه گاز طبیعی فشرده در بخش حمل و نقل کشور
۱۴۰۰	توزیع و مصرف انرژی	انرژی	مهدی صادق احمدی	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	اصلاح قیمت حامل‌های انرژی در صنعت فولاد کشور

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	توزیع و مصرف انرژی	انرژی	رضا مهدوی پور	مرکز مطالعات زنجیره ارزش در صنعت نفت و گاز	پیش بینی تولید و مصرف انرژی در ایران
۱۴۰۰	تولید و عرضه انرژی	انرژی	محمد نعمتی	اندیشکده حکمرانی انفال و منابع طبیعی	رهیافتی به دیدگاه ها در مورد منابع نفتی نامتعارف شیل در آمریکا
۱۴۰۰	تولید و عرضه انرژی	انرژی	مهدخت متین	مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	مانع زدایی و پشتیبانی از تولید در صنعت نفت و گاز
۱۴۰۰	تولید و عرضه انرژی	انرژی	افسانه آتش افروز	مؤسسه پتروویو	میادین مشترک نفت و گاز؛ مناقشه یا مصالحه
۱۴۰۰	تولید و عرضه انرژی	انرژی	صابر پناهی شکوه	مؤسسه پتروویو	کلان داده ها در صنعت نفت
۱۴۰۰	تولید و عرضه انرژی	انرژی	صابر پناهی شکوه	مؤسسه پتروویو	ضرورت ها و فرصت های احیای چاه های غیرفعال و کم بازده میادین نفتی ایران
۱۴۰۰	حکمرانی بخش انرژی	انرژی	محمد عظیم زاده آرانی	اندیشکده حکمرانی انرژی و منابع ایران	آسیب شناسی ساختار حکمرانی انرژی کشور و ارائه راهکارهای سیاستی
۱۴۰۰	حکمرانی بخش انرژی	انرژی	محمد عظیم زاده آرانی	اندیشکده حکمرانی انرژی و منابع ایران	بررسی ساختار حکمرانی انرژی در آمریکا و درس هایی برای ایران
۱۴۰۰	حکمرانی بخش انرژی	انرژی	معین احمدی	اندیشکده حکمرانی انرژی و منابع ایران	بررسی تحقق هدف گذاری های قوانین و اسناد بالادستی کشور در حوزه انرژی
۱۴۰۱	حکمرانی بخش انرژی	انرژی	امیر محمدی دوست	اندیشکده هاتف	گزارش پژوهشی و پیش نویس سند بالادستی ستاد حمایت از فناوری های آب و انرژی معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری
۱۴۰۰	حکمرانی بخش انرژی	انرژی	امیر محمدی دوست	اندیشکده هاتف	حکمرانی امنیت سایبری زیرساخت های حیاتی؛ با تأکید بر زیرساخت های انرژی
۱۴۰۰	حکمرانی بخش انرژی	انرژی		مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	عملکرد دولت دوازدهم در صنعت نفت و گاز

مسائل اجتماعی

تعداد پژوهش‌ها: ۱۷ تعداد اندیشکده‌ها: ۱۴ تعداد افراد: ۱۴

تعداد	مدیر پروژه	تعداد	اندیشکده	تعداد	موضوعات و محورها
۲	بهرام صلواتی	۲	اندیشکده تعاون و توسعه	۶	مهاجرت و اتباع خارجی
۲	پیمان حقیقت طلب	۲	اندیشکده حما	۵	تعاون و مشارکت‌های مردمی
۲	سعید نادری اصل	۲	رصدخانه مهاجرت ایران	۳	چالش‌ها و آسیب‌های اجتماعی
		۲	مجمع ایرانی دفاع از حقیقت	۲	رفاه و تأمین اجتماعی
		۲	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	۱	حکمرانی بخش اجتماعی

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	تعاون و مشارکت‌های مردمی	مسائل اجتماعی	حنیف عموزاده	اندیشکده تعاون و توسعه	تعاونی زدایی و عصر ترکیبی شدن تعاونی‌ها
۱۴۰۰	تعاون و مشارکت‌های مردمی	مسائل اجتماعی	سمیه مراد حاصلی	اندیشکده تعاون و توسعه	تعاونی‌های دانشجویی در کشور؛ مساله یا راه حل؟
۱۴۰۰	تعاون و مشارکت‌های مردمی	مسائل اجتماعی	سجاد عبداللهی	اندیشکده حما	مروری تحلیلی پیرامون نهادی به نام جهاد سازندگی
۱۴۰۱	تعاون و مشارکت‌های مردمی	مسائل اجتماعی	محمدحسین شریف منش	اندیشکده حما	شورای حل اختلاف و استفاده از ظرفیت‌های مردمی
۱۴۰۰	تعاون و مشارکت‌های مردمی	مسائل اجتماعی	سینا شیخی	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	ترسیم و آسیب‌شناسی وضع موجود تشکل‌های مردم نهاد
۱۴۰۰	چالش‌ها و آسیب‌های اجتماعی	مسائل اجتماعی	سعید نادری اصل	مجمع ایرانی دفاع از حقیقت	تفکر بحران در جامعه ایران، خطری اساسی‌تر از بحران
۱۴۰۰	چالش‌ها و آسیب‌های اجتماعی	مسائل اجتماعی	سعید نادری اصل	مجمع ایرانی دفاع از حقیقت	تأثیر مذاکرات بر سرمایه اجتماعی و پایداری امنیت اجتماعی جامعه ایران

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	چالش‌ها و آسیب‌های اجتماعی	مسائل اجتماعی	غلامحسین گیلکی	مرکز راهبری برهان	واقعی کردن مساله طلاق با احیای فریضه قرآنی حکمیت
۱۴۰۱	حکمرانی بخش اجتماعی	مسائل اجتماعی	پدرام کاویان	بنیاد سیاست پژوهی پیشرفت اجتماعی پدیدار	الگوی مناسب خدمت نظام وظیفه عمومی با تاکید بر حمایت از ازدواج و فرزندآوری
۱۴۰۰	رفاه و تأمین اجتماعی	مسائل اجتماعی	سید سعید حسینی زاده	مرکز رصد فرهنگی کشور	وضعیت نشاط اجتماعی در ایران
۱۴۰۰	رفاه و تأمین اجتماعی	مسائل اجتماعی	راضیه شامخ نیا	مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی	گزارش جهان پس از کرونا: کار و تأمین اجتماعی
۱۴۰۱	مهاجرت و اتباع خارجی	مسائل اجتماعی	سپیده اکبرپوران	پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه شریف، انجمن دیاران	سازگاری فرهنگی و اجتماعی دانشجویان بین‌المللی
۱۴۰۰	مهاجرت و اتباع خارجی	مسائل اجتماعی	بهرام صلواتی	رصدخانه مهاجرت ایران	سالنامه مهاجرتی ایران 1400
۱۴۰۰	مهاجرت و اتباع خارجی	مسائل اجتماعی	بهرام صلواتی	رصدخانه مهاجرت ایران	بسته سیاست های مهاجرتی در ایران
۱۴۰۱	مهاجرت و اتباع خارجی	مسائل اجتماعی	علیرضا رحمانی	گروه بررسی های راهبردی میراث	راهکارهای حمایت بهینه از پناهجویان افغانستانی در ایران
۱۴۰۰	مهاجرت و اتباع خارجی	مسائل اجتماعی	پیمان حقیقت طلب	مرکز بررسی های استراتژیک ریاست جمهوری	زیست مهاجران غیرقانونی در ایران
۱۴۰۱	مهاجرت و اتباع خارجی	مسائل اجتماعی	پیمان حقیقت طلب	مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	تحصیل کودکان مهاجر در ایران

موضوعات و محورها	تعداد	اندیشکده	تعداد
حکمرانی بخش سلامت	۴	مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی	۳
خدمات و تعرفه های نظام سلامت	۲	اندیشکده حکمرانی خوب سلامت	۲
دارو و تجهیزات پزشکی	۱		

عنوان مطلب	اندیشکده	مدیر پروژه	حوزه	موضوعات	سال انتشار
بررسی مسائل اجتماعی مرتبط با نظام سلامت ایران	اندیشکده حکمرانی خوب سلامت	امیرحسین تکیان	سلامت	حکمرانی بخش سلامت	۱۴۰۰
سنجش کارایی نظام سلامت جمهوری اسلامی ایران	اندیشکده حکمرانی خوب سلامت	علیرضا اولیایی منش	سلامت	حکمرانی بخش سلامت	۱۴۰۰
طرح تحول حوزه سلامت ستاد اجرائی فرمان امام (ره)	اندیشکده سروا	روح الله میری شکراب	سلامت	حکمرانی بخش سلامت	۱۴۰۰
سلامت الکترونیک و حقوق شهروندی	مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی	صادق غضنفری	سلامت	حکمرانی بخش سلامت	۱۴۰۰
بررسی بهداشت و سلامت عمومی جهان پس از کرونا	مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی	راضیه شامخ نیا	سلامت	خدمات و تعرفه های نظام سلامت	۱۴۰۰
شناسایی خدمات مورد تقاضای القایی در بخش سرپایی مراکز ملکی و غیرملکی سازمان تأمین اجتماعی	مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی	سیروس علی نیا	سلامت	خدمات و تعرفه های نظام سلامت	۱۴۰۱
ارزیابی وضعیت صنعت تولید مواد اولیه دارویی در ایران	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	مهدی سلطانی	سلامت	دارو و تجهیزات پزشکی	۱۴۰۰

کشاورزی و محیط زیست

تعداد پژوهش‌ها: ۵ تعداد اندیشکده‌ها: ۴ تعداد افراد: ۳

تعداد	مدیر پروژه	تعداد	اندیشکده	تعداد	موضوعات و محورها
۲	محمد صابر باغخانی پور	۲	مؤسسه مطالعات و توسعه محیط زیست، آب و کشاورزی (ماکا)	۲	حکمرانی بخش کشاورزی و محیط زیست
				۲	کشاورزی و امنیت غذایی
				۱	آب و منابع طبیعی

سال انتشار	موضوعات	حوزه	مدیر پروژه	اندیشکده	عنوان مطلب
۱۴۰۰	آب و منابع طبیعی	کشاورزی و محیط زیست	مسعود اسدی محل چالی	مدرسه حکمرانی شهید بهشتی	طرح راهبردی رفع مشکل کم آبی با استفاده از سدهای زیرزمینی
۱۴۰۰	حکمرانی بخش کشاورزی و محیط زیست	کشاورزی و محیط زیست	محمد صابر باغخانی پور	(مؤسسه مطالعات و توسعه محیط زیست، آب و کشاورزی (ماکا)	موانع توسعه و کسب و کارهای کشاورزی
۱۴۰۰	حکمرانی بخش کشاورزی و محیط زیست	کشاورزی و محیط زیست	حمیدرضا تقوایی نجیب	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	بررسی عملکرد صندوق ملی محیط زیست
۱۴۰۱	کشاورزی و امنیت غذایی	کشاورزی و محیط زیست	محمد صابر باغخانی پور	(مؤسسه مطالعات و توسعه محیط زیست، آب و کشاورزی (ماکا)	بررسی ظرفیت‌ها و چالش‌های توسعه تولید و صادرات میگو
۱۴۰۰	کشاورزی و امنیت غذایی	کشاورزی و محیط زیست		مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری	نقش رایزن‌های کشاورزی در رونق تجارت غذا

فصل ششم

بررسی فعالیت اندیشکده‌ها در شبکه‌های اجتماعی

فعالیت اندیشکده‌ها در شبکه‌های اجتماعی یکی از شاخصه‌های پویایی اندیشکده‌ها است و نشان‌دهنده اهمیت است که اندیشکده‌ها به ترویج محتوای تولیدی خود می‌دهند. در راستای بررسی این شاخصه، سه پلتفرم تلگرام و اینستاگرام به عنوان پرمخاطب‌ترین پیامرسان و شبکه اجتماعی در کشور و پیامرسان بله به عنوان یکی از پیامرسان‌های داخلی که اندیشکده‌ها فعالیت نسبتاً خوبی در آن دارند انتخاب شدند. در این فصل تلاش می‌شود تا آمار و اطلاعات مرتبط با این سه پلتفرم به نحوی بررسی شود که وضعیت کمی و کیفی فعالیت اندیشکده‌ها به خوبی قابل مقایسه با هم باشد. اطلاعات این فصل در اوایل بهمن ماه ۱۴۰۱ جمع‌آوری شده است.

نمای کلی وضعیت فعالیت اندیشکده‌ها در شبکه‌های اجتماعی

برای بررسی وضعیت فعالیت اندیشکده‌ها در شبکه‌های اجتماعی و پیامرسان‌های رایج کشور، سه پلتفرم تلگرام و اینستاگرام و بله انتخاب شدند. آمار کلی وضعیت اندیشکده‌های کشور در این سه پلتفرم در تصویر گرافیکی مقابل قابل مشاهده است و جزئیات بیشتر فعالیت اندیشکده‌ها در این پلتفرم‌ها در ادامه ارائه خواهد شد.

✓ ۹۵ اندیشکده از ۱۵۴ اندیشکده مورد بررسی، در شبکه اجتماعی اینستاگرام صفحه دارند که این شبکه اجتماعی را محبوب‌ترین پلتفرم فعالیت اندیشکده‌ها کرده است.

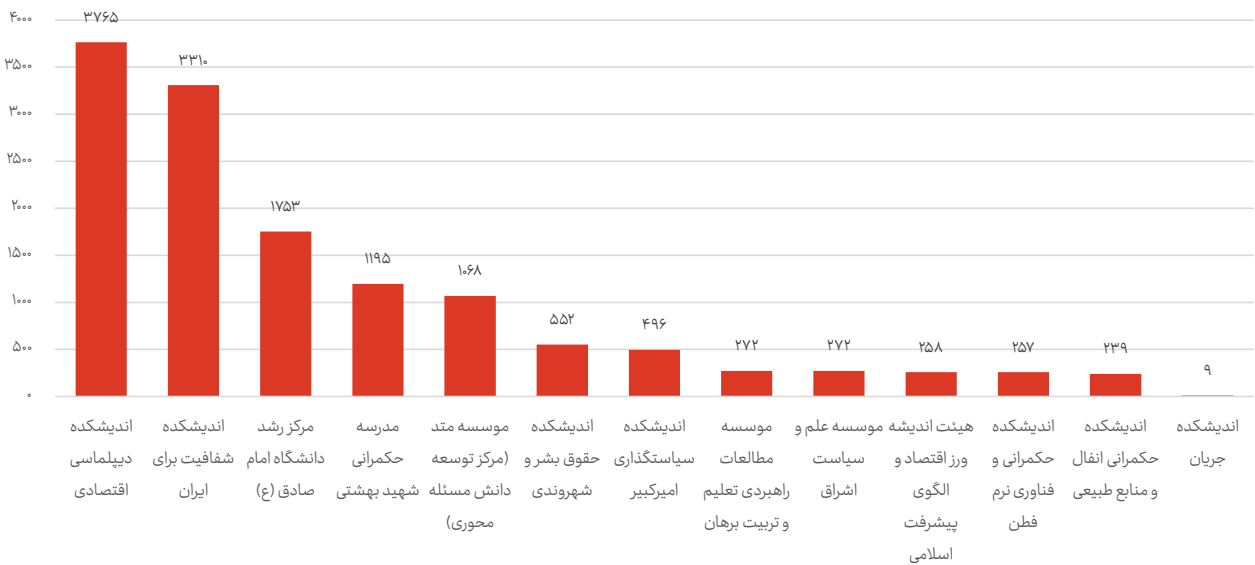
✓ در دو پلتفرم تلگرام و اینستاگرام نزدیک به ۶۸ درصد از صفحات اندیشکده‌ها شرایط تعریف شده برای **فعال** بودن را دارا بودند که این آمار برای پیامرسان بله حدود ۴۳ درصد بود.

✓ متوسط تعداد مخاطبین اندیشکده‌ها در هر سه پلتفرم بالاتر از ۱۰۰۰ نفر است. در این بخش نیز صفحات اینستاگرام اندیشکده‌ها با میانگین ۴۳۹۰ مخاطب بیش از ۴ برابر بله و بیش از ۲ برابر تلگرام، مخاطب دارند.

✓ نکته جالب توجه اینکه با وجود اینکه اندیشکده‌ها تعداد مخاطبین بسیار بیشتری در اینستاگرام دارند، تعداد پست‌های آن‌ها در دو پیامرسان تلگرام و بله به ترتیب بیش از ۴ و ۳ برابر محتوایی است که در اینستاگرام منتشر می‌کنند.

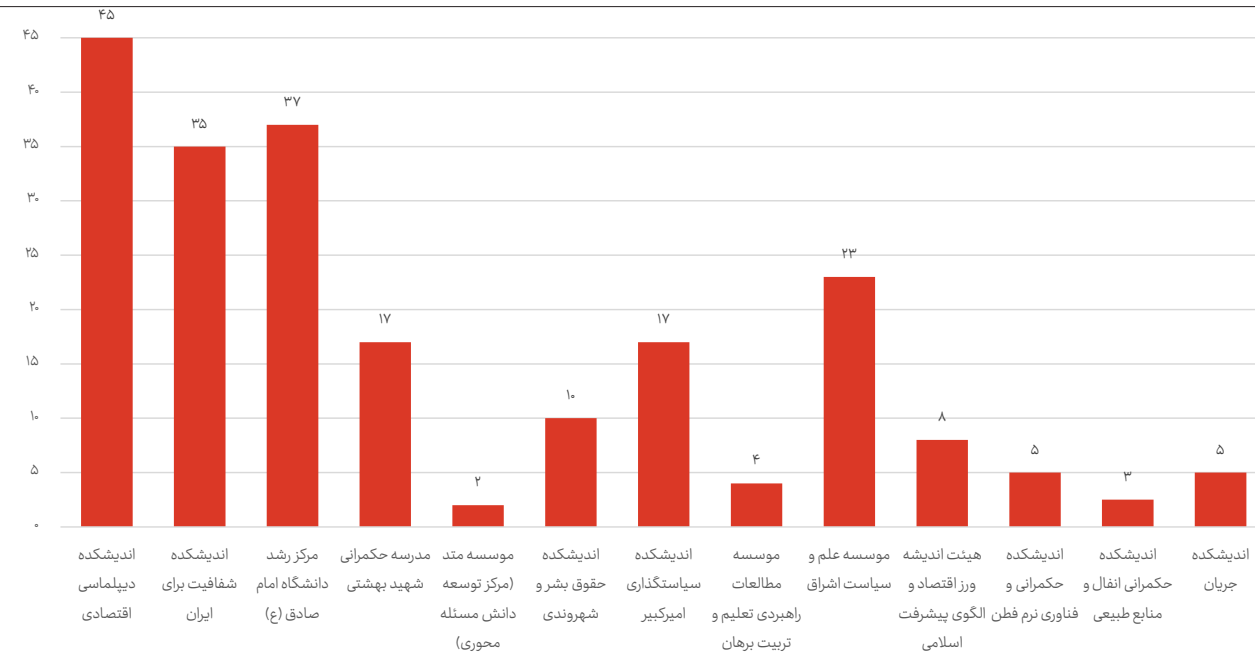
بررسی آماری وضعیت فعالیت اندیشکده‌ها در پیامرسان بله

تعداد مخاطبین بله اندیشکده‌ها (کانال‌های فعال)

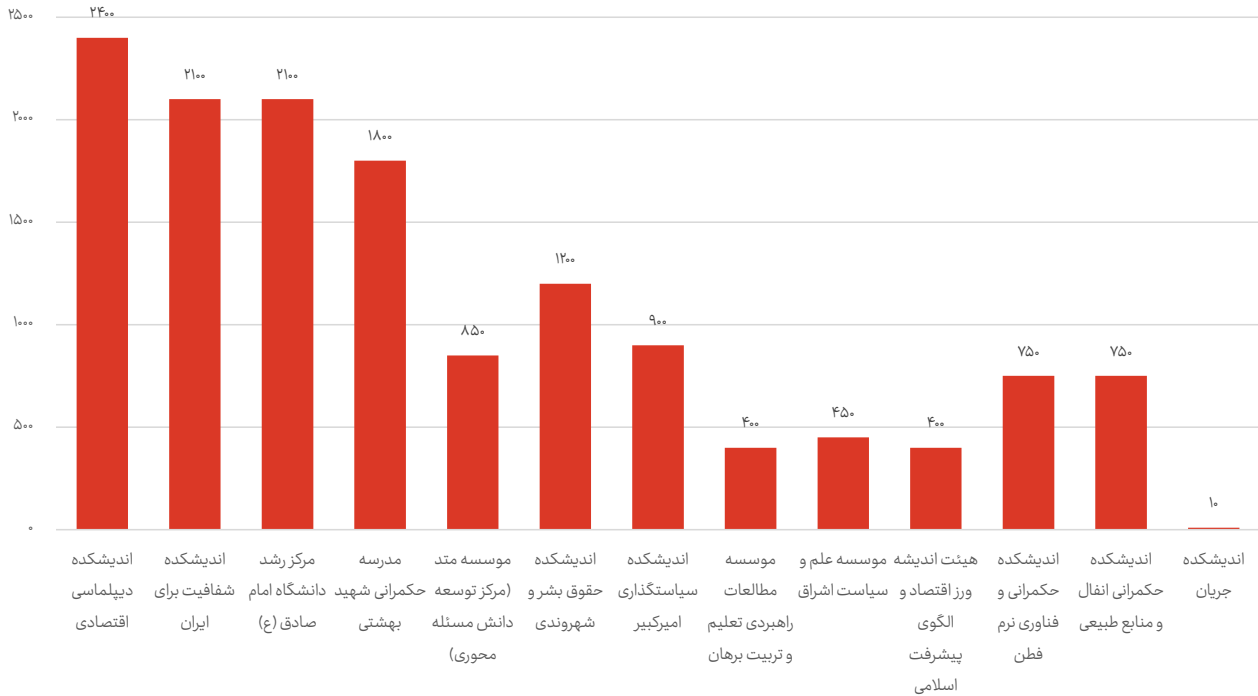
- ✓ شاخص فعال بودن کانال بله اندیشکده‌ها به این صورت تعریف شده است: حداقل ماهیانه ۲ پست منتشر کرده باشند و از آخرین پست آن‌ها بیش از ۳ ماه نگذشته باشد.
- ✓ از میان ۱۵۴ اندیشکده مورد بررسی، فقط ۳۰ اندیشکده کانال اطلاع‌رسانی در پیامرسان بله داشتند که از این میان تنها ۱۳ کانال شرایط فعال بودن را داشتند.
- ✓ اندیشکده‌های **دیپلماسی اقتصادی** و **شفافیت برای ایران** با اختلاف قابل توجهی بیشترین تعداد مخاطب را در پیامرسان بله دارند.

متوسط تعداد پست‌ها در ماه برای اندیشکده‌های فعال

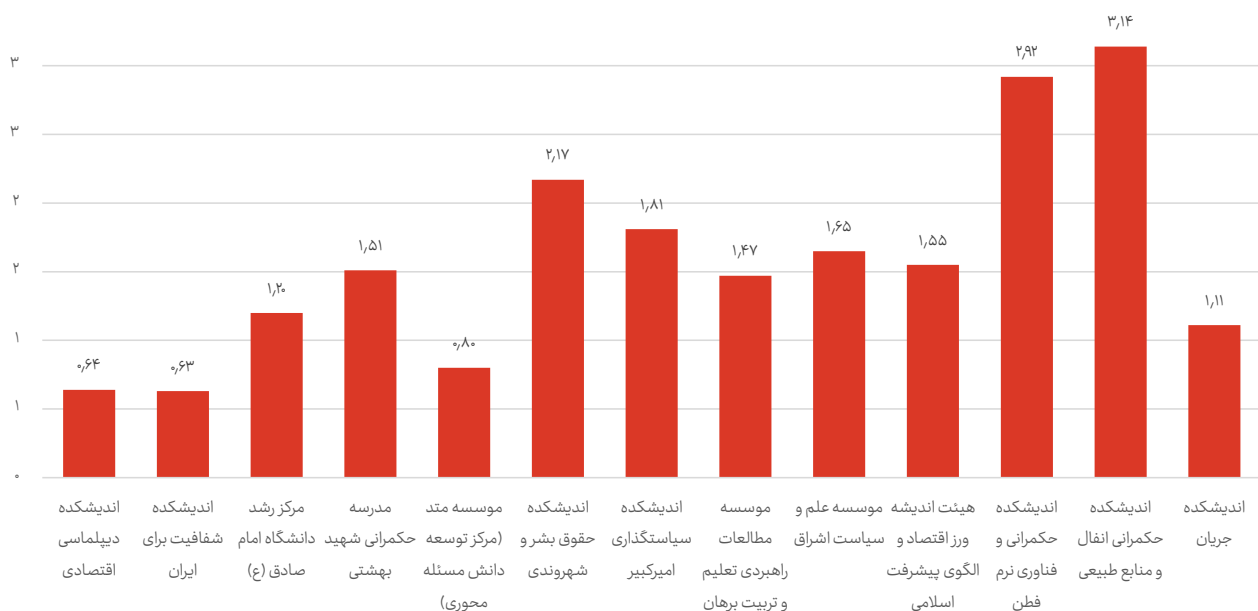

✓ اندیشکده‌های **دیپلماسی اقتصادی**، **شفافیت برای ایران** و **مرکز رشد امام صادق** با انتشار بیش از ۳۰ پست در ماه، به طور میانگین بیشتر از یک پست در روز منتشر می‌کنند و فعال‌ترین اندیشکده‌های کشور در پیام‌رسان بله هستند.

■ متوسط تعداد بازدید هر پست برای اندیشکده‌های فعال

■ نسبت تعداد بازدید هر پست به تعداد مخاطبین کانال‌های اندیشکده‌ها

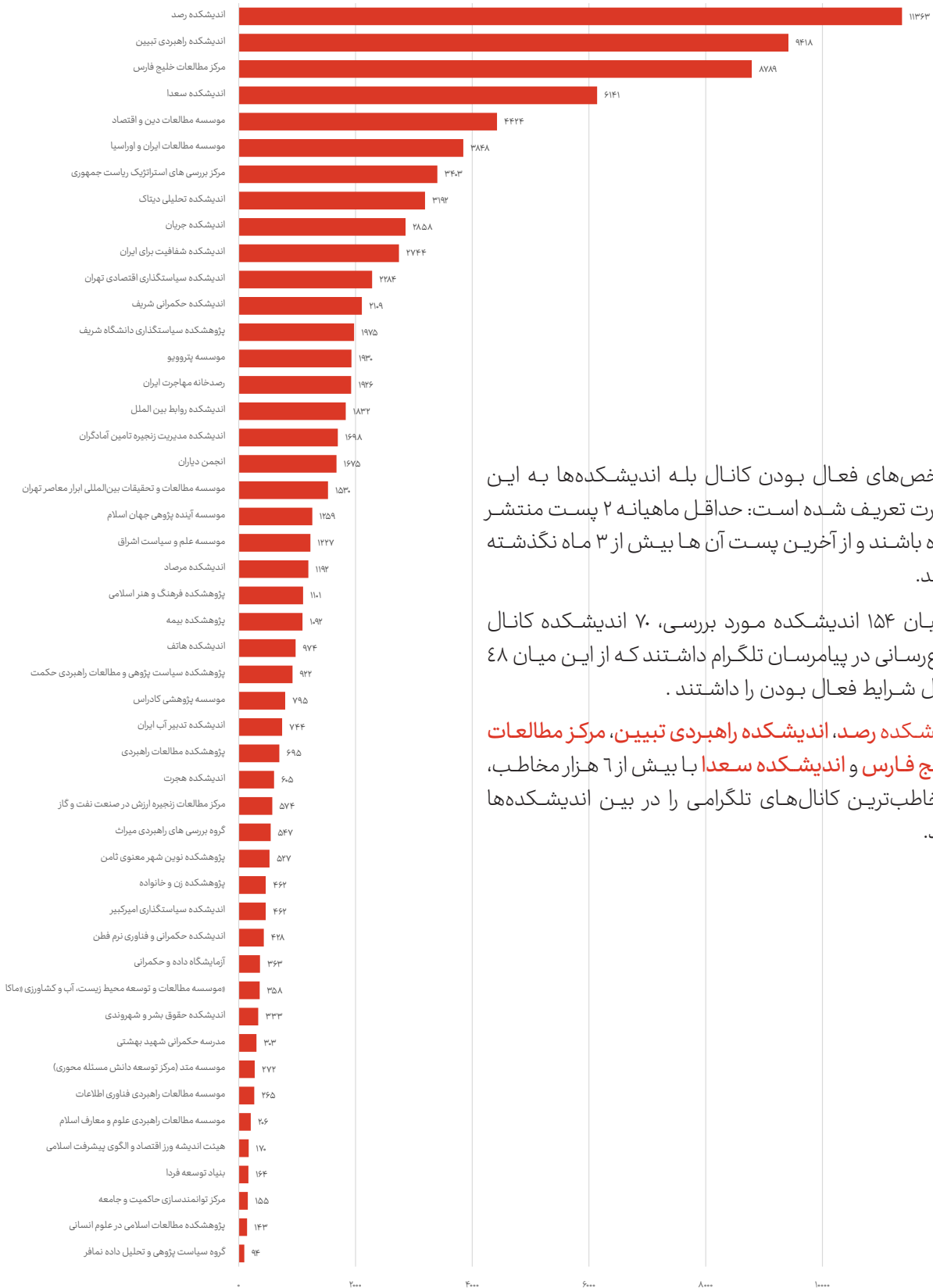

✓ با بررسی میزان بازدید پست‌های منتشر شده در کانال‌های بله اندیشکده‌ها، این نکته جالب توجه است که حداقل نسبت بازدید به میزان مخاطبان عدد ۶۳ درصد است که آمار بسیار خوبی است و همچنین برای ۱۰ اندیشکده این نسبت بالاتر از ۱ است. اندیشکده **حکمرانی انفال و منابع طبیعی** با نسبت بیش از ۳ بهترین عملکرد را دارد.

نسبت بازدید به مخاطب	تعداد بازدیدهای بله	تعداد پست در ماه	تعداد مشترکان بله	اندیشکده
۰٫۶۴	۲۴۰۰	۴۵	۳۷۶۵	اندیشکده دیپلماسی اقتصادی
۰٫۶۳	۲۱۰۰	۳۵	۳۳۱۰	اندیشکده شفافیت برای ایران
۱٫۲	۲۱۰۰	۳۷	۱۷۵۳	مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع)
۱٫۵۱	۱۸۰۰	۱۷	۱۱۹۵	مدرسه حکمرانی شهید بهشتی
۰٫۸	۸۵۰	۲	۱۰۶۸	مؤسسه متد (مرکز توسعه دانش مسئله محوری)
۲٫۱۷	۱۲۰۰	۱۰	۵۵۲	اندیشکده حقوق بشر و شهروندی
۱٫۸۱	۹۰۰	۱۷	۴۹۶	اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر
۱٫۴۷	۴۰۰	۴	۲۷۲	مؤسسه مطالعات راهبردی تعلیم و تربیت برهان
۱٫۶۵	۴۵۰	۲۳	۲۷۲	مؤسسه علم و سیاست اشراق
۱٫۵۵	۴۰۰	۸	۲۵۸	هیئت اندیشه‌ورز اقتصاد و الگوی پیشرفت اسلامی
۲٫۹۲	۷۵۰	۵	۲۵۷	اندیشکده حکمرانی و فناوری نرم فطن
۳٫۱۴	۷۵۰	۲٫۵	۲۳۹	اندیشکده حکمرانی انفال و منابع طبیعی
۱٫۱۱	۱۰	۵	۹	اندیشکده جریان

بررسی آماری وضعیت فعالیت اندیشکده‌ها در پیامرسان تلگرام

تعداد مخاطبین تلگرام اندیشکده‌ها (اندیشکده‌های فعال)

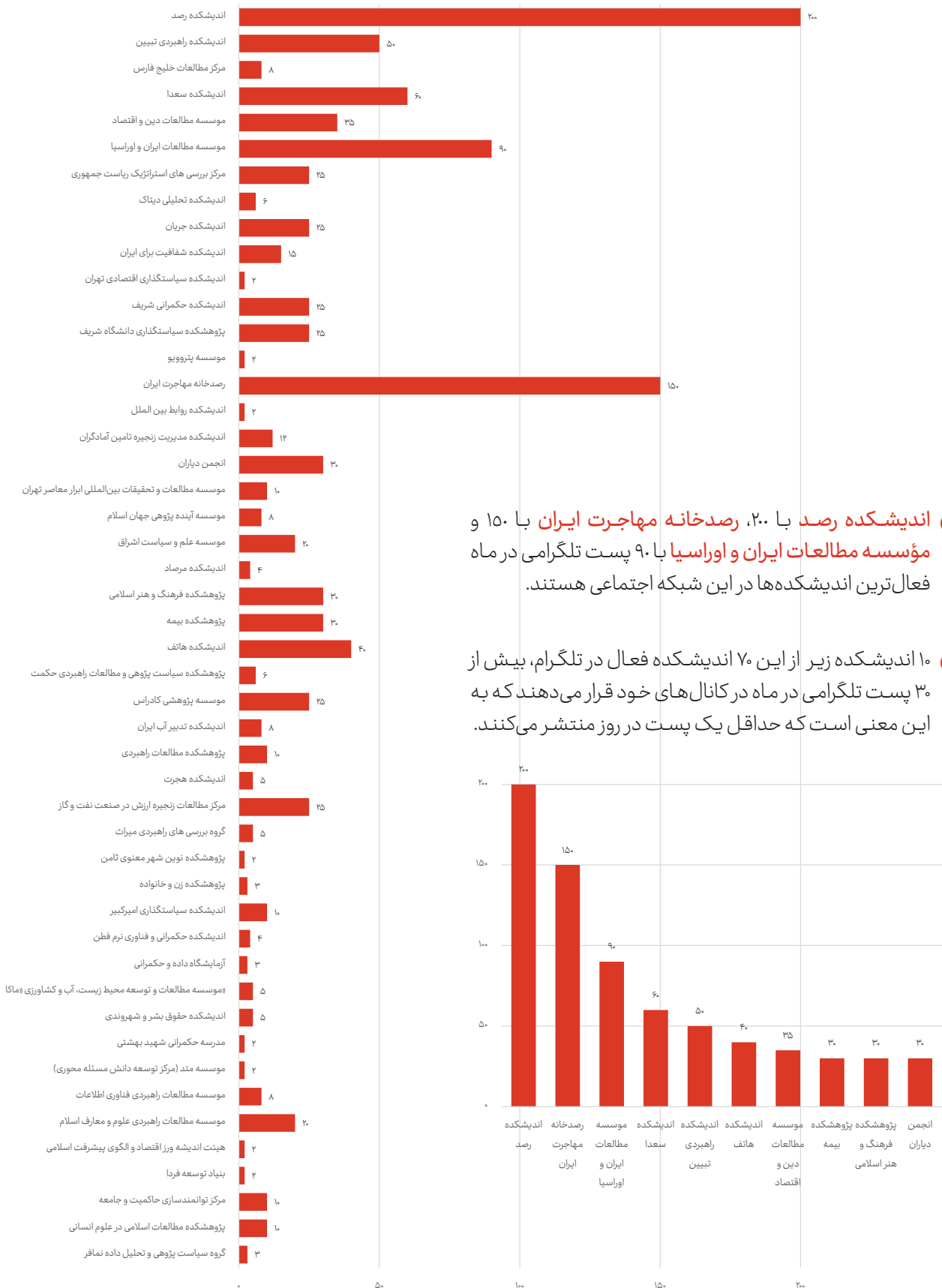

✓ شاخص‌های فعال بودن کانال بله اندیشکده‌ها به این صورت تعریف شده است: حداقل ماهیانه ۲ پست منتشر کرده باشند و از آخرین پست آن‌ها بیش از ۳ ماه نگذشته باشد.

✓ از میان ۱۵۴ اندیشکده مورد بررسی، ۷۰ اندیشکده کانال اطلاع‌رسانی در پیامرسان تلگرام داشتند که از این میان ۴۸ کانال شرایط فعال بودن را داشتند.

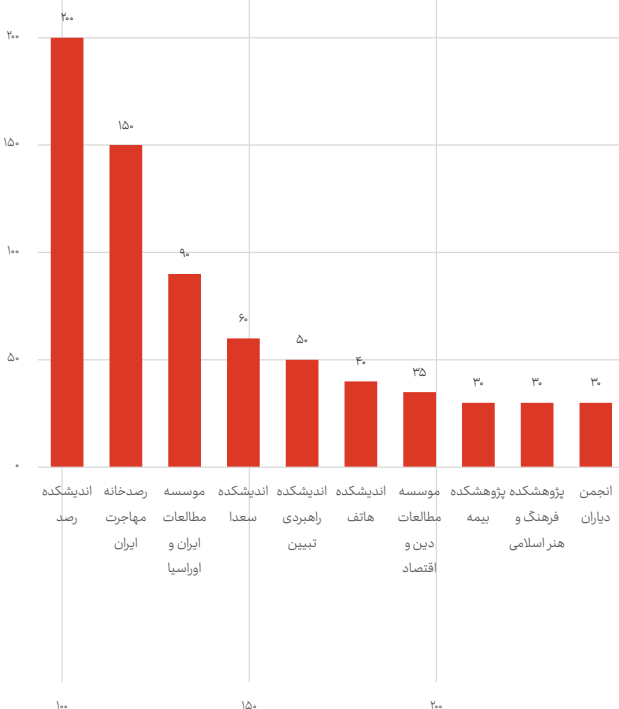
✓ **اندیشکده رصد، اندیشکده راهبردی تبیین، مرکز مطالعات خلیج فارس و اندیشکده سعدا** با بیش از ۶ هزار مخاطب، پرمخاطب‌ترین کانال‌های تلگرامی را در بین اندیشکده‌ها دارند.

متوسط تعداد پست‌های تلگرام اندیشکده‌ها در ماه

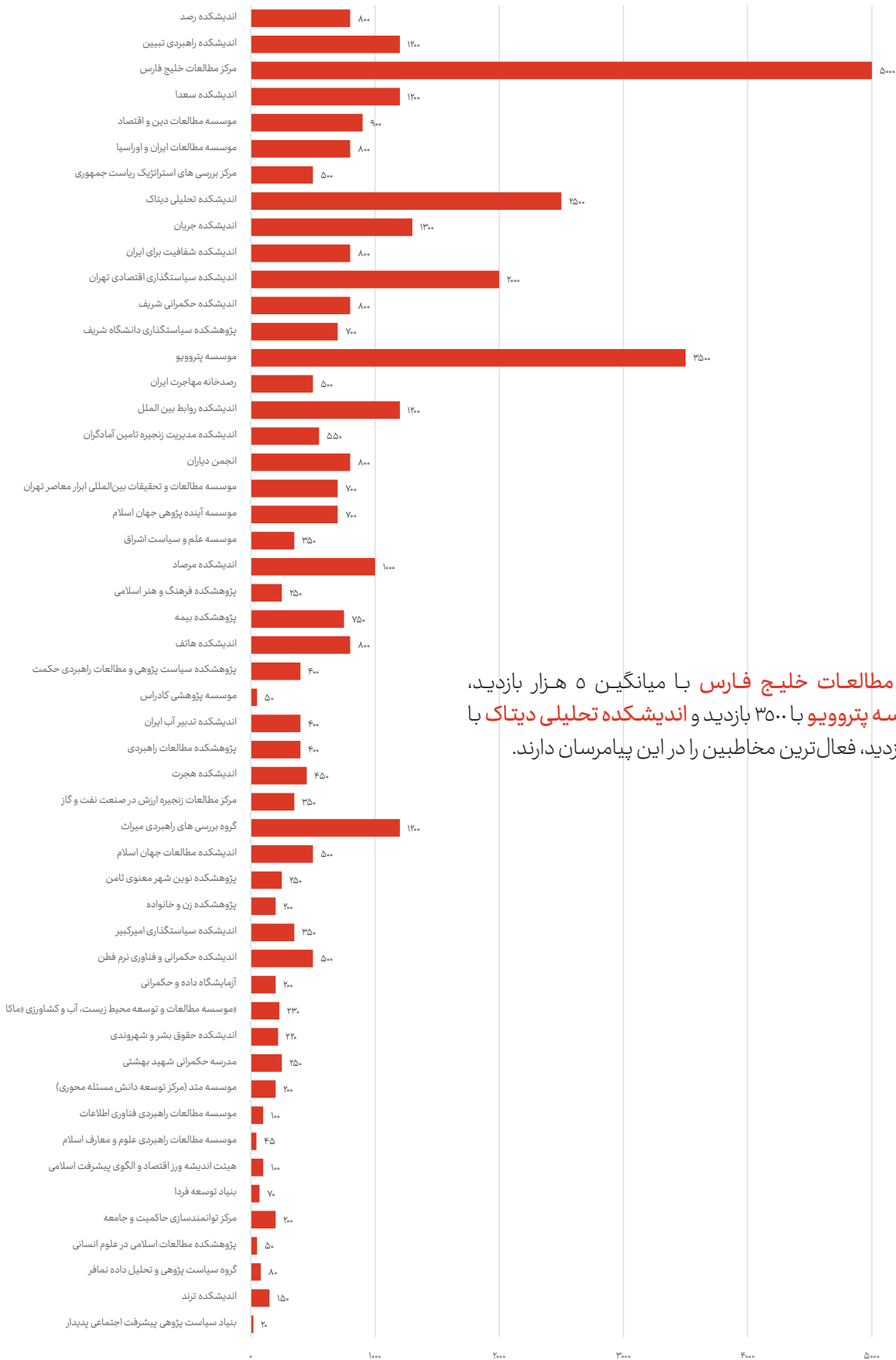

✓ **اندیشکده رصد با ۲۰۰، رصدخانه مهاجرت ایران با ۱۵۰ و مؤسسه مطالعات ایران و اوراسیا با ۹۰ پست تلگرامی در ماه فعال‌ترین اندیشکده‌ها در این شبکه اجتماعی هستند.**

✓ **۱۰ اندیشکده زیر از این ۷۰ اندیشکده فعال در تلگرام، بیش از ۳۰ پست تلگرامی در ماه در کانال‌های خود قرار می‌دهند که به این معنی است که حداقل یک پست در روز منتشر می‌کنند.**

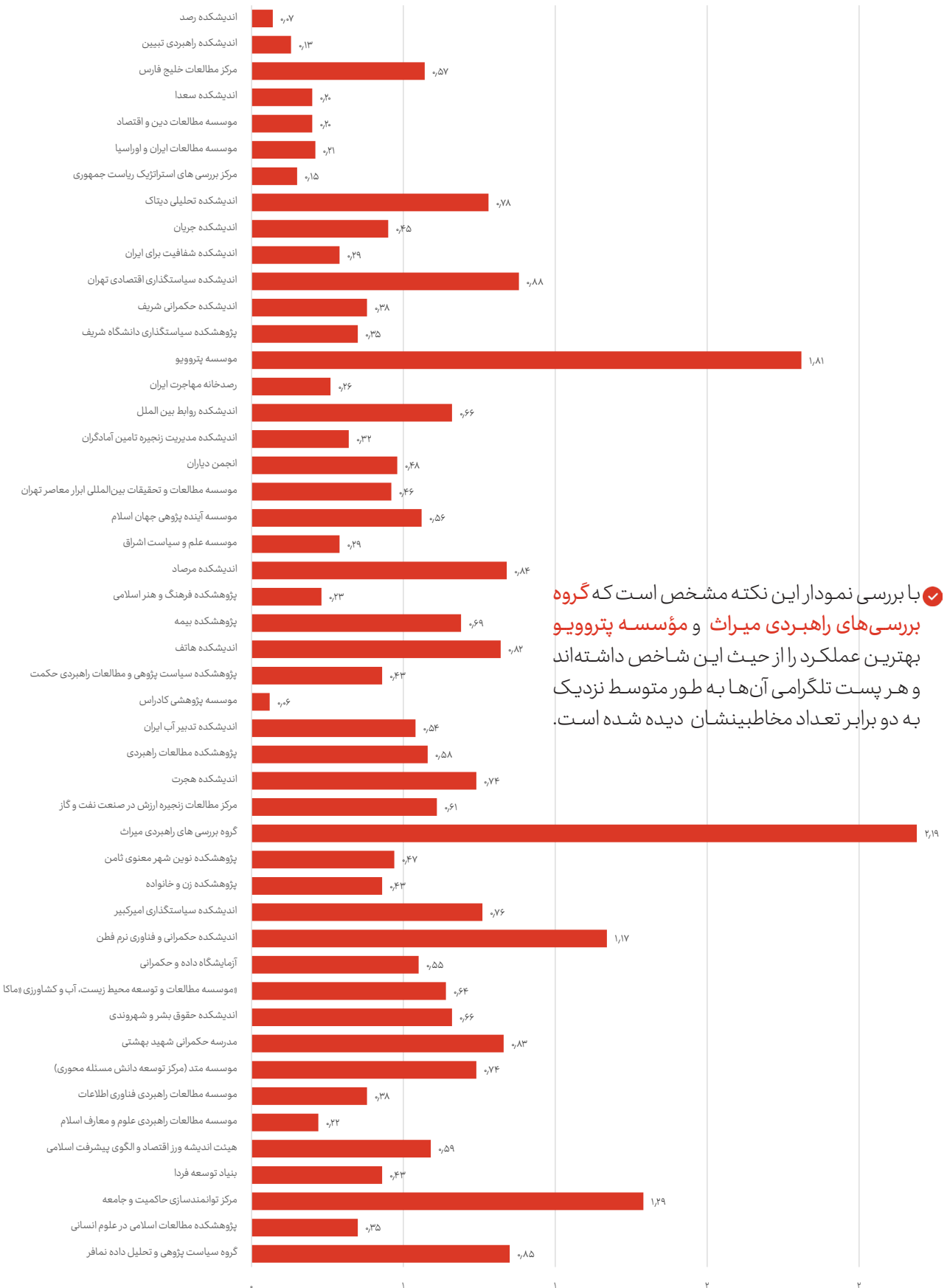

متوسط تعداد بازدید پست‌های تلگرام اندیشکده‌ها

✓ مرکز مطالعات خلیج فارس با میانگین ۵ هزار بازدید، مؤسسه پتروویو با ۳۵۰۰ بازدید و اندیشکده تحلیلی دیتاک با ۲۵۰۰ بازدید، فعال‌ترین مخاطبین را در این پیام‌رسان دارند.

نسبت تعداد بازدید هر پست به تعداد مخاطبین کانال های اندیشکده‌ها

با بررسی نمودار این نکته مشخص است که گروه بررسی های راهبردی میراث و مؤسسه پتروویو بهترین عملکرد را از حیث این شاخص داشته اند و هر پست تلگرامی آن ها به طور متوسط نزدیک به دو برابر تعداد مخاطبینشان دیده شده است.

■ نمای کلی آمارهای پیامرسان تلگرام

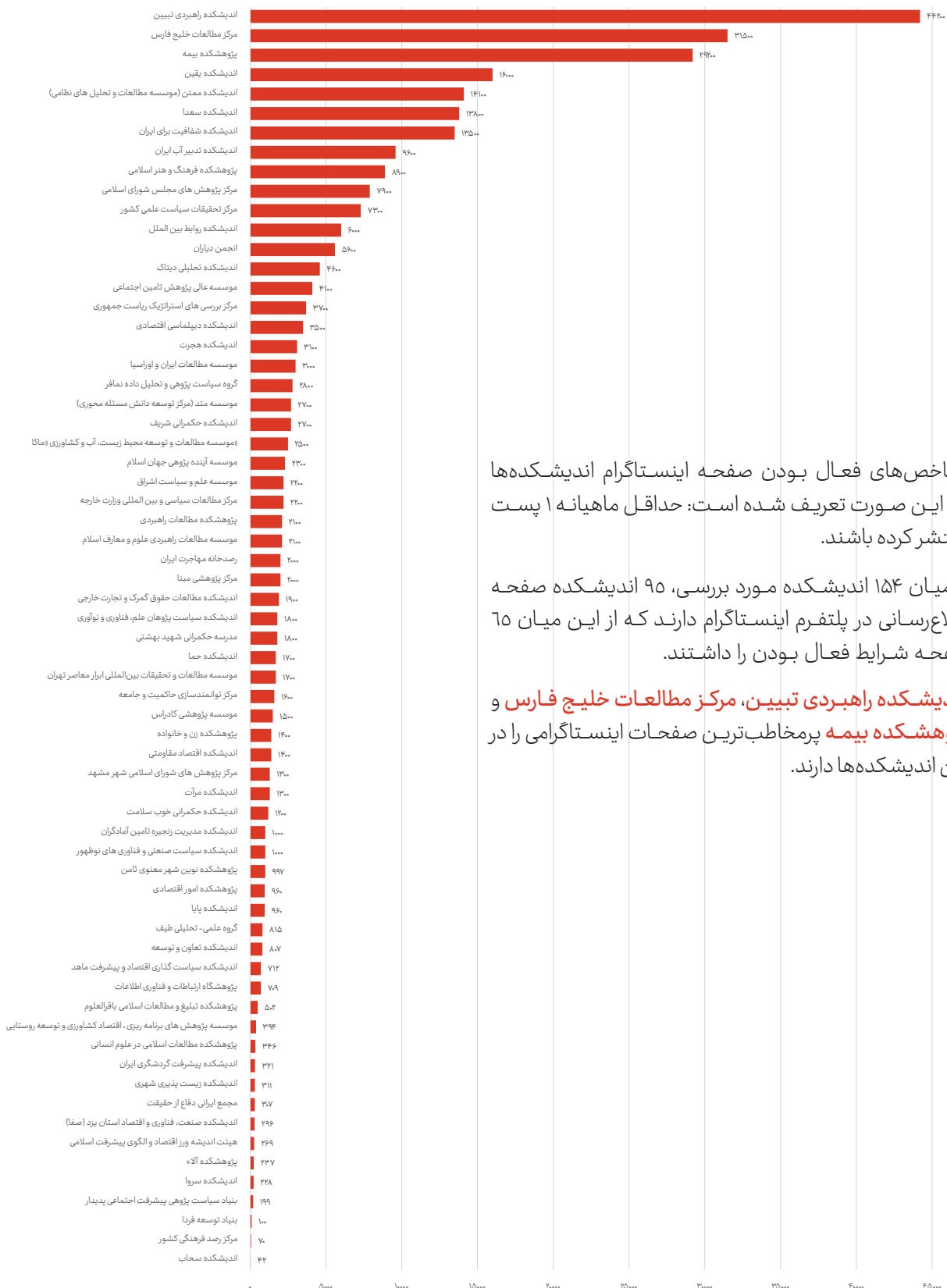
نسبت بازدید به مخاطب	بازدیدهای هر پست	تعداد پست در ماه	تعداد مخاطبین	اندیشکده
۰,۰۷	۸۰۰	۲۰۰	۱۱۳۶۳	اندیشکده رصد
۰,۱۳	۱۲۰۰	۵۰	۹۴۱۸	اندیشکده راهبردی تبیین
۰,۰۵۷	۵۰۰۰	۸	۸۷۸۹	مرکز مطالعات خلیج فارس
۰,۰۲	۱۲۰۰	۶۰	۶۱۴۱	اندیشکده سعدا
۰,۰۲	۹۰۰	۳۵	۴۴۲۴	مؤسسه مطالعات دین و اقتصاد
۰,۰۲۱	۸۰۰	۹۰	۳۸۴۸	مؤسسه مطالعات ایران و اوراسیا
۰,۰۱۵	۵۰۰	۲۵	۳۴۰۳	مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری
۰,۰۷۸	۲۵۰۰	۶	۳۱۹۲	اندیشکده تحلیلی دیتاک
۰,۰۴۵	۱۳۰۰	۲۵	۲۸۵۸	اندیشکده جریان
۰,۰۲۹	۸۰۰	۱۵	۲۷۴۴	اندیشکده شفافیت برای ایران
۰,۰۸۸	۲۰۰۰	۲	۲۲۸۴	اندیشکده سیاستگذاری اقتصادی تهران

نسبت بازدید به مخاطب	بازدیدهای هر پست	تعداد پست در ماه	تعداد مخاطبین	اندیشکده
۰٫۳۸	۸۰۰	۲۵	۲۱۰۹	اندیشکده حکمرانی شریف
۰٫۳۵	۷۰۰	۲۵	۱۹۷۵	پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه شریف
۱٫۸۱	۳۵۰۰	۲	۱۹۳۰	مؤسسه پتروویو
۰٫۲۶	۵۰۰	۱۵۰	۱۹۲۶	رصدخانه مهاجرت ایران
۰٫۶۶	۱۲۰۰	۲	۱۸۳۲	اندیشکده روابط بین‌الملل
۰٫۳۲	۵۵۰	۱۲	۱۶۹۸	اندیشکده مدیریت زنجیره تأمین آمادگران
۰٫۴۸	۸۰۰	۳۰	۱۶۷۵	انجمن دیاران
۰٫۴۶	۷۰۰	۱۰	۱۵۳۰	مؤسسه مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران
۰٫۵۶	۷۰۰	۸	۱۲۵۹	مؤسسه آینده پژوهی جهان اسلام
۰٫۲۹	۳۵۰	۲۰	۱۲۲۷	مؤسسه علم و سیاست اشراق
۰٫۸۴	۱۰۰۰	۴	۱۱۹۲	اندیشکده مرصاد
۰٫۲۳	۲۵۰	۳۰	۱۱۰۱	پژوهشکده فرهنگ و هنر اسلامی

نسبت بازدید به مخاطب	بازدیدهای هر پست	تعداد پست در ماه	تعداد مخاطبین	اندیشکده
۱,۱۷	۵۰۰	۴	۴۲۸	اندیشکده حکمرانی و فناوری نرم فطن
۰,۵۵	۲۰۰	۳	۳۶۳	آزمایشگاه داده و حکمرانی
۰,۶۴	۲۳۰	۵	۳۵۸	مؤسسه مطالعات و توسعه محیط زیست، آب» و کشاورزی «ماکا
۰,۶۶	۲۲۰	۵	۳۳۳	اندیشکده حقوق بشر و شهروندی
۰,۸۳	۲۵۰	۲	۳۰۳	مدرسه حکمرانی شهید بهشتی
۰,۷۴	۲۰۰	۲	۲۷۲	مؤسسه متد (مرکز توسعه دانش مسئله محوری)
۰,۳۸	۱۰۰	۸	۲۶۵	مؤسسه مطالعات راهبردی فناوری اطلاعات
۰,۲۲	۴۵	۲۰	۲۰۶	مؤسسه مطالعات راهبردی علوم و معارف اسلام
۰,۵۹	۱۰۰	۲	۱۷۰	هیئت اندیشه‌ورز اقتصاد و الگوی پیشرفت اسلامی
۰,۴۳	۷۰	۲	۱۶۴	بنیاد توسعه فردا
۱,۲۹	۲۰۰	۱۰	۱۵۵	مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه
۰,۳۵	۵۰	۱۰	۱۴۳	پژوهشکده مطالعات اسلامی در علوم انسانی
۰,۸۵	۸۰	۳	۹۴	گروه سیاست‌پژوهی و تحلیل داده نمانفر

بررسی آماری وضعیت فعالیت اندیشکده‌ها در اینستاگرام

تعداد مخاطبین اینستاگرام اندیشکده‌ها (اندیشکده‌های فعال)

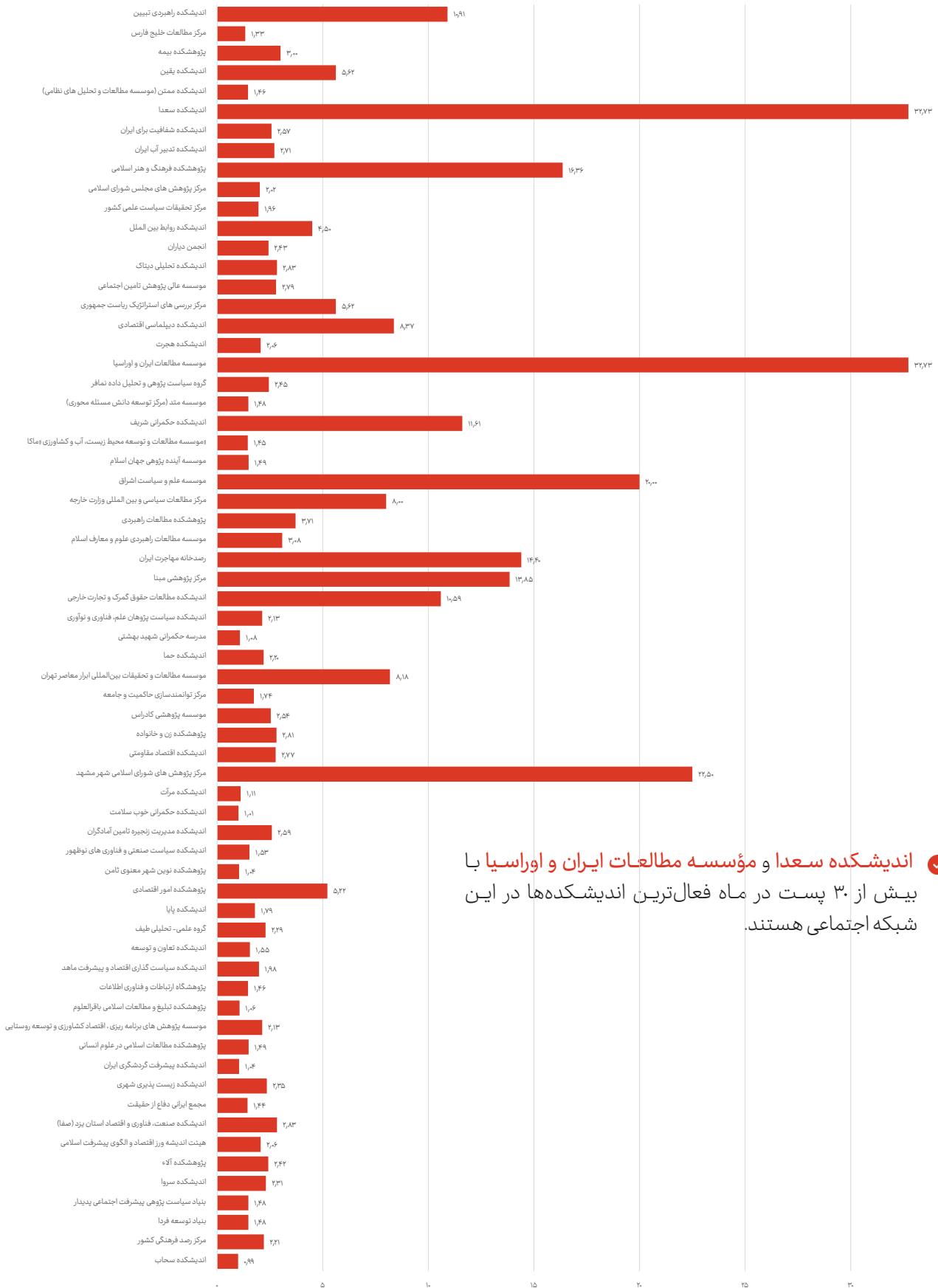

✓ شاخص‌های فعال بودن صفحه اینستاگرام اندیشکده‌ها به این صورت تعریف شده است: حداقل ماهیانه ۱ پست منتشر کرده باشند.

✓ از میان ۱۵۴ اندیشکده مورد بررسی، ۹۵ اندیشکده صفحه اطلاع‌رسانی در پلتفرم اینستاگرام دارند که از این میان ۶۵ صفحه شرایط فعال بودن را داشتند.

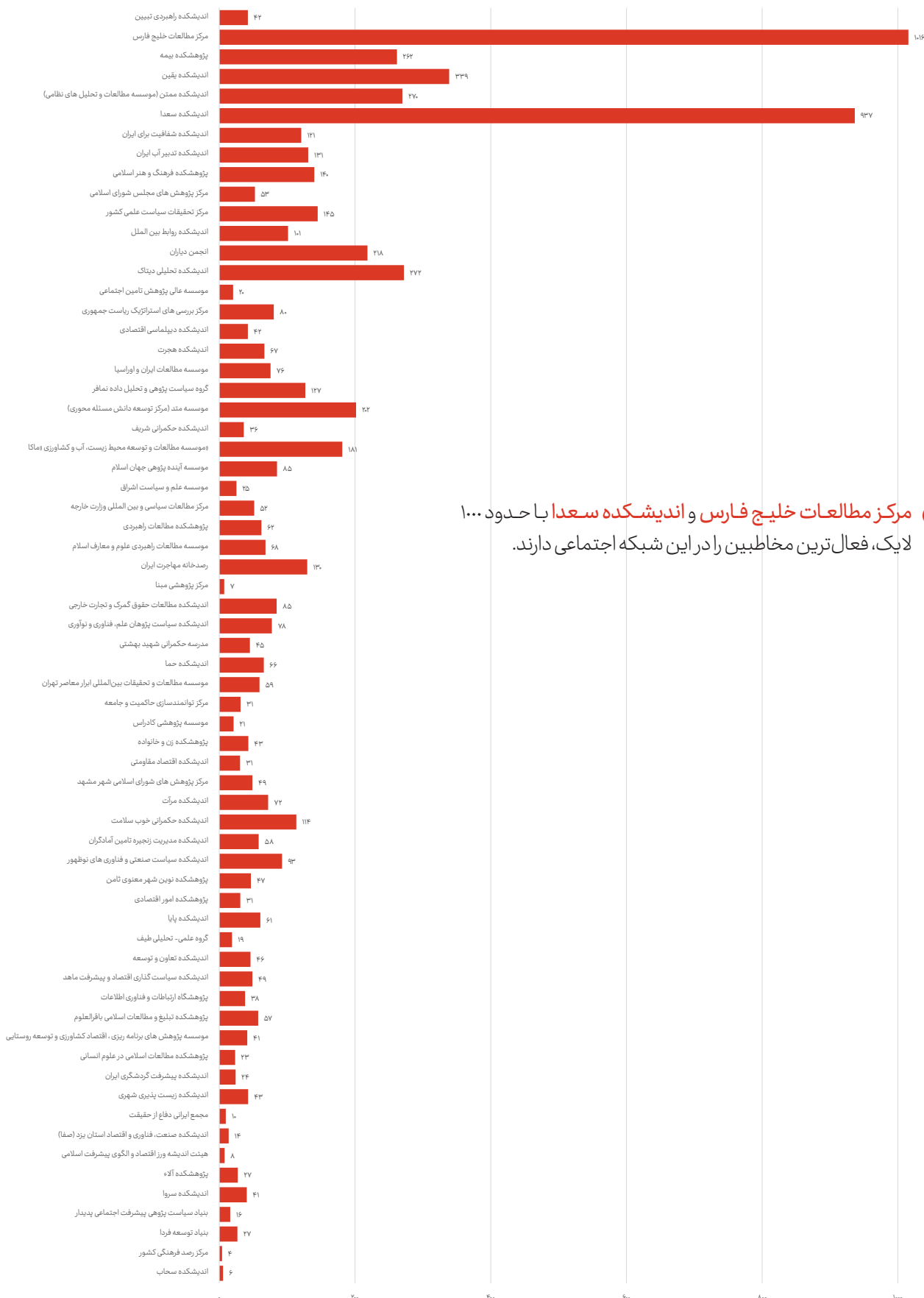
✓ اندیشکده راهبردی تبیین، مرکز مطالعات خلیج فارس و پژوهشکده بیمه پرمخاطب‌ترین صفحات اینستاگرامی را در بین اندیشکده‌ها دارند.

متوسط تعداد پست‌های اینستاگرام اندیشکده‌ها در ماه

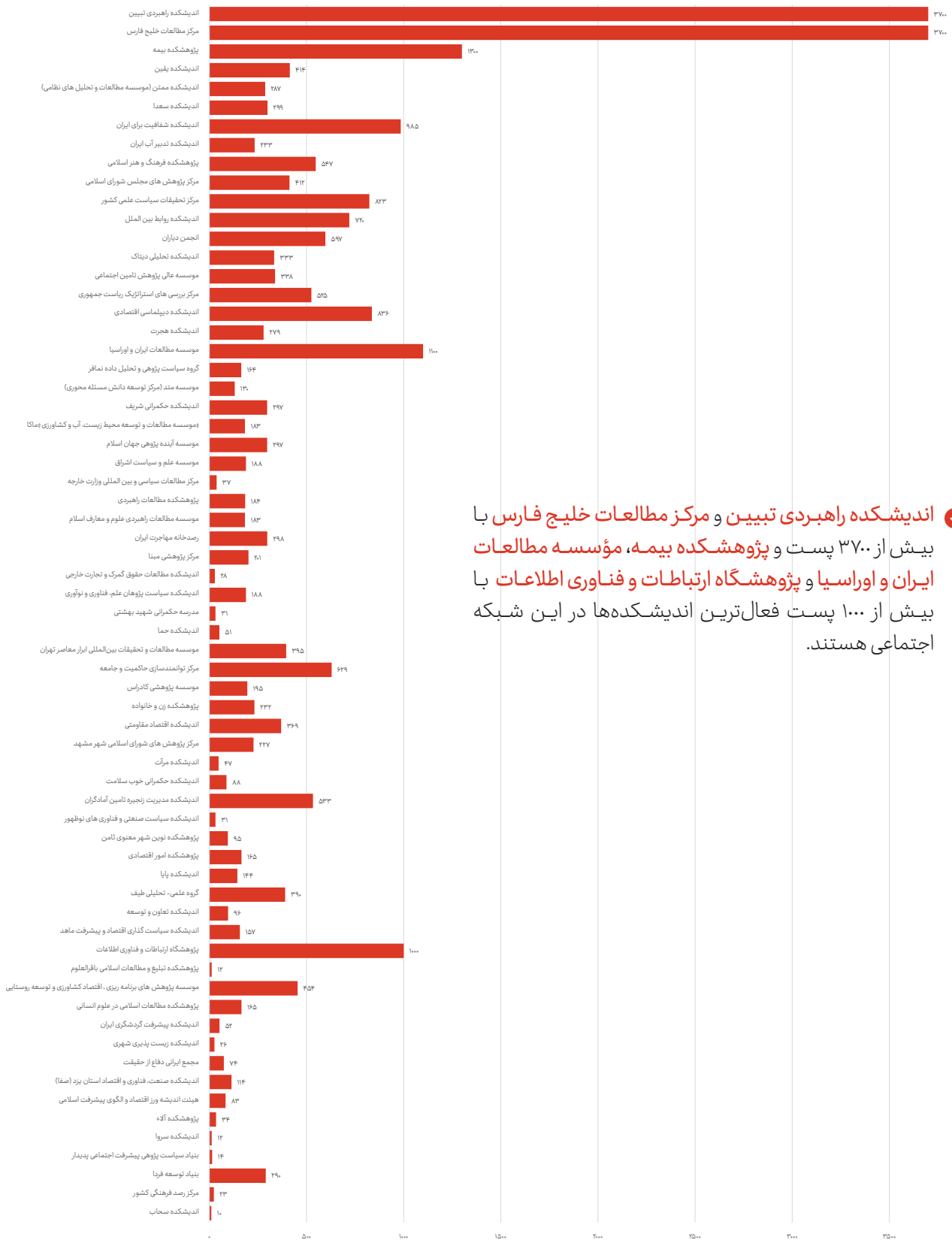
✓ **اندیشکده سعدا و مؤسسه مطالعات ایران و اوراسیا** بیش از ۳۰ پست در ماه فعال‌ترین اندیشکده‌ها در این شبکه اجتماعی هستند.

متوسط تعداد لایک‌های هر پست اینستاگرامی اندیشکده‌ها

✓ مرکز مطالعات خلیج فارس و اندیشکده سعدا با حدود ۱۰۰۰ لایک، فعال‌ترین مخاطبین را در این شبکه اجتماعی دارند.

تعداد کل پست‌های اینستاگرام اندیشکده‌ها

✔ **اندیشکده راهبردی تبیین و مرکز مطالعات خلیج فارس با بیش از ۳۷۰۰ پست و پژوهشکده بیمه، مؤسسه مطالعات ایران و اوراسیا و پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات با بیش از ۱۰۰۰ پست فعال‌ترین اندیشکده‌ها در این شبکه اجتماعی هستند.**

تعداد کل پست‌ها	لایک‌های هر پست	تعداد پست در ماه	تعداد مخاطب	اندیشکده
۳۷۰۰	۴۲	۱,۰۹۱	۴۴۲۰۰	اندیشکده راهبردی تبیین
۳۷۰۰	۱۰۱۵,۵	۱,۳۳۳	۳۱۵۰۰	مرکز مطالعات خلیج فارس
۱۳۰۰	۲۶۱,۷۵	۳	۲۹۲۰۰	پژوهشکده بیمه
۴۱۴	۳۳۸,۷۵	۵,۶۲	۱۶۰۰۰	اندیشکده یقین
۲۸۷	۲۶۹,۷۵	۱,۴۶	۱۴۱۰۰	اندیشکده ممتن (مؤسسه مطالعات و تحلیل‌های نظامی)
۲۹۹	۹۳۶,۵	۳۲,۷۳	۱۳۸۰۰	اندیشکده سعدا
۹۸۵	۱۲,۷۵	۲,۵۷	۱۳۵۰۰	اندیشکده شفافیت برای ایران
۲۳۳	۱۳۱	۲,۷۱	۹۶۰۰	اندیشکده تدبیر آب ایران
۵۴۷	۱۴۰	۱۶,۳۶	۸۹۰۰	پژوهشکده فرهنگ و هنر اسلامی
۴۱۲	۵۲,۵	۲,۰۲	۷۹۰۰	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
۸۲۳	۱۴۵	۱,۹۶	۷۳۰۰	مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور
۷۲۰	۱۰۱,۲۵	۴,۵	۶۰۰۰	اندیشکده روابط بین‌الملل
۵۹۷	۲۱۸,۲۵	۲,۴۳	۵۶۰۰	انجمن دیاران

تعداد کل پست‌ها	لایک‌های هر پست	تعداد پست در ماه	تعداد مخاطب	اندیشکده
۳۳۳	۲۷۲	۲,۸۳	۴۶۰۰	اندیشکده تحلیلی دیتاک
۳۳۸	۲۰,۲۵	۲,۷۹	۴۱۰۰	مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی
۵۲۵	۸,۲۵	۵,۶۲	۳۷۰۰	مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری
۸۳۶	۴۲	۸,۳۷	۳۵۰۰	اندیشکده دیپلماسی اقتصادی
۲۷۹	۶۶,۵	۲,۰۶	۳۱۰۰	اندیشکده هجرت
۱۱۰۰	۷۵,۵	۳۲,۷۳	۳۰۰۰	مؤسسه مطالعات ایران و اوراسیا
۱۶۴	۱۲۶,۷۵	۲,۴۵	۲۸۰۰	گروه سیاست‌پژوهی و تحلیل داده نمانفر
۲۹۷	۳۶	۱۱,۶۱	۲۷۰۰	اندیشکده حکمرانی شریف
۱۳۰	۲۰,۱,۵	۱,۴۸	۲۷۰۰	مؤسسه متد (مرکز توسعه دانش مسئله محوری)
۱۸۳	۱۸۱,۲۵	۱,۴۵	۲۵۰۰	مؤسسه مطالعات و توسعه محیط زیست، آب و کشاورزی «ماکا»
۲۹۷	۸۵	۱,۴۹	۲۳۰۰	مؤسسه آینده پژوهی جهان اسلام
۳۷	۵۱,۵	۸	۲۲۰۰	مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت خارجه
۱۸۸	۲۵,۲۵	۲۰	۲۲۰۰	مؤسسه علم و سیاست اشراق

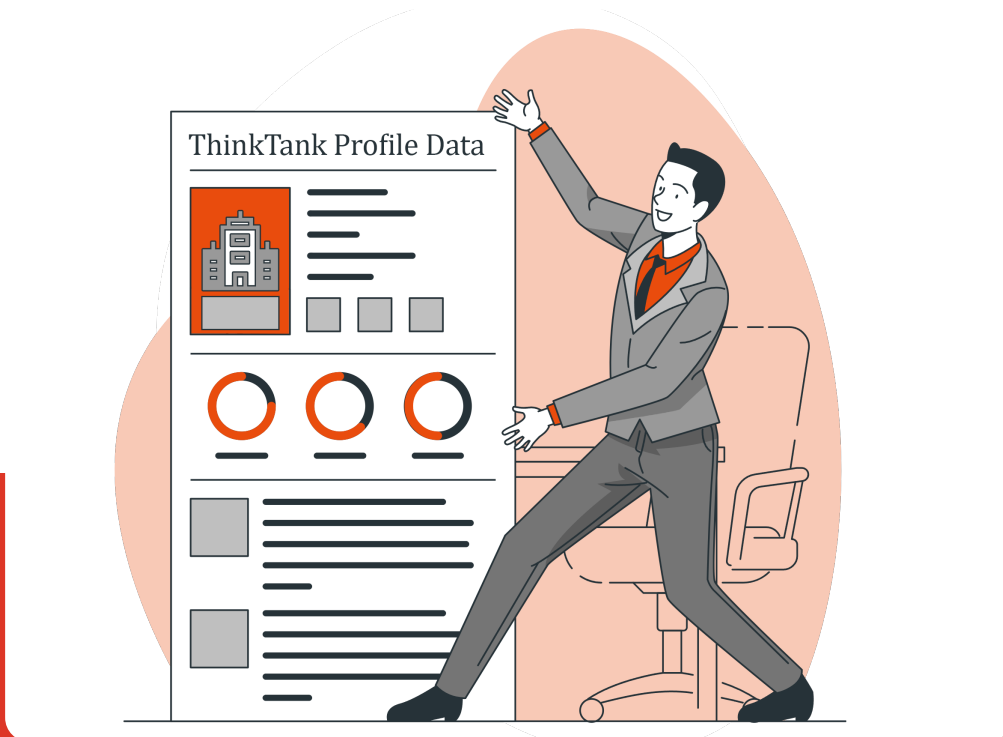
تعداد کل پست‌ها	لایک‌های هر پست	تعداد پست در ماه	تعداد مخاطب	اندیشکده
۱۸۳	۶۸	۳,۰۸	۲۱۰۰	مؤسسه مطالعات راهبردی علوم و معارف اسلام
۱۸۴	۶۲	۳,۷۱	۲۱۰۰	پژوهشکده مطالعات راهبردی
۲۰۱	۷,۲۵	۱۳,۸۵	۲۰۰۰	مرکز پژوهشی مبنا
۲۹۸	۱۲۹,۵	۱۴,۶	۲۰۰۰	رصدخانه مهاجرت ایران
۲۸	۸۴,۵	۱,۰۵۹	۱۹۰۰	اندیشکده مطالعات حقوق گمرک و تجارت خارجی
۳۱	۴۵	۱,۰۸	۱۸۰۰	مدرسه حکمرانی شهید بهشتی
۱۸۸	۷۷,۵	۲,۱۳	۱۸۰۰	اندیشکده سیاست پژوهان علم، فناوری و نوآوری
۳۹۵	۵۹,۲۵	۸,۱۸	۱۷۰۰	مؤسسه مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران
۵۱	۶۵,۵	۲,۲	۱۷۰۰	اندیشکده حما
۶۲۹	۳۱,۲۵	۱,۷۴	۱۶۰۰	مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه
۱۹۵	۲۱	۲,۵۴	۱۵۰۰	مؤسسه پژوهشی کادراس
۳۶۹	۳,۰۵	۲,۷۷	۱۴۰۰	اندیشکده اقتصاد مقاومتی
۲۳۲	۴۲,۷۵	۲,۸۱	۱۴۰۰	پژوهشکده زن و خانواده

تعداد کل پست‌ها	لایک‌های هر پست	تعداد پست در ماه	تعداد مخاطب	اندیشکده
۴۷	۷۲	۱,۱۱	۱۳۰۰	اندیشکده مرآت
۲۲۷	۴۸,۷۵	۲۲,۵	۱۳۰۰	مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی شهر مشهد
۸۸	۱۱۳,۵	۱,۰۱	۱۲۰۰	اندیشکده حکمرانی خوب سلامت
۳۱	۹۲,۵	۱,۵۳	۱۰۰۰	اندیشکده سیاست صنعتی و فناوری‌های نوظهور
۵۳۳	۵۸	۲,۵۹	۱۰۰۰	اندیشکده مدیریت زنجیره تأمین آمادگران
۹۵	۴۶,۵	۱,۰۴	۹۹۷	پژوهشکده نوین شهر معنوی ثامن
۱۴۴	۶,۵	۱,۷۹	۹۶۰	اندیشکده پایا
۱۶۵	۳۱	۵,۲۲	۹۶۰	پژوهشکده امور اقتصادی
۳۹۰	۱۸,۷۵	۲,۲۹	۸۱۵	گروه علمی-تحلیلی طیف
۹۶	۴۶	۱,۵۵	۸۰۷	اندیشکده تعاون و توسعه
۱۵۷	۴۸,۷۵	۱,۹۸	۷۱۲	اندیشکده سیاست‌گذاری اقتصاد و پیشرفت ماهد
۱۰۰۰	۳۸	۱,۴۶	۷۰۹	پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات
۱۲	۵۷,۲۵	۱,۰۶	۵۰۲	پژوهشکده تبلیغ و مطالعات اسلامی باقرالعلوم

تعداد کل پست‌ها	لایک‌های هر پست	تعداد پست در ماه	تعداد مخاطب	اندیشکده
۴۵۴	۴۱,۲۵	۲,۱۳	۳۹۴	مؤسسه پژوهش‌های برنامه ریزی ، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی
۱۶۵	۲۳,۲۵	۱,۴۹	۳۴۶	پژوهشکده مطالعات اسلامی در علوم انسانی
۵۲	۲۴	۱,۰۴	۳۲۱	اندیشکده پیشرفت گردشگری ایران
۲۶	۴۲,۵	۲,۳۵	۳۱۱	اندیشکده زیست پذیری شهری
۷۴	۹,۵	۱,۴۴	۳۰۷	مجمع ایرانی دفاع از حقیقت
۱۱۴	۱۳,۷۵	۲,۸۳	۲۹۶	اندیشکده صنعت، فناوری و اقتصاد استان یزد ((صفا
۸۳	۷,۷۵	۲,۰۶	۲۶۹	هیئت اندیشه‌ورز اقتصاد و الگوی پیشرفت اسلامی
۳۴	۲۷,۲۵	۲,۴۲	۲۳۷	پژوهشکده آلاء
۱۲	۴۰,۵	۲,۳۱	۲۲۸	اندیشکده سروا
۱۴	۱۶	۱,۴۸	۱۹۹	بنیاد سیاست‌پژوهی پیشرفت اجتماعی پدیدار
۲۹۰	۲۶,۷۵	۱,۴۸	۱۰۰	بنیاد توسعه فردا
۲۳	۴	۲,۲۱	۷۰	مرکز رصد فرهنگی کشور
۱۰	۵,۵	۰,۹۹	۴۲	اندیشکده سحاب

فصل هفتم

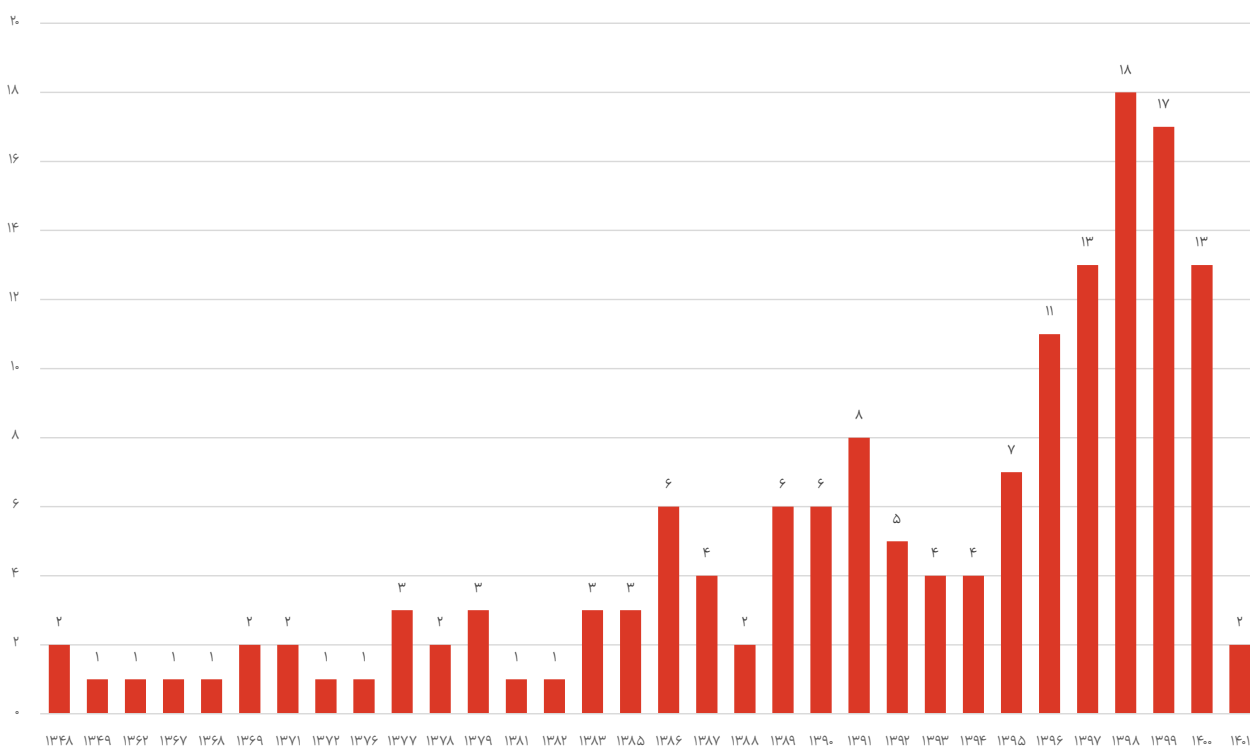
معرفی و نمایه‌سازی اندیشکده‌های زیست بوم اندیشه‌ورزی کشور

اندیشکده‌هایی که نمایه آن‌ها در سالنامه ۱۴۰۱ قرار گرفته است به سه دسته تقسیم می‌شوند؛ اندیشکده‌هایی که در این سالنامه حداقل ۱ پژوهش داشته‌اند که در ابتدا و به ترتیب تعداد پژوهش‌ها قرار خواهند گرفت؛ اندیشکده‌هایی که در یکی از سالنامه‌های ۱۴۰۰ یا ۱۳۹۹ حداقل یک پژوهش داشته‌اند، که به ترتیب تعداد پژوهش‌ها قرار می‌گیرند؛ و در نهایت اندیشکده‌هایی که در هیچ یک از سالنامه‌ها پژوهشی نداشته‌اند، اما حداقل سه پژوهش از آن‌ها به دست جامعه اندیشکده‌ها رسیده و منتشر شده است (یا در صف انتشار قرار دارد).

در نمایه هر اندیشکده خلاصه‌ای از داده‌های سالنامه مرتبط با آن اندیشکده آورده شده است. علاوه بر آن تعداد پژوهش‌های اندیشکده در سه سالنامه جامعه اندیشکده‌ها، لینک‌های سایت رسمی اندیشکده و صفحه اندیشکده در سایت جامعه اندیشکده‌ها و آدرس‌های شبکه اجتماعی اندیشکده نیز آورده شده است.

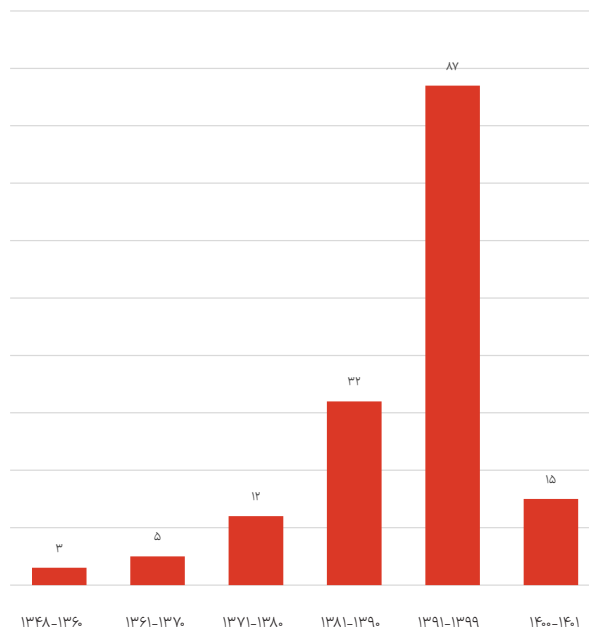
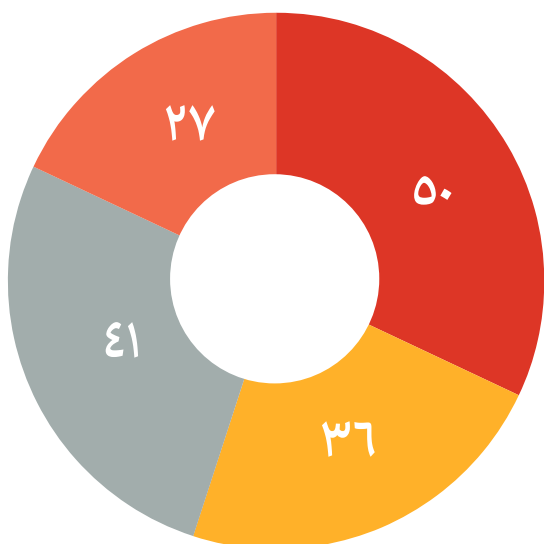
■ اندیشکده‌های نمایه شده در سایت جامعه‌اندیشکده‌ها بر اساس سال تأسیس

آنچه در نمودار بالا واضح است این است که در دهه اخیر با گسترش مفهوم اندیشکده در کشور تعداد اندیشکده‌ها با سرعت بسیار زیادی افزایش پیدا کرده‌اند ✓

■ سال ثبت اندیشکده‌ها در سایت جامعه‌اندیشکده‌ها ■ اندیشکده‌های تأسیس شده در دهه‌های مختلف

۱۴۰۱ ■ ۱۴۰۰ ■ ۱۳۹۹ ■ ۱۳۹۵-۱۳۹۸ ■

✓ نزدیک به ۶۰ درصد از مجموعه‌ها در سال‌های ۱۳۹۱-۱۳۹۹ تأسیس شده‌اند. ✓ در طی ۲ سال گذشته ۱۵ اندیشکده تأسیس شده‌است. ✓

تهران

۱۳۹۷

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

مرکز
پژوهش‌های
توسعه و
آینده‌نگری
سازمان برنامه و بودجه

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

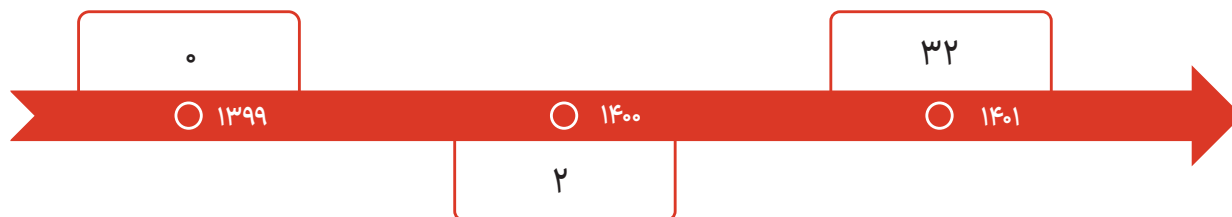
پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه (۱۵ پژوهشگر از ۲۷ نفر معرفی شده‌اند)

رخساره کاظم		پرویز کرباسی		مونا امیری	
فاطمه رجبی		جمال کاکائی		اکرم خلیلی	
فرحناز صیوحی		حمید حسین پور		الهام امیرحاجلو	
علی اکبر خسروی نژاد		حمید فصیحی		الهام وفایی	
علیرضا فرهادی کیا		سید رحیم تیموری		انوشیروان تقی پور	

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

صنعت و تجارت		حکمرانی و توسعه		اقتصاد	
--------------	--	-----------------	--	--------	--

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@dfrc_۲۰۲۱ ۷۰۷ اینستاگرام	کانال بله ندارد بله	کانال تلگرام ندارد تلگرام
---------------------------------	----------------------------	----------------------------------

تهران

۱۳۷۱

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

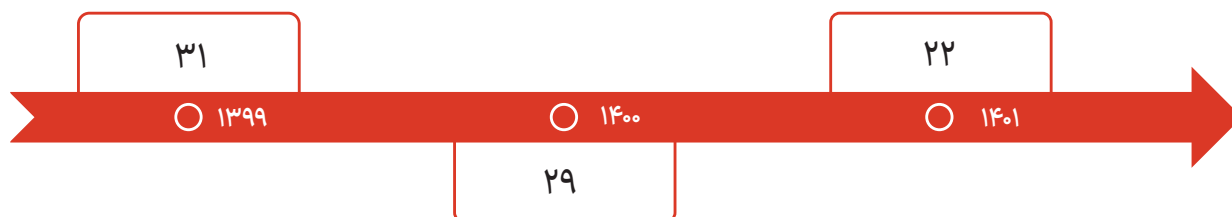
پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه (۹ پژوهشگر از ۱۹ نفر معرفی شده‌اند)

علی صابری		عسگر سرمست		حامد سهرابی	
مهدخت متین		سعید شجاعی		صادق رحیمی نژاد	
مژده ناطقی		سهیلا خردمندنیا		عبدالرحیم قاسمی نژاد	

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

امنیت و سیاست خارجی		فرهنگ و رسانه		اقتصاد	
مسائل اجتماعی		صنعت و تجارت		حکمرانی و توسعه	
انرژی		سلامت		کشاورزی و محیط زیست	

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@rcmajlis_ir ۷۹۰۰ اینستاگرام	کانال بله ندارد بله	کانال تلگرام ندارد تلگرام
------------------------------------	----------------------------	----------------------------------

تهران

۱۳۹۸

مرکز رصد فرهنگی کشور

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

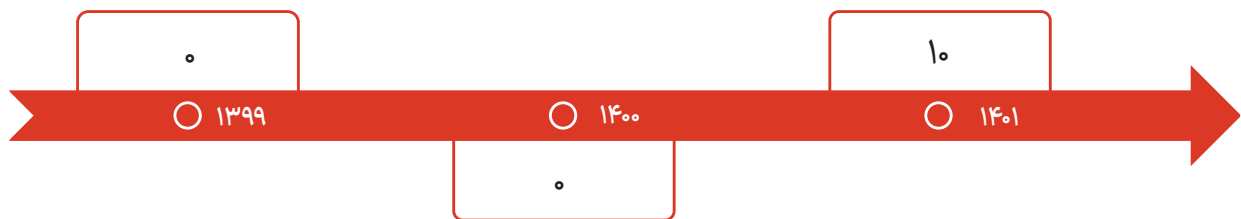
پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه (۹ پژوهشگر از ۱۰ نفر معرفی شده‌اند)

فاطمه فلاح		حجیه بی بی رازی نصرآباد		ابراهیم حاجیانی	
محدثه قزوینی		خیام عزیزی مهر		ابراهیم غلامپور آهنگر	
محمد فکری		مسعود اسدی نژاد جمالی		اسماعیل غلامی پور	

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

آموزش، علم و فناوری		فرهنگ و رسانه		اقتصاد	
				مسائل اجتماعی	

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@ircud.ir ۷۰	کانال بله ندارد 	@ircud ۳
اینستاگرام	بله	تلگرام

تهران

۱۳۷۸

پژوهشکده امور اقتصادی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

محمد بزرویی لموکی

کمیل احمدی لیوانی

بهناز ورشوساز

محسن نظری فارسانی

جواد عرب یارمحمدی

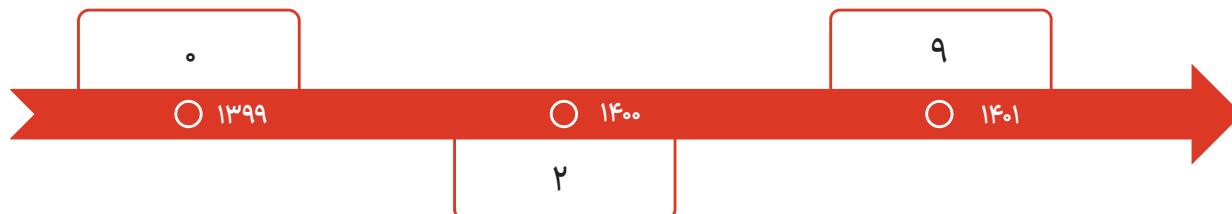

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

اقتصاد

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@earc.ac.ir

۹۶۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۸

آزمایشگاه داده و حکمرانی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

مصطفی خراتیان

عمادالدین پاینده

سید احمد حسینی قورتانی

فائزه اسماعیلی

سیما رفسنجانی نژاد

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

آموزش، علم و فناوری

فرهنگ و رسانه

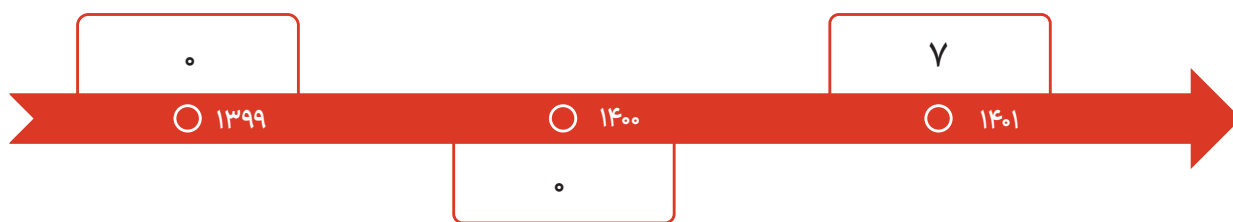
اقتصاد

حکمرانی و توسعه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@D4GLab

۹۶

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@D4GLab

۳۶۳

تلگرام

قم

۱۳۹۹

مرکز راهبری برهان

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

غلامحسین گیلکی

حجت الاسلام علی تقی زاده

احمدرضا علائی

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

آموزش، علم و فناوری

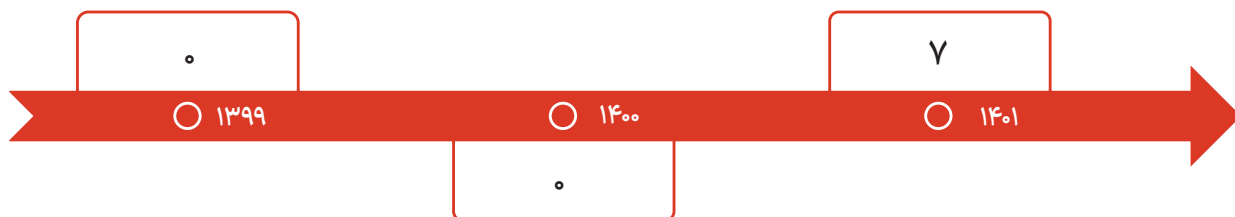
مسائل اجتماعی

امنیت و سیاست خارجی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تبریز

۱۴۰۰

اندیشکده ترند

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

فرید سلطان قیس

رامین فرهودی زرنق

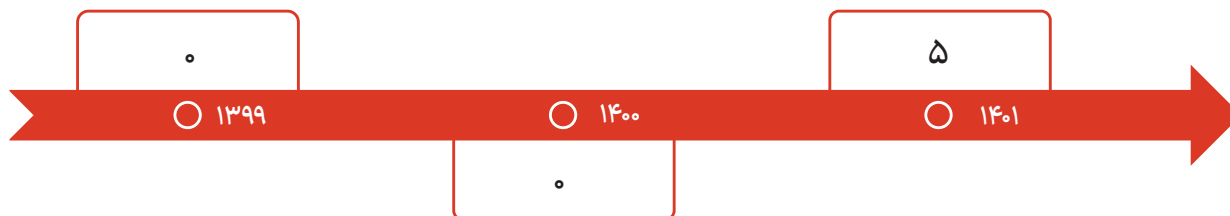

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

امنیت و سیاست خارجی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@trendthinktank

۱۶۹

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@trendthinktank

۵۰

تلگرام

تهران

۱۳۹۹

اندیشکده تعاون و توسعه

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

لیلا عرب سرخی

سمیه مراد حاصلی

حنیف عموزاده

رضا اخباری

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

آموزش، علم و فناوری

فرهنگ و رسانه

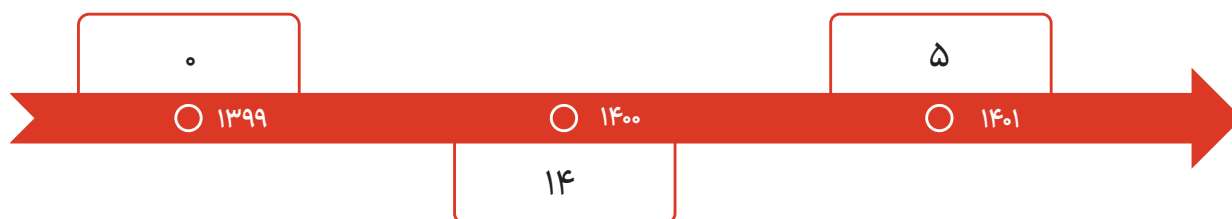
صنعت و تجارت

مسائل اجتماعی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@coop.tt

۸۰۷

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۷

اندیشکده‌ها تف

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

امیرمحمد واعظی

امیر محمدی دوست

امید زند کریمخانی

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

آموزش، علم و فناوری

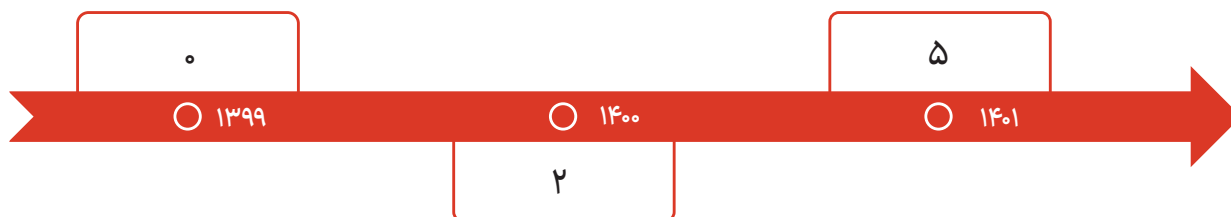
فرهنگ و رسانه

انرژی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@HatefCenter_org

۹۷۴

تلگرام

تهران

۱۴۰۰

مجمع ایرانی دفاع از حقیقت

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها
کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

محمد سجاد باطنی

سعید نادری اصل

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

مسائل اجتماعی

فرهنگ و رسانه

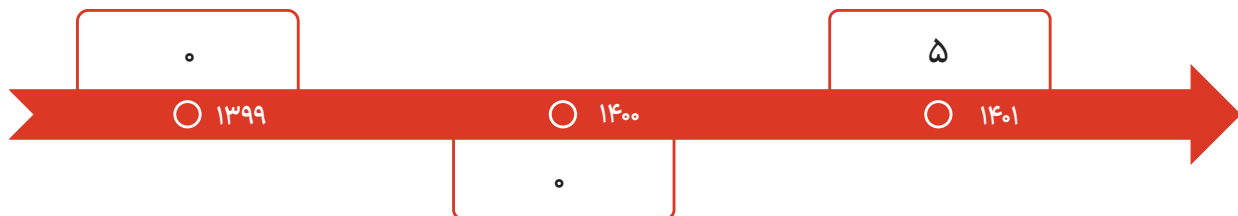
حکمرانی و توسعه

امنیت و سیاست خارجی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@icdt_ir

۳۰۷

اینستاگرام

@icdt_ir

۱۶۳

بله

@icdt_ir

۴۵۷

تلگرام

تهران

۱۳۷۱

مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

صادق غضنفری

سیروس علی نیا

راضیه شامخ نیا

محمود ایرانی فرد

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

آموزش، علم و فناوری

مسائل اجتماعی

سلامت

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@ssor.ir

۴۱۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۹

اندیشکده پیشران

پیشران
انستیتو پیشرفت صنعتی ایران

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها
کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

محمدحسین پروانه

علی بابارضایی کاشانی

علیرضا شجاع مرادی

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

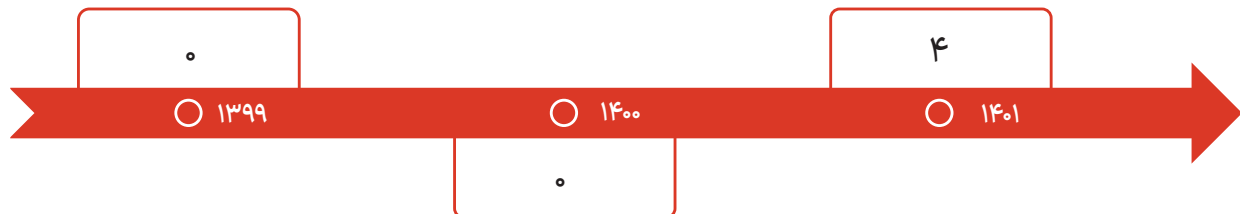
صنعت و تجارت

اقتصاد

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۲

اندیشکده سیاست‌گذاری امیرکبیر

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

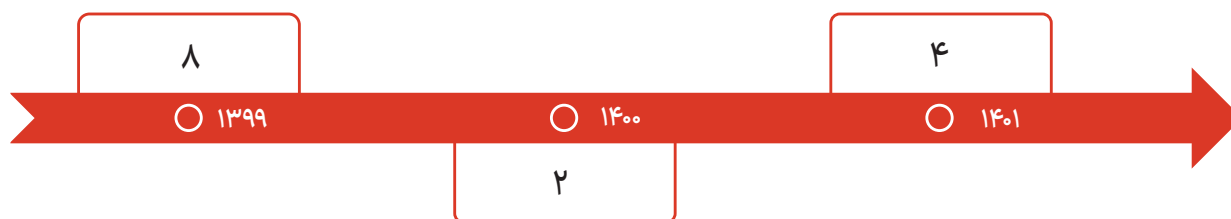
پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

حبیب الله ظفریان		محمدهادی عامری شهرابی	
------------------	--	-----------------------	--

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

انرژی		صنعت و تجارت	
-------	--	--------------	--

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفه اینستاگرام ندارد	@amtt_ir	@amtt_ir
	۴۹۶	۴۶۲
اینستاگرام	بله	تلگرام

تهران

۱۴۰۰

اندیشکده مطلوب هم افزا

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها
کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

مسلم شهسواری

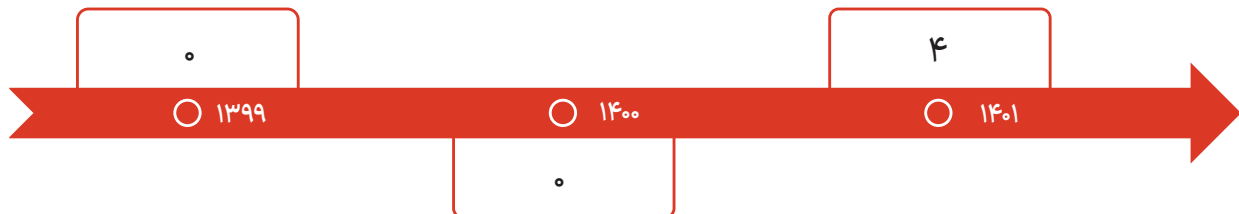

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

حکمرانی و توسعه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۷

مدرسه حکمرانی شهید بهشتی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

مسعود اسدی محل چالی

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

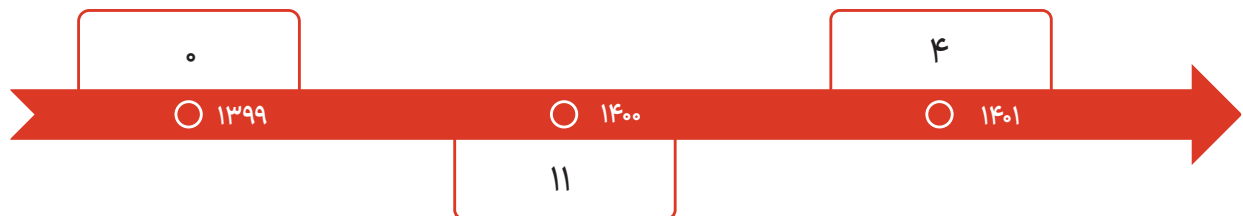
کشاورزی و محیط زیست

حکمرانی و توسعه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@governanceschool.ir

۱۸۰۰

اینستاگرام

@governance_school

۱۱۹۵

بله

@governance_school

۳۰۳

تلگرام

تهران

۱۳۹۹

مؤسسه مطالعات و توسعه محیط زیست، آب و کشاورزی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

رضا ابوالقاسمی

محمد صابر باغخانی پور

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

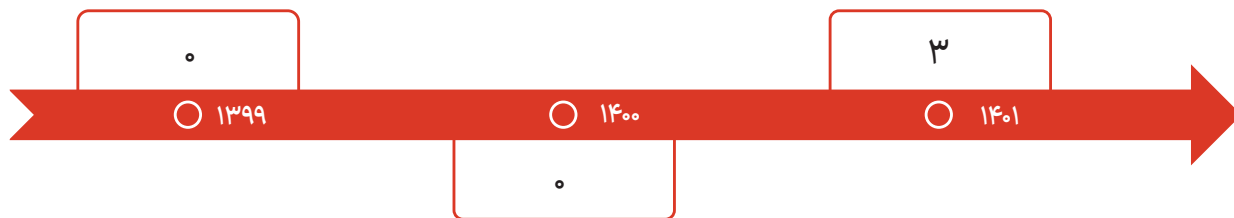
صنعت و تجارت

کشاورزی و محیط زیست

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@makacenter

۲۵۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@makacenter

۳۵۸

تلگرام

تهران

۱۴۰۰

اندیشکده اقتصاد دانش بنیان

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

مصطفی امینی

عسگر سرمست

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

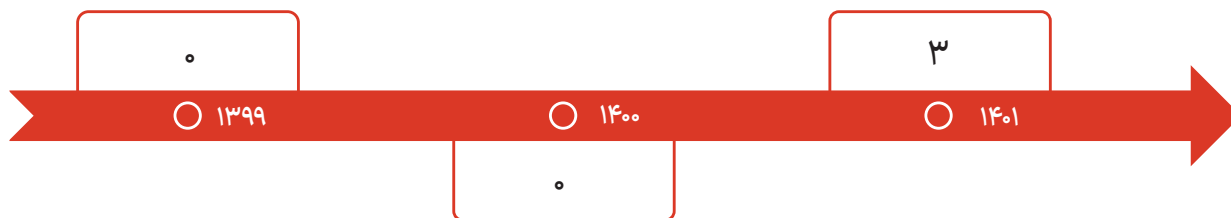
آموزش، علم و فناوری

فرهنگ و رسانه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۹

اندیشکده پیشرفت گردشگری ایران

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

حامد فروزان

سیدمحمد موسوی

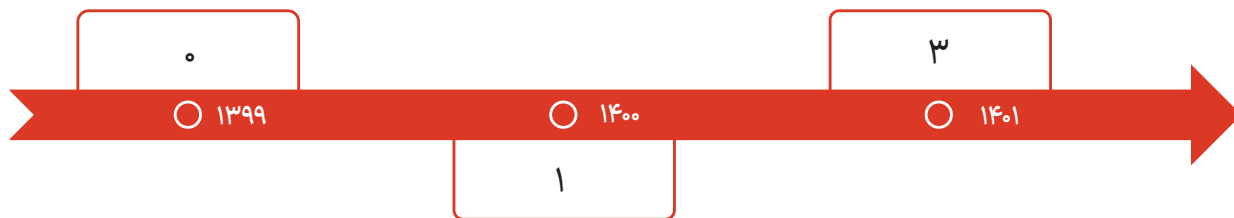

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

فرهنگ و رسانه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

تهران

۱۳۹۹

اندیشکده حکمرانی انرژی و منابع ایران

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

معین احمدی

محمد عظیم زاده آرانی

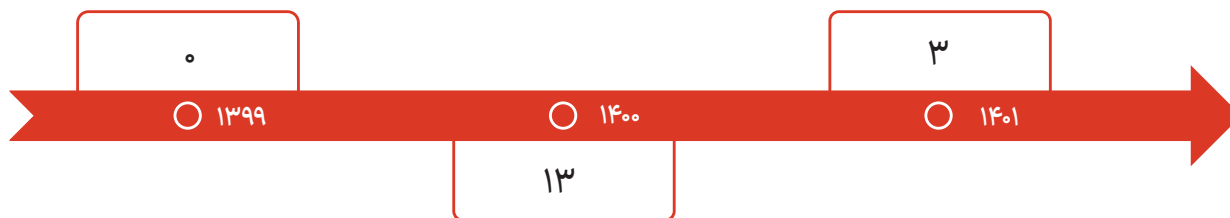

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

انرژی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@iranergi

۵۲

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۹

اندیشکده حما

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

محمدحسین شریف منش

سجاد عبداللہی

حمید ریحانی

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

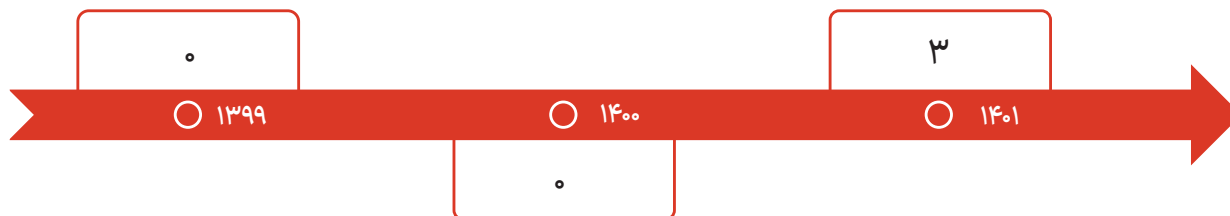
حکمرانی و توسعه

مسائل اجتماعی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@hema.ir

۱۷۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۴۰۰

اندیشکده مطالعات حقوق گمرک و تجارت خارجی

کمرکخانه

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

هادی محمودی

محمد رضا آذرافروز

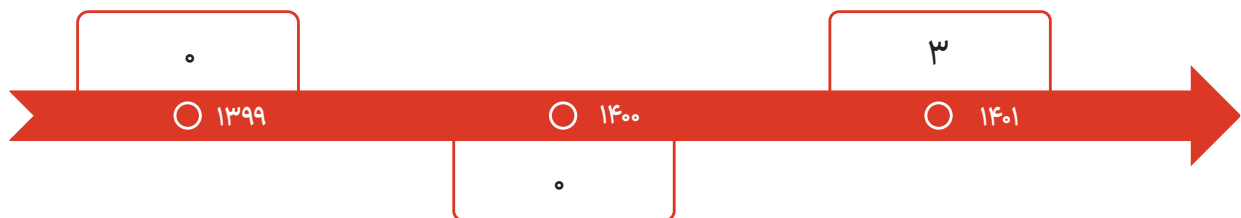
محمد حسین امیدی

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

صنعت و تجارت

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

رشت

۱۴۰۱

اندیشکده نظام مسائل

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

محمود نظرنیا

محمد رضا سالاری پور

شاهین مدیر رحمتی

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

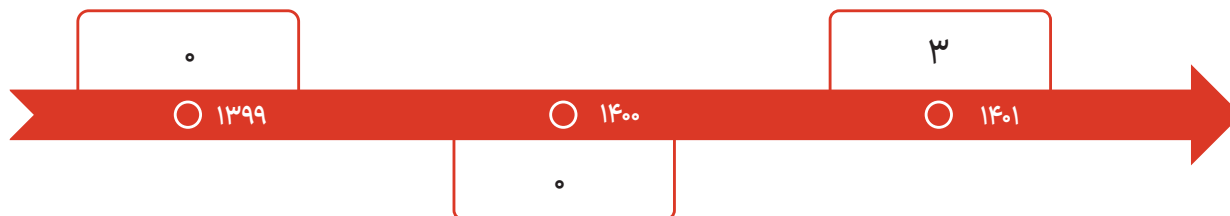
حکمرانی و توسعه

صنعت و تجارت

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۹

اندیشکده همپا

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

میثم خلیلی نجف آبادی

محمد علیان

اویس میراسماعیلی

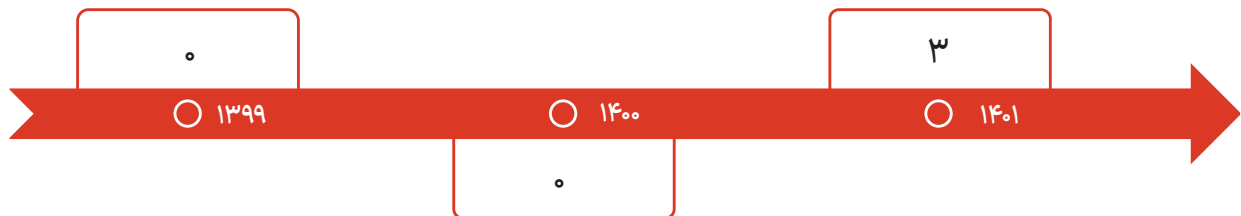

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

حکمرانی و توسعه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@hampa.pishraft

۱۶۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۴۰۰

بنیاد سیاست پژوهی پیشرفت اجتماعی پدیدار

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

پدرام کاویان

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

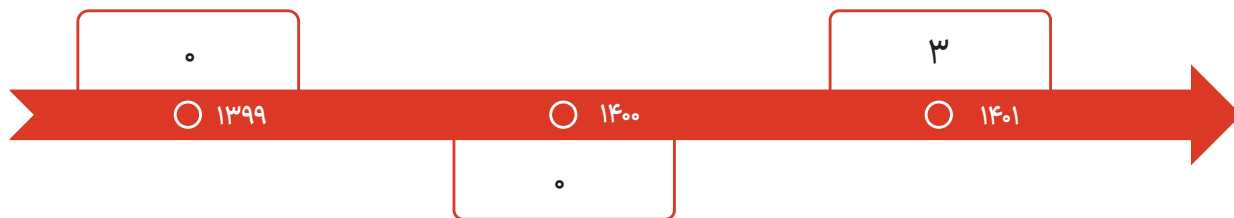
فرهنگ و رسانه

مسائل اجتماعی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@padidar_found

۱۹۹

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@padidar_found

۱۳

تلگرام

تهران

۱۳۹۰

پژوهشکده سامانه های هوشمند کاربردی دانشگاه تهران

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت ها و گروه های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

متین فارابی

سید مجتبی مرتضوی

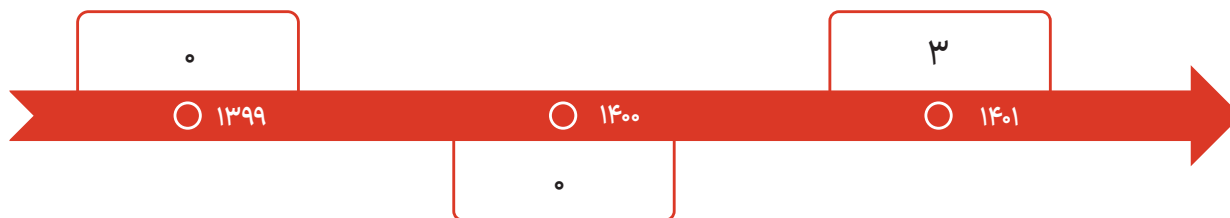

حوزه های فعالیت اندیشکده

صنعت و تجارت

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده ها

شبکه های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۸

دفتر مطالعات راهبردی رونق تولید

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

علی جوان جعفری

رضا موسایی

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

آموزش، علم و فناوری

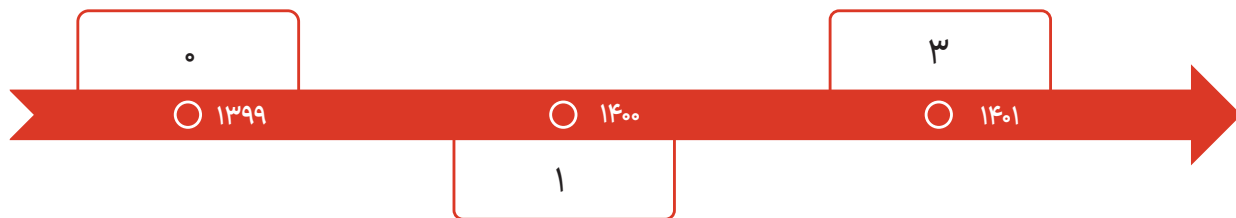
صنعت و تجارت

حکمرانی و توسعه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@ipmss_isu

۱۷۰۰

اینستاگرام

@ipmss_isu

۵۴۶

بله

@ipmss_isu

۲۹۰

تلگرام

تهران

۱۳۹۷

رصدخانه مهاجرت ایران

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

سعیده سعیدی

بهرام صلواتی

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

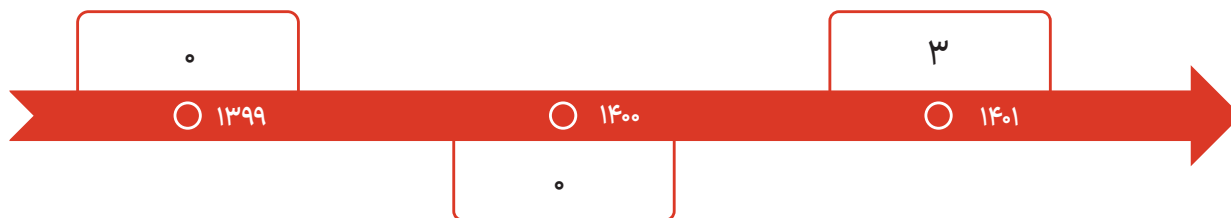
فرهنگ و رسانه

مسائل اجتماعی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@iranmigobs

۲۰۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@midemin

۱۹۲۶

تلگرام

تهران

۱۳۹۹

مؤسسه پتروویو

PetroView

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

افسانه آتش افروز

صابر پناهی شکوه

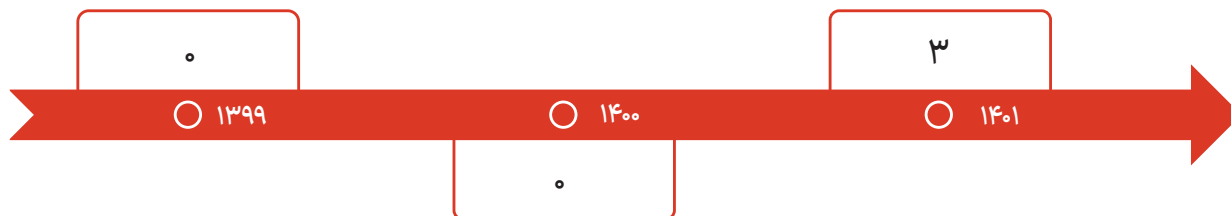

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

انرژی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@PetroView

۱۹۳۰

تلگرام

تهران

۱۳۹۷

مؤسسه متد (مرکز توسعه دانش مسئله محوری)

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

علیرضا رهنما

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

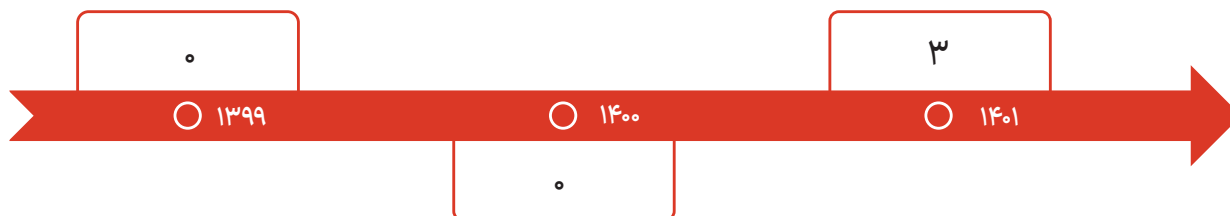
آموزش، علم و فناوری

امنیت و سیاست خارجی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@mtod_ir

۲۷۰۰

اینستاگرام

@mtod_ir

۱۰۶۸

بله

@mtod_ir

۲۷۲

تلگرام

تهران

۱۳۸۸

پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه شریف

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

امیرحسین چیت ساززاده

سپیده اکبریوران

حمزه حاجی عباسی

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

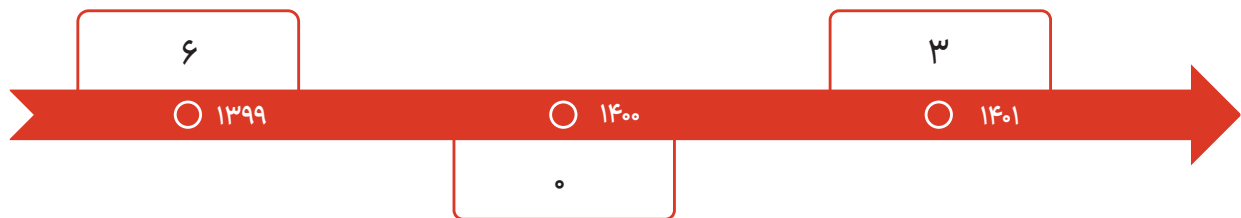
آموزش، علم و فناوری

مسائل اجتماعی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@stipacademy

۶۳

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@spril

۱۹۷۵

تلگرام

تهران

۱۳۹۶

اندیشکده جریان

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

محسن ارتضایی

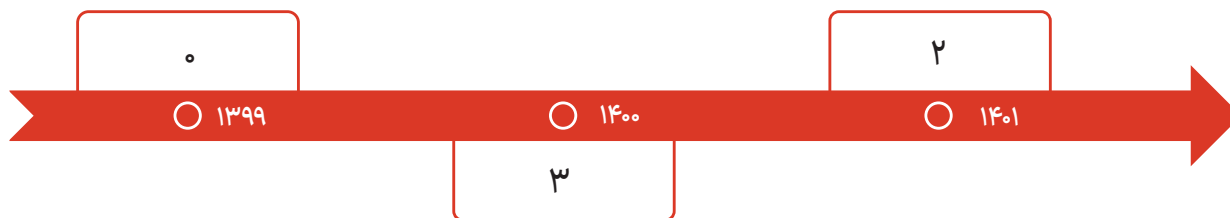

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

امنیت و سیاست خارجی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

@jaraian_com

۹

بله

@jaraiancenter

۲۸۵۸

تلگرام

تهران

۱۳۹۹

اندیشکده حکمرانی خوب سلامت

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

علیرضا اولیایی منش

امیرحسین تکیان

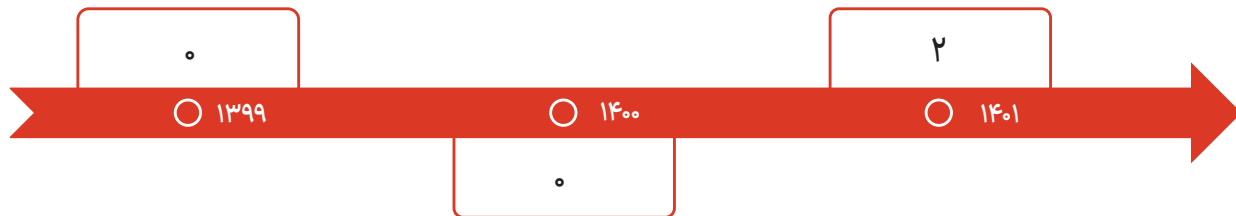

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

سلامت

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@Hokmrani_khoob_salamat

۱۲۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۴

اندیشکده حکمرانی شریف

اندیشکده حکمرانی شریف

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها
کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

سید مرتضی حسینی

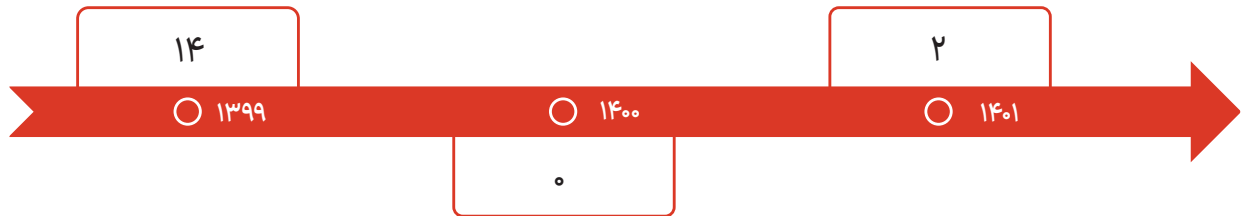

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

حکمرانی و توسعه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@gptt_ir

۲۷۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@gpttir

۲۱۰۹

تلگرام

تهران

۱۳۹۸

اندیشکده سروا

اندیشکده سروا

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

روح الله میری شکراب

رسول رحمت زاده

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

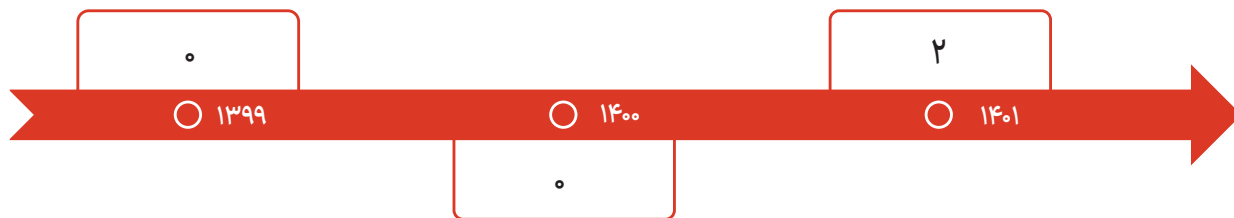
سلامت

حکمرانی و توسعه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@sarvaa.ir

۲۲۸

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۴۰۰

اندیشکده سیاست صنعتی و فناوری‌های نوظهور

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

مسعود شکری

حسین حسینی

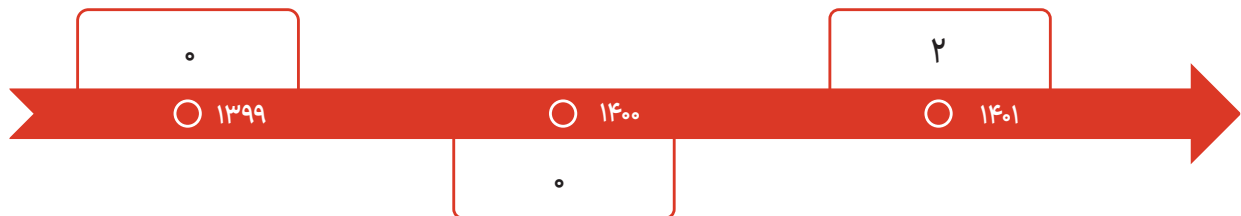

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

اقتصاد

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@industry_policy_isu

۱۰۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۴۰۱

اندیشکده سیاست‌گذاری تعلیم و تربیت هجرت

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

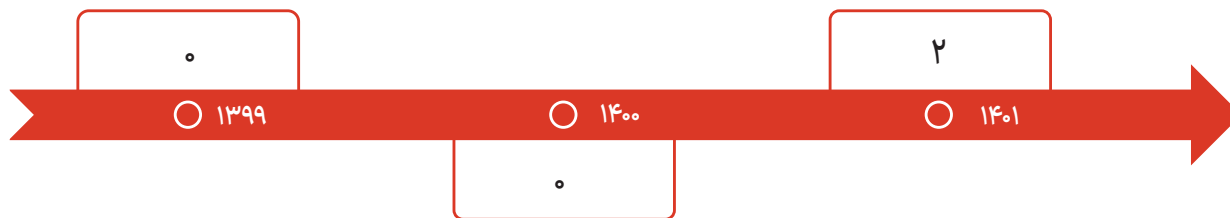
پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

سید سعید قاضی میرسعید		حمید زینلی	
-----------------------	--	------------	--

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

آموزش، علم و فناوری	
---------------------	--

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد 	کانال بله ندارد 	کانال تلگرام ندارد
اینستاگرام	بله	تلگرام

تهران

۱۳۹۷

اندیشکده شهر اسلامی ایرانی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

رامین خورسند

بهزاد عمران زاده

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

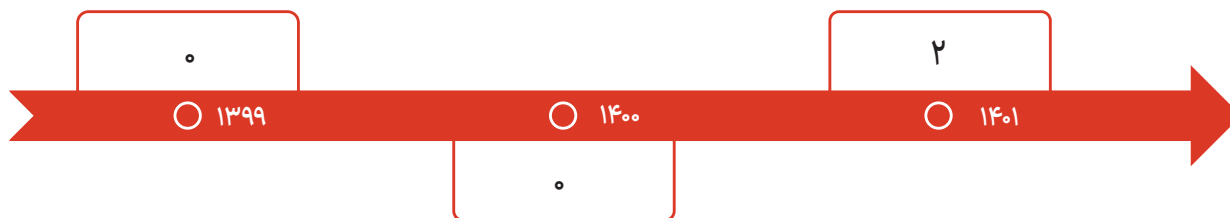
صنعت و تجارت

حکمرانی و توسعه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@iic_thinktank

۴۴۷

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۸

اندیشکده فرهنگ و اقتصاد سبا

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

محمد بهمن آبادی

سید فواد علوی

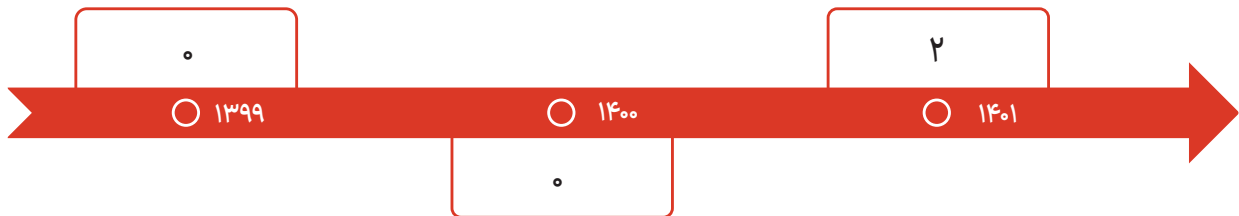

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

انرژی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@sabacenter۲۰۲

۳

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@Sabaacenter

۱۸۹

تلگرام

قم

۱۳۹۸

اندیشکده مسیر

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها
کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

علیرضا قربانی

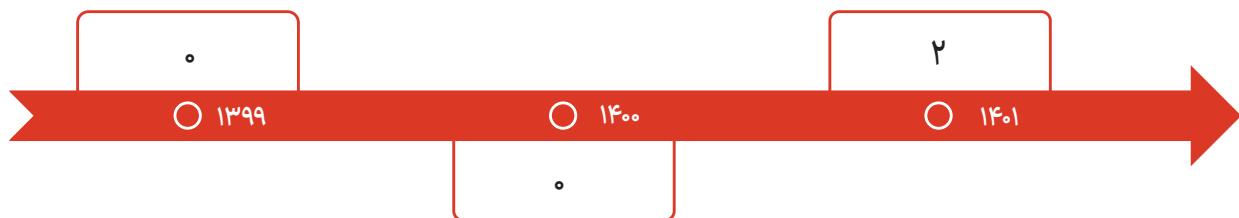
سعید جوادیان

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

فرهنگ و رسانه

حکمرانی و توسعه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@masirthinktank.ir

۵۷

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۶

انجمن دیاران

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

سپیده اکبریوران

امیرحسین چیت ساززاده

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

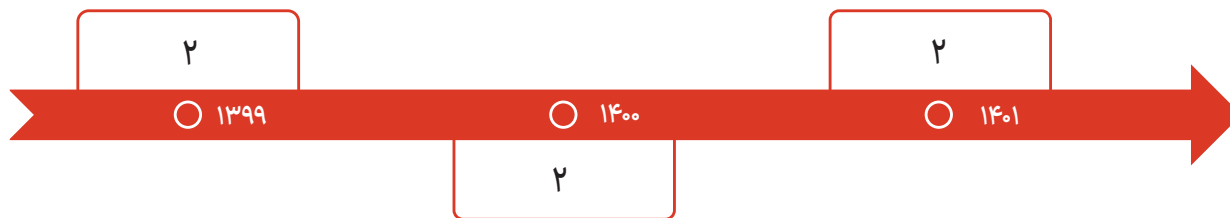
مسائل اجتماعی

آموزش، علم و فناوری

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@diaran_ir

۵۶۰۰

اینستاگرام

@diaran

۳۳۹

بله

@diaran_ir

۱۶۷۵

تلگرام

تهران

۱۳۹۹

اندیشکده تحلیلی دیتاک

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها
کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

علیرضا حدادی

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

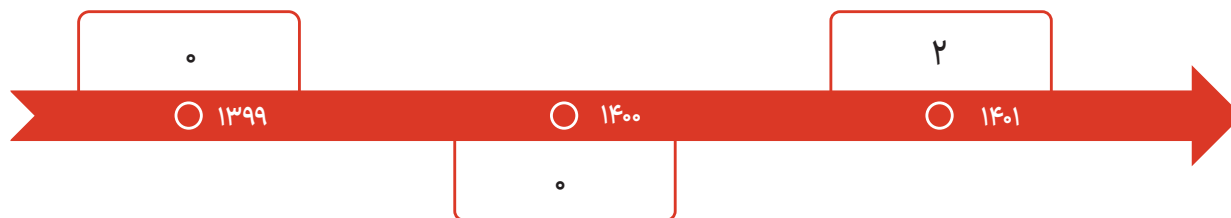
فرهنگ و رسانه

امنیت و سیاست خارجی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@dataakcom

۴۶۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@rasadkhanehdataak

۳۱۹۲

تلگرام

اصفهان

۱۳۹۵

پژوهشکده مهرستان

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

محمد صالح طیب نیا

سهراب هاشمی نژاد

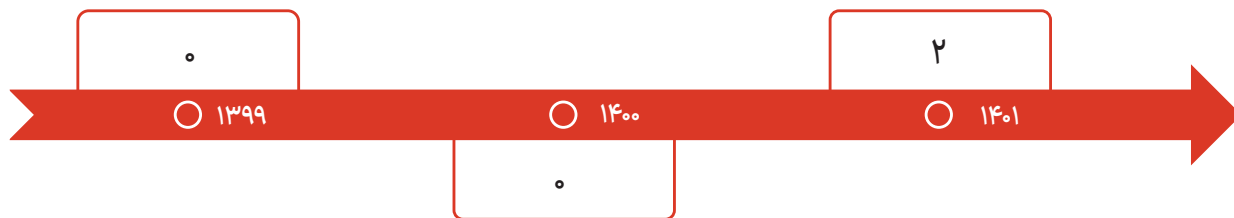

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

فرهنگ و رسانه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@think_mehrestan

۳۱۳

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۹

گروه بررسی‌های راهبردی میراث

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

علیرضا رحمانی

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

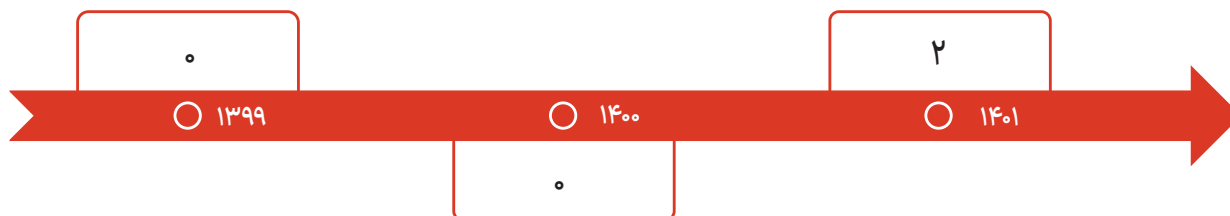
فرهنگ و رسانه

مسائل اجتماعی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@mssinst

۱۳۴

تلگرام

تهران

۱۳۹۸

گروه سیاست پژوهی و تحلیل داده نمافر

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

محمد علی امینی

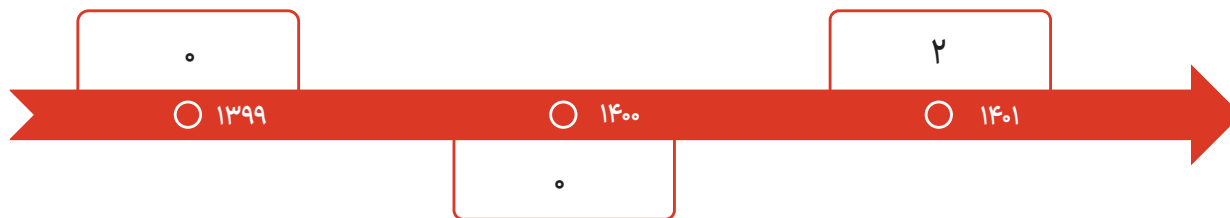

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

فرهنگ و رسانه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@namafar_ir

۲۸۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@namafar_ir

۹۴

تلگرام

قم

۱۳۹۵

مؤسسه مطالعات راهبردی شبه جزیره

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

سید ابوالحسن میری

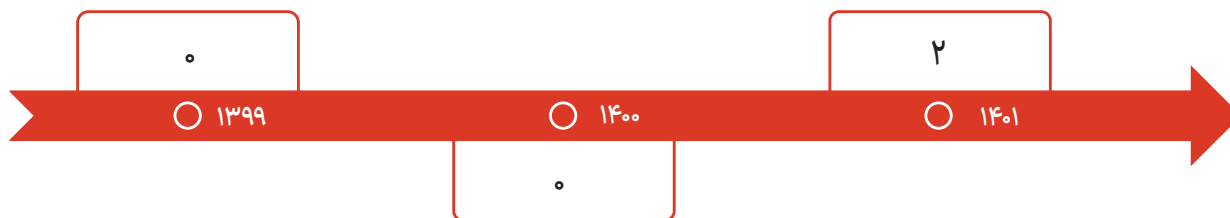

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

امنیت و سیاست خارجی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۶۸

مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

پیمان حقیقت طلب

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

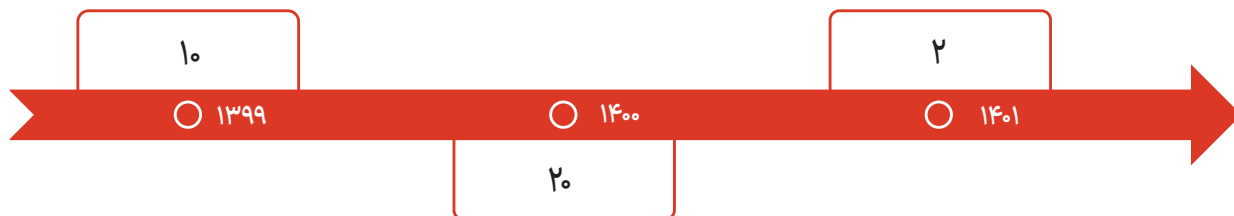
کشاورزی و محیط زیست

مسائل اجتماعی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@css.ir

۳۷۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@css_web

۳۴۰۳

تلگرام

تهران

۱۴۰۰

اندیشکده توسعه صادرات ایران

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

امیر ذاکری

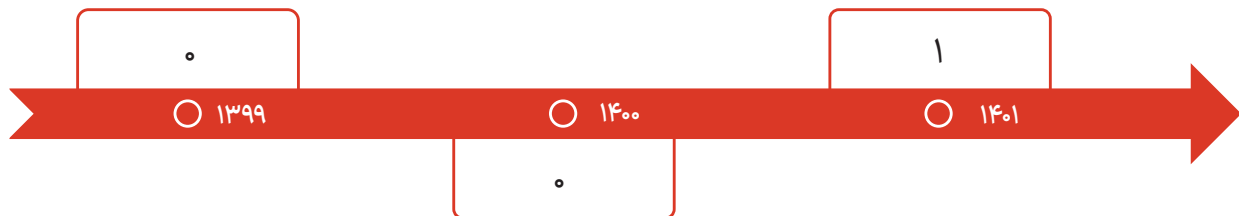

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

آموزش، علم و فناوری

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۹

اندیشکده حکمرانی انفال و منابع طبیعی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

محمد نعمتی

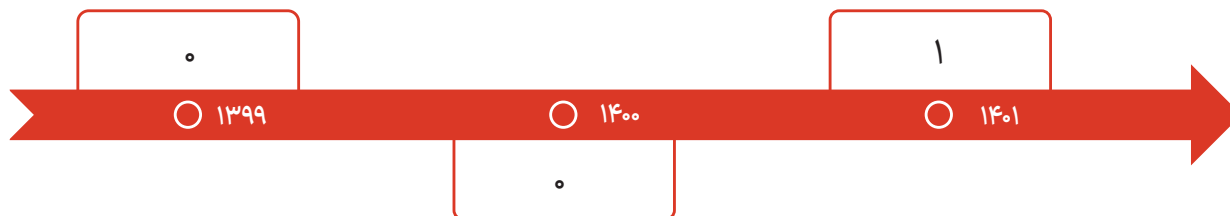

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

انرژی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@natural_resources.isu

۱۸۲

اینستاگرام

@anfalisu

۲۹۴

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۴۰۰

اندیشکده حکمرانی و فناوری نرم فطن

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

مصطفی امانی

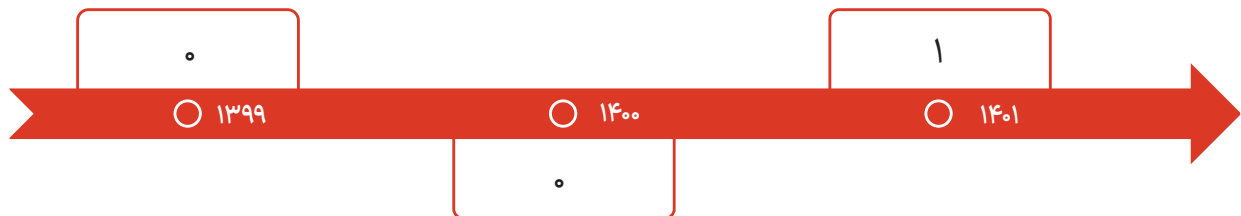

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

حکمرانی و توسعه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

@softgovernance

۲۶۳

بله

@SoftGovernance

۴۲۳

تلگرام

تهران

۱۴۰۰

اندیشکده حمل و نقل ایران

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

علی ضیائی

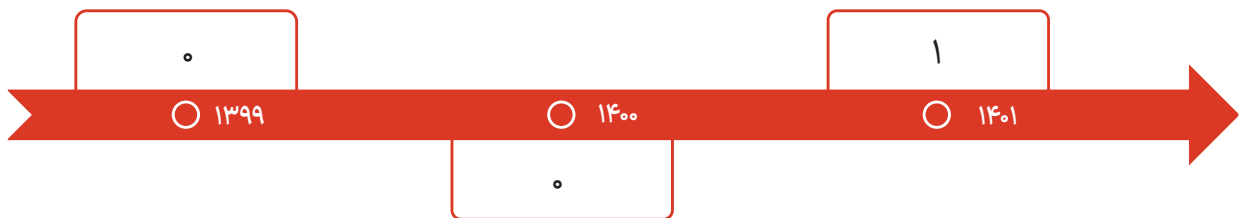

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

صنعت و تجارت

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۸

اندیشکده حنان (حکمرانی نرم و فناوری‌های نوین)

اندیشکده حنان
مطالعات و فناوری‌های نوین

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها
کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

سینا سالاری

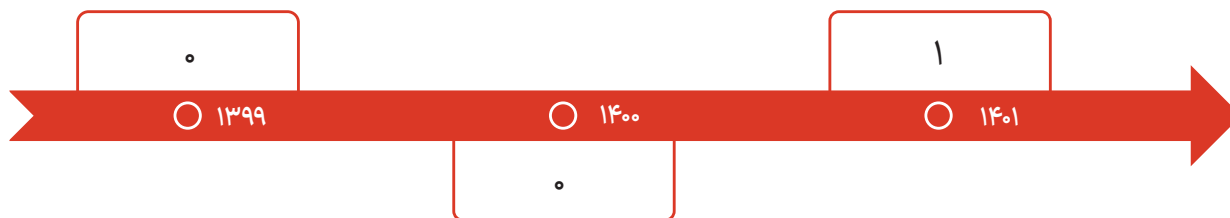

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

صنعت و تجارت

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@hannan_tt.ir

۳۵۶

اینستاگرام

@hannan_tt

۹۶۲

بله

کانال بله ندارد

تلگرام

قم

۱۳۹۸

اندیشکده راهبردی زمانه

اندیشکده راهبردی زمانه
Zamaneh Strategic Thinking

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

سید محمدرضا خوشرو

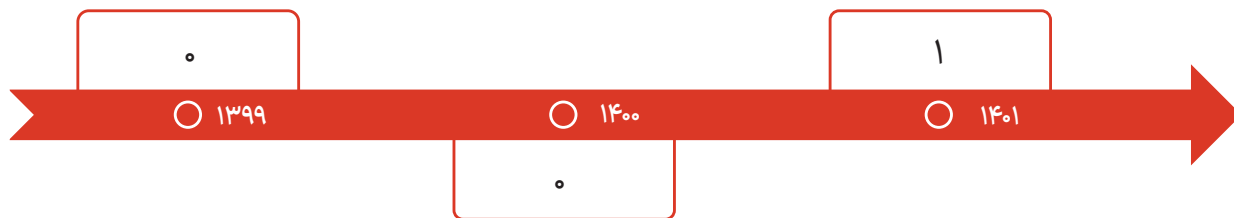

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

امنیت و سیاست خارجی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@zamanehthinktank

۱۶

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

مشهد

۱۳۸۹

اندیشکده رصد

رصد

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

سعید سیدحسین زاده یزدی

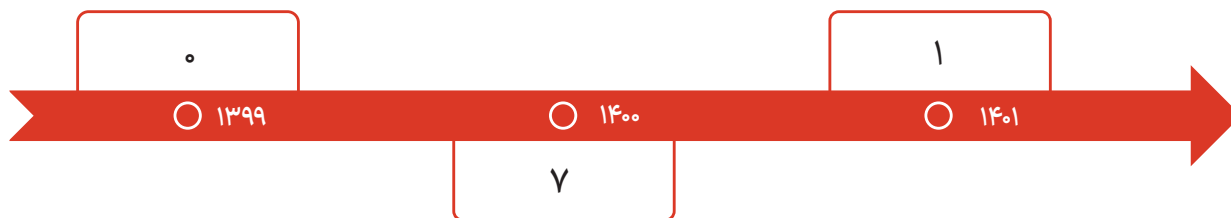

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

حکمرانی و توسعه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@rasad_tahlil

۱۰۲۰۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@rasad_tahlil

۱۱۳۶۳

تلگرام

تهران

۱۳۹۹

اندیشکده سیاست پژوهان علم، فناوری و نوآوری

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

مصطفی صفدری رنجبر

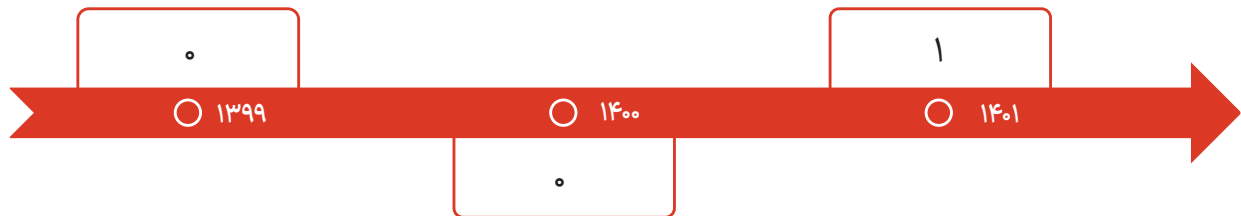

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

آموزش، علم و فناوری

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@sti_policy_think_tank

۱۸۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@sti_policy_think_tank

۷۱۱

تلگرام

تهران

۱۳۹۷

اندیشکده سیاستگذاری اقتصادی تهران

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

امیر عزیزی

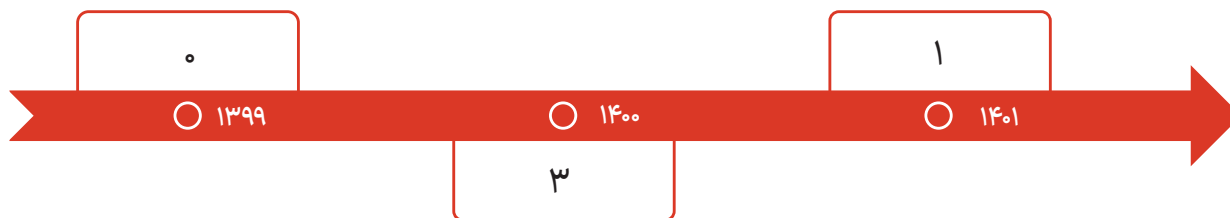

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

حکمرانی و توسعه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@tept_ir

۴

اینستاگرام

@tept_ir

۲۴۴

بله

@tept_ir

۲۲۸۴

تلگرام

قم

۱۳۹۱

اندیشکده مرصاد

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

حمید عظیمی

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

امنیت و سیاست خارجی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@mersadccs

۱۱۹۲

تلگرام

تهران

۱۴۰۰

اندیشکده مطالعات شهر و انسان

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

سعید طلوعیان

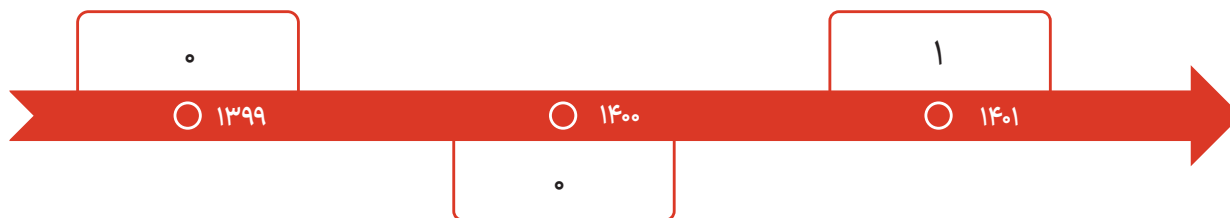

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

حکمرانی و توسعه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@andishkade_shahr

۸۳۷

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۴۰۰

اندیشکده ملی وصال

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

سید جواد هاشم زاده

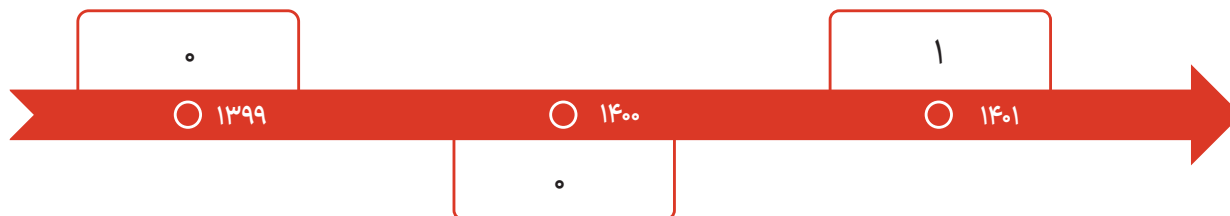

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

صنعت و تجارت

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@Andishkade_vesal.sb

۴۲۷

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

شیراز

۱۳۹۸

اندیشگاه مطالعات فلسفه و سبک زندگی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها
کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

حمید مقامی

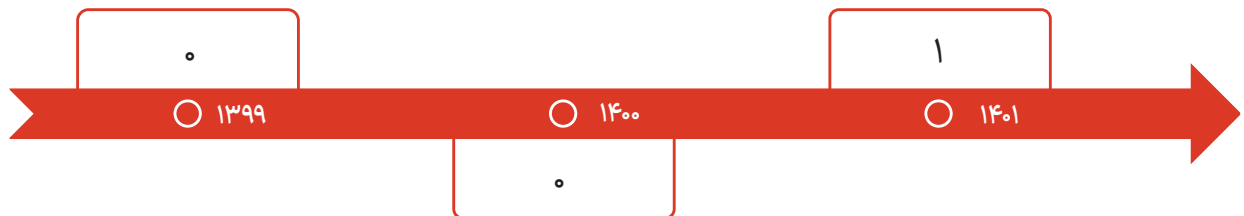

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

فرهنگ و رسانه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۶۹

پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

رسول خوانساری

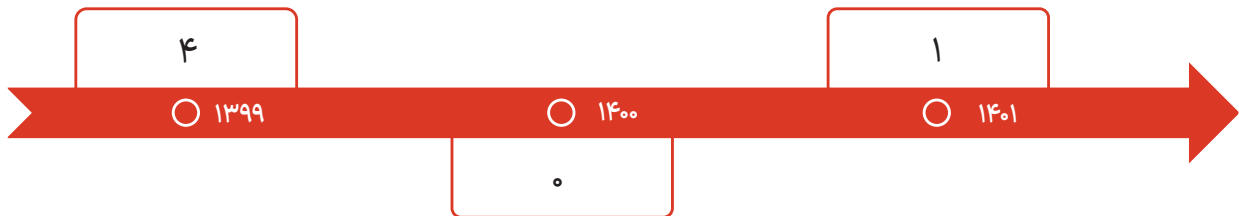

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

اقتصاد

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

قم

۱۳۶۷

پژوهشکده تبلیغ و مطالعات اسلامی باقرالعلوم

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

عبدالله صفری

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

فرهنگ و رسانه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@Pajoohair ۵۰۲ اینستاگرام	کانال بله ندارد بله	@Pajoohair ۸۲ تلگرام
---------------------------------	------------------------	----------------------------

تهران

۱۳۹۰

گروه مشاوران مدیریت و مطالعات راهبردی تدبیر

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

حسین فکری

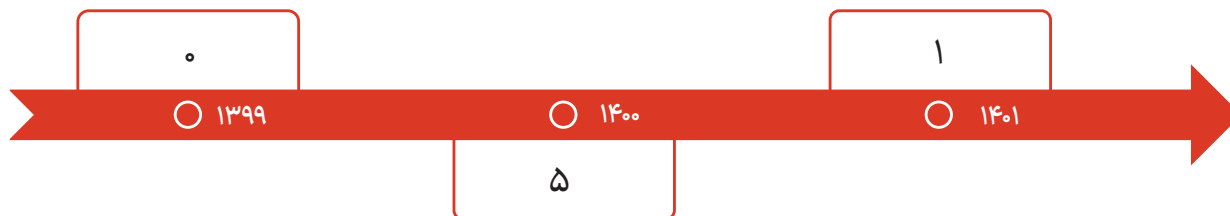

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

اقتصاد

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۰

مرکز پژوهشی آرا

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

سیدجواد سادات

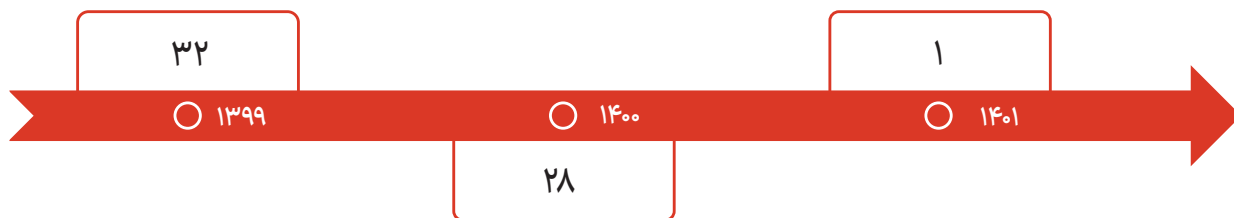

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

اقتصاد

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@ararc_ir

۱۶۳۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۴۰۰

مرکز تحیت (تفکر حوزه روحانیت)

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

علیرضا قاسمی

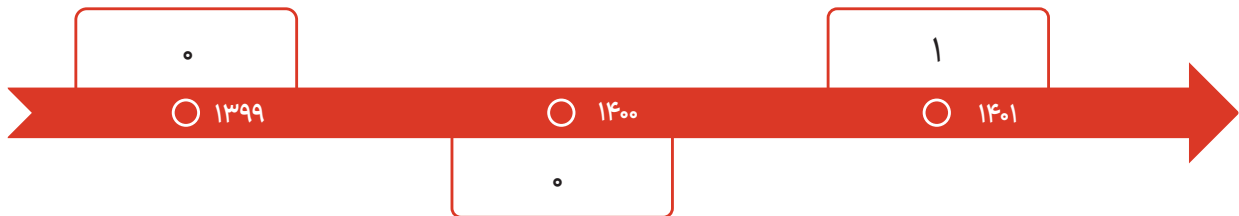

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

آموزش، علم و فناوری

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۴

مرکز مطالعات زنجیره ارزش در صنعت نفت و گاز

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها
کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

رضا مهدوی پور

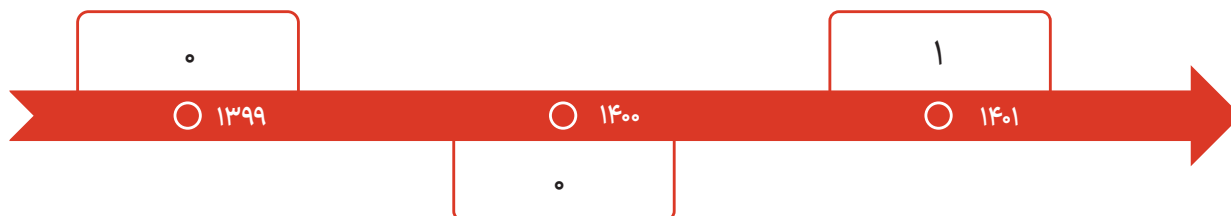

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

انرژی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@VCMStudy_channel

۵۷۴

تلگرام

تهران

۱۳۹۶

مؤسسه اندیشه سازان فرتاک پویا

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

حسن ثابتی

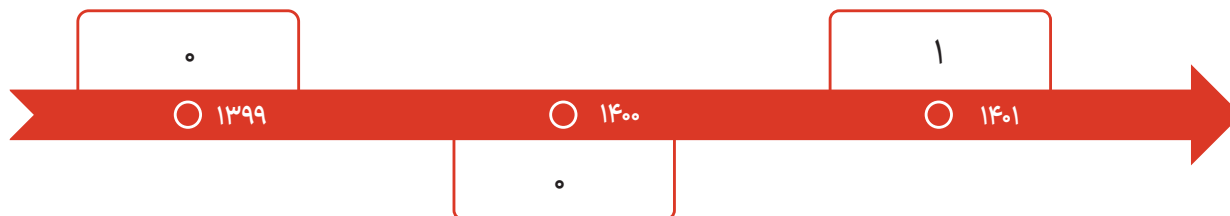

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

آموزش، علم و فناوری

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@fartakpooya_ir

۸۶۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@fartakpooya_ir

۵۴

تلگرام

تهران

۱۳۹۲

مؤسسه پژوهشی کادراس

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

پژوهشگران اندیشکده در این سالنامه

فرزانه سهرابی

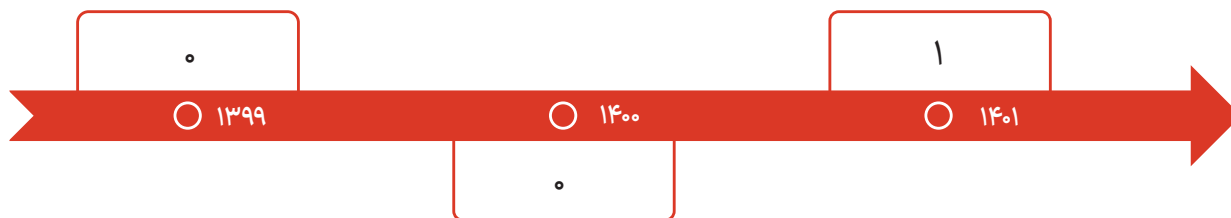

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

امنیت و سیاست خارجی

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@cudras.ir

۱۵۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@cudraschannel

۷۹۵

تلگرام

یزد

۱۳۹۸

اندیشکده صنعت، فناوری و اقتصاد استان یزد (صفا)

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

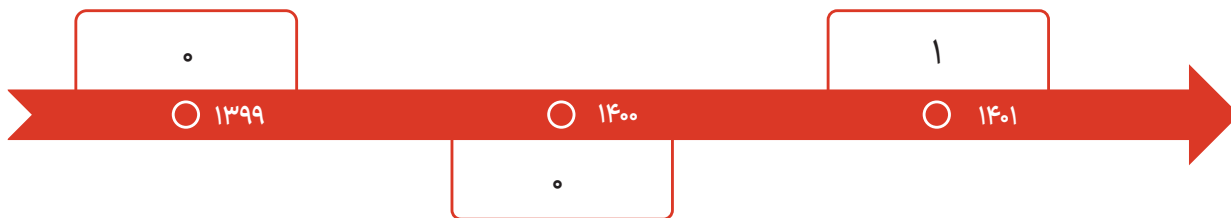

حوزه‌های فعالیت اندیشکده

حکمرانی و توسعه

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

<p>@Iranthink.ir</p> <p>۲۹۶</p> <p>اینستاگرام</p>	<p>کانال بله ندارد</p> <p>بله</p>	<p>کانال تلگرام ندارد</p> <p>تلگرام</p>
---	-----------------------------------	---

تهران

۱۳۹۵

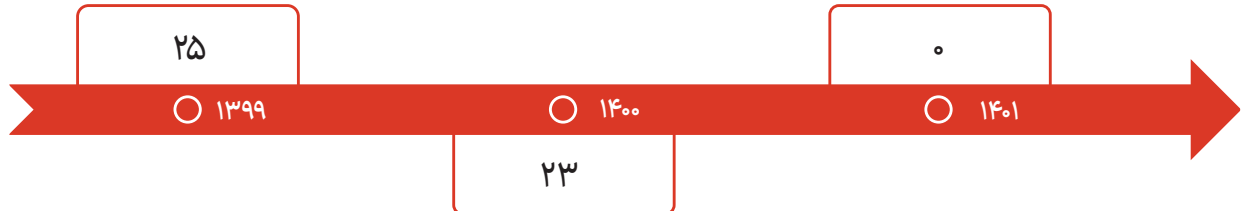
اندیشکده اقتصاد مقاومتی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

<p>@masireqtesad</p> <p>۱۴۰۰</p> <p>اینستاگرام</p>	<p>کانال بله ندارد</p> <p>بله</p>	<p>کانال تلگرام ندارد</p> <p>تلگرام</p>
--	-----------------------------------	---

تهران

۱۳۹۱

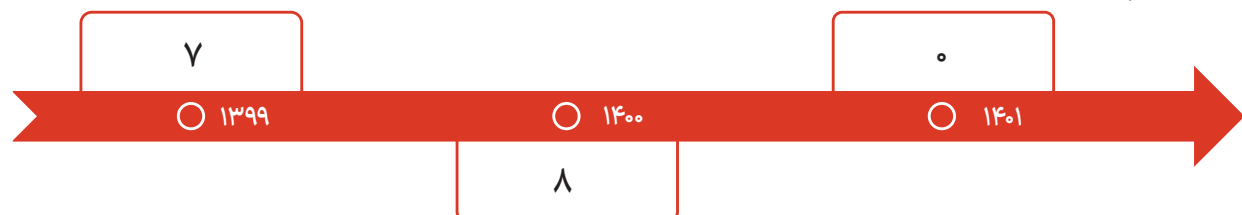
پژوهشکده مطالعات فناوری

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

<p>صفحه اینستاگرام ندارد</p> <p>اینستاگرام</p>	<p>کانال بله ندارد</p> <p>بله</p>	<p>کانال تلگرام ندارد</p> <p>تلگرام</p>
--	-----------------------------------	---

تهران

۱۳۷۹

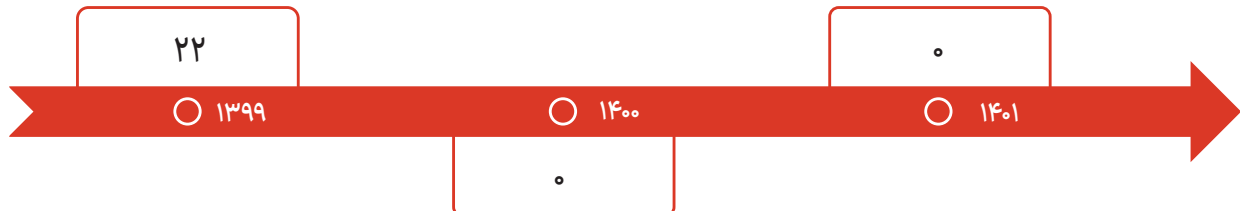
شبکه کانون های تفکر ایران (ایتان)

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت ها و گروه های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده ها

شبکه های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد 	@itan_ir ۸۶۸ بله	کانال تلگرام ندارد
اینستاگرام	تلگرام	

تهران

۱۳۹۳

اندیشکده شفافیت برای ایران

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت ها و گروه های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده ها

شبکه های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@TP4.ir ۱۳۵۰۰	@TP4_ir ۲۷۴۴ بله	@TP4_ir ۳۳۱۰
اینستاگرام	تلگرام	

تهران

۱۳۹۱

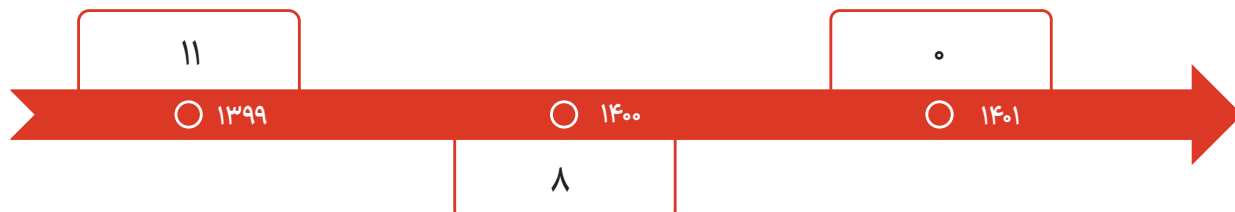
پژوهشکده سیاست پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد	کانال بله ندارد	@hekmat_ac
		۹۲۲
اینستاگرام	بله	تلگرام

مشهد

۱۳۹۵

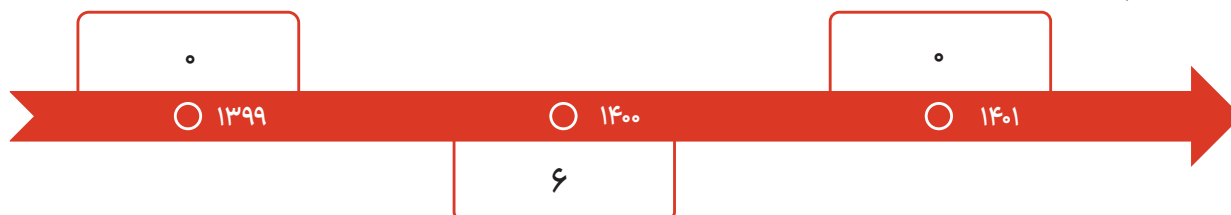
مؤسسه رصد مطالعات و سیاست‌گذاری اجتماعی سلامت جنسی اسلامی (سجا)

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد	@farhangjensyiran	کانال تلگرام ندارد
	۱۶۳	
اینستاگرام	بله	تلگرام

تهران

۱۳۹۲

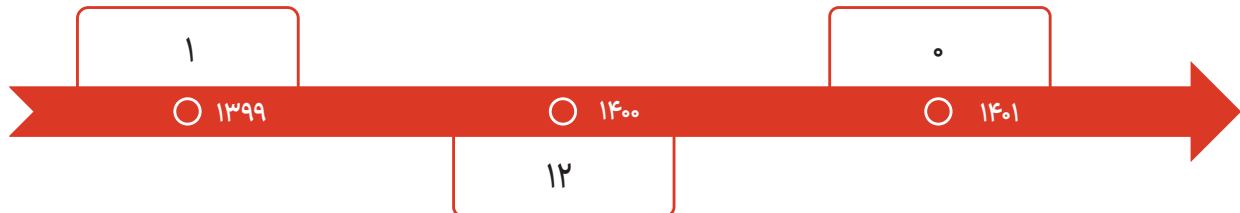
اندیشکده راهبردی مهاجر

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

<p>@mohajer_thinktank</p> <p>۱۹۰۰</p> <p>اینستاگرام</p>	<p>کانال بله ندارد</p> <p>بله</p>	<p>@mohajer_thinktank</p> <p>۹۲۳</p> <p>تلگرام</p>
---	-----------------------------------	--

تهران

۱۳۹۳

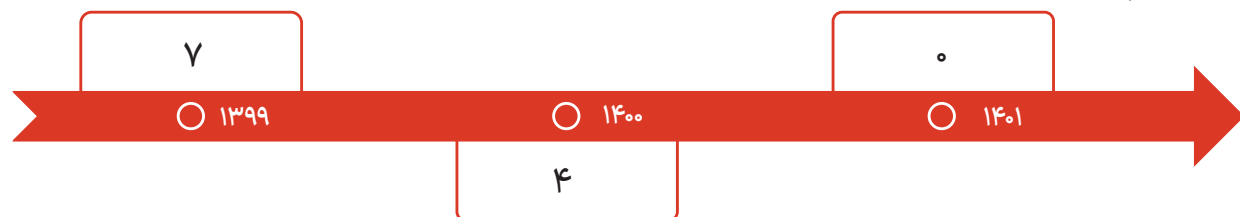
مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

<p>صفحه اینستاگرام ندارد</p> <p>اینستاگرام</p>	<p>کانال بله ندارد</p> <p>بله</p>	<p>کانال تلگرام ندارد</p> <p>تلگرام</p>
--	-----------------------------------	---

تهران

۱۳۹۶

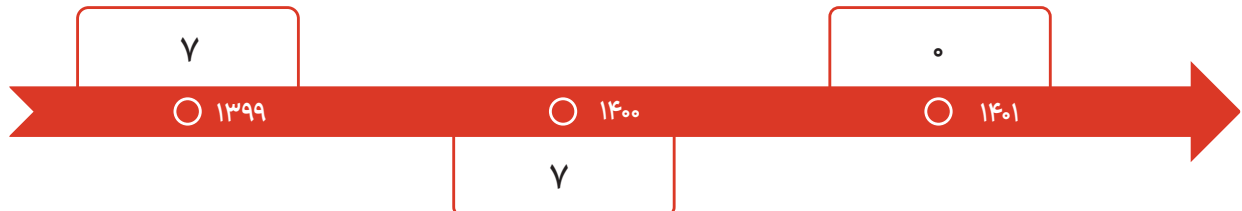
اندیشکده محنا (مطالعات حکمرانی نرم ایران)

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

شبکه اجتماعی	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام	صفحه اینستاگرام ندارد	ندارد
بله	کانال بله ندارد	ندارد
تلگرام	کانال تلگرام ندارد	ندارد

تهران

۱۳۹۵

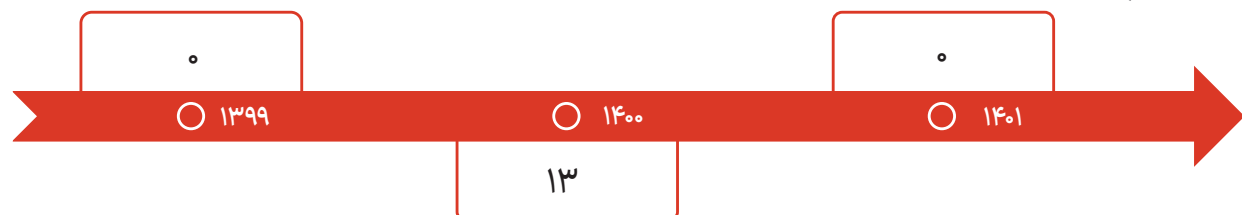
اندیشکده پایا

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

شبکه اجتماعی	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام	@andishkade.paya ۹۶۰	دارد
بله	کانال بله ندارد	ندارد
تلگرام	@andishkadehpaya ۴۴۵	دارد

تهران

۱۳۸۹

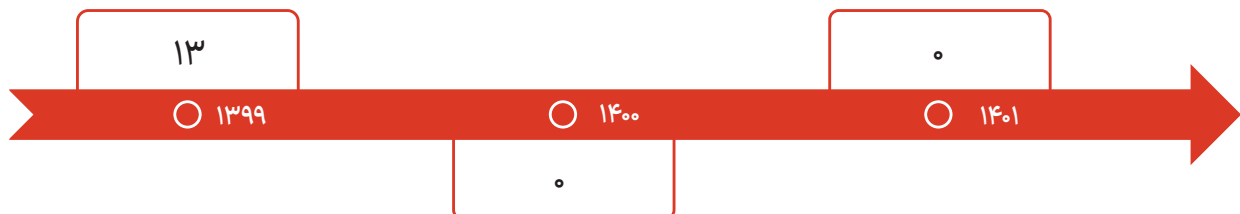
پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها
کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

<p>@isr_acir</p> <p>۵۸۰۰</p> <p>اینستاگرام</p>	<p>کانال بله ندارد</p> <p>بله</p>	<p>کانال تلگرام ندارد</p> <p>تلگرام</p>
--	-----------------------------------	---

تهران

۱۳۹۱

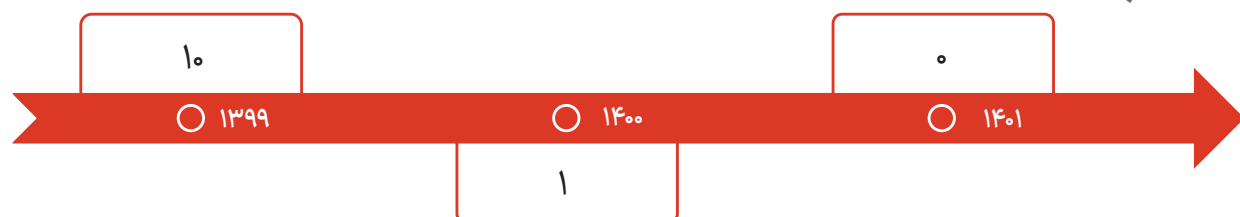
اندیشکده تدبیر آب ایران

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها
کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

<p>@andishkadehab</p> <p>۹۶۰۰</p> <p>اینستاگرام</p>	<p>کانال بله ندارد</p> <p>بله</p>	<p>@andishkadeaab</p> <p>۷۴۴</p> <p>تلگرام</p>
---	-----------------------------------	--

تهران

۱۳۸۵

مؤسسه فتوح اندیشه

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

شبکه اجتماعی	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام	صفحه اینستاگرام ندارد	ندارد
بله	کانال بله ندارد	بله
تلگرام	کانال تلگرام ندارد	ندارد

کرج

۱۳۸۷

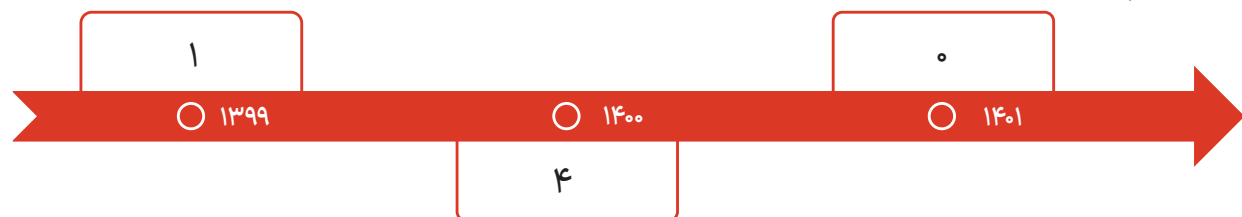
مرکز مطالعات خلیج فارس

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

شبکه اجتماعی	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام	@persiangulfstudies ۳۱۵۰۰	بله
بله	کانال بله ندارد	بله
تلگرام	@persiangulfstudies ۸۷۸۹	ندارد

تهران

۱۳۹۵

اندیشکده دیپلماسی اقتصادی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

پلتفرم	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام (@economicdiplomacyisu)	۳۵۰۰	✓
بله (@economicdiplomacyisu)	۱۸۳۹	✓
تلگرام (@economicdiplomacyisu)	۳۷۶۹	✓

تهران

۱۳۸۹

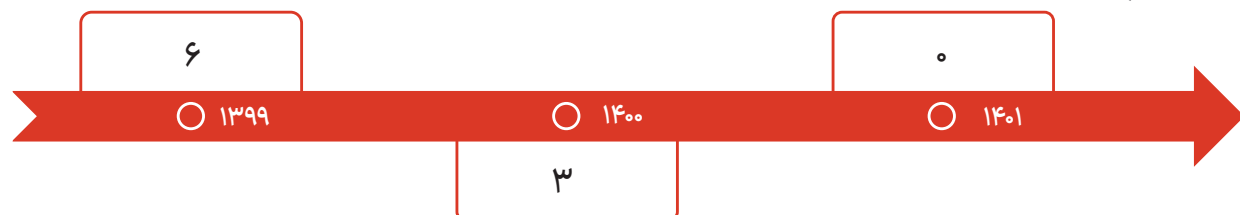
اندیشگاه گفتمان

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

پلتفرم	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام (@GofteManCenter)	۸۶	✓
بله (@GofteManCenter)	۸	✓
کانال تلگرام ندارد	۰	✗

تهران

۱۳۹۲

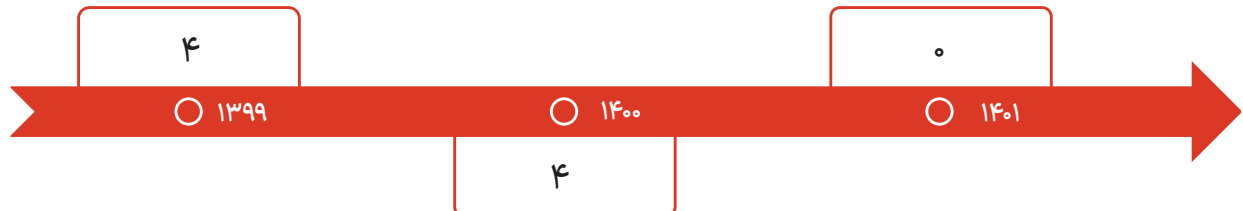
مؤسسه مطالعات راهبردی تعلیم و تربیت برهان

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

پلتفرم	آیدی / نام	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام	@borhanedu	۱۴۰۰	✓
بله	@borhanedu	۲۷۲	✓
تلگرام	کانال بله ندارد	۰	?

تهران

۱۳۹۱

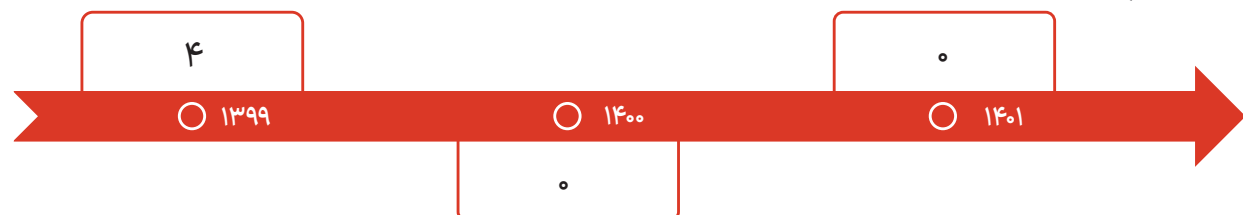
مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع)

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

پلتفرم	آیدی / نام	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام	صفحه اینستاگرام ندارد	۰	?
بله	@rushdisu	۱۷۵۳	✓
تلگرام	کانال تلگرام ندارد	۰	?

تهران

۱۳۴۸

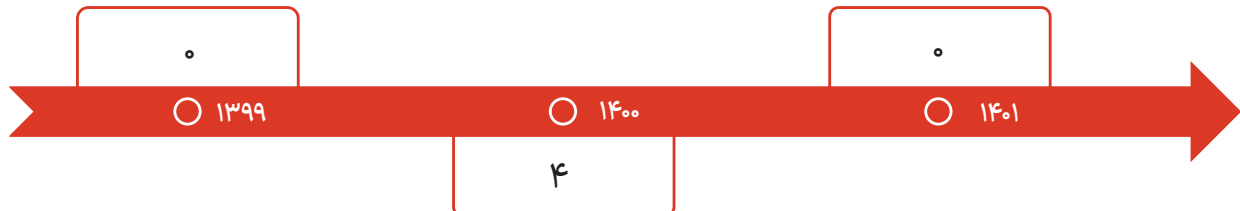
مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

پلتفرم	نام کاربری / کانال	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام	@nrisp	۷۳۰۰	بله
کانال تلگرام	کانال تلگرام ندارد	۰	ندارد
کانال بله	کانال بله ندارد	۰	ندارد

تهران

۱۳۷۹

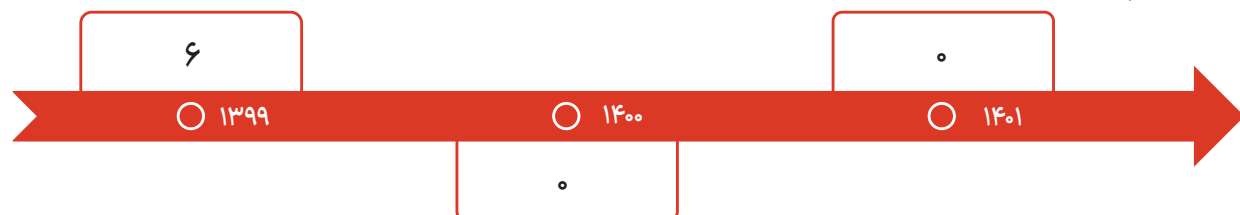
اندیشکده یقین

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

پلتفرم	نام کاربری / کانال	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام	@currency_war	۲۳۸۰۰	بله
کانال تلگرام	@Reba_ir	۳۱۹۶	بله
کانال بله	کانال بله ندارد	۰	ندارد

تهران

۱۳۸۶

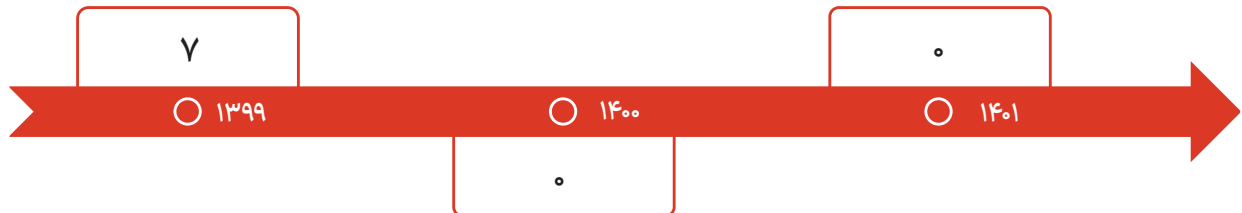
شرکت تترا

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

تهران

۱۳۸۷

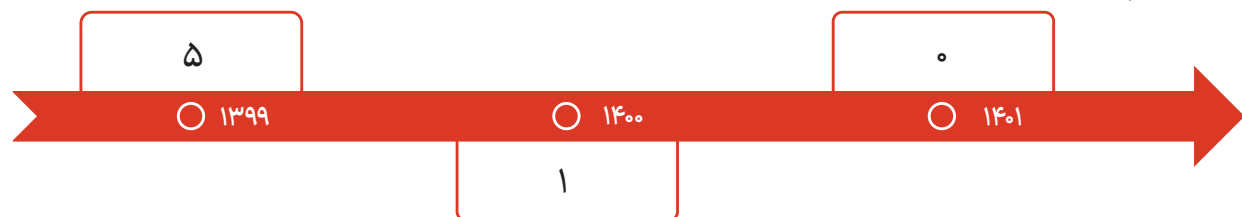
مؤسسه آینده پژوهی جهان اسلام

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

تهران

۱۳۸۵

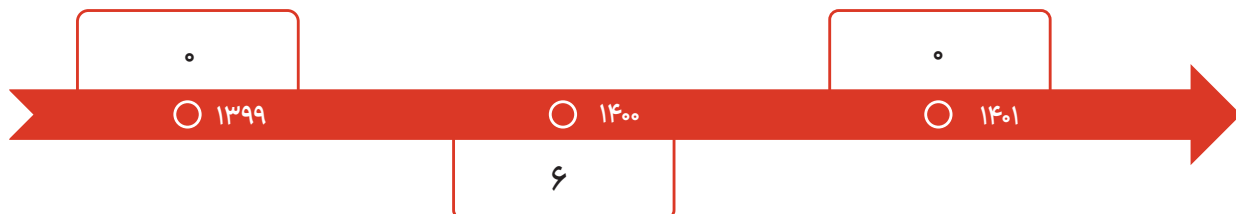
پژوهشکده بیمه

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

شبکه اجتماعی	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام (@ircacir)	۲۹۲۰۰	بله
تلگرام (@ircacir)	۵۸	ندارد

تهران

۱۳۹۲

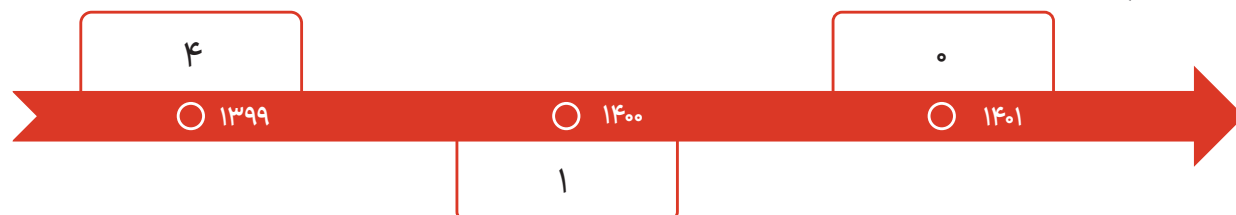
مؤسسه افق آینده پژوهی راهبردی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

شبکه اجتماعی	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام	صفحه اینستاگرام ندارد	ندارد
تلگرام	کانال تلگرام ندارد	ندارد

مشهد

۱۳۸۶

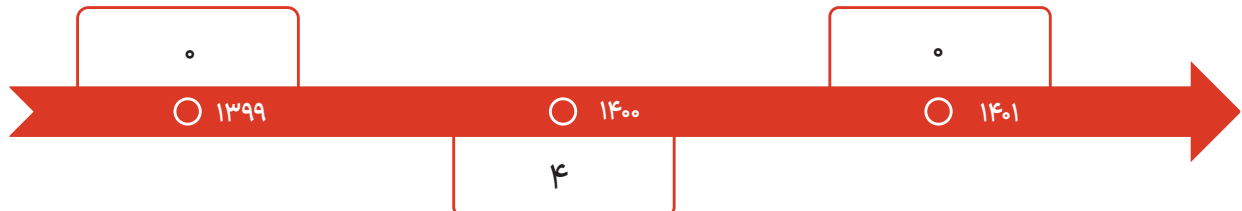
مؤسسه مطالعات راهبردی علوم و معارف اسلام

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

شبکه اجتماعی	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام (@isin_ir)	۲۱۰۰	بله
کانال بله	ندارد	بله
تلگرام (@isinir)	۲۰۶	بله

تهران

۱۳۸۶

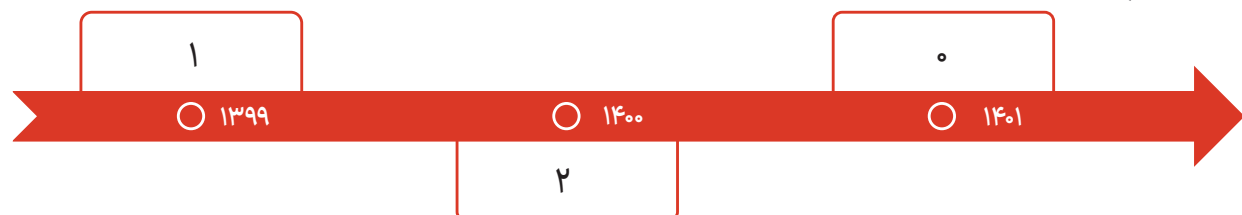
اندیشکده ممتن (مؤسسه مطالعات و تحلیل‌های نظامی)

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

شبکه اجتماعی	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام (@military.ir)	۱۴۱۰۰	بله
کانال بله	ندارد	بله
کانال تلگرام	ندارد	بله

تهران

۱۳۸۶

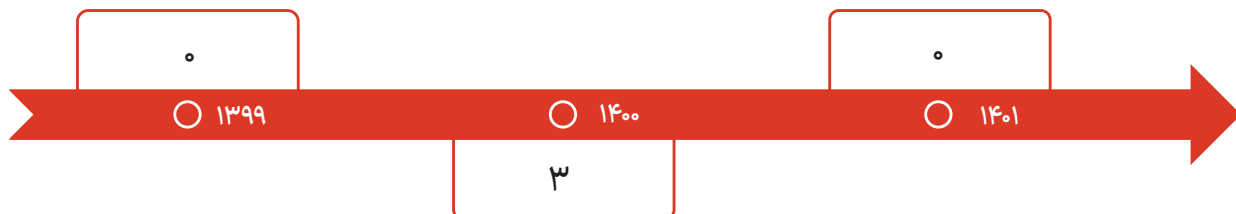
مؤسسه مطالعات انرژی سبحان

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

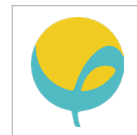
شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

شبکه اجتماعی	تعداد مخاطبین	وضعیت
@Sobhanenergy (اینستاگرام)	۱۱۰۰	بله
کانال بله ندارد	-	ندارد
کانال تلگرام ندارد	-	ندارد

تهران

۱۳۹۶

مؤسسه راهبردهای بازنشستگی صبا

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

شبکه اجتماعی	تعداد مخاطبین	وضعیت
@Saba_psi (اینستاگرام)	۱۳۰۰	بله
کانال بله ندارد	-	ندارد
کانال تلگرام ندارد	-	ندارد

تهران

۱۳۹۱

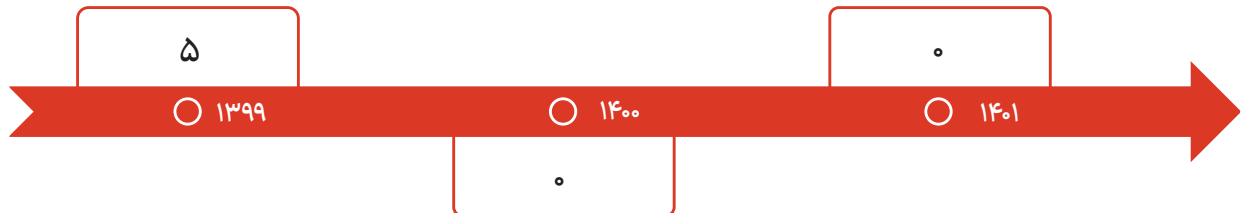
اندیشکده راهبردی تبیین

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

<p>@tabyincenter</p> <p>۴۴۲۰۰</p> <p>اینستاگرام</p>	<p>کانال بله ندارد</p> <p>بله</p>	<p>@Tabyincenter</p> <p>۹۴۱۸</p> <p>تلگرام</p>
---	-----------------------------------	--

تهران

۱۳۸۹

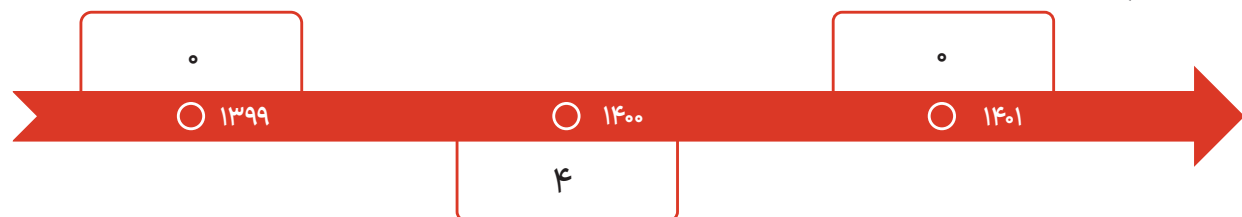
مؤسسه پژوهشی اقتصاد مالی بهین

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

<p>صفحه اینستاگرام ندارد</p> <p>اینستاگرام</p>	<p>کانال بله ندارد</p> <p>بله</p>	<p>کانال تلگرام ندارد</p> <p>تلگرام</p>
--	-----------------------------------	---

تهران

۱۳۹۷

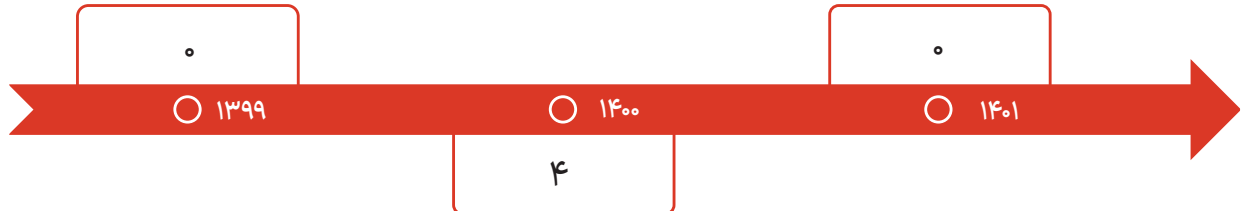
مرکز علم و فناوری رسام

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

<p>@rasamihu</p> <p>۹۳</p> <p>اینستاگرام</p>	<p>@rasamihu</p> <p>۲۳۵</p> <p>بله</p>	<p>کانال تلگرام ندارد</p> <p>تلگرام</p>
--	--	---

تهران

۱۳۷۲

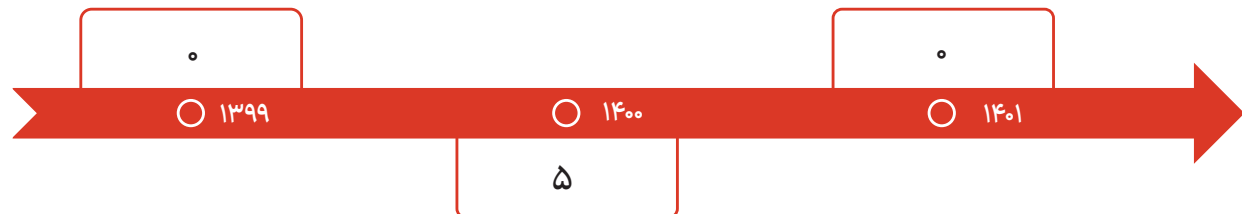
پژوهشکده فرهنگ و هنر اسلامی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

<p>@Rcica.ir</p> <p>۸۹۰۰</p> <p>اینستاگرام</p>	<p>کانال بله ندارد</p> <p>بله</p>	<p>@rcica</p> <p>۱۱۰۱</p> <p>تلگرام</p>
--	-----------------------------------	---

تهران

۱۳۷۹

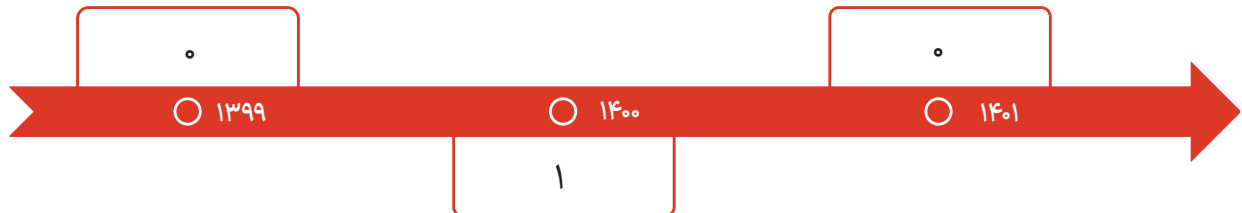
مؤسسه مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

<p>@tehraninstitute</p> <p>۱۷۰۰</p> <p>اینستاگرام</p>	<p>کانال بله ندارد</p> <p>بله</p>	<p>@tehraninstitute</p> <p>۱۵۳۰</p> <p>تلگرام</p>
---	-----------------------------------	---

مشهد

۱۳۹۴

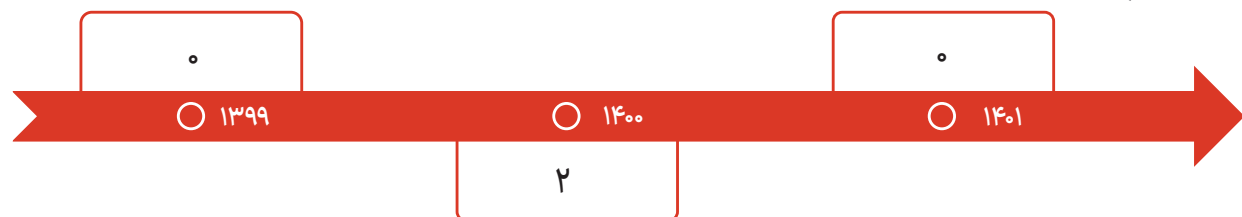
اندیشکده بسیج و حکمرانی مردمی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

<p>صفحه اینستاگرام ندارد</p> <p>اینستاگرام</p>	<p>@mardomi_ir</p> <p>۳۴</p> <p>بله</p>	<p>کانال تلگرام ندارد</p> <p>تلگرام</p>
--	---	---

تهران

۱۳۹۸

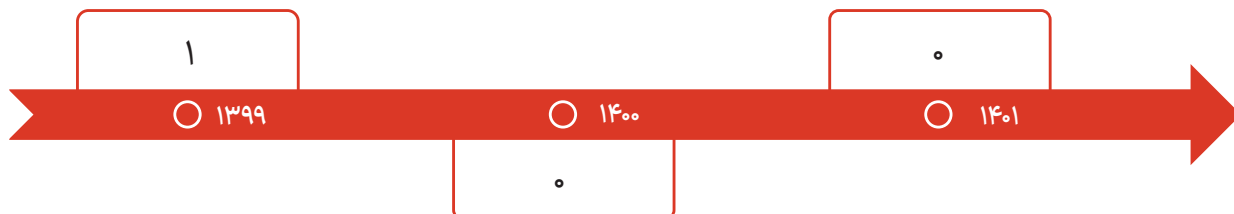
مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

شبکه اجتماعی	تعداد مخاطبین	وضعیت
@iranbssc (اینستاگرام)	۱۶۰۰	بله
کانال بله ندارد	۰	بله
@BSSCIran (تلگرام)	۱۵۵	بله

تهران

۱۳۹۰

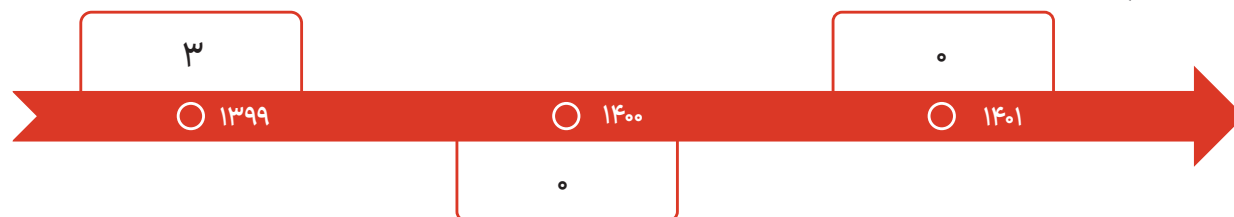
مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

شبکه اجتماعی	تعداد مخاطبین	وضعیت
صفحه اینستاگرام ندارد	۰	بله
کانال بله ندارد	۰	بله
کانال تلگرام ندارد	۰	بله

قم

۱۳۹۶

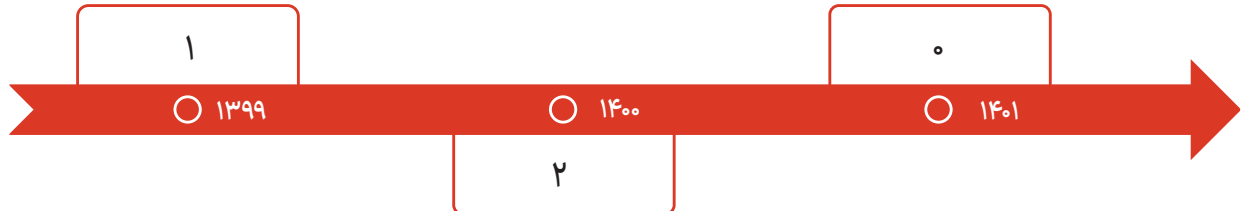
مرکز راهبری ورثه الانبیاء

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

شبکه اجتماعی	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام	صفحه اینستاگرام ندارد	ندارد
بله	کانال بله ندارد	ندارد
تلگرام	کانال تلگرام ندارد	ندارد

تهران

۱۳۹۷

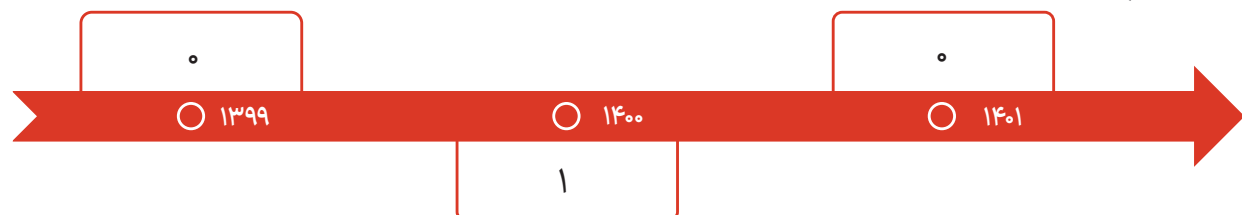
اندیشکده راهبردی توسعه تنویر

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

شبکه اجتماعی	تعداد مخاطبین	وضعیت
اینستاگرام	@tanvirgroup ۴۴۹	دارد
بله	کانال بله ندارد	ندارد
تلگرام	کانال تلگرام ندارد	ندارد

تهران

۱۳۷۷

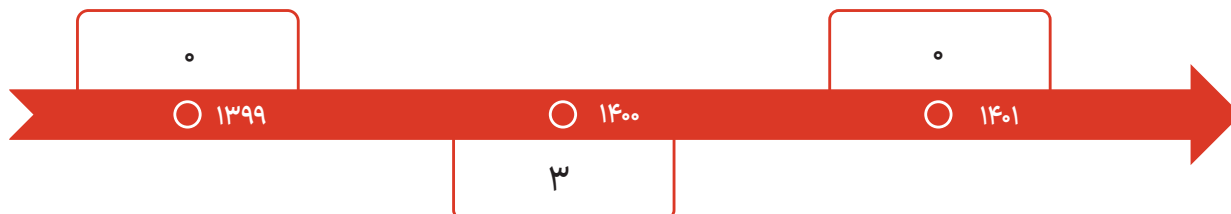
مؤسسه تحقیقات جمعیت کشور

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد 	کانال بله ندارد 	کانال تلگرام ندارد
اینستاگرام 	بله 	تلگرام

تهران

۱۳۹۴

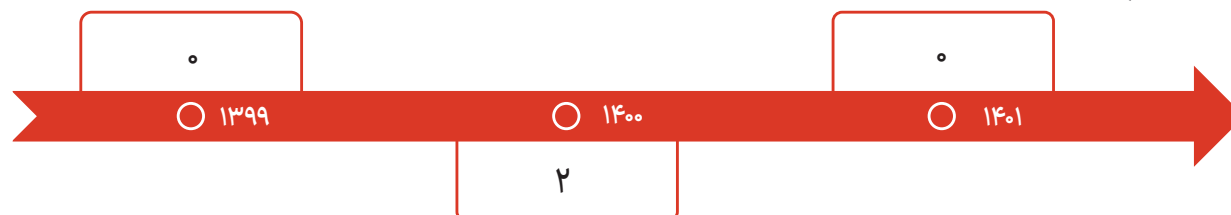
اندیشکده کار و اشتغال میزان

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد 	کانال بله ندارد 	کانال تلگرام ندارد
اینستاگرام 	بله 	تلگرام

مشهد

۱۳۹۳

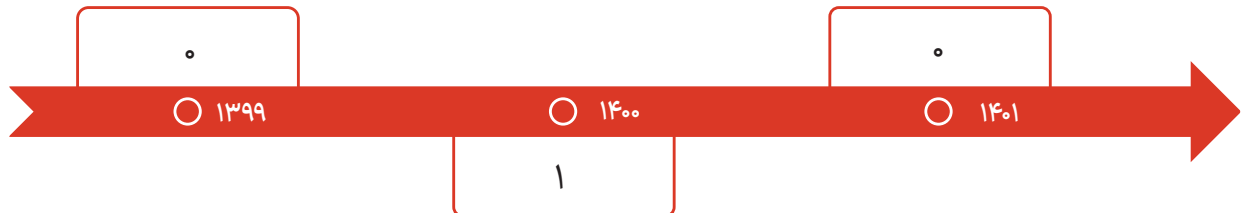
پژوهشکده نوین شهر معنوی ثامن

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

<p>@samenresearch</p> <p>۹۹۷</p> <p>اینستاگرام</p>	<p>کانال بله ندارد</p> <p>بله</p>	<p>@gofteman_shahr</p> <p>۵۲۷</p> <p>تلگرام</p>
--	-----------------------------------	---

تهران

۱۳۸۱

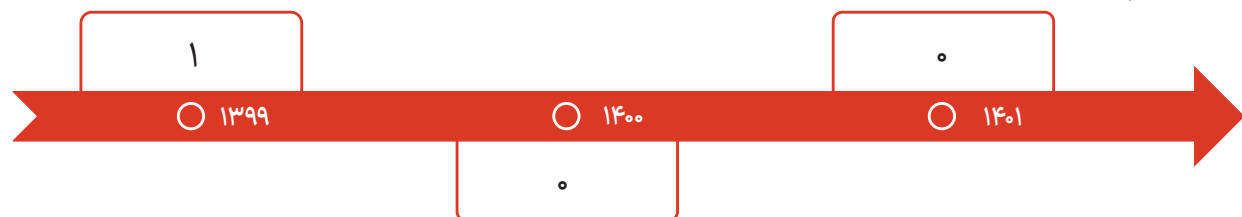
بنیاد توسعه فردا

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش در سه سالنامه ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

<p>@farda.ir_</p> <p>۱۰۰</p> <p>اینستاگرام</p>	<p>کانال بله ندارد</p> <p>بله</p>	<p>@farda.in</p> <p>۱۶۴</p> <p>تلگرام</p>
--	-----------------------------------	---

مشهد

۱۳۸۳

مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی شهر مشهد

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها
کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش‌های اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در سالنامه‌های جامعه اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@research.center.mashhad

۱۳۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@rcmcmashhad

۱۵۲

تلگرام

تهران

۱۳۸۸

پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها
کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش‌های اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در سالنامه‌های جامعه اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۶

مؤسسه علم و سیاست اشراق

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش‌های اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در سالنامه‌های جامعه اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@scienceandpolitic

۲۲۰۰

اینستاگرام

@scienceandpolitics

۲۷۲

بله

@ScienceAndPolitics

۱۲۲۷

تلگرام

اصفهان

۱۳۹۵

پژوهشکده آلاء

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش‌های اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در سالنامه‌های جامعه اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@ala.rsi

۲۳۷

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

تهران

۱۳۹۹

اندیشکده سحاب

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش‌های اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در سالنامه‌های جامعه اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@sahabinstitute.ir
۴۲
اینستاگرام

@sahabinstituteir
۱۰۷
بله

کانال تلگرام ندارد
تلگرام

تهران

۱۳۹۷

اندیشکده مدیریت زنجیره تأمین آمادگران

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش‌های اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در سالنامه‌های جامعه اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@amadgaran
۱۰۰۰
اینستاگرام

کانال بله ندارد
بله

@LogiSCM
۱۶۹۸
تلگرام

تهران

۱۳۹۱

گروه پژوهشی مدیریت راهبردی انرژی آیندگان

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش‌های اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در سالنامه‌های جامعه اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

کانال بله ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال بله ندارد

تلگرام

کرمان

۱۳۹۷

اندیشکده تدبیر انرژی

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را اسکن کنید.

تعداد پژوهش‌های اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در سالنامه‌های جامعه اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@eptt_ir

۲۳۰۰

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

@eptt_ir

۶۱

تلگرام

قم

۱۳۹۰

مرکز پژوهشی مبنا

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش‌های اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در سالنامه‌های جامعه اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

@mabna_center
۲۰۰۰
اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

اصفهان

۱۳۹۱

مؤسسه فرهنگی پژوهشی فرهنگ اول

برای مشاهده معرفی اندیشکده، مأموریت‌ها و گروه‌های پژوهشی در سایت جامعه اندیشکده‌ها کیوارکد سمت چپ و برای مشاهده سایت رسمی اندیشکده کیوارکد سمت راست را **اسکن کنید**.

تعداد پژوهش‌های اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در سالنامه‌های جامعه اندیشکده‌ها

تعداد پژوهش‌های اندیشکده در جامعه اندیشکده‌ها

شبکه‌های اجتماعی اندیشکده و تعداد مخاطبین

صفحه اینستاگرام ندارد

اینستاگرام

کانال بله ندارد

بله

کانال تلگرام ندارد

تلگرام

مروری بر فعالیت‌های جامعه اندیشکده‌ها در سال ۱۴۰۱

جامعه اندیشکده‌ها رسالت خود را رصد، نمایه‌سازی، ارزیابی و رتبه‌بندی اندیشکده‌ها و اندیشه‌ورزان کشور تعریف کرده است. در این راستا سال ۱۴۰۱ به عنوان ششمین سال فعالیت عملیاتی و کنش‌ورزی رصدی در این فضا، سال بازنگری در فعالیت‌ها و خدمات جامعه اندیشکده‌ها همراه با تغییرات ساختاری و محتوایی بود. بنابراین اقدامات ایجابی یا سلبی در برجستگی خدمات این مجموعه، بسته به وزنی است که در بازطراحی ساختار جدید پیدا کرده‌اند. در ادامه مرور کوتاهی بر مهم‌ترین خروجی‌های جامعه اندیشکده‌ها در سال ۱۴۰۱ داشته‌ایم.

■ بروزرسانی نظام ارزیابی خروجی‌های اندیشکده‌ها

به گواه پژوهشگران، رصدگران و روندپژوهان زیست‌بوم اندیشه‌ورزی، مهم‌ترین مأموریت بر زمین مانده در این فضا، تثبیت نظام ارزیابی و رتبه‌بندی است. هرگونه سامان‌بخشی، سازمان‌دهی و خدمات‌رسانی در زیست‌بوم، مستلزم شناخت دقیق مجموعه‌ها، افراد و ظرفیت این دو است. جامعه اندیشکده‌ها از ابتدای تأسیس طی یک نظام پنج‌مرحله‌ای به ارزیابی و امتیازدهی مجموعه‌های زیست‌بوم بر اساس خروجی‌های پژوهشی همت گمارد. این روش استقرایی با رونق کار اندیشکده‌ها، اعضای آن‌ها و اندیشه‌ورزان مستقل نیازمند بازنگری و بروزرسانی در مراحل و شاخص‌ها بود. بنابراین جامعه اندیشکده‌ها در سال ۱۴۰۱ بخش مهمی از اهتمام خود را صرف بازطراحی نظام ارزیابی و رتبه‌بندی کرده است. از آنجا که تنها نظام ارزیابی بالفعلی که در نظام اندیشگاهی کشور در حال پیاده‌سازی است، روی خروجی‌های پژوهشی اندیشکده‌ها استوار است، با توجه به اینکه مهم‌ترین خروجی اندیشکده‌ها را اسناد سیاستی تشکیل می‌دهد، جامعه اندیشکده‌ها در جهت تشخیص و مطالعه انواع اسناد اندیشکده‌ای، گام مهمی را در سال ۱۴۰۱ پیمود و «سند راهنمای ارزیابی انواع اسناد سیاستی» را تدوین کرد.

بازطراحی «نظام شاخص‌های ارزیابی اندیشکده‌ها» از طریق طراحی «نظام ارزیابی اسناد سیاستی»، گام مهمی بود که در سال ۱۴۰۱ توسط جامعه اندیشکده‌ها و با مشورت و راهنمایی فعالان زیست‌بوم به مرحله عملیاتی رسیده است. در نظام ارزیابی جدید ۱۹ سند سیاستی کشف و تعریف شده‌اند. در نهایت ۱۱ سند سیاستی که بیشترین تولیدات زیست‌بوم اندیشه‌ورزی را شامل می‌شوند با طراحی شاخص‌ها و زیرشاخص‌هایی قابل ارزیابی و امتیازدهی شده‌اند. این سازوکار به صورت آنلاین به ارزیابان (اعضای شورای علمی جامعه اندیشکده‌ها) امکان می‌دهد، ضمن واردکردن نتایج ارزیابی خود، به آخرین آمار پژوهش‌های دریافت‌شده توسط جامعه اندیشکده‌ها دسترسی داشته باشند.

■ داشبورد آماری جامعه اندیشکده‌ها

جامعه اندیشکده‌ها به عنوان واحد رصد و ارزیابی خانه اندیشه‌ورزان، آخرین وضعیت رصد زیست‌بوم را در یک نمای کلی و به صورت جداول آماری در داشبورد آماری جامعه اندیشکده‌ها نشان می‌دهد. این تابلوی آماری روی سایت جامعه اندیشکده‌ها، آمار مربوط به اندیشکده‌ها، اندیشه‌ورزان و پژوهش‌های دریافتی را نشان می‌دهد. همچنین در این پیشخوان، پژوهش‌های دریافت‌شده در ده حوزه موضوعی به تفکیک نمایش داده می‌شود و امکان تشخیص وزن هر

حوزه (اقتصاد، انرژی، سلامت و غیره) در تولیدات پژوهشی اندیشکده‌ها قابل پیگیری است. در سال ۱۴۰۱ داشبورد آماری جامعه اندیشکده‌ها برای دومین بار بروزرسانی شده است. (مشاهده لینک داشبورد آماری در انتهای گزارش)

■ راه‌اندازی سرویس آنلاین فرصت‌های شغلی زیست‌بوم اندیشه‌ورزی

با توجه به ظرفیت بالای جذب نیرو در زیست‌بوم اندیشه‌ورزی که طیف وسیعی از مشاغل و مراتب خدمت و اشتغال را در بر می‌گیرد، جامعه اندیشکده‌ها اقدام به ایجاد سرویس جدیدی روی پلتفرم‌های رسانه‌ای خود کرده است.

سرویس فرصت شغلی، به صورت روزانه در سایت و شبکه‌های اجتماعی جامعه اندیشکده‌ها، آخرین نیازمندی‌ها و فراخوان‌های اندیشکده‌های کشور را نشان می‌دهد. این سرویس همچنین پوشش فرصت‌های مرتبط با فعالیت و جنس پژوهشی-سیاستی در نهادها و دستگاه‌های اجرایی کشور را در دستور کار دارد.

این سرویس، خدمتی چندجانبه به مخاطبان زیر محسوب می‌شود:

- اندیشکده‌ها
- علاقمندان اشتغال به فعالیت‌های پژوهشی-سیاستی
- دستگاه‌های اجرایی و سازمان‌های کشور

■ راه‌اندازی تقویم آنلاین رویدادهای زیست‌بوم اندیشه‌ورزی

جامعه اندیشکده‌ها از ابتدای تأسیس، اطلاع‌رسانی درباره رویدادها، نشست‌ها و دوره‌های آموزشی اندیشکده‌ها را در دستور کار خود داشته است. با توجه به حجم بالای برگزاری رویدادها و با هدف نظم‌بخشی به اطلاع‌رسانی در این باره، ایجاد سرویس «تقویم یادآور»، ضرورتی در جهت تسهیل دنبال کردن رویدادها محسوب می‌شود.

این سرویس، فهرست رویدادها را به صورت ماهانه روی سایت و به صورت روزانه روی تلگرام جامعه اندیشکده‌ها، یادآوری می‌کند.

■ انتشار دو شماره فصلنامه

فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها، شامل خلاصه پژوهش‌هایی است که در هر فصل بیشترین امتیاز را از شورای علمی جامعه اندیشکده‌ها کسب کرده‌اند. در سال ۱۴۰۱ دو شماره از این نشریه منتشر شد و روی خروجی رسانه‌های جامعه

اندیشکده‌ها قرار گرفت.

اندیش‌گو با موضوع «پرواز نخبگان؛ تهدید یا فرصت؟» به میزبانی علمی رصدخانه مهاجرت ایران برگزار شد.

(مشاهده لینک صفحه رویدادهای اندیش‌گو در انتهای گزارش)

• سه شماره از رویداد پژوهش محور گفتاک

رویداد گفتاک، ادامه و تکمیل‌کننده فصلنامه جامعه اندیشکده‌هاست و طی آن سه پژوهش برتر هر فصل در رویدادهایی تخصصی با حضور پژوهشگران مرتبط با حوزه پژوهش معرفی، ارائه و بررسی می‌شوند. در سال ۱۴۰۱ دو پژوهش برتر فصلنامه هفتم جامعه اندیشکده‌ها طی دورویداد گفتاک ارائه و نقد شدند. دومین رویداد گفتاک در خرداد ۱۴۰۱ به «طرح راهبردی-مردمی پیشرفت محله هزندی» از اندیشکده پایا اختصاص داشت و سومین رویداد گفتاک حول پژوهش «بررسی مشکلات و چالش‌های سامانه بازارگاه نهادهای کشاورزی» از مؤسسه مطالعات و توسعه محیط‌زیست، آب و کشاورزی (ماکا) برگزار شد.

(مشاهده لینک صفحه رویدادهای گفتاک در انتهای گزارش)

■ طرح‌ها

• بررسی سهم اندیشکده‌ها از بودجه ۱۴۰۱

انتشار گزارش «سهم اندیشکده‌ها از بودجه ۱۴۰۱» در راستای توجه به فقدان «بودجه سیاست‌پژوهی» و ردیف بودجه مشخص برای نهاد اندیشکده‌ها در کشور است. جامعه اندیشکده‌ها باور دارد که قانون بودجه کشور، نه تنها اولویت‌های جاری در نظام تصمیم‌گیری کشور را نشان می‌دهد، بلکه تظاهری از اولویت‌های آینده کشور است که از توافق دولت و مجلس حاصل شده است.

تعیین ردیف بودجه‌های اصلی، نوع نگاه این دو قوه به اداره کشور را نشان می‌دهد. بنابراین فقدان ردیف «بودجه سیاست‌پژوهی» نشان می‌دهد که مراجعات مکرر سیاست‌گذاران به سیاست‌پژوهان در سال‌های اخیر تا تبدیل‌شدن به رویکردی راهبردی در حل مسائل کشور فاصله‌ها دارد؛ چراکه ارجاعات مکرر مجلس و دولت به اندیشکده‌ها هنوز بازتابی در بودجه کشور نیافته است.

(مشاهده لینک گزارش «سهم اندیشکده‌ها از بودجه ۱۴۰۱» در انتهای این گزارش)

• تاثیر اندیشکده سال ۱۴۰۰

فروردین ۱۴۰۱ گزارشی با عنوان «تاثیر اندیشکده‌ها در سال ۱۴۰۰» منتشر شد. جامعه اندیشکده‌ها در طرح و هشتگ «تاثیر اندیشکده» رد پای اندیشکده‌ها در سیاست‌های جاری کشور

هشتمین فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها ویژه بهار ۱۴۰۱ در ۷۳ صفحه منتشر شد و شامل ۲۸ پژوهش از ۲۲ اندیشکده بود. نهمین فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها ویژه پاییز ۱۴۰۱ نیز شامل ۶۶ صفحه بود که ۲۶ پژوهش از ۲۵ اندیشکده را در خود جای داده است. علاوه بر این در هر شماره، گزارش‌هایی از رویدادهای گفتاک برگزارشده، معرفی ارزیابان پژوهش‌ها و مروری بر آخرین اخبار زیست‌بوم در فصل گذشته آمده است. در نهمین فصلنامه اینفوگرافی «فعالیت‌های ترویجی پروژه آینده‌نگاری بافت پیرامون حرم رضوی» به عنوان الگویی از یک کار جامع اندیشکده‌ای آمده است.

(مشاهده لینک صفحه فصلنامه در سایت در انتهای گزارش)

■ برگزاری دورویداد حل مسائل دستگاه‌ها توسط اندیشکده‌ها

برگزاری رویدادهای مشاوره سیاستی با هدف اتصال دستگاه‌های اجرایی کشور به اندیشکده‌های حوزه‌های مرتبط، یکی از مأموریت‌های جامعه اندیشکده‌ها از ابتدای تأسیس بوده است. در راستای این رسالت، طی سال ۱۴۰۱ نیز دورویداد مشاوره سیاستی به منظور حل مسائل دستگاه‌های درخواست‌کننده برگزار شد. نخستین رویداد که به سفارش مرکز ملی مطالعات، پایش و بهبود فضای کسب‌وکار وزارت اقتصاد صورت گرفت، با حضور اندیشکده‌ها و مراکز مشاوره سیاستی مرتبط به «بررسی و بهبود قانون نظارت بر کسب‌وکارها» اختصاص داشت. دومین رویداد به سفارش کمیته نظارت و حقوقی شورای اسلامی شهر تهران تحت عنوان «بررسی انتقادی لایحه برنامه چهارم شهرداری تهران» برگزار شد که اندیشکده‌ها و مراکز سیاست‌پژوهی حوزه شهر و مدیریت شهری در آن مشارکت داشتند.

■ برگزاری شش رویداد تخصصی

• سه شماره از رویداد موضوع محور اندیش‌گو

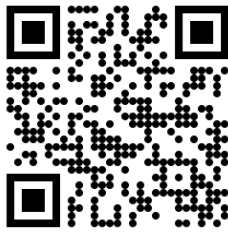
اندیش‌گو، رویدادی گفت‌وگومحور بین‌اندیشکده‌ای حول موضوعات اساسی کشور است که بدون پوشش رسانه‌ای و با هدف تبادل دانش میان اندیشه‌ورزان حوزه‌های تخصصی برگزار می‌شود. جامعه اندیشکده‌ها در سال ۱۴۰۱ سه شماره از این رویداد را با میزبانی علمی سه اندیشکده برگزار کرد. دومین رویداد اندیش‌گو با عنوان «مسئله حجاب در ایران امروز؛ چه باید کرد؟» به میزبانی علمی پژوهشکده زن و خانواده برگزار شد. سومین رویداد گفتاک با میزبانی علمی اندیشکده پایا به «طرح نهضت ملی مسکن» اختصاص داشت. چهارمین رویداد

لینک صفحه رویداد اندیشگو

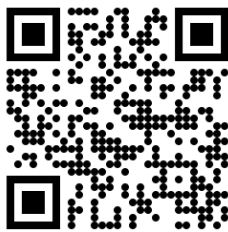
<https://iranthinktanks.com/category/andishgoo/>

لینک صفحه رویداد گفتاک

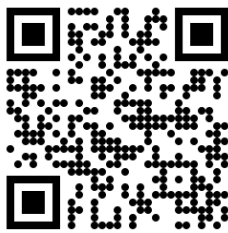
<https://iranthinktanks.com/category/goftalk/>

لینک گزارش سهم اندیشکده‌ها از بودجه ۱۴۰۱

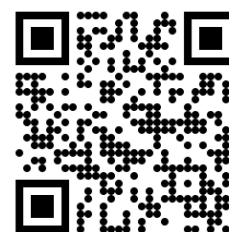
<https://iranthinktanks.com/what-is-the-share-of-think-tanks-in-the-1401-budget>

لینک گزارش تاثیر اندیشکده‌ها در سال ۱۴۰۰

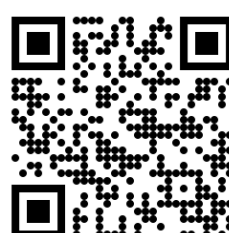
<https://iranthinktanks.com/the-impact-of-think-tanks-on-the-countrys-policy-trends-in-1400/>

لینک داشبورد آماری

<https://iranthinktanks.com/statistical-dashboard/>

لینک صفحه فصلنامه‌ها

<https://iranthinktanks.com/iran-thinktanks-quarterly/>

را در دو محور دنبال می‌کند. نخست «مداخله پیشینی» است؛ به این معنی که اندیشکده‌ها پیش از آغاز هر روند و اعمال هر سیاستی چگونه بر جهت‌گیری‌ها و روش انجام آن سیاست‌ها تأثیر گذاشته‌اند. دوم «مداخله پسینی» است؛ به این معنا که اندیشکده‌ها چگونه نتایج و پیامدهای یک تصمیم یا سیاست را پیش روی سیاست‌گذاران و سیاست‌مداران گذاشته‌اند و از طریق توصیف، شمایی از وضعیت موجود را ارائه و نسبت آن با اهداف و ارزش‌ها را نشان داده‌اند. در این مجموعه با نظر به دامنه مفهومی واژه Impact به جای عبارت «اثرگذاری» از «تأثیر» استفاده شده است. «اثر» آنگونه که در پارادایم پوزیتیویستی مد نظر قرار می‌گیرد، نوعی از «نشان» و «نقطه‌زنی» را نشان می‌دهد که ابعاد متعدد و دامنه نفوذ را نشان نمی‌دهد. در مقابل واژه «تأثیر» آنگونه که در پارادایم تفسیری مستفاد می‌شود، به «کارایی» و «فعل و انفعال» نظر دارد که به خوبی می‌تواند چندبعدی بودن و فرآیندی بودن اثرگذاری را نشان دهد.

(مشاهده لینک گزارش «تأثیر اندیشکده‌ها در سال ۱۴۰۰» در انتهای ستون مقابل)

لینک های دسترسی به محتوای این بخش

IranThinktanks

IranThinktanks

IranThinktanks__com

IranThinktanks.com